

Programmabegroting 2019-2022

Inhoudsopgave

1	Introductie	5
1.1	Inleiding	5
1.2	Leeswijzer	5
2	Begroting 2019 op hoofdlijnen	7
3	Beleidsbegroting: programma's	11
3.1	Economie, werk en onderwijs	12
3.2	Energie en klimaat	18
3.3	Wonen en leefomgeving	21
3.4	Sociaal domein	27
3.5	Cultuur, sport en recreatie	33
3.6	Leefbaarheid en veiligheid	37
3.7	Bestuur en organisatie	41
3.8	Financiering en algemene dekkingsmiddelen	48
4	Beleidsbegroting: paragrafen	53
4.1	Lokale heffingen	53
4.2	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	57
4.3	Onderhoud kapitaalgoederen	62
4.4	Bedrijfsvoering	65
4.5	Financiering	70
4.6	Investerings	75
4.7	Verbonden partijen	76
4.8	Grondbeleid	86
5	Financiële begroting	89
5.1	Inleiding	89
5.2	Financieel beleid en indicatoren	89
5.3	Uiteenzetting van de financiële positie en toelichting	89
5.4	Grondslagen	96
5.5	Overzicht van baten en lasten	97
5.6	Incidentele baten en lasten	98
5.7	Concerninvesteringsplan	98
5.8	Financiering	99
5.9	Stand en verloop reserves	99
5.10	Stand en verloop voorzieningen	100
5.11	Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen	101
6	Besluit bij Programmabegroting 2019-2022	103
7	Bijlagen	105
7.1	Concerninvesteringsplan 2018-2022	105
7.2	Specificatie per reserve en voorziening	108
7.3	Financiële onderbouwing taakvelden	112
7.4	Toelichting taakvelden	115
7.5	Toelichting wettelijke beleidsindicatoren	125

1 Introductie

1.1 Inleiding

Voor u ligt de begroting 2019 en de meerjarenraming 2020-2022 (hierna: programmabegroting) van de gemeente Gouda. De programmabegroting bevat onder andere de uitwerking van het document Kaders voor de programmabegroting 2019-2022 en maakt deel uit van de Planning & Controlcyclus. Gemeenten zijn volgens de [Gemeentewet](#) verplicht om ieder jaar een begroting, meerjarenraming, jaarverslag en jaarrekening binnen deze Planning & Controlcyclus vast te stellen.

In de begroting wordt het gemeentelijk beleid op hoofdlijnen toegelicht. De plannen zijn beschreven in zeven programma's, waarbij steeds drie vragen centraal staan:

- Wat wil Gouda bereiken?
- Wat gaat de gemeente daarvoor doen?
- Wat gaat het kosten?

Met deze begroting legt het college van burgemeester en wethouders de voor 2019 geplande lasten en baten ter vaststelling aan de gemeenteraad voor. De begroting dient ter ondersteuning van de rol van de raad. In deze rol ligt de nadruk op kaderstelling, controle, sturing op hoofdlijnen, autorisatie en allocatie van middelen. De budgetten voor 2019 worden door het vaststellen van deze begroting door de raad op programmaniveau geautoriseerd. Daarnaast geeft de meerjarenraming de raad een beeld van de verwachtingen ten aanzien van de financiële ontwikkelingen in de drie daaropvolgende jaren.

De begroting is de derde die is gemaakt op basis van de wijzigingen in het [Besluit Begroting en Verantwoording](#) (BBV) uit 2016 en is de eerste waarbij de gemeente Gouda binnen de programma's op taakvelden in plaats van productgroepen rapporteert. Overige wijzigingen van het BBV zijn: de introductie van taakvelden, verplichte beleidsindicatoren, de geprognosticeerde balans en kengetallen op basis van deze balans, de overhead gecentraliseerd op een taakveld en de Vennootschapsbelasting (VPB) overheidsbedrijven op een taakveld. Hiermee wordt beoogd de transparantie toe te laten nemen en gemeenten onderling vergelijkbaar te maken.

De introductie van de taakvelden heeft gevolgen voor de indeling van de begroting. Het uitgangspunt is dat de voorgeschreven taakveldindeling doorwerkt in de programma's op een zodanige wijze dat een taakveld aan maximaal een programma is gekoppeld. Dit heeft geleid tot zodanige verschuivingen tussen de programma's dat de vergelijkbaarheid van de lasten en baten 2019 ten opzichte van de begroting 2018 en jaarstukken 2017 lastig is. Waar dit een rol speelt, wordt dit uiteraard toegelicht. Met ingang van de begroting 2017 is in het hoofdstuk 7 (bijlagen) een vertaaltabel tussen programma's en taakvelden opgenomen.

1.2 Leeswijzer

De brede samenstelling van het gemeentelijk takenpakket maakt het lezen van een gemeentebegroting niet eenvoudig. Deze leeswijzer is bedoeld om u daarbij op weg te helpen.

De programmabegroting is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

De begroting op hoofdlijnen

Dit onderdeel bevat een samenvatting van de belangrijkste ambities uit de begroting en de bijbehorende financiële vertaling.

Programma's

Een (beleids-)programma is een samenhangende verzameling van taken, activiteiten en geldmiddelen wat gericht is op het bereiken van vooraf bepaalde maatschappelijke effecten. De burgers kunnen de raad aanspreken op de gerealiseerde prestaties van de programma's in de begroting.

Elk programma gaat in op de eerder aangehaalde drie W-vragen:

- Wat wil Gouda bereiken? (geeft inzicht in de gestelde doelen);
- Wat gaat de gemeente daarvoor doen? (geeft een beschrijving van de doelen en prestaties en de bijbehorende beleidsindicatoren);
- Wat gaat het kosten? (bevat een overzicht van lasten, baten en investeringen).

Ieder programma wordt afgesloten met een overzicht van de verbonden partijen.

Verplichte overzichten

De overzichten Overhead en Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien zijn verplichte onderdelen van de programmabegroting. Het overzicht Overhead is verwerkt in programma 7 Bestuur en organisatie. Op algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien wordt ingegaan in hoofdstuk 3.8 Financiering en algemene dekkingsmiddelen.

Paragrafen

In de paragrafen worden financiële en bedrijfsmatige onderwerpen (van belang voor het inzicht in de financiële positie) gebundeld en per thema gepresenteerd. De volgende paragrafen maken onderdeel uit van de begroting: Lokale heffingen, Risicobeheersing en Weerstandsvermogen, Onderhoud kapitaalgoederen, Financiering, Bedrijfsvoering, Investeringsplanning, Verbonden partijen en Grondbeleid. Het onderwerp Investeringsplanning is dit jaar voor het eerst toegevoegd om extra inzicht in de verwachte uitgaande geldstroom te creëren; de overige onderwerpen zijn wettelijk verplicht.

Financiële begroting

Dit onderdeel bevat een uiteenzetting van de financiële positie van de gemeente Gouda. Met onder andere de geprognoseerde balans in meerjarenperspectief, de meerjarige ontwikkeling van het EMU-saldo en een meerjarig overzicht van baten en lasten. Ook de investeringsplanning, een overzicht van de reserves en voorzieningen en de grondslagen waarop de ramingen zijn gebaseerd worden gepresenteerd. De meeste overzichten in dit onderdeel zijn wettelijk voorgeschreven.

Besluit en bijlagen

De begroting wordt gecombineerd met het voorgestelde raadsbesluit en enkele bijlagen, waaronder een vertaaltabel met baten en lasten per programma / taakveld.

2 Begroting 2019 op hoofdlijnen

Begroting 2019 in beeld

Gouda is een sterke stad

En dat al bijna 750 jaar. Inwoners, organisaties, bedrijven en de gemeente weten elkaar hier te vinden, en werken in toenemende mate samen aan het realiseren van maatschappelijke opgaven. Daar zijn we trots op! Onze stad is bovendien een gewaardeerde en aantrekkelijke plek om te wonen, werken en recreëren, midden in het Groene Hart. En dat willen we koesteren.

Deze begroting in beeld geeft u in één oogopslag een beeld waar wij het geld aan besteden.

Beleid 2019 in kort bestek

ECONOMIE, WERK EN ONDERWIJS

- stimuleren samenwerking onderwijs, overheid en bedrijfsleven
- sluitende aanpak jeugdwerkloosheid
- versterken vestigingsklimaat
- versterken onderwijs, tegengaan schooluitval
- kostenefficiënte en duurzame scholen

18
MILJOEN

ENERGIE EN KLIMAAT

- energietransitie: gasloos bouwen en wonen
- klimaatadaptatie: water en groen
- verduurzaming gemeentelijk vastgoed
- innovatief omgaan met bodemdaling

24
MILJOEN

WONEN EN LEEFOMGEVING

- meer sociale en middenhuur woningen
- uitvoeren mobiliteitsplan
- duurzaam beheer openbare ruimte
- integrale aanpak gebiedsontwikkeling
- een passend woningaanbod en vitale wijken

41
MILJOEN

SOCIAAL DOEIN

- kinderen en jongeren groeien gezond en veilig op
- iedereen die kan werken, werkt naar vermogen
- inwoners wonen zo lang mogelijk zelfstandig thuis
- er is een veilig vangnet voor kwetsbare inwoners

116
MILJOEN

CULTUUR, SPORT EN RECREATIE

- Gouda 750 jaar
- uitvoeren cultuurnota
- watertoerisme en -recreatie
- uitvoeren Programma Binnenstad
- verzakelijking van de relatie met Sport.Gouda
- investerings- en onderhoudsplan sportaccommodaties
- kaas

17
MILJOEN

LEEFBAARHEID EN VEILIGHEID

- daling aantal woninginbraken
- afname van ondermijnende criminaliteit
- voorkomen van radicalisering en polarisatie
- beperken jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit
- afname sociale overlast

9
MILJOEN

BESTUUR EN ORGANISATIE

- ruimte voor initiatieven
- diversiteit, integratie en burgerschap
- regionale samenwerking

5
MILJOEN

gemeente
gouda

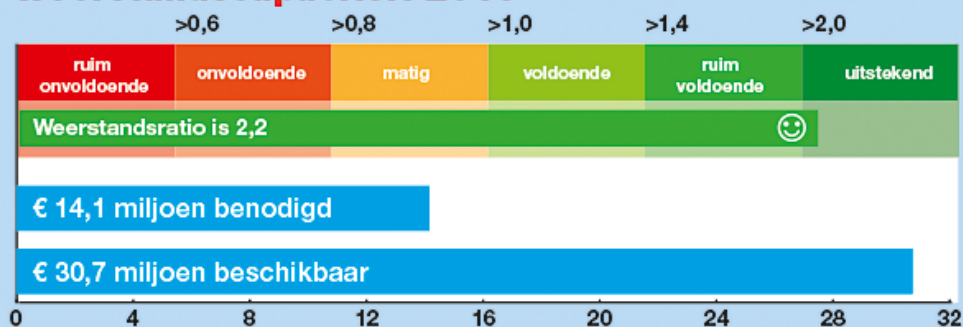
Begroting 2019 in cijfers

Inkomsten en uitgaven

(in miljoenen euro's)

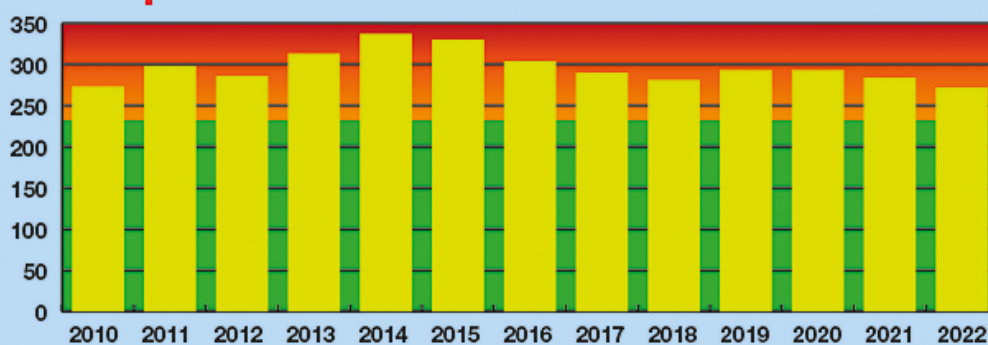

Weerstandscapaciteit 2019

Ruim voldoende buffer om risico's te kunnen opvangen. Doelstelling is een ratio van ten minste tussen 1,0 en 1,4.

Schuldpositie

Ontwikkeling korte- en langlopende schuld

90% VNG-norm op basis van begroting 2019: € 230 miljoen

3 Beleidsbegroting: programma's

3.1 Economie, werk en onderwijs

Waar staat het programma voor?

Lasten in €

18.451.000

Baten in €

6.847.000

Percentage van totale uitgaven

7%

Het programma Economie, werk en onderwijs draait om het versterken van de economie waarbij inwoners zoveel mogelijk meedoen. Dit vraagt om een stevige verbinding tussen de drie werkvelden economie, werk en onderwijs. Het programma draagt bij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat, aan innovatie en aan een goed functionerende arbeidsmarkt. Tevens draagt dit bij aan een goed onderwijsaanbod, adequate onderwijshuisvesting en een goede verbinding tussen onderwijs en het sociaal domein. Circulair produceren en consumeren gelden in dit kader als uitgangspunt.

Wat wil Gouda bereiken?

Verbeteren aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt en stimuleren innovatie

Gouda wil, vanuit een stimulerende rol, dat het aanbod van opleidingen aansluit op de vraag van het bedrijfsleven en innovatie in Triple Helix-verband optimaliseren. Gouda stimuleert dat jongeren opleidingen kiezen met een beroepsperspectief en de kans krijgen zich optimaal te ontwikkelen en aan het werk te gaan.

Sluitende aanpak jeugdwerkloosheid

Gouda wil jeugdwerkloosheid voorkomen. Gouda zet in op preventie jeugdwerkloosheid en een effectieve aanpak, opdat de jeugdwerkloosheid in de periode 2019-2022 met 100 jongeren daalt.

Versterken vestigingsklimaat in Gouda en de regio

Gouda wil een aantrekkelijke stad zijn voor het midden- en kleinbedrijf en grote ondernemers. Met Gouda Onderneemt is een economische agenda 2018-2020 opgesteld, met maatregelen die het vestigingsklimaat versterken. Samen wordt deze agenda uitgevoerd.

Versterken onderwijs en tegengaan schooluitval

Gouda wil dat jongeren zich tijdens hun schoolloopbaan zo optimaal mogelijk ontwikkelen. Vanuit een 'Onderwijsagenda' werkt Gouda met het onderwijs aan een goed onderwijsaanbod, aan doorlopende leerlijnen en aan de voorwaarden opdat jongeren een startkwalificatie behalen.

Kostenefficiënte onderwijshuisvesting met toekomstbestendige schoolgebouwen

Gouda wil kostenefficiënte onderwijshuisvesting met duurzame- en toekomstbestendige schoolgebouwen realiseren. Samen met het onderwijs is een Integraal Huisvestigingsplan opgesteld, dat als basis geldt voor een meerjarige aanpak.

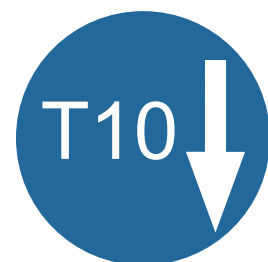
Wat zijn de belangrijkste indicatoren?

Streefwaarde 2019:
afname aantal voortijdige
schoolverlaters tot
1,75% (= 100 jongeren)

Streefwaarde periode
2019-2022: afname
jeugdwerkloosheid
met 100 jongeren

Streefwaarde 2019:
leegstand kantoren
buiten top 10 gemeenten
met hoogste leegstand

3.1.1 Doelen en prestaties

Dit programma heeft een sterke relatie met de opgave in hoofdstuk 4 Sociaal Domein, die zicht richt op 'aan het werk en meedoen'.

Verbeteren aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt en innovatie

Om de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt te versterken, werkt Gouda nauw samen met lokale en regionale arbeidsmarktpartners en wordt de samenhang van de activiteiten bewaakt.

Wat gaat de gemeente daarvoor doen?

Triple Helix meerjarige agenda

Met partners (gemeenten in de regio Midden-Holland, bedrijfsleven en onderwijs) wordt vanaf 2019, op basis van een gezamenlijk op te stellen meerjarige 'Triple Helix agenda', gewerkt aan innovatieve oplossingen voor maatschappelijke problemen en een betere aansluiting tussen onderwijs, arbeidsmarkt en gemeenten. Gouda doet dit vanuit een regierol en voert concrete projecten uit (zie hierna).

Centrum voor Innovatief Vakmanschap Smart Technology

De gemeente Gouda continueert de samenwerking in het Centrum voor Innovatief Vakmanschap Smart Technology (CIV ST) en bouwt dit verder uit. Hiermee wordt een bijdrage geleverd om evenwicht te brengen in vraag en aanbod binnen de techniek. Daarnaast draagt het CIV ST bij aan innovatie. Gouda zet in 2019 in op een uitbreiding van (Goudse) projecten en living labs binnen het CIV ST. De programmamanager vanuit Gouda Onderneemt (mede door de gemeente gefinancierd) speelt hier een verbindende rol.

Opzetten Centrum voor Innovatief Vakmanschap Welzijn en Zorg

In 2018 werd door MBO Rijnland een convenant gesloten met onder andere zorgorganisaties. Doel is het opzetten van een Centrum voor Innovatief Vakmanschap (CIV) Welzijn en Zorg, om de frictie tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt te voorkomen. De gemeente heeft dit convenant ondertekend. Het CIV wordt verder vormgegeven en de samenwerking opgestart.

Acquisitie HBO

Samen met partners wordt in 2019 onderzocht of er mogelijkheden zijn om een HBO Zorg en HBO ICT in Gouda aan te trekken. Voor HBO Zorg zet Gouda in 2019 in op 2 sporen: enerzijds het verkennen van het realiseren van een fysieke locatie en anderzijds op het versterken van de aansluiting tussen bestaande opleidingen en werkgevers. De gemeente heeft een actieve regie rol en weet zich hierin gesteund door een alliantie van zorgpartners en ondersteunende netwerken. We continueren onze inzet om in samenwerking met het bedrijfsleven een HBO ICT naar Gouda te halen.

In het bedrijfsleven zullen nieuwe vacatures en functies ontstaan om de energietransitie te realiseren. Gouda wil dat het onderwijs hierop inspeelt door her- bij- en omscholing en wil het MBO Rijnland stimuleren om een 'MBO opleiding Energie en milieu' te starten. In dit kader heeft de gemeente een agenderende en faciliterende rol. Om de energietransitie in 2019 te agenderen bij bedrijven en onderwijs, wil Gouda een regionale conferentie organiseren.

Kom Binnen bij Bedrijven

'Kom Binnen bij Bedrijven' wordt, wegens succes in de afgelopen jaren, in 2019 opnieuw in de regio Midden-Holland georganiseerd. Het doel van dit evenement is dat bedrijven hun vacatures en stageplaatsen onder de aandacht brengen, bewoners kennis maken met het bedrijfsleven en werkzoekenden aan het werk komen. Het neveneffect voor de gemeente is, dat het organiseren van dit evenement een manier is om een duurzaam netwerk met bedrijven op te bouwen en werkzoekenden te plaatsen. Dit evenement wordt samen met onderwijsinstellingen, het bedrijfsleven en andere gemeenten in de regio georganiseerd. De gemeente Gouda neemt zelf als werkgever ook deel.

Sluitende aanpak jeugdwerkloosheid

Door integraal te werken en door een voortdurende inzet op samenwerking met de partners in de regio (zoals het Samenwerkingsverband Beroepsonderwijs en Bedrijfsleven (zie voetnoot 1), het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (zie voetnoot 2), Praktijkonderwijs, Voortgezet Speciaal Onderwijs, het Middelbaar Beroepsonderwijs en Zorgpartners realiseert Gouda een 'sluitende aanpak jeugdwerkloosheid'.

De inzet op dit thema sluit aan op de Triple Helix agenda zoals hierboven benoemd.

Wat gaat de gemeente daarvoor doen?

School@work

Gouda blijft het project School@work ondersteunen, omdat het voorkomt dat jongeren langdurig werkloos worden. Jongeren die niet binnen het reguliere onderwijs passen, behalen binnen School@work een diploma op niveau 1 (of een Boris Praktijkverklaring (zie voetnoot 3)). Dit project is een activiteit van het MBO Rijnland en Promen.

Boris Praktijkverklaringen

Gouda gaat in 2019 Boris Praktijkverklaringen in Gouda promoten. Scholen en Promen leiden al op voor Boris Praktijkverklaringen. Ook het bedrijfsleven is erbij gebaat om deze werkwijze in te voeren. Hiermee worden werkzoekenden omgeschoold met erkende diploma's en nemen de kansen voor arbeidsbeperkten op werk toe.

Opleidingskeuze met goede kansen op de arbeidsmarkt

Gouda wil dat jongeren een opleiding kiezen met arbeidsmarktperspectief. Om jongeren te helpen bewust te kiezen, brengt Gouda jaarlijks een overzicht uit met de meest kansrijke beroepen. Deze wordt bij alle scholen onder de aandacht gebracht.

Sluitende aanpak stage- en leerwerkplekken

Samen met het Samenwerkingsverband Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB) zet Gouda in op voldoende stage- en leerwerkplekken. Hiermee draagt Gouda bij aan het voorkomen dat jongeren hun opleiding vroegtijdig onderbreken. Dit thema wordt op de onderwijsagenda geagendeerd.

Versterken vestigingsklimaat in Gouda en de regio

Om het vestigingsklimaat in Gouda en de regio te versterken is een Economische Agenda 2018-2020 opgesteld. In deze agenda zijn negen thema's benoemd die het vestigingsklimaat beïnvloeden, waaronder stadsmarketing en toerisme, programma binnenstad, mobiliteit en bereikbaarheid en duurzaamheid. Deze thema's worden uitgewerkt in andere onderdelen van de programmabegroting. Met Gouda Onderneemt wordt samengewerkt om deze uit te voeren.

Daar waar nodig vindt samenwerking met andere gemeenten in de regio plaats om de circulaire economie vorm te geven, de energietransitie mogelijk te maken en uitvoering te geven aan de Triple Helix samenwerking.

Wat gaat de gemeente daarvoor doen?

Clustering detailhandel

Gouda zet, conform het beleidsvoornemen in de Winkelvisie, in op clustering van Perifere Detailhandels Vestigingen (PDV-winkels) op het bedrijventerrein Goudse Poort. Hiertoe wordt in 2019 een uitvoeringsplan opgesteld, waarin de mogelijkheden worden verkend. Dit gebeurt in samenhang met de uitvoering van de ontwikkelstrategie Goudse Poort, die wij samen met de eigenaren en gebruikers verder gaan uitwerken. De gemeente heeft hierin een faciliterende rol. Ten aanzien van daadwerkelijke verplaatsing zijn bedrijven zelf aan zet.

Versterken vestigingsklimaat

De uitvoering van de economische agenda 2018-2020 wordt samen met Gouda Onderneemt verder opgepakt. De programmamanager die de gemeente en Gouda Onderneemt samen hebben aangesteld, heeft hierin een stimulerende rol. Jaarlijks worden prioriteiten bepaald en concrete projecten benoemd in samenwerking met de Triple Helix partners.

Circulaire economie

De circulaire economie geldt als uitgangspunt. Afval is grondstof. In ons beleid en de uitvoering neemt Gouda kansen voor circulariteit mee in de afwegingen die worden gemaakt. In 2018 heeft een verkenning van de mogelijkheid van een Ecopark plaats gevonden. Deze verkenning wordt uitgewerkt in een plan van aanpak.

Uitvoeringsprogramma binnenstad

Zie programma 5.

Versterken onderwijs en tegengaan schooluitval

De gemeente werkt met Goudse scholen aan de totstandbrenging van een gezamenlijke Goudse onderwijsagenda. Dit met als doel om onder andere het onderwijs te versterken en schooluitval tegen te gaan.

Wat gaat de gemeente daarvoor doen?

Doorlopende leer en ontwikkelijnen

De overgang tussen voorschoolsonderwijs, basisonderwijs, voortgezet onderwijs e.v. wordt in 2019 doorontwikkeld. Tevens wordt ingezet op een soepele overgang van VMBO naar middelbaar beroepsonderwijs (MBO) om uitval te voorkomen. Jongeren vanuit het VMBO worden gestimuleerd om voor een technisch beroep te kiezen. Om dit te realiseren wordt in 2019 via een regionale aanvraag door de scholen subsidie aangevraagd.

Voor- en vroegschoolse educatie, onderwijsachterstandenbeleid en samenwerking Brede school en Weekendschool
Gouda zet in op het bestrijden van onderwijsachterstanden. Dit wordt gedaan binnen de landelijk kaders, ingevuld met gemeentelijk beleid. In 2018 is het gemeentelijke onderwijsachterstandenbeleid geëvalueerd. Op basis van de evaluatie wordt in 2019 vastgesteld, hoe het gemeentelijke onderwijsachterstandenbeleid en de samenwerking daarbinnen met de Brede school en de Weekendschool verder wordt vormgegeven en uitgevoerd.

Passend onderwijs en versterken samenhang jeugdhulp-onderwijs

Gouda geeft een impuls aan passend onderwijs. Op basis van een lopend onderzoek naar verbeteringsmogelijkheden tussen onderwijs, jeugdhulp en zorg (waarvan de onderzoeksresultaten in maart 2019 bekend zijn) wordt in 2019 een ontwikkelagenda via het 'overeenstemmingsgericht overleg' (OOGO) opgesteld en uitgevoerd. De komende jaren wordt de voortgang gemonitord en de aanpak doorontwikkeld.

Reductie schooluitval en bieden van kansen aan jongeren die een startkwalificatie willen behalen

Binnen het Regionaal Meldpunt Schoolverlaters en door Leerplicht wordt voortdurend gewerkt aan het 'voorkomen van voortijdige schoolverlaters'. Jongeren die niet terug naar school kunnen, worden toegeleid naar werk. Tevens wordt meer integraal gewerkt met het zorgdomein. Ook eerdere 'voortijdige schoolverlaters' worden opgepakt en zoveel mogelijk toegeleid naar werk en/of school. 'Groenpluk' (jongeren die voortijdige hun BBL-opleiding afbreken, omdat ze niet meer één dag per week naar school gaan) krijgt in 2019 extra aandacht met als doel dit tegen te gaan.

Kosten efficiënte onderwijshuisvesting met duurzame en toekomstbestendige schoolgebouwen

Meerjarige aanpak vastgelegd in een Integraal Huisvestingsplan

Samen met het onderwijsveld is een Integraal Huisvestingsplan opgesteld. Uitgangspunt is een goede balans tussen kosten én duurzame en toekomstbestendige schoolgebouwen, onder andere gebaseerd op een clustering van scholen. In het najaar van 2018 wordt een meerjarig uitvoeringsprogramma voorgelegd aan de raad, wat vervolgens in nauwe samenwerking met de scholen vanaf 2019 gefaseerd wordt uitgevoerd. Periodieke herijkingsmomenten dragen er toe bij dat dit binnen de gestelde kaders gebeurt.

Huisvestingsopgaven buiten Integraal Huisvestingsplan

In 2019 worden onder andere verdere voorbereidingen getroffen voor de realisatie van een nieuw, permanent schoolgebouw in Westergouwe.

Voetnoten/toelichtingen

1. Samenwerkingsverband Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB). Heeft wettelijke taken voor het middelbaar beroepsonderwijs en het bedrijfsleven zoals erkennen en begeleiden leerbedrijven en onderhouden van de mbo-kwalificatiestructuur.
2. Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (RMC). Het RMC registreert (potentiële) voortijdige schoolverlaters (vsv'ers) en zorgt ervoor dat ze via een geschikt onderwijs- of arbeidstraject alsnog een startkwalificatie halen.
3. Een Boris praktijkverklaring is een deeldiploma. Hierop staan de werkprocessen die een leerling beheerst. De leerling kan met zijn verklaring aan anderen laten zien wat zijn vaardigheden zijn. De verklaringen worden door de brancheorganisaties erkend als een bewijs van vakbekwaamheid.
4. Bronnen van de belangrijkste indicatoren: schoolverlaters: DUO; jeugdwerkloosheid: UWV; kantoren: Cushman & Wakefield.

3.1.2 Eigen indicatoren

Voor het monitoren van de doelstellingen van dit programma gebruikt Gouda de volgende eigen indicatoren.

Taakveld	Omschrijving	Gouda	Streefwaarde
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	Aantal banen	34.252	Behoud van het aantal banen
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	Aantal bedrijfsvestigingen	5.794	Behoud van het aantal bedrijfsvestigingen
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	Leegstand kantoren als positie van gemeente met hoogste leegstand (Bron Cushman & Wakefield)	Plek 11	Plek buiten top 10
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	Afname aantal jongeren zonder werk t/m 27 jaar	Medio 2018: 404	In de periode 2019-2022 daling realiseren van 100 jongeren

3.1.3 Wettelijk voorgeschreven indicatoren

Taakveld	Indicator	Meeteenheid	Periode	Gouda	Nederland	Streefwaarde
3. Economie	Vestigingen	per 1.000 inwoners 15-64 jaar	2017	112,8	139,7	Gouda stuurt niet op deze indicator
3. Economie	Funciemenging	%	2017	52,1	52,4	Gouda stuurt niet op deze indicator
4. Onderwijs	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	%	2016	1,8	1,7	Afname naar 1,75 (100 jongeren)
4. Onderwijs	Absoluut verzuim	per 1.000 inw. 5-18 jr	2017	0,99	1,82	Gelijk blijven
4. Onderwijs	Relatief verzuim	% van alle jongeren tot 18 jaar	2017	56,07	26,58	Afname

3.1.4 Wat gaat het kosten?

3.1.4.1 Overzicht exploitatie

Programma 1 Economie, werk en onderwijs

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Lasten	18.451	20.403	19.150	19.019
Baten	-6.847	-8.133	-6.235	-6.237
Saldo van lasten en baten	11.604	12.270	12.915	12.782
Toevoegingen aan reserves (lasten)	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves (baten)	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	0	0	0	0
Resultaat	11.604	12.270	12.915	12.782

3.1.4.2 Toelichting op de exploitatie

De 2e begrotingswijziging 2018 heeft geleid tot de volgende mutaties (+ = nadeel, - = voordeel):

Taakveld (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
College- en raadsbesluiten				
2.4 Economische havens en waterwegen	22	165	309	452
Coalitieakkoord				
2.4 Economische havens en waterwegen	-25	-50	-50	-50
3.4 Economische promotie	100	185	185	185
4.2 Onderwijshuisvesting	0	78	232	522
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	80	80	80	80
Tweede ijkmoment 2018				
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-50	-50	-50	0
4.2 Onderwijshuisvesting	-443	0	0	0
Totaal	-316	408	706	1.189

3.1.4.3 Taakvelden

De volgende taakvelden maken deel uit van dit programma. Per taakveld is het saldo van lasten en baten weergegeven.

Taakveld (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
2.4 Economische havens en waterwegen	766	845	991	1.132
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	48	47	46	45
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-28	-28	-28	22
3.4 Economische promotie	1.882	1.934	1.911	1.797
4.2 Onderwijshuisvesting	6.854	7.348	7.830	7.621
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.077	2.124	2.165	2.163
Totaal	11.599	12.270	12.915	12.780

3.1.4.4 Investerings

Investerings op basis van jaar gereed (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Watersysteem Historische Binnenstad deel 2	225	0	0	0
Integraal Huisvestingsplan	1.000	2.000	3.800	3.800
Permanente uitbreiding De Triangel met 4 lokalen, Coniferensingel 20	200	0	0	0
Renovatie Goudse Waarden	0	8.072	0	0
Vernieuwbouw De Ark	5.719	0	0	0
Voorbereiding, niet-commerciële voorzieningen Westergouwe (2007) gesloten deel	0	0	0	518
Totaal	7.144	10.072	3.800	4.318

3.1.5 Verbonden partijen

Verbonden partijen dragen bij aan de te realiseren beleidsdoelstellingen van de gemeente. Meer informatie over de verbonden partijen is te vinden in de paragraaf Verbonden partijen.

Natuur en recreatieschap Groenalliantie Midden-Holland

Voor bedrijven is een prettige woon- en leefomgeving voor medewerkers een aspect dat een rol speelt bij de keuze voor een vestigingsplaats. Gouda biedt met zijn historische binnenstad én zijn aantrekkelijke omgeving met gevarieerde recreatieve mogelijkheden een aantrekkelijke vestigingsplaats. De recreatiegebieden van de Groenalliantie in Gouda en de bredere regio zijn hierin van groot belang.

De recreatiegebieden worden doorontwikkeld qua inrichting, waarbij op verschillende doelgroepen wordt ingespeeld: actieve recreatie, beleven en gebruiken (creatief, sportief, ontdekkend, luxe genieten, natuur genieten, familieverband etc.).

Bedrijvenschap Regio Gouda

Het Bedrijvenschap Regio Gouda is een zelfstandige organisatie waarin de gemeenten Gouda, Waddinxveen en Zuidplas op gelijkwaardige basis samenwerken. Het bedrijvenschap ontwikkelt het regionale bedrijventerrein Gouwe Park van 45 ha netto om zo ruimte te bieden voor de vestiging van bedrijven en daarmee werkgelegenheid te behouden of te verbeteren. De begroting 2019-2020 voorziet in een geleidelijke uitgifte van alle gronden tot 2021.

3.2 Energie en klimaat

Waar staat het programma voor?

Lasten in €

24.453.000

Baten in €

26.289.000

Percentage van totale uitgaven

9%

De gemeente handhaaft het ambitieuze doel om in 2040 CO₂-neutraal te zijn. In aanvulling hierop wordt 2040 als streefdatum vastgesteld voor een gasvrije stad. Om dit te realiseren is een grootschalige energietransitie nodig, met als doel om volledig over te gaan van de huidige milieubelastende energiebron naar een volledig duurzame en voor iedereen betaalbare energievoorziening. Op het gebied van klimaatadaptatie, bodemproblematiek, groen en water wil de gemeente werken aan een toekomstbestendige stad met droge voeten voor onze kinderen en kleinkinderen.

Wat wil Gouda bereiken?

Energietransitie: gasloos bouwen en wonen

Als Gouda in 2040 een aardgasloze stad wil zijn moet nu met onze partners in de stad gestart worden met enerzijds een grootschalig traject van energietransitie voor bestaande bouw en anderzijds een aangescherpte norm voor nieuwbouw. In 2025 wil de gemeente een eerste Goudse woonbuurt gasloos hebben.

Klimaatadaptatie: water en groen

De gemeente wil werken aan een toekomstbestendige stad in relatie tot wateroverlast, hitte en droogte. Tegelijkertijd moet de aantrekkelijkheid en leefbaarheid van de stad vergroot worden. Dat kan onder meer door het creëren van nieuw groen en water en het verbeteren van de kwaliteit van het bestaande groen.

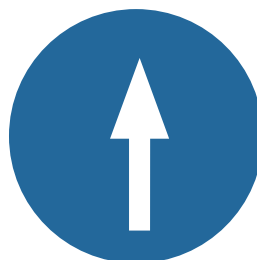
Bodemdaling

Gouda ligt in een gebied met sterke bodemdaling. De gemeente wil samen met partners werken aan een innovatieve aanpak. Dit moet leiden tot oplossingsrichtingen die bijdragen aan een toekomstbestendige stad.

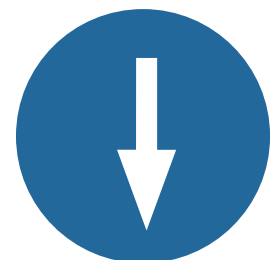
Wat zijn de belangrijkste indicatoren?

Huishoudelijk restafval in kg per inwoner in 2016; streefwaarde 100 kg per inwoner in 2020

Toename van het aantal m² openbaar groen

CO₂ uitstoot omlaag

3.2.1 Doelen en prestaties

Energietransitie: gasloos bouwen en wonen

1. In goede samenwerking met betrokkenen en partners in de stad wordt een WarmteTransitieVisie opgesteld. Hierin komt te staan op welke plekken elektriciteit, een warmtenet of een andere warmtebron in de plaats komt van aardgas als warmtevoorziening. Op grond van deze visie kan de raad bepalen hoe en wanneer de energietransitie vorm krijgt, zodat de overige Goudse woonwijken uiterlijk 2040 gasvrij zijn. Deze visie moet op grond van landelijke richtlijnen (het Klimaatakkoord) en afgestemd met de Regionale Energie Strategie (RES in 2019 op te stellen) gereed zijn in 2021.
2. De gemeente levert inbreng in het opstellen van de Regionale Energie Strategie Midden-Holland (RES-MH)¹. Het Regionaal vertalen van de nationale afspraken uit het Klimaatakkoord voor de sectoren elektriciteit en gebouwde omgeving via regionale warmteplannen, energie-infrastructuurplannen en de opgave voor hernieuwbare energie opwekking.
3. De gemeente start een communicatie- en participatiecampagne om bewustwording te bewerkstelligen, draagvlak te ontwikkelen in de Goudse samenleving en handelingsbereidheid te creëren.
4. De gemeente gaat in overleg met partijen in de stad actief op zoek naar kansen voor een eerste gasvrije woonbuurt.
5. De gemeente neemt in 2019 deel aan het leertraject van het Rijk over proeftuinen voor aardgasvrije wijken.
6. De gemeente stimuleert samen met het duurzaamheidsplatform Gouda (DPG) en de Omgevingsdienst (ODMH) bedrijven om aan de slag te gaan met de energietransitie (besparing en opwekking). Hier wordt ook de verbinding gezocht met het project "Zon op Gouda", dat ernaar streeft om zoveel mogelijk daken in de stad te (laten) benutten voor de opwekking van elektriciteit door zonnepanelen.
7. De gemeente faciliteert kansrijke duurzame initiatieven die aansluiten bij het huidige beleid.
8. De gemeente neemt zijn voorbeeldfunctie serieus door in de eigen organisatie te zoeken naar duurzame oplossingen. In 2019 wordt voor het eigen vastgoed gestart met het programma verduurzaming vastgoed. Andere voorbeelden zijn maatschappelijk verantwoord inkopen en bedrijfsvoering.

Klimaatadaptatie: water en groen

1. Gouda ontwikkelt in 2019 een klimaatadaptatiestrategie.
2. Er wordt een nieuw GRP vastgesteld, waarin maatregelen worden vastgelegd die wateroverlast (en droogte) tegengaan en die kunnen worden meegenomen met rioolwerkzaamheden.
3. De gemeente gaat werken met een juridisch kader om meer groen te creëren bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen en een groenfonds om initiatieven voor meer groen te faciliteren.
4. De gemeente gaat onderzoeken welke locaties in aanmerking komen om te vergroenen. Daarbij wordt ook gekeken naar de kansen die zich voordoen.
5. Gouda gaat door met de operatie steenbreek waarbij de gemeente bewoners aanspoort om verharding te vervangen door groen.

Bodemdaling

1. De gemeente gaat in het kader van het project Stevige Stad samen met het Hoogheemraadschap van Rijnland een kaderplan opstellen, waarin oplossingen worden gedefinieerd voor de bodemdalingsproblematiek in de binnenstad.
2. De gemeente gaat intensiever communiceren met de stad als het gaat om grondwater en funderingsproblematiek.
3. De deelname aan de pilot met het fonds funderingsherstel wordt voorlopig verlengd.
4. Deelname aan het platform slappe bodem wordt gecontinueerd met inzet op extra middelen voor innovatie en wetenschappelijk onderzoek.
5. Er wordt zo mogelijk een regionale bodemdaling gesloten met de rijksoverheid. De inzet is een locatie voor een kenniscentrum bodemdaling in Gouda.

3.2.2 Eigen indicatoren

Voor het monitoren van de doelstellingen van dit programma gebruikt Gouda de volgende eigen indicatoren.

Taakveld	Omschrijving	Gouda	Streefwaarde
7. Volksgezondheid en milieu	Bomenbalans	22.000	Minimaal 22.000 bomen in openbaar gebied (peil 2006)
7. Volksgezondheid en milieu	Groenbalans	2.067.000	Minimaal 2.067.000 m2 groen (peil 2016)
7. Volksgezondheid en milieu	Groenherstel	2.067.000	Toename aantal m2 openbaar groen in bestaande stad, exclusief Westergouwe

3.2.3 Wettelijk voorgeschreven indicatoren

Taakveld	Indicator	Meeteenheid	Periode	Gouda	Nederland	Streefwaarde
7. Volksgezondheid en milieu	Fijn huishoudelijk restafval	kg/inwoner	2016	199	189	100 kg in 2020
7. Volksgezondheid en milieu	Hernieuwbare elektriciteit	%	2015	0,9	11,8	in 2020 10% toename t.o.v. 2015
			2016	1,2	12,6	

3.2.4 Wat gaat het kosten?

3.2.4.1 Overzicht exploitatie

Programma 2 Energie en klimaat

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Lasten	24.453	25.349	26.454	27.136
Baten	-26.289	-27.763	-28.721	-29.249
Saldo van lasten en baten	-1.836	-2.414	-2.267	-2.113
Toevoegingen aan reserves (lasten)	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves (baten)	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	0	0	0	0
Resultaat	-1.836	-2.414	-2.267	-2.113

3.2.4.2 Toelichting op de exploitatie

De 2e begrotingswijziging 2018 heeft geleid tot de volgende mutaties (+ = nadeel, - = voordeel):

Taakveld (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Coalitieakkoord				
7.4 Milieubeheer	460	240	540	540
Totaal	460	240	540	540

3.2.4.3 Taakvelden

De volgende taakvelden maken deel uit van dit programma. Per taakveld is het saldo van lasten en baten weergegeven.

Taakveld (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
7.2 Riolerings	-1.806	-2.356	-2.175	-1.983
7.3 Afval	-2.172	-2.280	-2.314	-2.351
7.4 Milieubeheer	2.143	2.222	2.222	2.222
Totaal	-1.835	-2.414	-2.267	-2.112

3.2.4.4 Investerings

Investerings op basis van jaar gereed (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Rioleringskrediet	6.231	0	0	0
Voorbereidings krediet ECO park	256	0	0	0
Totaal	6.487	0	0	0

3.2.5 Verbonden partijen

Verbonden partijen dragen bij aan de te realiseren beleidsdoelstellingen van de gemeente. Meer informatie over de verbonden partijen is te vinden in de paragraaf verbonden partijen.

Omgevingsdienst Midden-Holland (milieudeel)

De milieutaken van de ODMH omvatten vergunningverlening, toezicht en handhaving van milieuregels, advisering, ontwikkeling en uitvoering van milieu- en duurzaamheidsbeleid. Voor 2019 gaat het daarbij onder meer bij Gouda om 150 milieu vergunningen, meldingen en ontheffingen en 300 toezichtstaken. Komend jaar zal ODMH ook stevig betrokken zijn bij de energietransitieplannen in Gouda en de Regio Midden Holland.

Natuur en recreatieschap Groenalliantie Midden-Holland

Niet alleen groen in de stad is van belang voor klimaatadaptatie; groen rondom de stad vervult die functie ook. De recreatiegebieden van de Groenalliantie dragen bij aan vermindering van hittestress, geven de bewoners ruimte om de warme stad voor een paar uur te 'ontvluchten' en fungeren mee in het totale wateropvangstelsel van de stad. De Groenalliantie verkent de komende periode de mogelijkheden voor meer verduurzaming.

Belastingsamenwerking Gouwe-Rijnland

De BSGR verzorgt de heffing en de invordering van de reinigingsheffingen en de rioolheffingen ter dekking van de kosten van het ophalen en verwerken van afvalstoffen en voor de werking van een adequaat rioolstelsel.

3.3 Wonen en leefomgeving

Waar staat het programma voor?

Lasten in €

41.380.000

Baten in €

16.622.000

Percentage van totale uitgaven

16%

Veranderingen in de maatschappij stellen steeds weer andere vragen aan de fysieke leefomgeving. Hoe blijft Gouda bereikbaar? Hoe komen de juiste woningen op de juiste plek? Wat is nodig voor een gezonde en veilige leefomgeving? Al deze onderwerpen komen samen in het programma Leefomgeving en Wonen.

Wat wil Gouda bereiken?

Versnelling woningbouw Gouda Aan de hand van de verstedelijkingsagenda worden onder andere locaties in de Spoorzone getransformeerd naar woningbouwlocaties. Met deze transformatie wordt een bijdrage geleverd aan de kwaliteitsverbetering en versterking van de positie van het stationsgebied en Gouda als centrumgemeente in de regio Midden-Holland.

Uitvoeren van het mobiliteitsplan Met prioriteit wordt gewerkt aan efficiënte en veilige fietsverbindingen, de bereikbaarheid per auto en nieuw parkeerbeleid, met aandacht voor duurzaamheid en luchtkwaliteit.

Duurzaam beheer openbare ruimte De zakkende bodem van Gouda leidt tot complexe opgaven bij het beheeren van de openbare ruimte. Duurzaamheid wordt als belangrijk criterium meegewogen bij de keuzes voor het onderhoud. Dit alles binnen de kaders die de beheerplannen en financiering hiervoor geven.

Integrale aanpak door gebiedsontwikkeling Gouda groeit flink in inwoneraantal en mobiliteitsbewegingen. Samen met opgaven zoals klimaatadaptatie en duurzaamheid vraagt dit om een integrale benadering van gebieden waar veel ontwikkelingen samenkomen, zoals in de Spoorzone Noord, het zuidelijk stationsgebied, de westelijke standsentree en Goudasfalt.

Ontwikkelingen mogelijk maken Om ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk te maken en een positieve bijdrage te laten leveren aan de stad, neemt Gouda een adviserende en faciliterende rol aan. Het grote aantal bouwprojecten in Gouda vraagt ook om een heldere visie vanuit stedenbouwkundig perspectief. Voor de lange termijn stelt Gouda een integrale visie voor de fysieke leefomgeving op, de Omgevingsvisie.

Een passend woningaanbod en vitale wijken Gouda actualiseert regelmatig het woonbeleid waaronder de woonvisie en de huisvestingsverordening. Er komt een onderzoekstraject voor toekomstige mogelijkheden voor wijkontwikkeling. Dit gebeurt in overleg met betrokken partijen, waaronder de woningcorporaties.

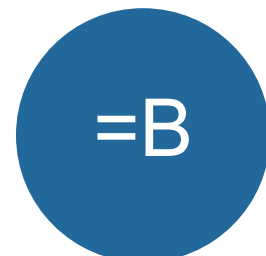
Wat zijn de belangrijkste indicatoren?

In 2019 worden 50 extra sociale 50 extra middeldure huurwoningen toegevoegd

Het aantal speelplekken in Gouda blijft gelijk

De gemiddelde kwaliteit van de openbare ruimte blijft 2022 op het niveau B(CROW)

3.3.1 Doelen en prestaties

Versnelling woningbouw Gouda

Programma versnelling woningbouw

Gouda komt met een samenhangend programma versnelling woningbouw uitgaande van de woonvisie. Hiermee worden alle kansen voor ontwikkeling en transformatie gezien.

Regionale strategie en afspraken woningbouw

Gouda draagt bij aan een regionale verstedelijkingsvisie en legt nieuwe afspraken over de regionale woningbouwprogrammering vast in de RAW, met daarbij het regionaal afsprakenkader woningbouw.

Draagvlak verstedelijkingsopgave

Gouda betreft andere overheden actief bij de woningbouwkansen zoals verkend in de verstedelijkingsagenda.

Continueren wonen boven winkels

Door middel van advisering en subsidie wordt een actieve bijdrage geleverd aan het omzetten van ruimtes boven winkels in woningen.

Samenwerking met de woningcorporaties voor sociale woningbouw

Met de woningcorporaties verkent Gouda concrete kansen om sociale woningbouw te realiseren.

Uitvoeren van het mobiliteitsplan

Verkeersveiligheid verhogen

Gouda gaat vanaf 2019 enkele specifieke knelpunten aanpakken, zoals de kruising Goudkade-Koningin Wilhelminaweg en het Kleiwegplein. Gouda verbetert een aantal oversteekplaatsen voor langzaam verkeer en zorgt voor positieve gedragsbeïnvloeding met bijvoorbeeld snelheidsdisplays. Gouda gaat in 2019 drie schoolomgevingen en –routes verkeersveiliger maken.

Bereikbaarheid verbeteren en leefbaarheid verhogen

Gouda onderzoekt in 2019 welke maatregelen nodig zijn om het wensbeeld van de wegenstructuur uit het Mobiliteitsplan te realiseren. Resultaat: een voorkeursvariant voor de verkeerscirculatie inclusief verkeersmaatregelen. De resultaten van de voorkeursvariant van de verkeerscirculatie werkt Gouda in de komende jaren uit tot concrete maatregelen per kruispunt en wegvakken. Daarnaast wordt ingezet op verbetering van de doorstroming op enkele routes waarop het verkeer zoveel mogelijk gebundeld moet worden, zoals op de route Goverwellesingel-Burgemeester van Reenensingel. Naast de fysieke aanpassingen van kruispunten zet Gouda ook verkeersmanagement en innovatieve systemen in (Smart Mobility).

Vooruitlopend op een definitieve herinrichting gaat Gouda samen met bewoners korte termijn maatregelen voorstellen om langs de Fluwelensingel/Blekerssingel en de Ridder van Catsweg de leefbaarheid te vergroten.

In 2019 gaat Gouda onderzoeken of een station bij Westergouwe haalbaar is. Het gaat om een betere bereikbaarheid van zowel Westergouwe als mogelijke ruimtelijke ontwikkelingen in de kernen Gouda, Waddinxveen en Zuidplas.

Fietsgebruik stimuleren

Gouda werkt in 2019 de snelfietsroute Rotterdam – Gouda verder uit samen met de provincie. Gouda onderzoekt ook de mogelijkheden voor fietslaadpalen bij openbare voorzieningen. Daarnaast wordt ingezet op handhaving van verkeerd gestalde fietsen buiten de stallingen rondom het station. Voor de binnenstad voor onderzocht of er mogelijkheden zijn voor betere stallingsmogelijkheden.

Gouda doet onderzoek naar ontbrekende fietsverbindingen (met Westergouwe). Bovendien gaat Gouda meer fietsparkeervoorzieningen aanbieden en verkeerslichten gunstiger afstellen voor de fiets.

Parkeren slimmer regelen

Gouda gaat vanaf 2019 onderzoek doen naar mogelijkheden om het parkeren beter te regelen. Daarbij gaat het om het actualiseren van parkeernormen, prijzen en betaaltijden van parkeren. Gestart wordt met het instellen van vrij parkeren op algemene gehandicaptenparkeerplaatsen. Als laatste stap in het digitaliseren van parkeerproducten zullen de betaalautomaten op straat worden omgezet naar kentekensparkeren. Om de parkeerproblematiek in de randen van de betaald parkeergebieden aan te pakken zal onderzocht worden of de huidige gereguleerde gebieden kunnen worden uitgebreid.

Reductie van emissies

Met name het bevorderen van fietsgebruik en elektrische voertuigen moet hier aan bijdragen, maar ook een slimmere regeling van verkeerslichten kan veel effect sorteren. Gouda gaat in 2019 actief campagne voeren voor het gebruik van deelauto's.

Duurzaam beheer openbare ruimte

Integrale werkwijze

In 2019 is er een nieuwe integrale werkwijze voor het realiseren van een duurzame openbare ruimte. Concreet krijgt dit onder andere gestalte in een geactualiseerd Kwaliteitsplan openbare ruimte (KOR). De KOR bestaat o.a. uit het Stedelijk Kader en de Leidraad inrichting openbare ruimte. Ook omvat de werkwijze meer samenhang met Duurzaam Inkoop, het geactualiseerde GRP en de uitwerking van de nota groener Gouda.

Terugname taken dagelijks beheer (Cyclus)

Implementeren nieuwe taken en het realiseren van een bezuiniging op de uitvoeringstaken en het verstevigen van de regie op de uitvoeringstaken.

Opstellen beheerplannen grootonderhoud en vervangingsonderhoud

In 2019 wordt een doorkijk gemaakt van de onderhoudsbehoefte. Op basis hiervan worden de Lange Termijn kosten en financieringsbehoefte in beeld gebracht.

Integrale aanpak door gebiedsontwikkeling

Realisatie Westergouwe

Het projectbureau Westergouwe werkt aan de planvorming voor fase 3 van Westergouwe. De realisatie van de wijk wordt in samenhang gezien met het bereikbaarheidsvraagstuk voor de westkant van Gouda.

Gebiedsgerichte aanpak transformatie Spoorzone

De kansen voor transformatie van percelen en leegstaande panden in de Spoorzone worden in samenhang aangepakt.

Zuidelijk stationsgebied

Gouda zet de vernieuwingsplannen, inclusief het oplossen van de fietsenproblematiek, door. De voorbereidende werkzaamheden starten in 2019 en realisatie vindt plaats in 2021.

Bestemmingsplan GoudAsfalt

Gouda faciliteert de ontwikkeling van het GoudAsfalt terrein met opstellen van een bestemmingsplan.

Ontwikkelingen mogelijk maken

Omgevingsvisie

Met de samenleving wordt een integrale visie op de fysieke leefomgeving opgesteld. In 2019 vinden hiertoe voorbereidende werkzaamheden plaats.

Digitale toegang tot informatie over de leefomgeving verbeteren

Informatie over de leefomgeving (waaronder verouderdere bestemmingsplannen) wordt de komende jaren gedigitaliseerd en voorbereid op de koppeling met het Digitaal Stelsel Omgevingswet.

Snelle en betere besluitvorming

Regelgeving en processen worden de komende jaren aangepast in lijn met de uitgangspunten van de Omgevingswet.

Stimuleren multifunctionaliteit en intensief grondgebruik

Met private en publieke partijen onderzoekt Gouda de mogelijkheden voor multifunctionaliteit op één bestemming, alsmede intensiever grondgebruik die past bij de omgeving van de bouwplek.

Bestemmingsplannen en ruimtelijke onderbouwingen

Gouda stelt bestemmingsplannen en ruimtelijke onderbouwingen op ten behoeve van (particuliere) plannen en projecten.

Stedenbouwkundige visies

Gouda stelt stedenbouwkundige visies op, waaronder een integrale visie op de ontwikkeling van de Spoorzone, herijken hoogbouwnota en een visie op historische linten.

Een passend woningaanbod

Nieuwe woonvisie opstellen

Gouda start in 2019 met het opstellen van een nieuwe woonvisie met daarbij onder andere aandacht voor het brede sociaal domein, veiligheid en leefbaarheid.

Monitoren ontwikkelingen en doorstroming op de woningmarkt

Ten behoeve van het woonbeleid monitort Gouda ontwikkelingen en doorstroming op de woningmarkt.

Stimuleren en faciliteren meer middeldure huurwoningen

Gouda is actief met stimulerende en faciliterende maatregelen ter vergroting van het aanbod van middeldure huurwoningen (€ 710 tot € 1.000).

Middeldure huurwoningen vastleggen in bestemmingsplannen

Gouda onderzoekt op welke wijze middels bestemmingsplannen gewaarborgd kan worden dat middeldure huurwoningen op langere termijn in hetzelfde prijssegment beschikbaar blijven.

Huisvestingsverordening

Gouda stelt een nieuwe huisvestingsverordening op.

Experiment woningtoewijzing

Gouda beziet de mogelijkheden voor een experiment bij de woningtoewijzing.

Woonwagenstandplaatsen

De nieuwe landelijke richtlijnen worden geïmplementeerd in het gemeentelijk beleid.

Verkennen kwetsbare buurten

Met woningcorporaties en andere betrokken partijen verkent Gouda welke buurten het meest kwetsbaar zijn en waar een gezamenlijke inzet nodig is. Onderzocht zal worden of marktpartijen hierbij een rol kunnen spelen.

3.3.2 Eigen indicatoren

Voor het monitoren van de doelstellingen van dit programma gebruikt Gouda de volgende eigen indicatoren.

Taakveld	Omschrijving	Gouda	Streefwaarde
5.7 Openb groen en (openlucht) recreatie	De gemiddelde kwaliteit van de verschillende onderdelen van de openbare ruimte (Wegen, Groen, Meubilair etc.)	B	Blijft minimaal niveau B(CROW). Dit m.u.v. elementenverharding
5.7 Openb groen en (openlucht) recreatie	Het aantal speelplekken in Gouda	151	151
8.3 Wonen en bouwen	Sociale huurwoningen	Op plannen 2019	+50 per jaar
8.3 Wonen en bouwen	Middeldure huurwoningen	Op plannen 2019	+50 per jaar
8.3 Wonen en bouwen	Sociale huur in grote nieuwbouwprojecten (+60 woningen)		33%

3.3.3 Wettelijk voorgeschreven indicatoren

Taakveld	Indicator	Meeteenheid	Periode	Gouda	Nederland	Streefwaarde
2. Verkeer en vervoer	Ziekenhuisopname nav verkeersongeval met een motorvoertuig	%	2015	4	8	4
2. Verkeer en vervoer	Ziekenhuisopname nav vervoersongeval met een fietser	%	2015	9	9	9
8. VHROSV	Woonlasten éénpersoonshuishouden	euro	2017	939	644	
			2018	915	649	
8. VHROSV	Woonlasten meerpersoonshuishouden	euro	2017	1006	723	
			2018	982	721	
8. VHROSV	WOZ-waarde woningen	duizenden euro's	2016	176	209	
			2017	179	216	
			2018	188	230	
8. VHROSV	Nieuwbouw woningen	aantal per 1.000 inwoners	2015	5,5	6,4	6
			2016	8,4	7,2	
8. VHROSV	Demografische druk	%	2017	70,9	69,0	69
			2018	71,1	69,6	

3.3.4 Wat gaat het kosten?

3.3.4.1 Overzicht exploitatie

Programma 3 Wonen en leefomgeving

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Lasten	41.380	36.358	42.903	43.760
Baten	-16.622	-12.284	-17.460	-17.641
Saldo van lasten en baten	24.758	24.074	25.443	26.119
Toevoegingen aan reserves (lasten)	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves (baten)	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	0	0	0	0
Resultaat	24.758	24.074	25.443	26.119

3.3.4.2 Toelichting op de exploitatie

De 2e begrotingswijziging 2018 heeft geleid tot de volgende mutaties (+ = nadeel, - = voordeel):

Taakveld (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
College- en raadsbesluiten				
2.1 Verkeer en vervoer	0	92	185	280
Coalitieakkoord				
2.1 Verkeer en vervoer	-175	-300	-300	-300
5.7 Openb. groen en (openlucht) recreatie	80	230	1.030	1.480
8.1 Ruimtelijke ordening	260	460	60	10
8.3 Wonen en bouwen	230	280	280	230
Tweede ijkmoment 2018				
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-67	0	0	0
2.1 Verkeer en vervoer	-145	-207	-21	-115
Totaal	183	555	1.234	1.585

3.3.4.3 Taakvelden

De volgende taakvelden maken deel uit van dit programma. Per taakveld is het saldo van lasten en baten weergegeven.

Taakveld (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	1.885	848	588	574
2.1 Verkeer en vervoer	14.279	14.493	15.701	15.993
2.2 Parkeren	996	985	1.001	1.070
2.5 Openbaar vervoer	127	125	123	121
5.7 Openb. groen en (openlucht) recreatie	4.377	4.479	5.276	5.724
8.1 Ruimtelijke ordening	2.111	2.106	1.707	1.654
8.2 Grondexpl. (niet-bedrijfsverreinen)	0	0	-1	0
8.3 Wonen en bouwen	998	1.048	1.048	998
Totaal	24.773	24.084	25.443	26.134

3.3.4.4 Investerings

Investerings op basis van jaar gereed (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Verduurzaming Vastgoed 2018	1.613	166	0	0
Herinr. Sportlaan js 2018	0	0	235	0
Herontwikkeling Zuidelijk Stationsgebied	0	4.057	0	0
Inr. openb. gebied Fietsveiligheid	250	250	0	0
Investerings PP jaarschijf 2019	3.500	3.500	3.500	3.500
Mobiliteitsplan	315	230	280	0
PP CIP jaarschijf	1.155	2.700	538	1.280
PP Lange Termijn Investerings (LTI) jaarschijf 2019	170	0	0	638
Vervanging VRI Goejanverwelledijk - Fluwelensingel - Haastrechtsebrug, nr 24 (2017)	0	300	0	0
Totaal	7.003	11.203	4.553	5.418

3.3.5 Verbonden partijen

Verbonden partijen dragen bij aan de te realiseren beleidsdoelstellingen van de gemeente. Meer informatie over de verbonden partijen is te vinden in de paragraaf verbonden partijen.

Omgevingsdienst Midden-Holland (BWT-deel)

De afdeling Bouw- en woningtoezicht (BWT) van de ODMH ziet namens de aangesloten gemeenten toe op de veilige bouw en het toegestane gebruik van gronden en bouwwerken. Zij doet dat door vergunningverlening, toezicht, handhaving en advisering op het gebied van bouwregelgeving en ruimtelijke ordening. Voor 2019 gaat het daarbij bij Gouda onder meer om circa 1000 afhandelingen van aanvragen omgevingsvergunningen en meldingen, 600 toezichtstaken 175 juridische procedures vergunningen en 150 handhavingzaken. In 2019 en verder zal ook de implementatie van de omgevingswet ruime aandacht krijgen binnen de ODMH, waaronder ook advisering richting gemeenten.

Grondbank RZG Zuidplas

Door de beperkte deelname in de Grondbank met 6% heeft Gouda beperkte invloed op de regionale woningbouwopgave. In 2018 wordt onderzocht welk woningbouwprogramma wenselijk is in de Zuidplas en hoe de waarde van de aangekochte gronden minimaal kan worden behouden en zo mogelijk vergroot. Een meer kleinschalige ontwikkeling zal een negatieve invloed hebben op de waardering van de bij de Grondbank zijnde gronden. Een meer grootschalige ontwikkeling zal - als sprake is van een gelijksoortig woonprogramma - mogelijk negatief effect hebben op de ontwikkeling van Westergouwe, alhoewel dit onder de huidige marktomstandigheden niet wordt verwacht.

Cyclus N.V.

Cyclus opereert op het snijvlak van markt en overheid en biedt haar klanten een marktconforme prijs en dienstverlening. Als zodanig levert zij een bijdrage aan schoon en duurzaam leefmilieu.

Coöperatie ParkeerService U.A.

ParkeerService ondersteunt gemeenten bij het ontwikkelen, implementeren en uitvoeren van parkeerbeleid. ParkeerService ondersteunt bij het maken van een vertaalslag tussen strategische visies en tactisch parkeerbeleid. Daarnaast geeft de coöperatie adviezen over verordeningen, tarifiering, parkeerexploitaties etc.

3.4 Sociaal domein

Waar staat het programma voor?

Lasten in €
116.148.000

Baten in €
25.775.000

Percentage van totale uitgaven
45%

Het programma sociaal domein is een breed programma dat het gehele sociaal domein omvat. Onderwerpen als zorg, welzijn, jeugd, werk, inkomen, preventie, armoedebelief en schuldhulpverlening maken onderdeel uit van dit programma. Vanuit het programma sociaal domein zijn er belangrijke verbindingen met programma 1 economie, werk en onderwijs; programma 3 omgeving, bouwen en wonen en mobiliteit, programma 5 cultuur, sport en recreatie en programma 6 leefbaarheid en veiligheid. In het sociaal domein wordt samengewerkt met de regiogemeenten. Uitgangspunt hierbij is lokaal waar passend bij de schaalgrootte en regionaal als dit meerwaarde oplevert.

Wat wil Gouda bereiken?

Passende zorg

Goede zorg en ondersteuning zijn cruciaal. Gouda richt zich op de ontwikkeling van competenties en talenten van de inwoners en op passende en betaalbare zorg dichtbij waar dat nodig is.

Iedereen doet mee

In het beleidskader “Iedereen doet mee” 2014 – 2018 zijn de volgende doelen bepaald:

- Kinderen en jongeren groeien gezond en veilig op en krijgen de kans zich te ontwikkelen;
- Iedereen die kan werken, werkt naar vermogen of is actief voor de samenleving;
- Ouderen en mensen met een beperking zijn zo lang mogelijk zelfredzaam en participeren in de samenleving;
- Mensen nemen in eerste instantie verantwoordelijkheid voor hun situatie en dragen zo bij aan de oplossing van hun problemen en die van anderen;
- Inwoners vinden hulp en ondersteuning dichtbij: in de buurt;
- Voor wie dat nodig heeft is een veilig vangnet beschikbaar.

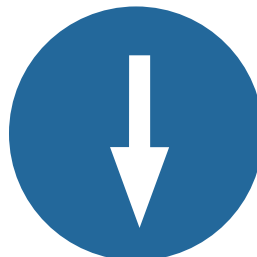
Integraal beleid sociaal domein

De beleidskaders “Iedereen doet mee” en “Participatienota: Samen aan de Slag” blijven van kracht totdat de gemeenteraad het nieuwe integrale beleid voor het sociaal domein vaststelt. Het programma vernieuwing sociaal domein zal onder meer uitmonden in nieuw integraal beleid sociaal domein.

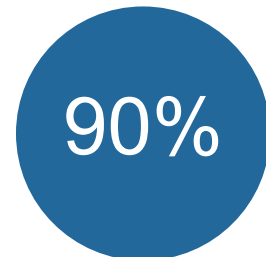
Wat zijn de belangrijkste indicatoren

Afname aantal langdurig
bijstandsgerechtigden
vanaf 2019

Afname jongeren met
jeugdreclassering en
jeugdbescherming

Doorlooptijd afgifte
indicatie Wmo en jeugd:
90% binnen 8 weken

3.4.1 Doelen en prestaties

Om de doelen te bereiken is een integrale blik nodig met de nadruk op samenwerking en onderlinge samenhang. Initiatieven vanuit de samenleving worden gesteund en gefaciliteerd. Samengewerkt wordt met de Goudse Adviesraad Sociaal Domein (GASD) en de Goudse Cliëntenraad (GCR).

Binnen het sociaal domein blijft het in balans houden van inkomsten en uitgaven een punt van aandacht. De taakstellingen, die onder meer in het kader van de bestuursopdracht Financieel Gezond Sociaal Gouda zijn ingevuld met een pakket aan maatregelen, worden in 2019 en verder met prioriteit uitgevoerd. Het gaat om het langer of weer thuis wonen van mensen die nu intramuraal beschermd wonen en om kinderen een veilige oplossing thuis te bieden in plaats van opname in een residentieel of gesloten verblijf. Daar waar dit mogelijk is, kinderen te helpen met basis GGZ in plaats van (duurdere) specialistische GGZ en het optimaliseren van het nieuwe inkoop- en toegangsmodel.

De thema's waarop ingezet wordt, zijn:

1. Optimaliseren van schakels in de keten van zorg en ondersteuning;
2. Integrale toegang;
3. Preventie;
4. Dagelijkse leefomgeving;
5. Armoede en schulddienstverlening;
6. Aan het werk en meedoen/ programma "Naar een nieuwe sociale dienst";
7. Programma Vernieuwing sociaal domein

Thema 1: Optimaliseren van schakels in de keten van zorg en ondersteuning

Aanpak personen met verward gedrag

In 2019 wordt gestuurd op een sluitende aanpak. Het doel is om inwoners een veilig gevoel te geven in de eigen woon- en leefomgeving ervaren en om mensen met verward gedrag snel de juiste zorg en ondersteuning te laten ontvangen.

Transformatie jeugd GGZ

Kwalitatief goede en passende specialistische GGZ zorg met een verschuiving naar oplossingen in de dagelijkse leefomgeving. In 2019 wordt ingezet op de verschuiving in de verhouding van meer basis GGZ ten opzichte van de specialistische GGZ.

Regionale visie

Na een evaluatie van de resultaten sinds 2015 van inkoop en subsidie wordt in samenwerking met partners in het veld de regionale visie herijkt.

Nieuwe ondersteuningsconcepten ontwikkelen met andere financiers

Gouda is bereid te investeren in samenwerking met andere financiers. Inzet is de start van een gezamenlijke pilot.

Minder maatwerk, meer algemene voorzieningen

Hulpverlening dichtbij huis en zonder beschikking: dat is de wens van inwoners. Dit sluit aan bij de financiële kaders. Onderzocht wordt wat de volgende stappen zijn in het afschalen van maatwerk naar algemene voorzieningen.

Wet verplichte GGZ

Gouda zet in op een zorgvuldige implementatie van de nieuwe wet verplichte GGZ (WVGZ) per 1 januari 2020.

Decentralisatie Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang en transformatie van de zorg.

Afspraken rond zorg lokaal en regionaal en daarbij horende financiële afspraken worden voorbereid. Uitgangspunt is zo lokaal mogelijk, ook in de andere gemeenten in Midden Holland en regionaal waar nodig.

Thema 2: Integrale toegang

Integrale toegang complexe en meervoudige vraagstukken

In 2019 wordt de gemeentelijke proeftuin levensbrede en integrale toegang voor complexe en meervoudige vraagstukken of hulpvraag voortgezet en volgt verdere visievorming voor het model van integrale toegang sociaal domein voor iedereen op langere termijn.

Sociaal teams

In 2019 leveren drie teams in drie gebieden beschikkingsvrije en laagdrempelige basishulp. Daarnaast leveren zij zorgcoördinatie, bemoeizorg, advisering over maatwerk en worden vernieuwende oplossingen voor inwoners van 0 tot 100+ gerealiseerd. Monitoring, bijsturing waar nodig. Goede inzet op afschalen, waar nodig tijdig opschalen en samenwerking met de partners in de keten staan centraal.

Thema 3: Preventie

Preventie kinderen en jongeren

Vroegsignalering staat hier centraal, met als doel gerichte acties ter voorkoming van problemen waaronder de gevolgen van complexe echtscheidingen. Er vindt in 2019 een analyse van de problematiek plaats en mogelijke oplossingen.

Aanpak huiselijk geweld

In 2019 vindt de implementatie van de regiovisie plaats met als doel het voorkomen en duurzaam stoppen van huiselijk geweld. In bovenregionaal verband wordt het programma "Geweld hoort nergens thuis" uitgevoerd.

Preventieve ouderenzorg

Aansluitend op de G40 en op het landelijk programma Langer thuis van het ministerie van VWS worden acties uitgevoerd met als doel goede ondersteuning en zorg thuis van kwetsbare ouderen. Centraal staan hierbij het voorkomen van eenzaamheid, slimme toepassingen thuis (domotica) en professionele en informele ondersteuning thuis.

Thema 4: Dagelijkse leefomgeving

Gewoon thuis

In 2019 wordt het plan van aanpak transformatie van beschermd wonen en opvang naar (voor wie dat kan) ambulante woonvormen met flexibele intensieve begeleiding uitgevoerd en verbreed naar maatschappelijke opvang en vrouwenopvang. Dit vergt het nodige van de woningvoorraad en de woningprogrammering.

Gewoon thuis jeugd

In 2019 wordt het regionaal plan van aanpak transformatiefonds jeugd uitgewerkt en uitgevoerd. Het streven is dat meer kinderen in plaats van opname in residentieel of gesloten verblijf een oplossing thuis geboden wordt.

Nieuwe woonconcepten

In 2019 wordt ingezet op het bieden van alternatieve huisvesting voor verschillende doelgroepen (jongeren, mensen met (intensieve) begeleiding, opvang, statushouders) om de druk op de woningmarkt te verminderen en te zorgen dat mensen langer thuis kunnen wonen.

Passende inrichting van de woonomgeving

In 2019 worden benodigde acties geïnventariseerd en gestart met de uitvoering ervan om de woonomgeving zodanig in te richten dat iedereen goed en veilig in de wijk kan wonen (zowel op gebied van voorzieningen als fysieke omgeving).

Mantelzorg

De aansluiting van Wmo, Wlz en Zvw en het faciliteren van mantelzorgers wordt waar mogelijk verbeterd. De inzet is de mantelzorgpas om te zetten naar de Rotterdampas (met mantelzorgpakket). De mogelijkheden voor respijtzorg worden verbeterd.

Thema 5: Armoede en schulddienstverlening

Schulddienstverlening

In 2019 wordt de nieuwe werkwijze verder geïmplementeerd. Er wordt een start gemaakt met de verbinding met de werkwijze integrale toegang. In het licht van de modernisering bijzondere bijstand wordt ingezet op het verkrijgen van grip op de kosten bijzondere bijstand door bewindvoering.

Armoedebestrijding

De acties, zoals bepaald in de armoedenota, worden uitgevoerd.

Thema 6: Aan het werk en meedoen en programma "Naar een nieuwe sociale dienst"

Bijstandsgerechtigden aan het werk en effectieve en efficiënte dienstverlening op maat voor werkzoekenden

In 2019 wordt het programma "naar een nieuwe sociale dienst" uitgevoerd. Dit moet leiden tot meer werkzoekenden in beeld, meer inwoners die werken of anderszins participeren, ondernemersnetwerk en duurzaam verbeterde bedrijfsvoering en structurele bestandsdaling. Vanaf 2019 moet dit leiden tot een bestandsdaling met 200 langdurig bijstandsgerechtigden.

Ruimte voor experimenten

In 2019 wordt begonnen met de opzet van een sociale coöperatie. Om ondernemerszin te stimuleren en om mensen aan het werk te krijgen.

Maximale inzet voor inburgering; begeleiden bij taalverwerving, integratie en werk

De statushouders zijn in beeld en krijgen waar nodig maatwerkbegeleiding richting school, werk, vrijwilligerswerk. Het taalonderwijs voor statushouders komt in eigen beheer.

Taalhuis

Het taalhuis wordt gecontinueerd met extra aandacht voor allochtonen met taalproblemen.

Promen

Vernieuwen van de samenwerking met Promen. Het samenwerkingsconstruct met Promen wordt vernieuwd.

UWV

Er wordt duurzaam samengewerkt met het UWV.

Thema 7: Programma Vernieuwing sociaal domein

Het programma vernieuwing sociaal domein verbindt de inhoudelijke veranderopgave met de financiële kaders binnen het sociaal domein. Het programma is opgebouwd langs drie programmalijnen:

Analyse en monitoring

Er komt een optimaliseringsslag op de monitoring en analyse van gegevens in het sociaal domein. In 2019 wordt het plan van aanpak informatievoorziening geborgd in de reguliere werkwijze.

Invulling taakstelling.

In 2019 worden de maatregelen van de bestuursopdracht uitgevoerd. Het doel is om duurzaam binnen de financiële kaders invulling te geven aan de ambities van het sociaal domein.

Integrale beleidsnota sociaal domein.

Nieuw integraal beleid wordt geformuleerd langs de thema's zoals hierboven benoemd. De integrale nota wordt ter besluitvorming gebracht ten behoeve van implementatie voor de periode 2020 en verder.

Het sociaal domein heeft een stevige verbinding met economie, werk en onderwijs. Gouda is gebaat bij een sterke economie en optimale afstemming van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Specifiek is er aandacht voor matching met de "onderkant van de arbeidsmarkt". Er moet goed onderwijsaanbod zijn. Onderwijs en jeugdhulp moeten aansluiten. Langer/weer thuis wonen voor ouderen en mensen met een beperking maakt afstemming met bouwen en wonen en leefbaarheid en veiligheid noodzakelijk. Doelgroepenvervoer in het sociaal domein past in de OV-visie. De reikwijdte van het VN-verdrag is breed en heeft veel te maken met de fysieke inrichting van de stad. Gezondheid en sport horen bij elkaar.

3.4.2 Eigen indicatoren

Voor het monitoren van de doelstellingen van dit programma gebruikt Gouda de volgende eigen indicatoren.

Taakveld	Omschrijving	Gouda	Streefwaarde
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Sociale kracht: % inwoners dat tevreden is over de eigen participatie	2017: 65%	Gelijk blijven of groter; bandbreedte 65-70%
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Percentage vrijwilligers: % inwoners dat vrijwilliger is	2017: 32%	Gelijk blijven of groter; bandbreedte 30-40%
6.2 Wijkteams	Bekendheid sociaal team: % inwoners dat weet waar men terecht kan voor ondersteuning	2017: 26%	Toename
6.3 Inkomensregelingen	Aantal stadspassen voor kinderen uit de doelgroep met Kindpakket	In 2017 geïntroduceerd	Toename
6.4 Begeleide participatie	Aantal plaatsingen op een garantiebanaan		De streefwaarde wordt nader bepaald
6.4 Begeleide participatie	Aantal plaatsingen op een garantiebanaan bij de gemeente Gouda		De streefwaarde voor 2019 is 8
6.6 Maatwerkvoorziening Wmo	Doorlooptijd afgifte indicatie Wmo en Jeugd	% binnen 8 weken	90% binnen 8 weken
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	Bekendheid schuldhulpverlening in %	2017: 54%	Toename
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	Schuldhulpverlening: verhouding meldingen en aantal trajecten	Sinds 2018 in eigen beheer	De streefwaarde wordt nader bepaald
6.81 Ge-escaleerde zorg 18+	Aantal cliënten dat beschermd woont (intramuraal)	2017: 206	Afname (< 200 of lager)

3.4.3 Wettelijk voorgeschreven indicatoren

Taakveld	Indicator	Meeteenheid	Periode	Gouda	Nederland	Streefwaarde
6. Sociaal domein	Banen	per 1.000 inwoners 15-64 jaar	2017	752,9	758,2	Minimaal gelijk of toename
6. Sociaal domein	Netto arbeidsparticipatie	%	2017	66,4	66,7	Toename
6. Sociaal domein	Bijstandsuitkeringen	per 1.000 inwoners 18 jaar en ouder	tweede halfjaar 2017	43,8	41,1	Afname
6. Sociaal domein	Aantal re-integratievoorzieningen	per 1.000 inwoners 15-65 jaar	tweede halfjaar 2017	32,1	29	Geen; aantal is geen doel
6. Sociaal domein	Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	%	eerste halfjaar 2016	38	57	Geen; aantal is geen doel
6. Sociaal domein	% Kinderen in armoede	%	2015	6,44	6,58	Geen
6. Sociaal domein	% Jeugdwerkloosheid	%	2015	2,05	1,52	Geen
6. Sociaal domein	Jongeren met delict voor rechter	%	2015	2,24	1,45	Geen
6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	tweede halfjaar 2017	9,7	9,7	Afname of gelijk
6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdreclassering	%	tweede halfjaar 2017	0,5	0,4	Afname of gelijk
6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdbescherming	%	tweede halfjaar 2017	1,3	1	Afname of gelijk

3.4.4 Wat gaat het kosten?

3.4.4.1 Overzicht exploitatie

Programma 4 Sociaal domein

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Lasten	116.148	113.864	112.372	111.957
Baten	-25.775	-25.585	-25.387	-25.287
Saldo van lasten en baten	90.373	88.279	86.985	86.670
Toevoegingen aan reserves (lasten)	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves (baten)	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	0	0	0	0
Resultaat	90.373	88.279	86.985	86.670

3.4.4.2 Toelichting op de exploitatie

De 2e begrotingswijziging 2018 heeft geleid tot de volgende mutaties (+ = nadeel, - = voordeel):

Taakveld (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Meicirculaire 2018				
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-214	-240	-520	-511
6.3 Inkomensregelingen	13	13	13	13
6.4 Begeleide participatie	251	203	181	194
6.5 Arbeidsparticipatie	-91	-59	-35	-6
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	1.481	1.692	1.796	1.992
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-12.191	-12.620	-12.788	-12.739
6.81 Ge-escaleerde zorg 18+	789	864	783	891
Coalitieakkoord				
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	55	55	35	35
6.3 Inkomensregelingen	-1.100	-1.100	-1.100	-1.100
Tweede ijkmoment 2018				
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	100	84	0	0
6.5 Arbeidsparticipatie	160	160	0	0
Totaal	-11.007	-11.192	-11.635	-11.231

3.4.4.3 Taakvelden

De volgende taakvelden maken deel uit van dit programma. Per taakveld is het saldo van lasten en baten weergegeven.

Taakveld (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	7.450	7.156	6.906	6.912
6.2 Wijkteams	6.422	6.456	6.455	6.456
6.3 Inkomensregelingen	7.446	6.981	6.631	5.636
6.4 Begeleide participatie	11.001	10.634	10.165	10.178
6.5 Arbeidsparticipatie	3.008	3.076	2.974	3.107
6.6 Maatwerkvoorziening (WMO)	2.926	2.926	2.925	2.926
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	11.399	11.563	11.708	11.892
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	15.591	14.313	14.236	14.471
6.81 Ge-escaleerde zorg 18+	20.370	20.442	20.261	20.366
6.82 Ge-escaleerde zorg 18-	2.227	2.227	2.256	2.256
7.1 Volksgezondheid	2.487	2.458	2.427	2.427
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	41	41	41	41
Totaal	90.368	88.273	86.985	86.668

3.4.4.4 Investerings

Investerings op basis van jaar gereed (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Aanpassing Lekkenburg	1.014	0	0	0
Totaal	1.014	0	0	0

3.4.5 Verbonden partijen

Verbonden partijen dragen bij aan de te realiseren beleidsdoelstellingen van de gemeente. Meer informatie over de verbonden partijen is te vinden in de paragraaf verbonden partijen.

Promen

Een van de doelen binnen het programma sociaal domein is dat iedereen die kan werken, werkt naar vermogen of actief is voor de samenleving. Voor wie dat nodig heeft, is een veilig vangnet beschikbaar. Promen levert een bijdrage aan het realiseren van de doelstellingen van dit programma door het leveren van diensten voor inwoners die ondersteuning krijgen op grond van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) en de Participatiewet. Via deze weg krijgen meer inwoners de kans om te werken in zo regulier mogelijk werk en waar nodig op een beschutte werkplek.

Voor de WSW geldt dat er sprake is van solidariteit binnen de GR. Voor de Participatiewet kan de gemeente Gouda zelf bepalen op welke wijze zij Promen wil inzetten, waarbij de kosten en baten volledig ten laste komen van de eigen gemeente en niet langer regionaal verrekend worden. Uitgangspunt van Gouda is om de opgebouwde kennis en kunde van Promen voor de inwoners met een arbeidsbeperking optimaal te benutten. Daarom wordt toe gewerkt naar een situatie waarin Gouda en Promen gezamenlijk werken aan goede dienstverlening op basis van gedeelde doelen (in plaats van een opdrachtgever-opdrachtnemer relatie).

Regionale Dienst Openbare Gezondheidsdienst Hollands Midden (RDOG HM)

De meest omvangrijke taak van de RDOG HM is de jeugdgezondheidszorg 0-19 jaar. Het betreft o.a. over- en ondergewicht, kindermishandeling, internetgebruik en school-/ziekteverzuim/schooluitval. De RDOG HM voert werkzaamheden uit voor Veilig Thuis (voorheen Advies en Meldpunt Kindermishandeling en Steunpunt Huiselijk geweld), het Meldpunt Zorg en Overlast, Basiszorg. Kwetsbare Kinderen (BKK) en draagt zij bij aan het op gang brengen van de hulpverlening bij een huisverbod.

Ten slotte ondersteunt de RDOG HM gemeenten in de ontwikkeling van beleid voor kwetsbare burgers.

3.5 Cultuur, sport en recreatie

Waar staat het programma voor?

Lasten in €
17.275.000

Baten in €
2.628.000

Percentage van totale uitgaven
7%

Gouda is een bruisende, vitale en authentieke stad, waar de historie volop wordt beleefd. Goede voorzieningen en toonaangevende evenementen zijn cruciaal voor Gouda als aantrekkelijke stad om te wonen en werken. Mede daarom investeren we in cultuur. Het beleid uit de nieuwe cultuurnota wordt de komende jaren uitgevoerd en de relatie tussen cultuur en het sociaal domein en tussen cultuur en economie wordt versterkt. Bewegen en sporten brengt mensen dichterbij elkaar. Dat geldt voor jong en oud, via het sporten zelf maar ook via het verenigingsleven. In een stad met voor iedereen toegankelijke sportvoorzieningen is het goed en gezond leven. Toerisme is van wezenlijk belang voor Gouda. Om de ambitie van 1 miljoen bezoekers te realiseren, wordt de komende jaren hierin extra geïnvesteerd.

Wat wil Gouda bereiken?

Cultuurnota We geven verdere uitvoering aan de ambities zoals verwoord in de cultuurnota 'het cultureel vermogen van Gouda'.

Gouda 750 jaar In 2022 heeft Gouda 750 jaar stadsrechten. Dit is bij uitstek een feest van en met de stad. In aanloop naar de viering van Gouda 750 vinden (culturele) evenementen plaats en zorgt de gemeente dat het erfgoed er goed bij staat.

Kaas Via Cheese Valley wordt ingezet op samenwerking in de regio rond het thema en versterking van kaas als streekproduct. We werken verder aan de realisatie van de Cheese Experience als nieuwe Goudse attractie.

Watertoerisme en -recreatie Gouda wil de ligging van de binnenstad aan het water zo goed mogelijk benutten in samenwerking met betrokken partijen. Koppelkansen met de inzet rond klimaatadaptatie worden benut. Waterrecreatie in het Groene Hart wordt een impuls gegeven.

Uitvoeren Programma Binnenstad De binnenstad van Gouda is dé plek voor ontmoeting, beleving en winkelen. De gemeente organiseert dit in samenwerking met ondernemers, vastgoedeigenaren, makelaars, culturele instellingen en bewoners en heeft daarbij oog voor de inrichting van de openbare ruimte. De omgeving is schoon, heel en veilig.

Verzakelijking van de relatie met Sport.Gouda Om de dienstverlening naar sportverenigingen te optimaliseren is het van belang om te komen tot een verdere verzakelijking van en transparantie in de relatie met Sport.Gouda.

Opstellen en uitvoeren van een meerjarig investerings- en onderhoudsplan voor de sportaccommodaties De gemeente wil een toekomstbestendig sportvoorzieningenaanbod creëren en instandhouden zodat inwoners voldoende mogelijkheden hebben om te sporten.

Wat zijn de belangrijkste indicatoren?

Streefwaarde: 1
miljoen bezoekers

Besteding bezoekers:
stijgende trend

Niet-sporters conform
wettelijke indicator
Programmabegroting 2019-2022

3.5.1 Doelen en prestaties

Gouda 750

Raadsprogramma

De invulling van het raadsprogramma start in 2019. De participatie rondom het feestjaar en de aanloop daar naartoe wordt onder andere al vormgegeven in een Stuurgroep en het Platform Gouda 750.

Fonds 1272

In 2019 wordt Fonds 1272 opgericht. Hiervoor wordt € 750.000 extra gereserveerd voor het Fonds 1272; dit is beschikbaar als verdubbelaar van bijdragen van externe partijen in het fonds.

Publieksactiviteiten

Met het reeds gestarte project Goudse Geheimen worden ook in 2019 weer bijzondere Goudse verhalen verzameld. In 2021 starten de wijkstafettes, waarbij alle Goudse wijken en organisaties zich presenteren aan de rest van de stad, culminerend in een Grande Finale in 2022.

Gevelherstel

In het licht van Gouda 750 en een strakkere handhaving op instandhoudingswaarden, wordt een stimuleringsregeling ingezet voor herstel van gevels en onderhoud van gemeentelijke monumenten en beeldbepalende panden.

Kaas

Cheese Valley

In 2019 gaat een kwartiermaker aan de slag met de uitvoering van een strategisch plan voor Cheese Valley, dat bestaat uit een marketingplan en acties. Lopende activiteiten op het gebied van communicatie en persreizen gaan gewoon door.

Kaasmarkt

Met private partners werkt de gemeente verder aan de ontwikkeling van de kaasmarkten. Met alle kaaspartijen wordt bezien hoe de governance rond het thema kaas kan worden versterkt.

Cheese experience

De gemeente zet zich met de initiatiefnemers in voor de realisatie van de Cheese Experience in de Kazerne (Arcadegebouw). Samen met ondernemers wordt ook het gebied rond de attractie een impuls gegeven.

Watertoerisme en –recreatie

Vaarverbindingen

De proef met de verbinding met Reeuwijk wordt in 2018 geëvalueerd waarna bekeken wordt of in 2019 een voortzetting mogelijk is. Daarnaast blijven we betrokken bij de ontwikkelingen rondom het Rondje Rijn-IJssel en overleggen we met de provincie Zuid-Holland over een agenda waterrecreatie. Waterrecreatie is een van de dragers voor samenwerking in het Groene Hart. Daarbij kijken we ook naar gebiedsmarketing.

Water in de binnenstad

We blijven in gesprek met de Wateralliantie over hun visie op water en het gezamenlijke onderzoek over revitalisering van de zuidelijke binnenstad en de verbinding met de Hollandse IJssel. We zien koppelkansen met het programma klimaatadaptatie om tot uitbreiding van water in de binnenstad te komen. We juichen samenwerking binnen de Wateralliantie toe.

Uitvoeren Programma Binnenstad

In 2019 wordt een nieuw uitvoeringsprogramma binnenstad vastgesteld. Langs de lijnen van het programma wordt gewerkt aan onder andere:

Inrichting winkelstraten optimaliseren

In 2019 wordt de evaluatie met betrekking tot de uitstallingen afgerond en waar nodig nieuwe beleidsregels vastgesteld. In samenwerking met de GAB (Goudse Adviesraad voor mensen met een beperking) en de SOG (ondernemers binnenstad) wordt een inspiratiekaart opgesteld om de toegankelijkheid van winkels te verbeteren. Samen met winkeliers en bewoners worden de mogelijkheden onderzocht voor meer groen, water en zitgelegenheid in de binnenstad. Aan de hand van een probleemanalyse worden mogelijkheden verkend om fietsen goed te kunnen stallen in de binnenstad. Ook wordt onderzocht of uitbreiding van het voetgangersgebied in het kernwinkelgebied tot de mogelijkheden behoort en welke maatregelen daarvoor nodig zijn. Ten slotte start de gemeente in 2019 met de voorbereiding voor de actualisering van de horecanota, inclusief blurring.

De levendigheid en sociale veiligheid in de binnenstad vergroten

Gouda continueert de subsidieregeling voor wonen boven winkels (7 woningen per kalenderjaar). Een impuls wordt gegeven aan groen in de binnenstad. De gemeente staat open voor extra publieke voorzieningen in de binnenstad.

Verzakelijking van de relatie met Sport.Gouda

Jaarplannen

Met op te stellen jaarplannen zal Sport.Gouda concretiseren hoe vanaf 2019 invulling wordt gegeven aan zijn taken volgens de dienstverleningsovereenkomst. In kwartaalgesprekken wordt de voortgang besproken.

Aanscherpen van de afspraken met Sport.Gouda

Als de gemeente ondanks de vastgestelde dienstverleningsovereenkomst (dvo) onduidelijkheden ervaart in de onderlinge rol- en taakverdeling, zal dat leiden tot aanvullende afspraken, bijvoorbeeld in de vorm van annexen bij de dvo.

Bewaken dat dienstverlening door Sport.Gouda naar tevredenheid wordt uitgevoerd

Gouda vindt het belangrijk dat klanten (sporters en verenigingen) tevreden zijn over de dienstverlening van Sport.Gouda en dringt er daarom op aan dat op een structurele wijze te organiseren en te monitoren. Dat kan op verschillende manieren ingevuld worden.

Opstellen en uitvoeren van een meerjarig investerings- en onderhoudsplan voor de sportaccommodaties

Opstellen van een meerjarig investerings- en onderhoudsplan

Het bestaande plan dient geactualiseerd te worden, rekening houdend met de beschikbaar gestelde extra bijdrage voor achterstallig onderhoud en noodzakelijke investeringen.

Uitvoeren van de opgestelde planning

Vanaf 2020 volgens planning uitvoeren van de voorgenomen onderhoudsuitgaven en vervangingsinvesteringen.

In samenwerking met sportverenigingen stimuleren van duurzaamheidsmaatregelen

Duurzaamheid is een belangrijk thema binnen de gemeente. Ook op sportcomplexen zijn er veel mogelijkheden om invulling te geven aan een verduurzaming. In samenwerking met Sport.Gouda stimuleert de gemeente sportverenigingen om zo veel mogelijk gebruik te maken van de mogelijkheden en van de bestaande financieringsbronnen.

3.5.2 Eigen indicatoren

Voor het monitoren van de doelstellingen van dit programma gebruikt Gouda de volgende eigen indicatoren.

Taakveld	Omschrijving	Gouda	Streefwaarde
5. Sport, cultuur en recreatie	Aantal bezoekers Gouda		1 Miljoen bezoekers vanaf 2017
5. Sport, cultuur en recreatie	Bestedingen bezoekers		Stijgende trend vanaf 2010
5. Sport, cultuur en recreatie	Leegstand winkels gemeten in vloeroppervlak	De huidige leegstand: 9,2% van het vloeroppervlakte (10.243 m ²)	Doel in 2023 (eind van collegeperiode) het leegstandspercentage in het kernwinkelgebied: 7% Doel in 2019: 8,6%
5. Sport, cultuur en recreatie	Bezoekers gesubsidieerde instellingen		Stijgende trend vanaf 2010
5. Sport, cultuur en recreatie	Aantal inwoners dat voldoet aan de Beweegrichtlijn		Stijging

3.5.3 Wettelijk voorgeschreven indicatoren

Taakveld	Indicator	Meeteenheid	Periode	Gouda	Nederland	Streefwaarde
5. Sport, cultuur en recreatie	% Niet-sporters (% t.o.v. inwoners totaal)	%	2016	50,4	48,7	

3.5.4 Wat gaat het kosten?

3.5.4.1 Overzicht exploitatie

Programma 5 Cultuur, sport en recreatie

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Lasten	17.275	17.715	18.460	17.575
Baten	-2.628	-2.629	-2.628	-2.629
Saldo van lasten en baten	14.647	15.086	15.832	14.946
Toevoegingen aan reserves (lasten)	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves (baten)	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	0	0	0	0
Resultaat	14.647	15.086	15.832	14.946

3.5.4.2 Toelichting op de exploitatie

De 2e begrotingswijziging 2018 heeft geleid tot de volgende mutaties (+ = nadeel, - = voordeel):

Taakveld (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Tweede ijkmoment 2018				
5.2 Sportaccommodaties	-106	0	0	0
Coalitieakkoord				
5.1 Sportbeleid en activering	300	525	600	700
5.3 Cultuurpresentatie, -prod. en - part	20	50	50	50
5.5 Cultureel erfgoed	0	150	900	0
5.6 Media	130	130	130	170
Totaal	344	855	1.680	920

3.5.4.3 Taakvelden

De volgende taakvelden maken deel uit van dit programma. Per taakveld is het saldo van lasten en baten weergegeven.

Taakveld (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
2.3 Recreativee havens	158	151	152	151
5.1 Sportbeleid en activering	6.111	6.339	6.412	6.513
5.2 Sportaccommodaties	275	355	296	187
5.3 Cultuurpresentatie, -prod. en - part	3.890	3.877	3.857	3.841
5.4 Musea	2.142	2.144	2.145	2.143
5.5 Cultureel erfgoed	229	379	1.129	229
5.6 Media	1.842	1.842	1.841	1.881
Totaal	14.647	15.087	15.832	14.945

3.5.4.4 Investeringsen

Investeringsen op basis van jaar gereed (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Mammoet/handbalveld Vires (2021)	0	0	45	0
Sporthal Tobbe (10 jaar)	834	0	0	0
Sportvelden	375	210	180	305
Vervanging hekwerken	15	15	15	15
Totaal	1.224	225	240	320

3.5.5 Verbonden partijen

Verbonden partijen dragen bij aan de te realiseren beleidsdoelstellingen van de gemeente. Meer informatie over de verbonden partijen is te vinden in de paragraaf verbonden partijen.

Natuur en recreatieschap Groenalliantie Midden-Holland

De gebieden van de Groenalliantie hebben recreatieve waarde voor bewoners. De Groenalliantie werkt aan goed ingerichte en beheerde recreatiegebieden, waarmee wordt bijgedragen aan een actieve en gezonde samenleving. Zo zal de aan te leggen natuurspeelplaats in de Goudse Hout ouders en kinderen uitnodigen om naar buiten te gaan en te wandelen, fietsen, spelen.

Streekarchief Midden-Holland

Het Streekarchief Midden-Holland (SAMH) is het cultuurhistorisch 'geheugen' van Midden-Holland. SAMH behoudt en beheert relevante publicaties uit Gouda en de regio.

SAMH bewaart conform de Archiefwet de archieven van de besturen en ambtelijke instellingen van de gemeenten Gouda, Krimpenerwaard, Krimpen aan de IJssel, Waddinxveen, Zuidplas en de Omgevingsdienst Midden Holland. Beleidsdoelstellingen van SAMH voor 2019 zijn: het adviseren van de gemeenten over goed archiveren en het duurzaam toegankelijk bewaren van digitale informatie. Open digitale beschikbaarstelling van de collectie is een belangrijke ambitie van het Streekarchief. Het aantal online raadpleegbare collecties van het Streekarchief moet omhoog. Het Streekarchief heeft een sterke staat van dienst opgebouwd in de levering van educatieve producten en diensten. Het Streekarchief wil deze succesformule de komende jaren consolideren en waar het kan ook uitbouwen met nieuwe producten.

Sport.Gouda

Sport.Gouda zorgt voor de instandhouding van het aanbod aan sportvoorzieningen, zoals het Groenhovenbad, gymzalen, sporthallen en sportvelden. Daarnaast stimuleert Sport.Gouda actieve sportbeoefening, o.a. door het ondersteunen van sportverenigingen en het organiseren van buitenschoolse activiteiten en sportevenementen.

3.6 Leefbaarheid en veiligheid

Waar staat het programma voor?

Lasten in €

8.957.000

Baten in €

163.000

Percentage van totale uitgaven

3%

Het programma Leefbaarheid en veiligheid omvat een breed scala aan onderwerpen, van jeugdoverlast en jonge veelplegers tot de bestuurlijke aanpak van ondermijnende criminaliteit. Veel energie is gericht op de aanpak woninginbraken. Voor een effectieve aanpak van veiligheidsvraagstukken is de verbinding en samenwerking met en inzet van tal van partijen in de veiligheidsketen en ook daarbuiten essentieel. Het team stadstoezicht ondersteunt de uitvoering van het beleid met toezicht en handhaving.

Wat wil Gouda bereiken?

Daling totaal aantal High Impact Crimes, met name woninginbraken

De aanpak van het aantal woninginbraken blijft de hoogste prioriteit houden in 2019. Het aantal inbraken is in 2018 bijna gehalveerd door gezamenlijke inzet. Dit resultaat moet nu structureel vastgehouden worden.

Afname van ondermijnende criminaliteit

Het is een maatschappelijk probleem wanneer de onderwereld en de bovenwereld zich met elkaar vermengen. Voor het tegengaan van ondermijnende criminaliteit wordt een integrale aanpak gehanteerd.

Voorkomen van radicalisering en polarisatie

Aangezien het uitreizen sterk afneemt, ligt de nadruk in 2019 op de opvang van mogelijke terugkeerders, het verkleinen van de voedingsbodem van radicalisering en jihadisme en het bieden van tegenwicht aan radicalisering.

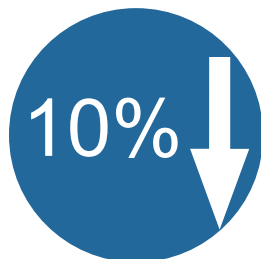
Beperken jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit

Jeugdcriminaliteit is een verzamelnaam voor strafbaar gedrag van minderjarigen. Preventie van overlastgevend gedrag (en overlastlocaties) en aansluiting tussen veiligheid en zorg staat in deze aanpak centraal.

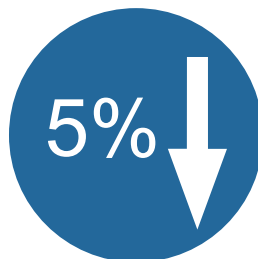
Afname sociale overlast: woonoverlast en verwarde personen op straat

De zorg- en veiligheidspartners streven naar een hanteerbare mate van overlast op straat en in de buurt. Bij escalatie kunnen bestuurlijke instrumenten soms uitkomst bieden.

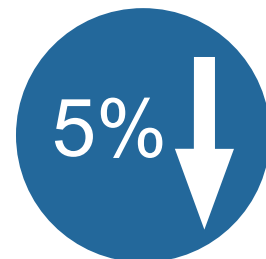
Wat zijn de belangrijkste indicatoren

Streefwaarde afname aantal
woninginbraken in 2019

Streefwaarde afname aantal
meldingen jeugdoverlast in 2019

Streefwaarde afname aantal
meldingen burenruijze en
conflictbemiddeling in 2019

3.6.1 Doelen en prestaties

Proces totstandkoming nieuwe Kadernota 2019-2022

Voor de periode 2019-2022 wordt een nieuwe Kadernota Veiligheid opgesteld. De huidige Kadernota en het gevoerde beleid worden daartoe geëvalueerd door een extern bureau. Deze evaluatie bestaat uit een cijfermatige analyse, een beoordeling van de maatregelen op effectiviteit, interviews met professionals, raadsleden en bewoners en een risicoprofiel van Gouda. Ook worden er aanbevelingen voor nieuwe prioritering gedaan. De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor de nieuwe Kadernota die in het voorjaar van 2019 aan de raad wordt aangeboden. De begroting 2019 is om deze reden nu gebaseerd op de prioritering uit 2018. In de ijkmomenten in 2019 zal zo nodig bijstelling van de prioritering plaatsvinden.

Daling totaal aantal high impact crimes, met name woninginbraken

Inbraakpreventie

Met name in de hotspots wordt ingezet op voorlichting over bestaande subsidieregelingen en het geven van anti-inbraaktips aan bewoners. Ook wordt ingezet op extra toezicht vanuit medewerkers van Stadstoezicht.

Omgevingsgerichte aanpak: aanpassing van de openbare ruimte

Slecht of niet-verlichte straten en achterpaden maar ook vluchtroutes en begroeiing waarbij het zicht wordt ontnomen, dragen bij aan de vermindering van de objectieve en subjectieve veiligheid. Ook in 2019 worden daarom jaarlijks zes hotspots in de openbare ruimte aangepakt om de omgeving minder inbraakgevoelig te maken.

Persoonsgerichte aanpak van daders

De partners in het Veiligheidshuis en het woninginbrakenteam van politie werken aan een structurele aanpak van daders om recidive te verminderen.

Aanpak ondermijnende criminaliteit

Het centrale doel van het Programma Ondermijning is het (zoveel mogelijk) uitschakelen van de ondermijnende invloed van criminele netwerken door het verstoren van hun 'bedrijfsproces'. Het schakelteam (projectteam) werkt op basis van signalen over misstanden in de horeca, drugshandel, fraude of andere vormen van criminaliteit. Alle lopende casuïstiek wordt verzameld, geduid, geprioriteerd en waar nodig wordt een (integrale) aanpak bepaald.

Spoor 1 Aanpak knooppunten

Inzet van BIBOB-toetsing, inzet van het integraal handhavingsteam voor (onaangekondigde) handhavingsacties bij vergunningsplichtige panden en inzet van het project Gezonde Horeca Gouda.

Spoor 2 Aanpak hennepcultuur/drugshandel

Het verdiepen en aanscherpen van de samenwerking met de wooncorporaties bij het handhaven na de vondst van hennep, integrale controle van coffeeshops en het toepassen van bestuurlijk instrumentarium in reactie op Hennep Informatie Berichten (HIB's) vanuit de politie.

Spoor 3 Aanpak criminele netwerken

De focus blijft liggen op de familieaanpak. De aanpak van de eerste familie heeft een positief effect gehad op de omgeving (minder dreiging). Hieruit wordt een werkwijze gedestilleerd (maatwerk versus generieke aanpak) die nu gebruikt gaat worden bij een volgende familie.

Spoor 4 Aanpak bestuurlijke ondermijning

In 2019 worden de uitkomsten van het onderzoek naar bestuurlijke weerbaarheid omgezet in acties. Dit heeft betrekking op het gebied van de uitvoering van de Wet Bibob, de aanwezige kennis over de bevoegdheden van de verschillende samenwerkingspartners en over de screeningsprocedure van medewerkers.

Voorkomen van radicalisering en polarisatie

Netwerk en preventie

De gemeente onderhoudt een relevant netwerk binnen de gemeenschap en werkt samen met sleutelpersonen aan het organiseren van activiteiten en debatten om het onderwerp bespreekbaar te maken en houden. Ouders ontvangen opvoedondersteuning en kwetsbare jongeren ontvangen weerbaarheidstraining.

Persoonsgerichte aanpak

Vanuit casusregie worden contacten onderhouden met (mogelijk) radicaliserende personen. De samenhang tussen de verschillende activiteiten van de partners (zoals de gemeente, politie, (jeugd)reclassering, Openbaar Ministerie, Jeugdzorg) wordt bevorderd om te komen tot een aanpak op maat. Dit geldt ook voor eventuele terugkeerders.

Jeugdoverlast wordt beperkt en jeugdcriminaliteit daalt

Aanpak overlast

Op de locaties in Gouda waar sprake is van overlast door jeugd op straat worden snel en gericht maatregelen getroffen. De stadsmarinier en het jongerenwerk investeren in relaties met de jongeren, maar de partners binnen de aanpak jeugdveiligheid pakken ook door als dat nodig is. Voor ondersteuning van de stadsmarinier en trajectbegeleiding van jongeren wordt structureel €80.000 per jaar extra ingezet.

Veiligheidshuis en Top 60

De jeugdcriminaliteit wordt aangepakt via de Top 60 in het Veiligheidshuis. In een combinatie van repressie en zorg wordt gepoogd tot een vermindering van recidive van personen die op de Top 60-lijst staan te komen. Ook het verminderen van de huidige vorm van High Impact Crime (voornamelijk woninginbraken) is een doel.

PIT

In het kader van preventie zal in 2019 gewerkt worden met de pilot PIT (Preventief Interventie Team) die in 2018 van start is gegaan. Preventie staat centraal in de aanpak van jeugdcriminaliteit.

Afname van sociale overlast, woonoverlast en verwarde personen op straat

Tegengaan woonoverlast

De gemeente werkt integraal aan de aanpak van woonoverlast. Woonoverlast is vaak een combinatie van zorgmijding, een psychische stoornis, agressief gedrag, vervuiling en /of geluidsoverlast. Voor burens en omwonenden kan dit langdurig tot heel vervelende situaties leiden. Het Meldpunt Zorg en Overlast van de GGD is het eerste aanspreekpunt voor dergelijke meldingen en dat coördineert vervolgens de benodigde inzet.

Buurtbemiddeling

Het aantal meldingen rondom burenruzie en overlastgevend personen blijft hoog. Buurtbemiddeling wordt ingezet om escalatie te voorkomen. Zij bemiddelt en leert burgers, die conflicten met burens hebben, deze met enige ondersteuning zelf op te lossen.

Toezicht en handhaving

Het team Stadstoezicht wordt op veel verschillende zaken ingezet. Dit varieert van het uitkijken van cameratoezicht tot toezicht op parkeren, milieu en het gebiedsgericht werken in de wijken. De taken zijn de afgelopen jaren uitgebreid met onder andere toezicht op de Drank en Horecawet, beveiliging Huis van de Stad, Havendienst en Jeugdtoezicht. Stadstoezicht werkt samen met politie en ODMH (omgevingsdienst) aan haar taken. Stadstoezicht werkt steeds meer informatiegestuurd en signaalgericht. Het programmatisch werken binnen Stadstoezicht krijgt in 2019 een verdiepingsslag.

3.6.2 Eigen indicatoren

Voor het monitoren van de doelstellingen van dit programma gebruikt Gouda de volgende eigen indicatoren.

Taakveld	Omschrijving	Gouda	Streefwaarde
Openbare orde en veiligheid	Afname aantal woninginbraken		-10% per jaar
Openbare orde en veiligheid	Afname aantal HIC's (High Impact Crimes; woninginbraken, overvallen, geweld, straatroof)		-5% per jaar
Openbare orde en veiligheid	Afname aantal meldingen jeugdoverlast		-5% per jaar
Openbare orde en veiligheid	Afname aantal meldingen gestoord/ overspannen persoon		-5% per jaar
Openbare orde en veiligheid	Afname aantal meldingen burenruzie en conflictbemiddeling		-5% per jaar

3.6.3 Wettelijk voorgeschreven indicatoren

Taakveld	Indicator	Meeteenheid	Periode	Gouda	Nederland	Streefwaarde
1. Veiligheid	Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2017	2,6	2,2	
1. Veiligheid	Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2017	7,1	2,9	
1. Veiligheid	Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2017	6,6	5	
1. Veiligheid	Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2017	6,1	4,8	
1. Veiligheid	Verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12-17 jaar	aantal per 10.000 inwoners	2017	136	131	
1. Veiligheid	Hardekernjongeren	per 10.000 inwoners	2014	4,6	1,3	

3.6.4 Wat gaat het kosten?

3.6.4.1 Overzicht exploitatie

Programma 6 Leefbaarheid en veiligheid

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Lasten	8.957	8.766	8.751	8.734
Baten	-163	-163	-163	-163
Saldo van lasten en baten	8.794	8.603	8.588	8.571
Toevoegingen aan reserves (lasten)	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves (baten)	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	0	0	0	0
Resultaat	8.794	8.603	8.588	8.571

3.6.4.2 Toelichting op de exploitatie

De 2e begrotingswijziging 2018 heeft geleid tot de volgende mutaties (+ = nadeel, - = voordeel):

Taakveld (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Tweede ijkmoment 2018				
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	80	80	116	116
Coalitieakkoord				
1.2 Openbare orde en veiligheid	110	360	310	260
Totaal	190	440	426	376

3.6.4.3 Taakvelden

De volgende taakvelden maken deel uit van dit programma. Per taakveld is het saldo van lasten en baten weergegeven.

Taakveld (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	4.591	4.588	4.623	4.624
1.2 Openbare orde en veiligheid	4.205	4.017	3.965	3.948
Totaal	8.796	8.605	8.588	8.572

3.6.4.4 Investerings

Investerings op basis van jaar gereed (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Vervanging camera toezicht	44	51	45	42
Vervanging randapparatuur Stadstoezicht	0	0	125	40
Totaal	44	51	170	82

3.6.5 Verbonden partijen

Verbonden partijen dragen bij aan de te realiseren beleidsdoelstellingen van de gemeente. Meer informatie over de verbonden partijen is te vinden in de paragraaf verbonden partijen.

Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg Hollands Midden (RDOG HM)

Het GGD Rampenopvangplan houdt het volgende in: ten tijde van crises en rampen zorgdragen voor de bescherming en bewaking van de gezondheid van burgers en wel in nauwe samenwerking en afstemming met ketenpartners. Na een crisissituatie wordt zo snel mogelijk herstel van (psychosociale) gezondheid en een veilige leefomgeving bewerkstelligd, zoals die vóór de crisis aanwezig was.

Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM)

De Veiligheidsregio Hollands Midden behartigt de belangen van de deelnemende gemeenten op het terrein van brandweer, geneeskundige hulpverlening bij zware ongevallen, rampen en rampenbestrijding. Daarnaast realiseert het een gecoördineerde inzet van de bij zware ongevallen en rampen betrokken organisaties, instellingen en diensten.

3.7 Bestuur en organisatie

Waar staat het programma voor?

Lasten in €

27.467.000

Baten in €

3.221.000

Percentage van totale uitgaven

11%

De gemeente Gouda staat met twee benen in de stad, werkt volop samen met bewoners en biedt initiatieven de ruimte. Het is hierbij belangrijk dat iedereen onderdeel is van de stad, in al zijn diversiteit. Daarom wordt actief gewerkt aan het stimuleren van bewonersinitiatieven en (burger-)participatie en is er tegelijkertijd aandacht voor diversiteit, integratie en burgerschap. Naast de samenwerking met de inwoners van de stad, behartigt Gouda haar belangen ook samen met de omliggende regio. Zowel met de gemeenten die direct om Gouda heen liggen als de collega steden Alphen aan den Rijn en Woerden is er op vele vlakken sprake van constructieve samenwerking die al veel resultaat heeft opgeleverd.

Wat wil Gouda bereiken?

Ruimte voor initiatieven De gemeente wil aansluiten bij wat de stad vraagt en bewonersinitiatieven krijgen daarom de ruimte. De Goudse wijkteams worden ondersteund in hun samenbindende rol met extra budget voor groen en leefbaarheid. GoudApot krijgt de kans zich verder te ontwikkelen en zo breed mogelijk initiatieven te honoreren.

Diversiteit, integratie en burgerschap De gemeente Gouda staat voor een stad waarin iedereen zich thuis kan voelen en kan deelnemen aan de samenleving. Zij staat voor een stad waarin inwoners verantwoordelijkheid nemen voor elkaar en waarin iedereen in vrijheid zichzelf kan zijn. Daar waar de vrijheid wordt bedreigd door discriminatie of intolerantie treedt de gemeente actief op. De gemeente heeft een voorbeeldrol waar het gaat om non-discriminatie. De komende periode zal op basis van een beknopte visie (waarin gebruik wordt gemaakt van wat al bij verschillende partijen is opgehaald), een concreet uitvoeringsprogramma worden gemaakt om vorm te geven aan de activiteiten op het gebied van diversiteit, integratie en burgerschap. Hierbij wordt waar mogelijk samengewerkt met de deelnemers van de conferentie 'Samen Gouda' (november 2017) en wordt voortgebouwd op de oogst van Roze Zaterdag.

Regionale samenwerking Regionale samenwerking is van groot belang voor (de toekomst van) Gouda. Op belangrijke dossiers wordt samengewerkt met diverse gemeenten in de omgeving van Gouda, zowel dichtbij als verder weg, zoals met Alphen aan den Rijn en Woerden. In de regio Midden-Holland werken de gemeente Bodegraven-Reeuwijk, Gouda, Krimpenerwaard, Waddinxveen en Zuidplas samen. Als inhoudelijke basis is een aantal jaren geleden een gezamenlijke strategische agenda opgesteld. Eén van de speerpunten in 2019 van de regio Midden-Holland is om te komen tot een actualisering c.q. herijking van deze agenda. Regionale samenwerking is een belangrijk aspect van de Goudse Toekomstvisie.

Wat zijn de belangrijkste indicatoren?

€ 240

GoudApot volledig benut

171

Stimuleren integratie
statushouders door reductie
van aantal statushouders
met bijstandsuitkering

4

Raadsbrede samenwerking
op 4 onderwerpen

3.7.1 Doelen en prestaties

Per doel wordt aangegeven wat de gemeente daarvoor gaat doen.

Ruimte voor initiatieven

Participatie

Bewoners en belanghebbenden worden in een vroeg stadium betrokken bij nieuwe ontwikkelingen. De participatieladder wordt toegepast en er wordt duidelijk gecommuniceerd over de kaders en regels. De gemeente gaat experimenteren met andere vormen van inspraak dan inloopavonden. De gemeente staat ook open voor challenges in het kader van het Right to Challenge. Binnen de gemeente werken we in een thema overstijgend netwerk samen aan participatie en leren we van elkaar. Hierbij wordt gezocht naar kansen om fysieke en sociale projecten met elkaar te verbinden, de betrokkenheid van bewoners te vergroten en de sociale samenhang in een wijk te stimuleren.

Goudse wijkteams

De Goudse wijkteams ontvangen jaarlijks € 3.000 als werkbudget voor communicatie en kleine uitgaven. Om activiteiten van wijkteams die bijdragen aan de maatschappelijke opgaven op het gebied van veiligheid, leefbaarheid, energietransitie en groen mogelijk te maken, zijn er extra middelen beschikbaar voor 2019 en 2020. Voor € 20.000 kunnen de wijkteams gezamenlijke voorstellen indienen. Na 2 jaar wordt deze werkwijze geëvalueerd.

Doorontwikkeling GoudApot

De gemeente bekijkt in goed overleg met GoudApot hoe het concept het komende jaar verder kan worden ontwikkeld. GoudApot bereikt een brede groep van oude en nieuwe initiatiefnemers. Het budget van € 240.000 wordt jaarlijks nagenoeg volledig besteed aan zeer diverse activiteiten. Het bestuur van GoudApot zoekt naar een goede manier om ruimte te geven aan zowel terugkerende activiteiten als aan nieuwe initiatieven.

Diversiteit, integratie en burgerschap

Beknopte visie en gezamenlijk uitvoeringsprogramma

Diverse organisaties en personen binnen Gouda houden zich bezig met het bevorderen van integratie, omgaan met diversiteit en stimuleren van burgerschap. Mede op basis van gesprekken die met deze partijen zijn gevoerd wordt een beknopte visie opgesteld die dient als kapstok om gezamenlijk tot een uitvoeringsprogramma te komen met concrete acties. Hierbij zullen onderstaande onderwerpen worden betrokken:

Ondertekenen van het Charter Diversiteit

De gemeente ondertekent het Charter Diversiteit en stimuleert diversiteit en inclusie op de werkvloer en in het uitgaansleven. Hierover gaat zij in gesprek met werkgevers, uitzendbureaus en horecabedrijven. In gemeentelijk beleid komt meer aandacht voor emancipatie en voor (etnische) minderheden, LHBTI's, mensen met een beperking - inclusief de fysieke en sociale toegankelijkheid zoals verwoord in het VN-verdrag - en andere kwetsbare groepen in de samenleving.

Ondertekenen van de intentieverklaring Lokaal emancipatiebeleid 2019-2022

In oktober 2018 ondertekende de gemeente ook de intentieverklaring lokaal emancipatiebeleid. Met de ondertekening sluit Gouda aan bij het netwerk van de Regenboogsteden. Samen met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en kennisinstituut Movisie zal de gemeente de sociale veiligheid, weerbaarheid en sociale acceptatie van LHBTI's op lokaal niveau bevorderen.

Integraal werken aan samen-leven in Goudse buurten met een grote diversiteit

De samenstelling van de bevolking maakt soms dat sociale samenhang niet vanzelfsprekend is. Samen met onder meer bewoners, vrijwilligersorganisaties en professionals gaat de gemeente in de buurt werken aan een integrale aanpak om bewoners met elkaar in contact te brengen. Dit vraagt om een gezamenlijke inspanning. Deze aanpak vormt een onderdeel van het nog op te stellen uitvoeringsprogramma Integratie.

Actieplan tegen discriminatie

Het Actieplan tegen discriminatie van december 2016 wordt gecontinueerd. Deze acties zijn gericht op tegengaan van jeugdwerkloosheid, bevorderen van de dialoog en verbeteren van de mogelijkheid tot het doen van discriminatiemeldingen.

Gemeentelijke rol ten aanzien van inburgering statushouders

Vanaf 2020 hebben alle Nederlandse gemeenten, en dus ook Gouda, zelf de regie in de inburgering van statushouders. Als voorbereiding wordt bekeken hoe dit in Gouda ingevuld kan worden samen met de bestaande inburgeringsscholen en lokale initiatieven voor statushouders. Er wordt aangesloten bij gemeentelijke ontwikkelingen zoals de vernieuwing van de sociale dienst, het Taalhuis en ontwikkelingen binnen het sociaal domein en bij regionale samenwerkingsverbanden.

Burgerschap

De gemeente vindt het belangrijk dat iedere inwoner zich Gouwenaar voelt en bijdraagt aan de samenleving. Kennis van de democratische rechtsstaat, het nadenken over en bespreken van controversiële onderwerpen en het leren discussiëren zijn van grote waarde. Om die reden wordt er gewerkt met maatschappelijke partners aan de verankering van kritische denkvaardigheden en mensenrechten. De gemeente zal dan ook de activiteiten op het gebied van bevordering van burgerschap intensiveren.

Regionale samenwerking

Samenwerking Alphen aan den Rijn, Gouda en Woerden

De gemeenten Alphen aan den Rijn, Gouda en Woerden werken al geruime tijd samen in een netwerkconstructie. Eind 2016 verankerden zij diverse samenwerkingsafspraken in een bestuursakkoord met de provincie Zuid-Holland, onder meer op het terrein van bodemdaling, toerisme en vervoer en een jaar later vonden alle partijen elkaar bij de aanpak van diverse projecten in het kader van Gebiedsgericht werken. In 2018 is de samenwerking verder geïntensiveerd en is een aanvraag ingediend, samen met nog vijf andere overheden, voor een regiodeal rondom bodemdaling. In 2019 zal het accent in elk geval liggen op het invullen van deze regiodeal, onder de voorwaarde dat het Rijk de aanvraag honoreert, en op de uitvoering van de eerder genoemde projecten in het kader van Gebiedsgericht werken. Onder dat laatste valt ook de Cheese Experience en de Cheese Valley.

Uitvoering strategische agenda regio Midden-Holland

Voor 2019 zijn belangrijke projecten en thema's uit de strategische agenda van de regio Midden Holland:

- Het intensiveren van de samenwerking met onderwijsinstellingen en ondernemers (triple helix agenda);
- Het gezamenlijk optrekken bij het bepalen van de woonopgave en het gasloos maken van woningen;
- Het realiseren van de afspraken uit het regionale verkeers- en vervoersplan (waaronder de versnelling van de A20 en invulling geven aan de getekende intentieverklaring A12 Gouda - De Meern) waarbij méér dan voorheen de samenhang tussen verschillende vervoersvormen (auto, OV en fiets) wordt gezocht (multimodaliteit);
- Het uitvoeren van het programma sociaal domein, waarin onder andere wordt ingezet op de transformatie in het sociaal domein, de verbinding tussen het onderwijsdomein en jeugdzorg, de voorbereiding op de overdracht van de centrumfunctie rondom maatschappelijke zorg en beschermd wonen en de aansluiting tussen doelgroepenvervoer en regulier vervoer;
- Gezamenlijke inzet op het thema klimaatadaptatie en energietransitie.

Toekomstvisie Gouda 2030

College en raad hebben besloten om een toekomstvisie voor Gouda op te laten stellen met 2030 als horizon. Dit traject wordt vóór de zomer van 2019 afgerond. De positie van Gouda in de regio maakt daarvan een belangrijk onderdeel uit. Afhankelijk van de uitkomst hiervan wordt het vervolgtraject bepaald.

G40

De gemeente Gouda maakt onderdeel uit van het Grotestedennetwerk (voorheen de G32). Speerpunten binnen de G40 zijn onder meer de aanpak van de financiële problematiek in het sociaal domein, de voorbereidingen in relatie tot de Omgevingswet en de positionering van steden en regio's.

4. Raadsbrede samenwerking

De volgende onderwerpen worden in 2019 raadsbreed opgepakt:

- Energietransitie (bestaande bouw);
- Klimaatadaptatie (water en groen);
- Omgevingswet en omgevingsvisie;
- Gouda 750 jaar.

Samen met de raad wordt gewerkt aan raadsbreed werken in de stad Gouda volgens de door de raad vastgestelde startnotitie met de doelen en uitgangspunten. De intentie van Raadsbreed werken is om meer betrokkenheid en draagvlak voor het democratisch proces en de besluitvorming te creëren en als college en raad samen met de stad op te trekken.

De onderwerpen die betrekking hebben op de gemeentelijke organisatie zijn ondergebracht in de paragraaf bedrijfsvoering.

3.7.2 Wettelijk voorgeschreven indicatoren

Taakveld	Indicator	Meeteenheid	Periode	Gouda	Nederland	Streefwaarde
	Wettelijke indicatoren op basis van eigen bronnen					
0. Bestuur en ondersteuning	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2018	n.v.t.		
0. Bestuur en ondersteuning	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2017	5,72		
0. Bestuur en ondersteuning	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2018	€ 560		
0. Bestuur en ondersteuning	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2018	3%		
0. Bestuur en ondersteuning	Overhead	% van totale lasten	2018	7%		

3.7.3 Wat gaat het kosten?

3.7.3.1 Overzicht exploitatie

Programma 7 Bestuur en organisatie

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Lasten	27.467	27.518	26.563	26.417
Baten	-3.221	-3.123	-2.632	-2.632
Saldo van lasten en baten	24.246	24.395	23.931	23.785
Toevoegingen aan reserves (lasten)	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves (baten)	0	0	0	0
Saldo mutaties reserves	0	0	0	0
Resultaat	24.246	24.395	23.931	23.785

3.7.3.2 Toelichting op de exploitatie

De 2e begrotingswijziging 2018 heeft geleid tot de volgende mutaties (+ = nadeel, - = voordeel):

Taakveld (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Tweede ijkmoment 2018				
0.4 Overhead	936	694	338	167
Coalitieakkoord				
0.4 Overhead	40	250	250	250
Totaal	976	944	588	417

3.7.3.3 Taakvelden

De volgende taakvelden maken deel uit van dit programma. Per taakveld is het saldo van lasten en baten weergegeven.

Taakveld (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
0.1 Bestuur	3.400	3.400	3.400	3.400
0.2 Burgerzaken	1.100	1.126	1.122	1.116
0.4 Overhead	19.745	19.861	19.409	19.263
Totaal	24.245	24.387	23.931	23.779

3.7.3.4 Investerings

Investerings op basis van jaar gereed (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Automatisering	450	400	275	275
Verv.koffieautomaten HvdS	25	0	0	0
Vervanging meubilair Huis van de Stad	125	0	0	120
Zonwering HvdS	29	0	0	0
Totaal	629	400	275	395

3.7.4 Verbonden partijen

Verbonden partijen dragen bij aan de te realiseren beleidsdoelstellingen van de gemeente. Meer informatie over de verbonden partijen is te vinden in de paragraaf verbonden partijen.

Regio Midden-Holland (RMH)

In de regio Midden-Holland werken de gemeenten Bodegraven-Reeuwijk, Gouda, Krimpenerwaard, Waddinxveen en Zuidplas samen. Daar ligt een formele GR (gemeenschappelijke regeling) aan ten grondslag, maar in de praktijk krijgt de samenwerking in toenemende mate een netwerk-karakter. Als inhoudelijke basis is een aantal jaren geleden een gezamenlijke strategische agenda opgesteld.

Een van de speerpunten in 2019 van de regio Midden-Holland is om te komen tot een actualisering c.q. herijking van deze agenda. Inhoudelijk is het netwerk binnen de regio Midden-Holland georganiseerd langs vijf tafels, namelijk (1) economie, onderwijs en arbeidsmarkt, (2) ruimte en wonen, (3) verkeer en vervoer, (4) sociaal domein en (5) duurzaamheid.

Ambities die voor 2019 zijn uitgesproken in de regio tijdens een regionale conferentie van alle colleges hebben onder meer betrekking op:

- Het intensiveren van de samenwerking met onderwijsinstellingen en ondernemers (triple helix overleg);
- Het gezamenlijk optrekken bij het bepalen van de woonopgave en het gasloos maken van woningen;
- Het realiseren van de afspraken uit het regionale verkeers- en vervoersplan (waaronder de versnelling van de A20 en invulling geven aan de getekende intentieverklaring A12 Gouda - De Meern) waarbij meer dan voorheen de samenhang tussen verschillende vervoersvormen (auto, OV en fiets) wordt gezocht (multimodaliteit);
- Het uitvoeren van het programma sociaal domein, waarin onder andere wordt ingezet op de transformatie in het sociaal domein, de verbinding tussen het onderwijsdomein en jeugdzorg, de voorbereiding op de overdracht van de centrumfunctie rondom maatschappelijke zorg en beschermd wonen en de aansluiting tussen doelgroepenvervoer en regulier vervoer;
- Gezamenlijke inzet op het thema klimaatadaptatie.

Andere afspraken voor 2019 zijn om de koppeling tussen de (uitvoering van de) strategische agenda en de reguliere planning- en controlcyclus van de deelnemende gemeenten te versterken.

Tot slot zal gevolgd worden of en zo ja, welke effecten de voorgenomen wetwijziging rondom de Wgr heeft voor gemeenschappelijke regelingen in algemene zin en voor Midden-Holland in het bijzonder.

3.7.5 Overhead

3.7.5.1 Inleiding

Het BBV schrijft voor dat in het programmaplan een overzicht van de overhead wordt opgenomen. Doordat de overhead in een apart overzicht verantwoord wordt, ontstaat beter inzicht in de directe kosten die de gemeente maakt voor het leveren van haar producten en het halen van haar doelstellingen. Het idee is dat de begroting transparanter wordt en dat de raad beter kan sturen op de kosten van overhead. Daarnaast kan door het hanteren van een eenduidige systematiek een betere vergelijking met andere gemeenten worden gemaakt.

Het BBV geeft de volgende definitie van overhead die de gemeenten moeten hanteren: 'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces'. Deze kosten worden verantwoord op het taakveld Overhead. De kosten van personeel (en goederen en diensten) in het primaire proces worden rechtstreeks doorberekend aan de betreffende taakvelden.

Vanwege administratief technische redenen heeft de gemeente ervoor gekozen de overhead in de programmabegroting 2019-2022 onderdeel uit te laten maken van programma 7 Bestuur en organisatie.

3.7.5.2 Toelichting op de overhead

Voorbeelden van kosten die tot de overhead worden gerekend zijn de salarislasten van leidinggevenden en van medewerkers van de afdeling financiën. Ook de exploitatielasten van het Huis van de Stad maken deel uit van de overhead.

Om de raad op eenvoudige wijze meer inzicht te geven in de totale kosten van de overhead voor de gehele organisatie en ook meer zeggenschap over die kosten te geven, worden de overheadkosten centraal begroot. Voorheen werden deze kosten verdeeld over de programma's en niet apart inzichtelijk gemaakt.

De overheadkosten (inclusief het bedrag dat is toegerekend aan externe kostendragers) bedragen in het jaar 2019 € 19,7 miljoen en zijn daarmee 7,75% van de totale begroting.

Voor het specificeren van de overheadkosten hanteert de gemeente Gouda een indeling in elf onderdelen.

Onderdeel	Toelichting
Directie	Kosten van de 3 directieleden en de bijbehorende management ondersteuning.
Primaire proces	Loonkosten van het personeel die niet direct aan een taakveld kunnen worden toegerekend, zoals alle leidinggevenden in het primaire proces en ondersteuning in het primaire proces (managementassistenten en administratieve medewerkers).
Bestuursondersteuning en Communicatie	Kosten die worden ingezet ten behoeve van de interne en externe communicatie en de bestuursondersteuning.
Concernstaf	Kosten die gemaakt worden ten behoeve van interne controle en advies.
Informatisering en Automatisering	Kosten die gemaakt worden voor het aanschaffen van hardware- en software, licenties, onderhoud, systeem- en netwerk beheer, helpdesk, applicatiebeheer en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces. Ook vallen hier de telefoonkosten, de kopieerkosten en de kosten van DIV onder. Hiervoor zijn alle automatisering en ICT kosten doorgelopen en indien van toepassing direct toegerekend aan een taakveld. De overgebleven kosten zijn verantwoord onder overhead.

Onderdeel	Toelichting
HRM	Kosten die gemaakt worden voor het personeelsbeheer, zoals de salariskosten van de HRM-medewerkers, de kosten van het personeelssysteem, concern brede opleidingskosten en trainingen, werving en selectie, arbodienst, OR, detachering en kosten organisatieontwikkeling.
Huisvesting	Kapitaallasten en onderhoud die betrekking hebben op het Huis van de Stad, alsmede waterverbruik, energiekosten, schoonmaakkosten, beveiliging en het onderhoud binnen het Huis van de Stad.
Facilitaire zaken	Kosten die betrekking hebben op het callcentrum, catering/ kantine, en portokosten.
Financiën	Kosten voor het voeren van de administratie, de planning- en controlfunctie en adviesfunctie op het gebied van financiën, treasury en fiscale zaken.
Inkoop	Kosten die worden gemaakt t.b.v. inkoop, waaronder ondersteuning aanbestedingen, ontwikkelen contractenbank en contractmanagement en de verzekeringen.
Juridische Zaken	Kosten die betrekking hebben op juridische zaken, zoals juridische advieskosten, proceskosten en schadevergoeding.

In het BBV is voor de grondexploitatie, investeringen en voorzieningen een uitzondering gemaakt voor wat betreft het centraal begroten en verantwoorden van overheadkosten. Deze uitzondering is gemaakt omdat het niet toerekenen van de overhead zou leiden tot een nadelig resultaat. De jaarlijkse last zou dan namelijk ineens ten laste van het begrotingsresultaat moeten worden gebracht in plaats van deze toe te rekenen aan het grondbedrijf, de onderhoudsvoorzieningen en de investeringen. De overhead die door wordt berekend aan deze externe kostendragers bedraagt € 2,261 miljoen.

Toerekening overhead aan heffingen en tarieven

Doordat de overhead sinds de BBV wijziging op een apart overzicht wordt verantwoord en niet worden doorbelast aan de producten in het primaire proces, ontstaat een beter inzicht in de directe kosten die de gemeente maakt voor het leveren van haar producten binnen de programma's. Dit betekent niet dat de overhead buiten beschouwing wordt gelaten bij de berekening van de heffingen en tarieven. Deze wordt namelijk extracomptabel (buiten de boekhouding om) berekend ten behoeve van de tariefstelling en om aan te tonen dat de gemeente met deze heffingen geen winst maakt (voor 2019: 7,75%; was 2018: 5%). De toegerekende overhead aan de heffingen en tarieven maken onderdeel uit van de in dit onderdeel gepresenteerde kosten van overhead.

3.7.5.3 Specificatie overhead

De specificatie van de lasten en baten van overhead leidt tot de volgende overzichten.

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Beheer openbare ruimte	35	6	6	6
Bestuurs- en managementondersteuning	1.248	1.248	1.248	1.248
Centraal juridische afdeling	1.635	1.629	1.622	1.622
Concernstaf	494	494	494	494
Cultuur, vastgoed en ontwikkeling	2.556	2.556	2.555	2.555
Directie algemeen	275	275	275	275
Directie Maatschappelijke Ontwikkeling	745	705	639	639
Directie Ruimtelijke Ontwikkeling	168	168	168	168
Facilitaire Zaken	2.355	2.361	2.606	2.606
Financiën	313	403	403	403
Human resource management	2.482	2.446	2.331	2.331
Informatievoorziening en automatisering	6.102	6.012	5.783	5.644
Inkomen	385	385	385	385
Interne ondersteuning	0	0	0	0
Maatschappelijk beleid	255	255	226	226
Projecten openbare ruimte	33	30	35	35
Regionale dienstverlening sociaal domein	1.053	1.053	300	300
Ruimtelijk beleid en advies	102	101	101	101
Services	1.033	1.020	1.020	1.019
Stadstoezicht	41	41	41	41
Veiligheid en wijken	182	393	393	393
Werk en Participatie	292	292	292	292
Zorg en welzijn	225	225	225	224
Totaal lasten	22.009	22.098	21.148	21.007

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Centraal juridische afdeling	-70	-70	-70	-70
Cultuur, vastgoed en ontwikkeling	-3	-3	-3	-3
Facilitaire Zaken	-484	-453	-703	-703
Informatievoorziening en automatisering	-963	-963	-963	-963
Regionale dienstverlening sociaal domein	-741	-741	0	0
Totaal baten	-2.261	-2.230	-1.739	-1.739

3.7.5.4 Overheadpercentage

De kosten van overhead kunnen worden uitgedrukt in een percentage. Het BBV schrijft voor dat hiervoor een indicator moeten worden opgenomen in de begroting. Deze indicator drukt de totale overheadkosten uit in het percentage van het totaal van de lasten exclusief toevoegingen aan reserves.

Bedragen x 1.000	2019	2020	2021	2022
Totale overheadkosten (programma totaal)	22.009	22.098	21.148	21.007
Toerekening externe kostendragers	-2.261	-2.230	-1.739	-1.739
Totale overheadkosten (excl toerekening)	19.748	19.868	19.409	19.268
Totale lasten (exclusief toevoegingen aan reserves)	254.929	252.849	259.216	260.590
Berekend overheadpercentage	7,75%	7,86%	7,49%	7,39%
Overheadpercentage gebruikt voor toerekening aan heffingen en tarieven	5%	5%	5%	5%

3.8 Financiering en algemene dekkingsmiddelen

Waar staat het programma voor?

Lasten in €

6.412.000

Baten in €

178.998.000

Percentage van totale uitgaven

2%

In de zeven programma's van deze begroting zijn de specifieke lasten en baten per programma opgenomen. Daarnaast heeft de gemeente ook lasten en baten die niet aan een programma zijn toe te rekenen. Het betreft de algemene uitkering, de algemene belastingen, de financiering, onvoorziene uitgaven en stelposten en ook de vennootschapsbelasting. Deze maken deel uit van de Financiering en Algemene dekkingsmiddelen.

3.8.1 Inleiding

Algemene dekkingsmiddelen zijn gelden die geen vooraf bepaald bestedingsdoel hebben. Voorbeelden zijn de uitkering uit het gemeentefonds en de opbrengsten van gemeentelijke belastingen (OZB, precariobelasting etc.). Binnen de algemene dekkingsmiddelen wordt geen directe koppeling gelegd tussen middelen en doelstellingen. Daarom bevat dit onderdeel van de begroting geen overzicht met indicatoren.

Met ingang van deze begroting is de presentatie van dit onderdeel aanzienlijk gewijzigd, waarbij de toelichting is opgebouwd aan de hand van de diverse taakvelden die binnen dit onderdeel worden verantwoord. De strekking van het hoofdstuk is ongewijzigd. In lijn met voorgaande jaren worden de volgende algemene dekkingsmiddelen onderscheiden:

- dividenden en rentebaten wegens interne financiering;
- lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is;
- algemene uitkering uit het gemeentefonds;
- overige baten en lasten.

3.8.2 Toelichting op financiering

Treasury

Op het taakveld treasury worden het renteresultaat en het resultaat op deelnemingen verantwoord.

Het renteresultaat wordt ook wel aangeduid als het saldo van de financieringsfunctie. Dit geeft het saldo weergeeft tussen enerzijds:

- de betaalde rente (last) over de aangegane langlopende leningen en over de aangetrokken kortlopende middelen zoals kasgeld en middelen in rekening courant en
- de ontvangen rente (baten) over de uitzettingen, zoals deposito's, verstrekte langlopende leningen en beleggingen en anderzijds de rente die wordt doorberekend aan de producten, de investeringen en de grondexploitaties.

Het resultaat op deelnemingen bestaat uit ontvangen dividend van aandelen BNG en Cyclus. Oasen keert geen dividend uit. Naast dividend wordt op deze post ook eventueel gerealiseerde koersresultaten als gevolg van verkoop van aandelen verantwoord.

Tot slot worden de kapitaallasten (rentelasten) voor deelnemingen in het aandelenkapitaal van de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), Cyclus N.V. en Oasen hier verantwoord.

Per saldo resteert een voordelig resultaat op het taakveld treasury van circa € 1,9 miljoen in 2019 en dit loopt op naar € 2,2 miljoen in 2022. In de paragraaf Financiering is een uitgebreide toelichting opgenomen.

3.8.3 Toelichting op algemene dekkingsmiddelen

Mutaties reserves

De bij dit onderdeel geraamde onttrekkingen zijn grotendeels een gevolg van de besluitvorming over de aanwending van de reserve sociaal domein en de vrijval van de reserve NGE. De nieuwe toevoegingen komen voort uit de besluitvorming over de bij deze begroting in te stellen reserve Versnellen woningbouw en (gebieds)transformatie. Daarnaast is het begrotingssaldo verwerkt in de algemene reserve. Zie ook hierna over het resultaat van de rekening. In hoofdstuk 5.9 Stand en verloop reserves en in de bijlagen zijn de reserves verder uitgesplitst.

Resultaat van de rekening (baten/lasten)

Dit taakveld toont in feite het begrotingssaldo, na alle toevoegingen en onttrekkingen aan reserves. Het begrotingssaldo kent het volgende meerjarige verloop.

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Begrotingssaldo	1.614	2.500	689	520

Een toelichting op de totstandkoming van dit resultaat is te vinden in het hoofdstuk Financiële begroting en meer specifiek in 5.5 Overzicht van baten en lasten. Het saldo wordt administratief technisch toegevoegd aan de algemene reserve.

Onroerende zaakbelasting (woningen en niet-woningen)

De onroerende zaakbelasting (OZB) is een belasting die gemeenten mogen heffen over woningen en niet-woningen. De OZB maakt onderdeel uit van de groep lokale heffingen (rioolheffing, OZB, afvalstoffenheffing, leges, parkeeropbrengsten, precariobelasting, hondenbelasting en toeristenbelasting) en genereert voor de gemeente Gouda binnen de lokale heffingen de op een na hoogste belastingopbrengst. De OZB kan worden gesplitst in een eigenarenbelasting en een gebruikersbelasting. De aanslagen OZB worden berekend op basis van de waarde van de onroerende zaken. Deze waardering dient de gemeente uit te voeren op grond van de [Wet waardering onroerende zaken](#) (Wet WOZ).

Het tarief voor de heffing van de OZB wordt jaarlijks gewijzigd. De aanslag OZB wordt berekend naar een percentage van de waarde van de onroerende zaken, zoals die op de voet van de Wet WOZ wordt vastgesteld. Voor het jaar 2019 worden de onroerende zaken gewaardeerd naar waardepeildatum 1 januari 2018. In de paragraaf Lokale heffingen is een uitgebreide toelichting opgenomen.

Aan de lastenkant worden kosten geraamd voor het innen van de opgelegde belastingen, de zogenaamde perceptiekosten. Feitelijk zijn dit alle personele en materiële kosten die verband houden met de oplegging, inning, afhandeling bezwaarschriften en de kosten van de uitvoering van de Wet WOZ.

Parkeerbelastingen

Tot dit taakveld behoren de heffing en invordering van parkeerbelasting, de opbrengsten van parkeerfaciliteiten en de opbrengsten uit boetes. In Gouda zorgen met name het betaalde straatparkeren rondom de binnenstad en de stationsparkeergarage voor jaarlijkse inkomsten. In de paragraaf Lokale heffingen is een uitgebreide toelichting opgenomen.

Overige belastingen

Tot dit taakveld behoren overige gemeentelijke belastingen, zoals de precariobelasting en de hondenbelasting. In de paragraaf Lokale heffingen is een uitgebreide toelichting opgenomen.

Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds

De algemene uitkering uit het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron van de gemeente. De hoogte van de uitkering wordt bepaald op basis van objectieve maatstaven zoals bij voorbeeld het aantal inwoners, de sociale en fysieke samenstelling van de gemeente en het aantal woonruimten.

De hoogte van raming van de algemene uitkering uit het gemeentefonds voor de periode 2019-2022 is gebaseerd op informatie uit de meicirculaire gemeentefonds 2018 van het ministerie van BZK. De raad is medio juni bij de behandeling van de Kaders voor de programmabegroting 2019-2022 geïnformeerd over de uitkomsten van deze circulaire. In hoofdstuk 5.3 van deze begroting is de financiële uitwerking opgenomen.

In de meicirculaire 2018 is ook de "inweving" verwerkt van de integratie-uitkering Sociaal Domein in de algemene uitkering vanaf 2019. De algemene uitkering neemt onder andere hierdoor in 2019 en de komende jaren toe met € 28 miljoen oplopend naar € 34 miljoen in 2022. De toename wordt ook veroorzaakt door het hogere accres en een verbreding van de uitkeringsbasis met de rijksuitgaven voor Sociale Zekerheid en Zorg.

De komende jaren vinden de trajecten rond de heroverweging van de financiële verhouding en de herziening van de verdeelmodellen sociaal domein plaats. Deze zijn gericht op een invoering van een nieuwe verdeling van het gemeentefonds per 2021. Hierbij zullen (opnieuw) herverdeeleeffecten binnen het Gemeentefonds ontstaan.

Over de resultaten van de septembercirculaire 2018 wordt de raad afzonderlijk geïnformeerd. De uitkomsten worden bij de eerstvolgende begrotingswijziging verwerkt.

Overige baten en lasten

Binnen dit taakveld presenteert de gemeente de post onvoorziene uitgaven algemeen en de stelposten, waaronder de taakstellende bezuinigingen en ruimte voor nieuw beleid. Op dit taakveld komen ook de loonkosten voor bovenformatief personeel dat niet meer aan het werk is en de lasten en baten van gedetacheerde personeel.

Onvoorziene uitgaven

Wettelijk is voorgeschreven dat in de programmabegroting een post voor onvoorziene uitgaven is opgenomen. Er zijn geen voorschriften, of normen, over de omvang hiervan. Het is aan de raad om aan te geven welke omvang zij nodig acht. De raming voor 2019 bedraagt € 151.000. Dit is het totaalbedrag dat beschikbaar is voor alle programma's tezamen, dat onder voorwaarden (onvoorziën, onvermijdbaar, onuitstelbaar) kan worden aangewend. De hoogte van de onvoorziene uitgaven is in basis overigens niet bedoeld om omvangrijke afwijkingen binnen de begroting op te vangen. Daarvoor dient de beschikbare weerstandscapaciteit. Zie ook de paragraaf Weerstandvermogen en risicobeheersing.

Stelposten

Stelposten zijn posten die wel in de begroting zijn meegenomen voor het algemeen beeld, maar nog niet zijn uitgewerkt of ingevuld. Dit omdat nog niet bekend is hoe de verdeling precies plaatsvindt. Het is wenselijk zo min mogelijk met stelposten te werken. Een positieve stelpost is nog toe te wijzen budget en een negatieve stelpost een nog in te vullen taakstelling.

Binnen de begroting van Gouda zijn de volgende stelposten verwerkt:

- Stelposten loon- en prijscompensatie: De inkomsten uit het gemeentefonds worden weergegeven in zogenaamde lopende prijzen. Dat betekent dat de verwachte toekomstige cumulatieve loon- en prijsstijgingen in de bedragen zijn verwerkt. De loon- en prijsgevoelige budgetten in de Goudse begroting worden elk jaar verhoogd met de inflatie van de algemene uitkering (pBBP) conform de cijfers uit de meicirculaire. Voor 2019 gaat het om 2,4%; zie ook het onderdeel Grondslagen in het hoofdstuk Financiële begroting.

- Stelpost taakmutaties algemene uitkering: De taakmutaties die genoemd worden in circulaire van het gemeentefonds worden in afwachting van nadere inhoudelijke en financiële onderbouwing geraamd op een afzonderlijke post in de begroting. Voor 2019 en verder kunnen nog middelen worden bestemd met betrekking Wmo, de Wet innovatie en kwaliteit kinderopvang en - op grond van de meicirculaire 2018 - voor schulden en armoede.
- Stelpost uitbreiding Westergouwe: Een van de uitgangspunten voor de uitbreiding van Westergouwe is budgetneutraliteit ten aanzien van de gemeentelijke voorzieningen. De lasten van deze voorzieningen die te worden gedekt ten laste van de toename van de algemene uitkering uit het gemeentefonds en van de OZB als gevolg van de nieuwbouw in Westergouwe.
- Taakstelling precario: De precariobelasting op nutsnetwerken vervalt in 2022, waardoor deze structurele inkomsten van € 2 miljoen per jaar vervallen. Het college heeft opdracht gegeven om alternatieven te gaan uitwerken voor het opvangen van deze tegenvaller. Vooruitlopend hierop is een taakstelling van € 500.000 verwerkt.

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stelpost loon- en prijscompensatie	111	1.956	3.633	5.447
Stelpost taakmutaties algemene uitkering	107	151	266	266
Stelpost uitbreiding Westergouwe	101	253	298	631
Stelpost meerjarenbegroting 2019-2022 (precario)	0	0	0	-500
Totaal	319	2.360	4.197	5.844

Vennootschapsbelasting

Per 1 januari 2016 is vennootschapsbelastingplicht voor overheden effectief in werking getreden. Dit houdt in dat overheden vennootschapsbelasting (VPB) moeten betalen over de winst die zij met ondernemingsactiviteiten hebben.

Uit de inventarisatie gebaseerd op de jaarrekeningen 2015 t/m 2017 en de (concept)begroting 2018 en 2019 verwacht de gemeente Gouda bij de belastingaangifte over 2019 op basis van de huidige inzichten dat de clusters Parkeergarage en Straatparkeren door de ondernemerspoort gaan:

- voor het Straatparkeren kan een vrijstelling worden toegepast, waardoor geen VPB-druk ontstaat;
- voor het cluster Parkeergarage geldt geen vrijstelling, maar verwacht de gemeente een VPB-druk van nihil door combinatie van de clusters Parkeergarage en Bouwgrondexploitaties.

De geraamde vennootschapsbelasting is nihil over de periode 2019-2022.

3.8.4 Wat gaat het opleveren?

3.8.4.1 Overzicht exploitatie

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Lasten	798	2.876	4.563	5.992
Baten	-174.801	-175.566	-179.387	-181.186
Saldo van lasten en baten	-174.003	-172.690	-174.824	-175.194
Toevoegingen aan reserves (lasten inclusief exploitatiesaldo)	5.614	7.333	5.352	5.023
Onttrekkingen aan reserves (baten)	-4.197	-4.936	-1.955	-589
Saldo mutaties reserves	1.417	2.397	3.397	4.434
Resultaat	-172.586	-170.293	-171.427	-170.760

3.8.4.2 Toelichting op de exploitatie

Uit de 2e begrotingswijziging 2018 zijn de volgende mutaties opgenomen (+ = nadeel, - = voordeel):

Taakveld (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
College- en raadsbesluiten				
0.11 Resultaat vd rekening baten/lasten	2.481	657	1.320	-704
Meicirculaire 2018				
0.7 Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	-5.964	-7.678	-9.446	-11.275
0.8 Overige baten en lasten	1.084	1.122	1.047	1.197
Coalitieakkoord				
0.10 Mutaties reserves	-1.140	115	295	1.910
0.5 Treasury	-150	-150	-150	-150
0.63 Parkeerbelasting	-50	-50	-50	-50
Tweede ijkmoment 2018				
0.10 Mutaties reserves	-227	-101	50	0
0.5 Treasury	110	144	0	174
0.64 Belastingen overig	0	0	0	2.046
0.8 Overige baten en lasten	-283	0	99	-401
Geldleningen en afschrijvingen				
Tweede ijkmoment 2018	793	567	586	820
Coalitieakkoord	0	-50	-150	-340

Taakveld (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Kredieten				
Tweede ijkmoment 2018	4.465	596	-1.542	5.693
Coalitieakkoord	1.000	2.000	3.800	3.800
Reserves				
College- en raadsbesluiten	-2.481	-657	-1.320	704
Tweede ijkmoment 2018	227	101	-50	0
Coalitieakkoord	1.140	-115	-295	-1.910
Voorzieningen				
College- en raadsbesluiten	0	-144	-288	-431
Tweede ijkmoment 2018	-190	-362	-357	-352
Coalitieakkoord	-200	-450	-1.250	-1.700
Totaal	615	-4.455	-7.701	-969

3.8.4.3 Taakvelden

De volgende taakvelden maken deel uit van dit onderdeel van de begroting. Per taakveld is het saldo van lasten en baten weergegeven.

Taakveld (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
0.10 Mutaties reserves	-197	-103	2.708	3.914
0.11 Resultaat vd rekening baten/lasten	1.614	2.500	689	520
0.5 Treasury	-1.929	-1.856	-2.007	-2.225
0.61 OZB woningen	-6.678	-6.831	-6.979	-7.143
0.62 OZB niet-woningen	-6.855	-6.993	-7.128	-7.277
0.63 Parkeerbelasting	-3.569	-3.519	-3.519	-3.644
0.64 Belastingen overig	-2.471	-2.484	-2.494	-459
0.7 Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	-153.125	-153.627	-157.255	-160.651
0.8 Overige baten en lasten	624	2.621	4.558	6.204
Totaal	-172.586	-170.292	-171.427	-170.761

3.8.5 Verbonden partijen

Verbonden partijen dragen bij aan de te realiseren beleidsdoelstellingen van de gemeente. Meer informatie over de verbonden partijen is te vinden in de paragraaf verbonden partijen.

Belastingssamenwerking Gouwe-Rijnland (BSGR)

De BSGR verzorgt de heffing en de invordering van de onroerende-zaakbelastingen, de hondenbelasting en de precariobelasting als algemeen dekkingsmiddel.

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

De gemeente Gouda heeft 82.446 aandelen BNG à € 2,50 nominaal van de in totaal 55.690.720 uitgegeven aandelen. Het aandelenbezit blijft in stand en er zijn geen jaarlijkse bijdragen aan de BNG. De betrokkenheid van de BNG bij de doelstellingen van het programma Algemene dekkingsmiddelen beperkt zich tot de dividenduitkering die als algemeen dekkingsmiddel wordt gebruikt. Voor 2019 en verder wordt uitgegaan van een jaarlijkse dividenduitkering van € 175.000.

Oasen

De gemeente Gouda heeft 72 aandelen Oasen à € 455,00 nominaal van de in totaal 2.500 uitgegeven aandelen. Het aandelenbezit blijft in stand en er zijn geen jaarlijkse bijdragen aan Oasen. De betrokkenheid van Oasen bij de doelstellingen van het programma Algemene dekkingsmiddelen is gering. Oasen keert geen dividend uit en levert in dit verband geen bijdrage aan de algemene dekkingsmiddelen.

4 Beleidsbegroting: paragrafen

4.1 Lokale heffingen

4.1.1 Inleiding

Het lokale belastingbeleid voor het nieuwe begrotingsjaar wordt hieronder beschreven. De consequenties ervan worden nader uitgewerkt in het belastingvoorstel dat in de raadsvergadering van december wordt behandeld.

4.1.2 Beleid en belangrijkste wijzigingen in 2019

De uitgangspunten voor de tarieven zijn gebaseerd op het Coalitieakkoord 2018-2022. De OZB stijging in 2019 blijft beperkt tot het inflatiepercentage van 2,4%. De rioolheffing eigenaren stijgt met 11,4% en de rioolheffing gebruikers met 9,4%. De afvalstoffenheffing daalt met 12,8%. In 2019 stijgen de woonlasten voor de eigenaar-gebruiker van een woning met een WOZ-waarde van € 186.000 (gemiddelde WOZ-waarde van woningen in Gouda in 2018) met 1%. De woonlasten voor de huurder dalen in 2019 met 3,8%.

4.1.3 Beleidsuitgangspunten gemeentelijke heffingen in 2019

Onroerende zaakbelastingen (OZB)

De OZB-ramingen zijn verhoogd met het inflatiepercentage van 2,4% (prijsontwikkeling Bruto Binnenlands Product zoals opgenomen in de circulaire Gemeentefonds mei 2018). Dit betekent dat voor de objecten die de gemiddelde waarde-ontwikkeling volgen, de OZB-aanslag 2019 eveneens met ongeveer 2,4% stijgt. De werkelijke OZB-tarieven 2019 worden nog gecorrigeerd op basis van de hertaxatie met als peildatum 1 januari 2018.

Reinigingsheffingen, rioolheffingen en marktgelden

De reinigingsheffingen (afvalstoffenheffing en reinigingsrecht) worden bepaald op basis van actuele berekeningen in relatie tot kostendeckende tarieven. Vanaf 2019 bestaat de afvalstoffenheffing uit een vast tarief (voor 2019 bepaald op € 209,-) en een variabel tarief. In 2018 is in het kader van 'Afval scheiden Loont' het aantal aanbiedingen van restafval door huishoudens gemeten. Dit aantal is bepalend voor het variabele tarief van de afvalstoffenheffing in 2019. Naar verwachting zal het gemiddelde variabele tarief 2019 uitkomen op € 75,-. Vanwege een betere afvalscheiding en een voordeliger nieuw afvalcontract met Cyclus daalt de afvalstoffenheffing voor een huishouden in 2019 gemiddeld met 12,8%.

Overeenkomstig het raadsbesluit van 8 maart 2017 en de nadere uitwerking zoals verwoord in een memo aan uw raad van 17 oktober 2017 zal in de Verordening reinigingsheffingen 2019 worden voorgesteld om belastingplichtigen die vanwege chronische ziekte of aandoening een substantiële hoeveelheid medisch afval aanbieden te compenseren door middel van het toepassen van een korting op het aantal keren dat restafval wordt aangeboden. Deze compensatie bedraagt maximaal € 75,-. Tot en met 2018 bestaat de mogelijkheid om volledige kwijtschelding te verkrijgen van de aanslag afvalstoffenheffing. Met inachtneming van vorenvermeld raadsbesluit en raadsmemo zal aan uw raad worden voorgesteld om het kwijtscheldingsbesluit in die zin aan te passen dat vanaf 2019 voor het vaste tarief de mogelijkheid blijft bestaan om volledige kwijtschelding te verkrijgen en voor het variabele tarief een maximum gaat gelden van € 75,-. Dit bedrag is gebaseerd op het geschatte gemiddeld aantal aanbiedingen van restafval door huishoudens in Gouda. Op deze wijze worden belastingplichtigen die voor kwijtschelding in aanmerking komen ook gestimuleerd om hun afval te scheiden.

In 2014 heeft de raad besloten tot een nieuwe en toekomstbestendige financiering van de rioleringsystematiek. Zonder andere ontwikkelingen zouden de rioolheffingen 2019 hierdoor als volgt stijgen: een verhoging van het eigenarentarief met 17,4% (inclusief 2,4% inflatie) en van het gebruikerstarief met 9,4% (inclusief 2,4% inflatie). Actuele berekeningen wijzen uit dat de stijging van het eigenarentarief beperkt kan blijven tot 11,4% (9% plus inflatie).

De verhoging van de marktgelden zal naar verwachting uitkomen op het inflatiepercentage van 2,4%.

Havengelden, hondenbelasting, toeristenbelasting, leges, precariobelasting en staangelden

De tarieven van de havengelden, hondenbelasting en toeristenbelasting worden verhoogd met het inflatiepercentage van 2,4%.

In algemene zin worden de legestarieven verhoogd met het inflatiepercentage van 2,4%. Waarschijnlijk zullen enkele nieuwe belastbare feiten worden opgenomen c.q. bestaande belastbare feiten worden gewijzigd in relatie tot onder meer gewijzigde regelgeving. Verder moet rekening worden gehouden met de door de hogere overheid vastgestelde maximum tarieven.

De tarieven precariobelasting worden verhoogd met het inflatiepercentage van 2,4%. Het tarief voor kabels en leidingen blijft ongewijzigd omdat verhoging hiervan niet meer is toegestaan en deze belasting met ingang van 2022 moet worden afgeschaft. In 2019 vervalt het tijdelijk gehalveerde precariotarief voor terrassen en het tijdelijke 0-precariotarief voor uitstallingen dat in 2017 en 2018 van toepassing is geweest (vanwege invoeringskosten nieuw terrassenbeleid resp. pilot uitstallingen).

Aangaande de huidige precariotarieven voor het gebruik van de Markt wordt het volgende opgemerkt. Het blijkt dat de hoogte van deze tarieven nogal eens een belemmering vormt voor het (blijven) organiseren van evenementen en toeristische markten. Omdat deze activiteiten voor de aantrekkingskracht van Gouda en het aantal bezoekers in de stad belangrijk zijn wordt voorgesteld om de precariotarieven voor de Markt te verlagen met 40%. Dekking voor de lagere opbrengst precariobelasting kan gevonden worden in de autonome groei van de opbrengst toeristenbelasting.

De staangelden worden verhoogd met het percentage van de maximale jaarlijkse huurverhoging voor woonwagendplaatsen van 2,9%.

Parkeerbelastingen

Vanaf 2019 mag het kostenelement van de naheffingsaanslag parkeerbelasting met € 0,70 worden verhoogd. Omdat de in rekening gebrachte kosten bij een naheffingsaanslag in Gouda niet kostendekkend zijn, wordt deze verhoging doorberekend. De kosten van de naheffingsaanslag komen daarmee op € 62,70. Verder is in het Coalitieakkoord 2018-2022 opgenomen dat parkeren voor gehandicapten gratis wordt. Hieraan wordt uitvoering gegeven door enerzijds aan uw raad in het kader van de vaststelling van de belastingverordeningen 2019 voor te stellen om per 1 januari 2019 het specifieke tarief voor het parkeren op een algemene gehandicaptenparkeerplaats in sector 1 te schrappen. Anderzijds zal het college vóór 1 januari 2019 het Uitvoeringsbesluit parkeerverordening en verordening parkeerbelastingen wijzigen zodat vanaf 1 januari 2019 in geheel Gouda het parkeren op een algemene gehandicaptenparkeerplaats gratis zal zijn.

4.1.4 Overzichten

In deze paragraaf staan de volgende overzichten:

1. overzicht lokale heffingen;
2. overzicht lokale lastendruk eigenaar/gebruiker en huurder.

1. Overzicht lokale heffingen

In het onderstaande overzicht staan de geraamde opbrengsten voor 2019.

Belasting	Geraamde opbrengst 2019	Geraamde Kwijtschelding 2019	Geraamde opbrengst 2018	Tarieven 2019
OZB eigenaar woning	7.320.025	6.940	7.176.992	0,1177%
OZB eigenaar niet-woning	4.059.302		3.988.633	0,3201%
OZB gebruiker niet-woning	3.092.965	3.060	3.039.224	0,2552%
Afvalstoffenheffing	8.521.914	722.500	9.340.000	284,00
Rioolheffing eigenaren	7.951.305		7.314.387	244,35
Rioolheffing gebruikers	8.529.299	589.174	7.846.082	243,60

De geraamde opbrengsten zijn bruto-opbrengsten zonder aftrek van geraamde kwijtscheldingen.

De OZB-tarieven zijn nog gebaseerd op de WOZ-waarde met peildatum 1 januari 2017 en moeten dus nog worden gecorrigeerd op basis van de hertaxatie met peildatum 1 januari 2018.

De OZB-tarieven van een niet-woning zijn inclusief een opslag van 7% ten behoeve van het Ondernemersfonds Gouda (OFG). Het OFG ontvangt jaarlijks een subsidie van 7% van de OZB-inkomsten van niet-woningen van twee jaar daarvoor. In de begroting 2019 is voor deze subsidie een bedrag van € 506.478 opgenomen.

De afvalstoffenheffing is de som van het vaste tarief (€ 209,00) en het gemiddelde variabele tarief (€ 75,00). De geraamde opbrengst afvalstoffenheffing is exclusief de reinigingsrechten bedrijven.

2. Overzicht lokale lastendruk eigenaar/gebruiker en huurder

In onderstaande tabel is de lastendruk in Gouda in het jaar 2019 voor zowel een eigenaar-gebruiker als een huurder vermeld. Voor de berekening van de OZB is uitgegaan van een woning met een WOZ-waarde van € 186.000 (gemiddelde WOZ-waarde van woningen in Gouda in 2018).

	2018		2019		Verschil in %	
	eigenaar/ gebruiker	huurder	eigenaar/ gebruiker	huurder	eigenaar/ gebruiker	huurder
OZB eigenaar	213,70		218,90		2,4%	
Afvalstoffenheffing	325,80	325,80	284,00	284,00	- 12,8%	- 12,8%
Rioolheffing eigenaar	219,35		244,35		11,4%	
Rioolheffing gebruiker	222,60	222,60	243,60	243,60	9,4%	9,4%
Totaal	981,45	548,40	990,85	527,60	1,0%	- 3,8%

4.1.5 Kostenonderbouwing tarieven

De gemeente Gouda hanteert bij de vaststelling van de tarieven voor 2019 een rechtvaardige en kostendeekkende tarifiering als uitgangspunt.

Onderstaand zijn de kostprijsonderbouwingen van de tarieven voor leges, afvalstoffenheffing en rioolheffing voor 2019 weergegeven.

Titel 1 Algemene dienstverlening

Legesverordening	Lasten taakvelden	Overhead	BCF BTW	Totale lasten	Baten Leges	Totale baten	Kosten- dekkend- heid
1.1 Burgerlijke stand	131.707	9.997	4.823	146.527	115.211	115.211	78,6%
1.2 Reisdocumenten en NL ID-kaart	541.273	41.083	5.650	588.006	208.509	208.509	35,5%
1.3 Rijbewijzen	280.311	21.276	5.717	307.303	360.162	360.162	117,2%
1.4 Verstrekking Basisreg Personen	73.428	5.573	1.153	80.154	33.539	33.539	41,8%
1.5 Publiekszaken ov	214.816	16.305	652	231.773	142.952	142.952	61,7%
1.7 Gemeentearchief	9.647	732	-	10.379	3.523	3.523	33,9%
1.9 Geluidshinder	705	54	-	759	268	268	35,3%
1.10 Winkeltijdenwet	2.338	177	-	2.515	580	580	23,1%
1.11 Huisvestingswet	47.792	3.627	-	51.419	0	0	0,0%
1.13 Verkeer en Vervoer	82.154	6.236	3.624	92.014	21.362	21.362	23,2%
1.14 Leegstandswet	7.182	545	-	7.727	1.658	1.658	21,5%
1.16 Kansspelen	2.338	177	-	2.515	2.339	2.339	93,0%
1.17 Telecommunicatie	58.961	4.475	-	63.437	35.737	35.737	56,3%
1.18 Diversen	118.042	8.959	-	127.001	34.607	34.607	27,2%

Titel 2 Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning

Legesverordening	Lasten taakvelden	Overhead	BCF BTW	Totale lasten	Baten Leges	Totale baten	Kosten- dekkend- heid
2.1 Begripsomschrijving							
2.2 Vooroverleg / beoordeling conceptaanvraag							
2.3 Omgevingsvergunning							
2.4 Vermindering							
2.5 Teruggaaf							
2.6 Intrekking Omgevingsvergunning							
2.7 Wijziging omgverg agv wijz project							
2.8 Bestemmingswijzigingen zonder activiteiten							
2.9 -							
2.10 In deze titel niet benoemde beschikking							
Totaal titel 2	1.330.008	100.948	240.471	1.671.427	1.483.551	1.483.551	88,8%

De lasten en baten binnen titel 2 (fysieke leefomgeving / omgevingsvergunning) worden niet op hoofdstukniveau begroot maar op titelniveau. Het totaal van titel 2 heeft daarom betrekking op de totalen van hoofdstuk 2.1 tot en met hoofdstuk 2.10.

Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn

Legesverordening	Lasten taakvelden	Overhead	BCF BTW	Totale lasten	Baten Leges	Totale baten	Kosten- dekkend- heid
3.1 Horeca	65.572	4.977	-	70.549	8.011	8.011	11,4%
3.2 Organiseren evenementen of markten	83.665	6.560	-	90.225	14.877	14.877	16,5%
3.3 Prostitutiebedrijven	2.338	177	-	2.515	572	572	22,7%
3.5 Brandveiligingsverordening	75.976	5.767	-	81.743	46.226	46.226	56,6%
3.6 In deze titel niet benoemde vergunning, ontheffing of andere beschikking	-	-	-	-	-	-	0,0%

Recapitulatie

Titel	Lasten taakvelden	Overhead	BCF BTW	Totale lasten	Baten Leges	Totale baten	Kosten- dekkend- heid
Titel 1	1.570.695	119.215	21.619	1.711.530	960.448	960.448	56,1%
Titel 2	1.330.008	100.948	240.471	1.671.427	1.483.551	1.483.551	88,8%
Titel 3	227.551	17.481	0	245.032	69.686	69.686	28,4%

Kostenonderbouwing legestarieven uit de Legesverordening

Voor de berekening van de kostendeekkendheid van de legestarieven uit de legesverordening worden aan de kostenkant alle directe lasten die op de betreffende taakvelden staan, betrokken in de berekening. Het gaat hierbij om de taakvelden Burgerzaken, Openbare orde en veiligheid, Parkeren, Openbaar groen en (openlucht) recreatie, Milieubeheer en Wonen en bouwen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de kosten voor afdrachten van rijksleges voor rijbewijzen en reisdocumenten, inzet

van de medewerkers van de Omgevingsdienst, maar ook aan automatiseringskosten en uren van medewerkers die direct kunnen worden toegerekend aan de betreffende producten.

De indirecte overheadlasten worden buiten de begroting om toegerekend op basis van de omvang van de taakvelden. De systematiek van toerekenen aan de hand van de omvang van het taakveld verdeelt de overhead over alle kosten. Het voordeel van deze systematiek is de eenvoud. Ten slotte wordt buiten de begroting om een deel van de btw op de legesgerelateerde kosten toegerekend.

Aan de batenkant worden de geraamde inkomsten in beeld gebracht. Wanneer de baten worden afgezet tegen de lasten resulteert de kostendeckendheid. Een kostendeckendheid van minder dan 100% impliceert dat de geraamde lasten de geraamde baten overschrijden.

Uit de tabel met betrekking tot de kostenonderbouwing van de leges blijkt dat de geraamde baten van de verordening niet uitgaan boven de totale geraamde lasten van de verordening. Dit geldt ook wanneer de drie titels in de legesverordening individueel worden bekeken. Enkel het tarief voor het in behandeling nemen van een aanvraag tot het afgeven, vernieuwen of omwisselen van een rijbewijs is meer dan kostendeckend. Hier ligt geen achterliggende beleidskeuze achter, het tarief is historisch zo gegroeid en volgt de door de overheid gemaximeerde tariefstelling. Kruissubsidie binnen een titel van de legesverordening is toegestaan en leidt niet tot problemen.

Kostenonderbouwing afvalstoffenheffing

Uitgangspunt bij de bepaling van de hoogte van de afvalstoffenheffing is 100% kostendeckend. Alle kosten die op het taakveld Afval staan, worden betrokken bij de berekening van de heffing. Het betreft hier zowel de kosten van afvalinzameling als van afvalverwerking. Daarnaast worden de kapitaallasten van reeds uitgevoerde investeringen (bijvoorbeeld ondergrondse containers) en de kosten van de kwijscheldingen afvalstoffenheffing meegenomen. Een correctie wordt gemaakt voor de kosten en baten van het inzamelen van bedrijfsafval: deze posten worden buiten de heffingsberekening gehouden.

Ook kosten vanuit andere taakvelden die aan de afvalstoffenheffing dienen te worden toegerekend, tellen mee. Aan de hand van de capaciteitsraming worden kosten Handhaving (in dit geval reinigingsinspectie) toegerekend aan de afvalstoffenheffing. Op het taakveld Belastingen worden de perceptiekosten (kosten van aanslagoplegging en invordering van alle heffingen) verzameld. Op basis van het aantal aanslagregels afvalstoffenheffing vindt de toerekening aan Afval plaats. Vanuit het taakveld Verkeer en wegen wordt een deel van de kosten voor straatreiniging aan Afval toegerekend.

De directe uurkosten van medewerkers worden toegerekend op basis van de raming van de directe uren. De indirecte personele overhead wordt buiten de begroting om toegerekend op basis van de omvang van de taakvelden. In de uiteindelijke hoogte van de afvalstoffenheffing wordt (buiten de begroting om) een deel van de btw op afval-gerelateerde kosten toegerekend. Sinds de introductie van het btw-compensatiefonds (per 1 januari 2003) hanteren gemeenten deze werkwijze.

We vangen schommelingen in kosten zoveel mogelijk op in de kostenegalatievoorziening afvalstoffenheffing. Zo voorkomen we dat de afvalstoffenheffing voor de burger sterk fluctueert.

Kostenonderbouwing rioolheffing

Voor de berekening van de hoogte van de rioolheffing verzamelen we alle lasten die op het taakveld Riolering staan. Bij Riolering realiseert de gemeente 100% kostendeckend. De grootste kostencomponenten binnen Riolering zijn de kapitaallasten van de historische investeringen (rioolvervanging). Daarnaast vormen de kosten van dagelijks- en groot onderhoud belangrijke kostencomponenten. Ook kwijscheldingen van het opgelegde gebruikersdeel van de rioolheffing worden betrokken in de kosten van Riool.

Op het taakveld Belastingen worden de perceptiekosten (kosten van aanslagoplegging en invordering van alle heffingen) verzameld. Op basis van het aantal aanslagregels rioolheffing vindt de toerekening aan Riool plaats. Vanuit het taakveld Verkeer en wegen wordt een deel van de kosten straatreiniging aan Riool toegerekend. Het betreft het deel dat betrekking heeft op het voorkomen van de vervuiling van het riool en de rioolkolken. Het deel van de kosten baggeren sloten en watergangen dat betrekking heeft op de verbetering van de waterkwaliteit, wordt toegerekend aan Riool.

De directe uurkosten van medewerkers worden toegerekend op basis van de raming van de directe uren. De indirecte personele overhead wordt buiten de begroting om toegerekend op basis van de omvang van de taakvelden. In de uiteindelijke hoogte van de rioolheffing wordt, buiten de begroting om, een deel van de btw op riool-gerelateerde kosten toegerekend. Sinds de introductie van het btw-compensatiefonds hanteren gemeenten deze werkwijze. In lijn met het huidige GRP 2014-2018 (raadsbesluit december 2014, inclusief een toekomsbestendige financieringssysteem van de rioolkosten) en de ontwikkeling van de rioolheffing worden op nacalculatiebasis de kosten en baten met elkaar verrekend. Uitgangspunt is dat uiterlijk in 2020 de voorziening Riolering van voldoende omvang is om direct vanuit deze voorziening de vervangingsinvesteringen riolering te bekostigen. Investeringsbudgetten die we over 40 jaar afschrijven zijn dan niet meer nodig.

4.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

4.2.1 Inleiding

De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft inzicht in de ontwikkeling van risico's en daarmee inzicht in de financiële weerbaarheid van de gemeente. In de kern gaat het om de vraag in welke mate de gemeente in staat is om financiële gevolgen van risico's op te vangen. Deze paragraaf geeft aanvullend de stand van zaken van een zestal financiële kengetallen: netto schuldquote, netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio, structurele exploitatieruimte, grondexploitatie en belastingcapaciteit.

De paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing is opgesteld volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), de nota risicomanagement en weerstandsvermogen en de nota reserves en voorzieningen.

4.2.2 Belangrijkste conclusies

De ratio van de weerstandscapaciteit bedraagt 2,2. Dit betekent dat het weerstandsvermogen de kwalificatie uitstekend krijgt om de gevolgen van het optreden van risico's financieel op te vangen.

De gemeente Gouda heeft ten opzichte van de VNG-norm een relatief hoge schuldpositie die van invloed is op de omvang van de beide schuldquotes en de solvabiliteitsratio. De schuldquotes ontwikkelen zich de komende jaren in positieve zin.

De structurele exploitatieruimte laat zien dat de structurele lasten meerjarig volledig worden gedekt door structurele baten.

De woonlasten zijn ten opzichte van het landelijk gemiddelde aan de hoge kant. Er komt een plan van aanpak om Gouda binnen de top 25 van de duurste gemeenten te laten zakken.

4.2.3 Weerstandsvermogen

Weerstandsvermogen is het vermogen van de gemeente om financiële tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat dit invloed heeft op het uitvoeren van de programma's.

Ratio weerstandsvermogen = Beschikbare weerstandscapaciteit : Benodigde weerstandscapaciteit

4.2.3.1 Benodigde weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit is een optelsom van alle risico's waarvoor geen beheersmaatregelen zijn getroffen. Voor het berekenen van de benodigde weerstandscapaciteit maakt de gemeente Gouda een onderscheid tussen bedrijfsvoeringsrisico's en risico's verbonden aan grondexploitaties.

Voor bedrijfsvoeringsrisico's wordt een statische methode gehanteerd. Hierbij wordt voor elk risico nagegaan wat de kans is dat het risico optreedt en de bijbehorende impact. Voor risico's verbonden aan grondexploitaties hanteert de gemeente Gouda de IFLO-methode met boekwaarden als uitgangspunt.

4.2.3.2 Algemene risicogebieden

In onderstaand tabel is een overzicht opgenomen van risico's, gerangschikt naar de financiële impact.

Risico categorie	Sub aanduiding	Toelichting
Open eind sociaal	Buig	De te verwachten tekorten op de BUIG zijn meerjarig in de begroting verwerkt. De verwachting is dat er door de ingezette maatregelen in 2022 geen tekorten meer zijn. Het risico op nadeel op de BUIG is daarmee op termijn geminimaliseerd.
Bouwplannen en projecten	Westergouwe	In september heeft de raad fase drie toegevoegd aan fase een en twee. De risico's in de grondexploitatie voor fasen een en twee nemen geleidelijk af doordat er stap voor stap meer zekerheid komt over kosten en opbrengsten. Voor de eerste en tweede fase is een groot deel van de kosten en opbrengsten gerealiseerd. Voor fase drie bestaat meer onzekerheid over kosten en opbrengsten.
	Middenwillens	Binnen het project zijn nog een paar bouw kavels beschikbaar voor particuliere bouwers. Vanwege de grootte van de kavels is hiervoor een beperkte doelgroep van belangstellenden. Dat kan effect hebben op het tempo van verkoop. ProRail past geluidschermen langs het spoor aan vanwege spoorveiligheid en bereikbaarheid hulpverleners. De gemeente betaalt de kosten van deze aanpassingen. De kosten stijgen als gevolg van sterke prijsstijging in de bouw en de beperkte beschikbaarheid van spoorvrije werkdagen.

Risico categorie	Sub aanduiding	Toelichting
	Spoorzone	Het risico is beperkt. De kavel tussen de Rabobank en de Bioscoop is grotendeels bouwrijp en moet nog worden verkocht. Hierbij loopt de gemeente risico met betrekking tot grondwaarde, uitgeefbaar oppervlak en uitgiftedatum. De kosten en de daarmee de samenhangende risico's zijn gering. Voor de grondverkoop wordt een tender georganiseerd. De locatie kent beperkingen door de ligging aan het spoor (geluid), de beperkte kavelomvang in relatie tot de noodzakelijke ruimte voor een bouwplaats. Hiermee is het een relatief complex project met hoger risicoprofiel. Dat beperkt de belangstelling bij partijen. Bouwaannemers hebben door de beperkte bouwcapaciteit de luxe positie om tussen projecten te kiezen. Dit vergroot het afzetrisico voor de gemeente.
	Materiële Vaste Activa Spoorzone	Gouda bezit een voorraad potentiële bouwgronden langs de spoorzone en rondom Westergouwe fase 1 die in de toekomst geschikt zijn voor bebouwing. Deze gronden worden gefaseerd in exploitatie genomen. De omvang van de ontwikkellocatie en daadwerkelijke bestemming volgt de actuele marktvraag. De percelen langs de spoorzone hebben een kantoorbestemming. De vraag naar bouwkavels voor kantoren is klein. Het aanbod aan beschikbare bestaande kantoorgebouwen is groot. Voor de kavels langs de spoorzone wordt een bestemmingsverbreding voorbereid. Hiermee wordt het afzetrisico van deze percelen verkleind. Wel blijft het risico rond lagere grondwaardes bestaan: de daadwerkelijke waarde hangt samen met de gekozen functie, het uit te geven bouwoppervlak en de fasering. De vraag naar nieuwbouwwoningen in Westergouwe is momenteel groot. De VON prijzen van woningen stijgen – helaas stijgen ook de bouwkosten. Dit kan in combinatie met de beperkte bouwcapaciteit de grondwaardes onder druk zetten. De waarde van toekomstige bouwgronden hangt samen met het gekozen bouwprogramma. Ambities en aanvullende eisen bepalen de daadwerkelijke grondprijs. Dergelijke eisen zijn grotendeels gemeentelijke keuzes. Marktrisico's zijn moeilijker te beïnvloeden – wel kan door de gekozen fasering en kleinschalige deelgebieden snel worden ingespeeld op veranderingen in de vraag.
	Grondbank	Voor de Grondbank heeft de gemeente Gouda een voorziening getroffen. Het risico bestaat dat deze voorziening niet hoog genoeg is. De huidige waardering is gebaseerd op de in provinciale plannen vastgelegde perspectieven voor ontwikkeling van de Zuidplas. De komende jaren zullen de gronden opnieuw worden gewaardeerd op basis van de huidige BBV-regelgeving. Eind 2019 kan worden beoordeeld of de voorziening toereikend is gebleken.
Samenwerkingsverbanden	O.a. Promen, ICT E-HRM	De gemeente werkt met veel partijen samen (veelal in gemeenschappelijke regelingen) en op diverse terreinen. Bij deze samenwerking kunnen financiële en andere risico's zich voordoen waar de gemeenten geen directe invloed op kan uitoefenen. Te denken valt aan uittredingen van deelnemers, veranderende wetgeving.
Informatieveiligheid		Informatieveiligheid gaat over de beschikbaarheid, vertrouwelijkheid en integriteit van de informatievoorziening. Door het uitvoeren van de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten wordt via 303 beveiligingsmaatregelen de gemeentelijke informatievoorziening beschermt. Of en hoe een maatregel wordt ingezet hangt af van risicoanalyse en kosten/baten-analyse. Ten aanzien van beschikbaarheid kan het voorkomen dat een kritieke enkelvoudige glasvezel verbinding wordt verbroken waardoor ICT voorzieningen niet of beperkt beschikbaar zijn totdat de verbinding is hersteld. Ten aanzien van vertrouwelijkheid kan door phishing mails informatie ontfutseld worden. Ten aanzien van integriteit kan door ransomware productie- en back-up data versleuteld worden en daarmee verloren gaan.
Privacy		Gemeenten verwerken voor de uitvoering van hun taken persoonsgegevens. Op grond van de op 25 mei 2018 in werking getreden Europese Algemene Verordening Persoonsgegevens zijn gemeenten ertoe gehouden om zorgvuldige verwerking van deze gegevens aantoonbaar te waarborgen. De nieuwe wetgeving is stevig, onder andere door het stellen van hoge boetes die kunnen oplopen tot 20.000.000 of 4% van de jaaromzet als die hoger is. Daarnaast zijn de inhoudelijke eisen streng, zoals het aanstellen van een data protection officer, het uitvoeren van risicoanalyses, zogenoemde privacy impact assessments (PIA's) en het hebben van een actueel verwerkingenregister. Het risico blijft altijd aanwezig dat persoonsgegevens onzorgvuldig worden verwerkt, waaruit datalekken kunnen ontstaan. Dit kan leiden tot financiële schade, in een uiterst geval tot een boete van 20 mln. Ook kunnen datalekken of incidenten betrokkenen ernstig schaden en kan imago schade ontstaan voor de organisatie als een lek of incident bijvoorbeeld in de media veel aandacht krijgt.

Risico categorie	Sub aanduiding	Toelichting
Juridisch	Algemeen	Niet of onvoldoende nakomen van contractuele afspraken en toezeggingen, onzorgvuldig handelen of onjuiste toepassing van regelgeving kan ertoe leiden dat de gemeente aansprakelijk wordt gesteld voor schade. Deze schade kan ontstaan in het openbaar gebied (letselschade, materiële schade, evenementen etc.) of door handelen/nalaten gemeente (onterecht weigeren/verlenen vergunning, werken in de openbare ruimte) hetzij door ontbreken van verzekeringsdekking(contractuele aansprakelijkheid) alsook door ontoereikende dekking. De kans gerelateerd aan ervaringscijfers is laag. Wel kan de impact groot zijn. Bij aansprakelijkheid geldt een eigen risico van € 50.000,00 voor zaak-, letselschade en vermogensschadeclaims. Dit betekent dat in veel gevallen de schade beperkt (kan) blijven tot maximaal € 50.000. Schaden ten gevolge van werkzaamheden worden gedekt door een (doorlopende) CAR-verzekering. Deze verzekering heeft een eigen risico van € 5.000,00. Er blijven situaties denkbaar dat schades niet worden 'gedekt' door een verzekering. De gemeente kan ook aansprakelijk worden gesteld voor schade als gevolg van op zichzelf rechtmatig handelen, bv. door werkzaamheden in het openbaar gebied doordat winkels en of bedrijven moeilijk bereikbaar zijn (gederfde winst).

De benodigde weerstandscapaciteit voor 2019 bedraagt € 14.171.000. Dit is een lichte toename ten opzichte van de jaarrekening 2017.

4.2.3.3 Meerjarige ontwikkeling weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten op te vangen. Dit is een optelsom van de algemene reserve, de reserve sociaal domein en het saldo van mutaties in de exploitatiesfeer.

De ontwikkeling van de weerstandscapaciteit fluctueert met de jaarlijkse inkomsten en uitgaven van de gemeente Gouda. Daarom wordt dit meerjarig beoordeeld.

In onderstaand tabel is de ontwikkeling meerjarig weergegeven.

Omschrijving (*1.000)	2019	2020	2021	2022
Algemene Reserve (31/12)	24.964	27.569	27.758	28.778
Reserve Sociaal domein (31/12)	4.165	365	0	0
Stand voor resultaatbestemming	29.129	27.934	27.758	28.778
Resultaatbestemming	1.614	2.500	689	520
Weerstandscapaciteit	30.743	30.434	28.447	29.298
Benodigde weerstandscapaciteit	14.171	14.171	14.171	14.171
Ratio	2,2	2,1	2,0	2,1

4.2.3.4 Beoordeling weerstandscapaciteit

Door de beschikbare weerstandscapaciteit te delen met de benodigde weerstandscapaciteit kan een kwalificatie worden gegeven over de toereikendheid van de weerstandscapaciteit.

Hiervoor wordt onderstaande tabel gehanteerd:

Waardering	Ratio	Betekenis
A	>2,0	Uitstekend
B	1,4-2,0	Ruim voldoende
C	1,0-1,4	Voldoende
D	0,8-1,0	Matig
E	0,6-0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

De beschikbare weerstandscapaciteit moet minimaal gelijk zijn aan de benodigde weerstandscapaciteit om voldoende weerstand te kunnen bieden als de risico's zich voordoen. Deze verhouding wordt bepaald door de ratio weerstandsvermogen:

Ratio weerstandsvermogen = Beschikbare weerstandscapaciteit : Benodigde weerstandscapaciteit

Ratio weerstandsvermogen = € 30.743.000 : € 14.171.000 = 2,2

De ratio van de weerstandscapaciteit verbetert van 2,0 (jaarrekening 2017) naar 2,2 in 2019. Een ratio van 2,2 betekent dat de weerstandscapaciteit de kwalificatie van uitstekend heeft, om risico's in financiële zin op te vangen. De doelstelling is om

de weerstandscapaciteit op een verantwoord niveau te houden, dat wil zeggen: tenminste van voldoende niveau (conform het coalitieakkoord Nieuwe Energie).

4.2.4 Kengetallen

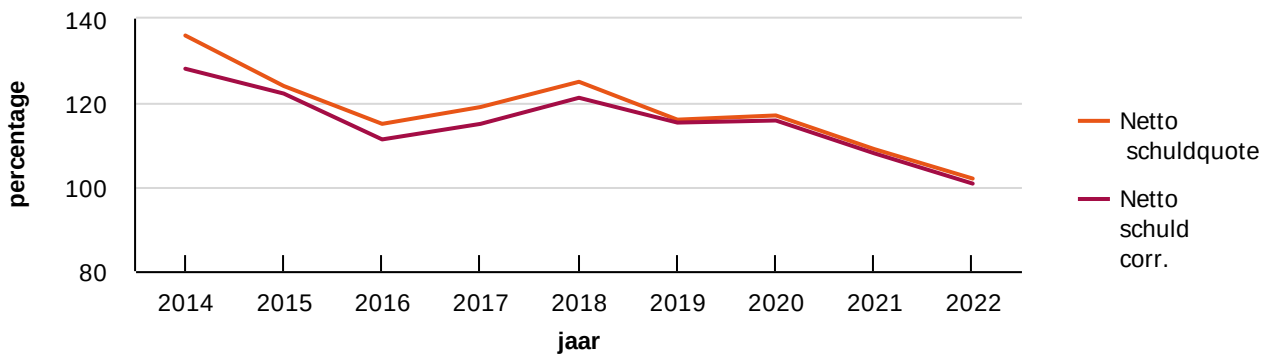
Het opnemen van financiële kengetallen in de begroting past in het streven naar meer transparantie. Ook geven de kengetallen meer inzicht in de ontwikkeling van de financiële positie en de baten en lasten van de gemeente. Het biedt ook de mogelijkheid om normen te stellen, net als bij de beoordeling van het weerstandsvermogen gebeurt. We relateren de normering zoveel mogelijk aan normen die door de VNG zijn voorgesteld.

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is bepaald dat gemeenten een basisset van vijf financiële kengetallen moeten opnemen in de jaarrekening en begroting:

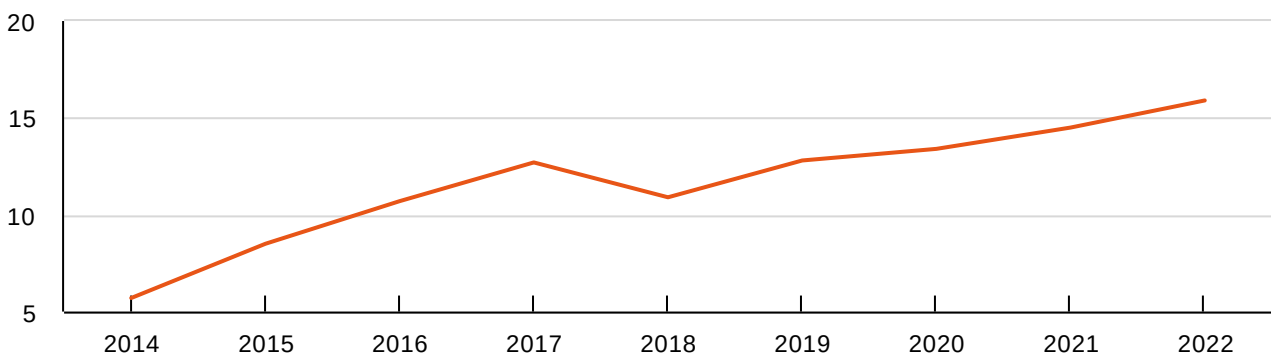
	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	VNG normering
Netto schuldquote	119,1%	125,2%	116,2%	116,7%	108,9%	101,7%	< 90%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	115,0%	121,2%	115,3%	115,8%	108,0%	100,8%	< 90%
Solvabiliteitsratio	12,7%	10,9%	12,8%	13,4%	14,5%	15,9%	>20%
Structurele exploitatieruimte	>0%	>0%	>0%	>0%	>0%	>0%	>0%
Grondexploitatie	5,6%	5,9%	6,2%	6,0%	4,3%	2,1%	ad 1
Belastingcapaciteit	138,9%	135,5%	137,4%	137,4%	137,4%	137,4%	100%

Ad 1: geen normering, moet in relatie worden gezien met de netto schuldquote

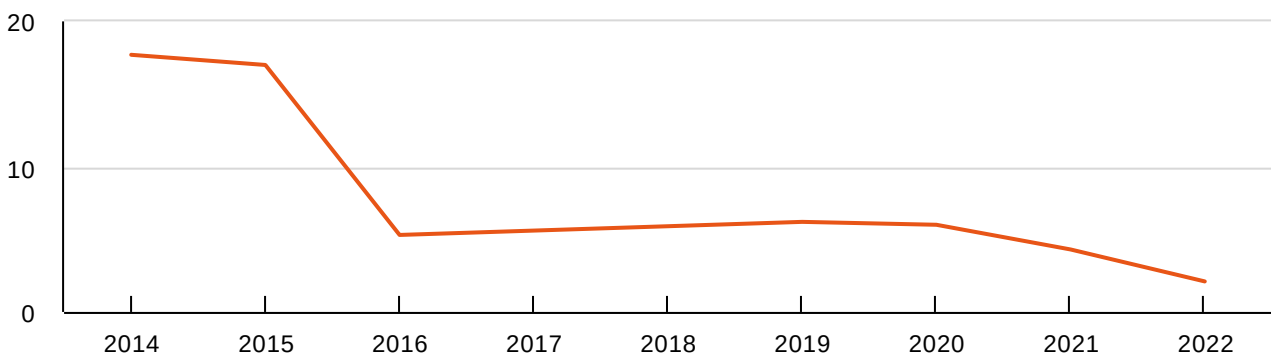
Netto schuldquote

Solvabiliteitsratio

Grondexploitatie

4.2.4.1 Toelichting

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen

De netto schuldquote geeft inzicht in de ontwikkeling van het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen (schuld/baten-begroting). Hij geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de quote inclusief en exclusief doorgeleende gelden. Dit maakt inzichtelijk wat het aandeel is van de verstrekte leningen in de exploitatie en daarnaast welke invloed de verstrekte leningen hebben op de schuldenlast.

Hoewel door de gemeenteraad geen kaders zijn vastgesteld, dienen de beide schuldratio's als hoog te worden gekwalificeerd. De VNG geeft als richtlijn dat een schuldratio van 90% of hoger financiële bijsturing behoeft. Een hoge schuldratio heeft een een-op-eenrelatie met een lage solvabiliteitsratio.

Solvabiliteitsrisico

De solvabiliteitsratio drukt het eigen vermogen uit als een percentage van het totale vermogen. Zij geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. De VNG hanteert als richtlijn een minimum omvang van 20% als norm.

Structurele exploitatieruimte

Het kengetal 'structurele exploitatieruimte' geeft inzicht in welke mate de structurele lasten van de gemeente gedekt zijn door structurele baten. Dit is van belang om te beoordelen in welke mate de gemeente om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Een positief percentage betekent dat incidentele lasten deels uit structurele middelen worden gedekt. Een negatief percentage betekent dat structurele lasten deels uit incidentele baten worden gedekt. De begroting 2019-2022 van de gemeente Gouda laat zien dat structurele lasten volledig en incidentele lasten deels worden gedekt door structurele baten.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe de waarde van de bouwgronden in exploitatie zich verhoudt tot de geraamde baten. De boekwaarde van de gronden is van belang omdat de waarde moet worden terugverdiend uit de grondverkoop. Hoe hoger het kengetal hoe hoger het risico voor de exploitatie indien het terugverdienen onverhoopt niet geheel lukt.

De accountant zal jaarlijks moeten beoordelen in hoeverre de boekwaarde van de bouwgronden in exploitatie kan worden terugverdiend. De boekwaarde van de bouwgronden in exploitatie is ook van invloed op beide schuldquotes en op de solvabiliteitsratio omdat de bouwgronden zijn gefinancierd met vreemd vermogen.

Belastingcapaciteit

Het kengetal 'belastingcapaciteit' geeft weer hoe de belastingdruk zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde van alle gemeenten. De ruimte die een gemeente heeft om belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten voor de burger. Een belastingcapaciteit van 100% betekent dat de woonlasten op het landelijk gemiddelde liggen.

Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met een gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. Een percentage boven de 100% betekent dat de woonlasten per huishouden hoger zijn dan het landelijk gemiddelde. Binnen de gemeente Gouda worden de hoge woonlasten enerzijds veroorzaakt door het relatief hoge aanslagbedrag voor OZB op woningen. Anderzijds komt dit door de stijging van de rioolheffing, die nodig is om de financiering van de riolering toekomstbestendig te maken.

4.2.4.2 Conclusie

De gemeente Gouda heeft ten opzichte van de VNG-norm een relatief hoge schuldpositie die van invloed is op de omvang van de beide schuldquotes en op de solvabiliteitsratio. De financiering van de grondpositie met vreemd vermogen maakt een belangrijk onderdeel uit van deze schuldpositie. Overigens worden deze investeringen op termijn terugverdiend uit de verkoop van de gronden met als gevolg dat de schuldpositie verbeterd.

De schuldquotes en de solvabiliteitsratio ontwikkelen zich de komende jaren in positieve zin met de aantekening dat als gevolg van de hogere ramingen van de exploitatiebaten vanaf 2019 deze quotes (extra) in positieve zin worden beïnvloed. De structurele exploitatieruimte laat zien dat de structurele lasten (waaronder die samenhangend zijn met de schuldenlast van de gemeente (rente en aflossing)), meerjarig volledig worden gedekt door structurele baten. De woonlasten zijn ten opzichte van het landelijk gemiddelde aan de hoge kant. De woonlasten zijn ten opzichte van het landelijk gemiddelde aan de hoge kant. Er komt een plan van aanpak om Gouda binnen de top 25 van de duurste gemeenten te laten zakken.

4.3 Onderhoud kapitaalgoederen

4.3.1 Inleiding

In deze paragraaf geven we een dwarsdoorsnede van de meerjarige uitgaven voor het onderhoud. We maken onderscheid in kapitaalgoederen in de openbare ruimte (bijvoorbeeld wegen, openbare verlichting, bruggen, openbaar groen en riolering) en gemeentelijke gebouwen (bijvoorbeeld Huis van de Stad, Schouwburg, Cultuurhuis De Garenspinnerij).

De uitgaven zijn opgenomen in de verschillende programma's van de begroting.

Het onderhoudsbeleid is gebaseerd op de onderstaande nota's die door de raad zijn vastgesteld:

Nota	Datum vaststelling
Nota onderhoud schoolgebouwen	Vastgesteld op 12-12-2005
Nota onderhoud gemeentelijke gebouwen en objecten	Vastgesteld op 13-12-2006
Nota kwaliteitsplan openbare ruimte (KOR)	Vastgesteld op 03-10-2005, actualisatie in 2016 (ter kennisname) aan de raad aangeboden
Nota lange-termijn-investeringen (LTI)	Vastgesteld op 25-05-2011
Nota beheerplan groot- en vervangingsonderhoud (GoVo)	Vastgesteld op 10-11-2012, actualisatie (ter kennisname) wordt in november 2016 aan de raad aangeboden
Nota verbreed gemeentelijk rioleringsplan (vGRP)	Vastgesteld op 17-12-2014
Nota onderhoud sporthallen en zwembaden	Vastgesteld op 27-06-2005

In totaal geeft Gouda jaarlijks rond de € 32 miljoen uit aan onderhoud van kapitaalgoederen. Omdat de onderhoudsbehoefte per jaar kan verschillen, kunnen de uitgaven ook jaarlijks verschillen. Daarom worden egalisatievoorzieningen gebruikt waaraan jaarlijks een bedrag wordt gedoteerd. In een jaar dat er minder wordt uitgegeven dan begroot, groeit de voorziening, en de middelen uit de voorziening zijn beschikbaar in een jaar waarin er meer wordt uitgegeven dan wordt toegevoegd aan de voorziening.

4.3.2 Onderwijsgebouwen

4.3.2.1 Beleid

De gemeente is verantwoordelijk voor onderwijshuisvesting van het primair en voortgezet onderwijs. Die verantwoordelijkheid vertaalt zich in een zorgplicht voor de huisvesting. De schoolbesturen zijn zelf verantwoordelijk voor al het onderhoud aan hun schoolgebouwen. Hiervoor ontvangen zij een vergoeding van het Rijk. De gemeentelijke gymnastiekzalen zijn in de dienstverleningsovereenkomst met Sport.Gouda ondergebracht. Sport.Gouda voert hier het beheer en onderhoud uit. Alleen de gymnastiekzaal aan de Snoystraat wordt nog door gemeente onderhouden en beheerd.

De gemeente stelt jaarlijks een programma Onderwijshuisvesting vast waarin de huisvesting- (en daaraan gerelateerde) aanvragen van de schoolbesturen zijn opgenomen.

4.3.2.2 Financiële middelen

Groot onderhoud

Jaarlijks is rond de € 900.000 beschikbaar voor het planmatig vervangingsonderhoud.

Bedragen * € 1.000	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Stand 1 januari	226	383	383	383	383	383
Dotatie	243	139	97	208	117	139
Uitputting	86	139	97	208	117	139

Dagelijks onderhoud

Voor het groot en dagelijks onderhoud van de bruikleenscholen (waar de gemeente wel eigenaar van is, maar die zonder huurvergoeding ter beschikking worden gesteld) en gymzalen blijft nog wel budget nodig. Voor het onderhoud aan deze gebouwen is in programma 5, Cultuur, Sport en Recreatie, in de begroting 2019 een budget van rond de € 90.000 beschikbaar.

4.3.3 Gemeentelijke gebouwen en objecten

4.3.3.1 Beleid

Het Meerjarig OnderhoudsPlan (MOP) 2014-2019 is opgesteld op basis van de onderhoudsbehoefte per object. Het uit te voeren onderhoud wordt per jaar binnen het beschikbare budget geprioriteerd op basis van de conditie van een pand en de daarmee samenhangende risico's.

De Goudse Schouwburg kent een eigen onderhoudsvoorziening. Ook voor de Schouwburg is een meerjarig onderhoudsplan opgesteld. De onderhoudsbehoefte is over de hele onderhoudscyclus tot 2019 aanzienlijk groter dan de jaarlijkse dotatie in de voorziening. De algemene onderhoudsvoorziening biedt ruimte om een extra bijdrage te leveren aan het onderhoud van de Schouwburg.

4.3.3.2 Financiële middelen

Planmatig / groot onderhoud

Het planmatig en groot onderhoud wordt verrekend met een aantal onderhoudsvoorzieningen (Brandweerkazerne, Schouwburg, Huis van de Stad, Stationsgarage en gemeentelijke objecten). Vanuit de exploitatie vinden dotaties plaats aan deze onderhoudsvoorzieningen. In de begroting wordt rekening gehouden met het volgende verloop van deze voorzieningen:

Bedragen * € 1.000	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Stand 1 januari	1.792	2.087	1.989	3.085	3.193	3.446
Dotatie	1.080	1.021	2.257	1.145	1.136	1.128
Uitputting	785	1.119	1.161	1.037	883	883

Dagelijks onderhoud

Voor dagelijks onderhoud (contract- en klachtenonderhoud) is voor de periode 2016-2019 ongeveer € 190.000 begroot. Investerings van voldoende omvang die levensduurverlengend zijn, worden aangemeld voor het concerninvesteringsplan. Voor het Huis van de Stad is jaarlijks € 160.000 begroot voor dagelijks- en contractenonderhoud.

4.3.4 Openbare ruimte (wegen en kunstwerken, water en groen)

4.3.4.1 Beleid

Voor het dagelijks beheer van de stad wordt gewerkt met een landelijke beeldsystematiek op basis van het CROW.

Met ingang van 2019 is Cyclus niet meer de uitvoerende partij voor het dagelijks onderhoud. Het onderhoud is aanbesteed en gegund aan een aantal partijen. De gemeente controleert de kwaliteit van het uitgevoerde onderhoud door maandelijks op 100 willekeurige punten kwaliteitsmetingen uit te voeren.

Het groot- en vervangingsonderhoud wordt uitgevoerd wanneer dit technisch noodzakelijk is op basis van door de raad vastgestelde normen. In het beheerplan is een lange termijn doorkijk gemaakt van de noodzakelijke onderhouds- en vervangingswerkzaamheden. De nota Beheerplan Groot- en vervangingsonderhoud, waarin de staat van de openbare ruimte wordt beschreven met een meerjarige doorkijk, is in november 2016 aan de raad aangeboden. Dit proces volgt een tweejaarlijkse cyclus.

4.3.4.2 Financiële middelen

Groot- en vervangingsonderhoud openbaar gebied

Het groot- en vervangingsonderhoud wordt verrekend met de voorziening "Groot- en vervangingsonderhoud openbaar gebied". Vanuit de exploitatie vinden dotaties plaats aan deze voorziening. Met ingang van 2017 is de nieuwe wetgeving Besluit Begroting en Verantwoording van kracht. Vanaf dat jaar is er de verplichting om investeringen met maatschappelijk nut te activeren (op kredieten te verantwoorden). De dotatie aan de voorziening Groot- en vervangingsonderhoud Openbare Ruimte is met ingang van 2017 met € 3,5 miljoen verlaagd. Daarvoor in de plaats is er een reeks investeringsbudgetten opgenomen van € 3,5 miljoen per jaar. Voor het uitgavenniveau Onderhoud Openbare Ruimte heeft dit geen effect.

In de begroting wordt rekening gehouden met het volgende verloop van deze voorziening, de kapitaalsprojecten Lange Termijn Investerings en kapitaalsprojecten Openbare Ruimte PP.

Bedragen * € 1.000	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Stand 1 januari	6.084	5.321	5.515	5.329	5.639	6.895
Dotatie	3.541	3.093	2.466	2.792	3.746	4.350
Uitputting	4.303	2.899	2.652	2.482	2.491	2.491
Kapitaalsprojecten Openbare Ruimte PP (investerings maatschappelijk nut)	2.728	3.500	3.500	3.500	3.500	3.500
Kapitaalsprojecten Lange Termijn Investerings	2.278	3.840	507	0	0	638

Het vervangingsonderhoud Lange Termijn Investerings wordt ook geactiveerd. De kapitaallasten van deze investeringen worden gecorrigeerd op de dotatie aan de voorziening Groot onderhoud. De kapitaallasten mogen maximaal oplopen tot € 1 miljoen.

Daarnaast is structureel jaarlijks op het CIP een krediet opgenomen van € 1,28 miljoen. De kapitaallasten hiervan komen ten laste van de algemene middelen.

Herstel zakkende bodem

Ook de ophoogprojecten worden vanuit de voorziening groot onderhoud openbare ruimte betaald. Met het afsluiten van het programma Achterstallig onderhoud Zakkende Bodem (2014) is het restantbudget aan de reguliere onderhoudsvoorziening toegevoegd. Alle lopende en nieuwe ophoogprojecten worden sinds dat jaar vanuit de voorziening groot onderhoud betaald.

Dagelijks onderhoud

Voor het uitvoeren van het dagelijks onderhoud zijn de volgende middelen beschikbaar:

Bedragen * € 1.000	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Wegen	5.679	6.486	6.205	6.063	6.157	6.252
Water	570	529	250	180	180	180
Groen	2.266	2.665	2.968	2.796	2.795	2.795

Het dagelijks onderhoud wordt uitgevoerd door diverse partijen. De gemeente controleert maandelijks de kwaliteit van het uitgevoerde onderhoud op 100 willekeurige punten. Per 2019 is de uitvoering van het dagelijks onderhoud bij Cyclus afgebouwd en opnieuw in de markt gezet.

4.3.5 Riolering

4.3.5.1 Beleid

In december 2014 is het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2014-2018 (inclusief een doorkijk en planning over de lange termijn) door de gemeenteraad vastgesteld. Hierin is ook een toekomstbestendige financieringssysteem van de rioolkosten opgenomen.

Beleidsuitgangspunten die daarmee samenhangende maatregelen voor de komende periode zullen in het GRP 2019-2023 opgenomen worden.

4.3.5.2 Financiële middelen

Gebaseerd op het GRP 2014-2018 is de planning voor de jaaruitgaven en de inkomsten voor de komende jaren als volgt:

Bedragen * € 1.000	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Stand voorziening per 1 januari	6.867	9.867	14.052	18.517	13.990	10.758
Totaal onderhoud incl. saldo BTW, kostentoerekening en kijwitscheldingen	12.018	10.975	12.015	22.446	22.085	21.727
Opbrengst rioolheffing (eigenaren en gebruikers)	14.138	15.160	16.481	17.919	18.853	19.358
Verrekening voorziening (" - " is onttrekking)	2.120	4.185	4.465	-4.527	-3.232	-2.369
Aanvullende dotatie	880	0	0	0	0	0

4.3.6 Sportgebouwen

4.3.6.1 Beleid

De gemeente is verantwoordelijk voor het onderhoud van de sporthallen, gymnastieklokalen en het Groenhovenbad in Gouda. De onderhoudsniveaus zijn vastgelegd in de Nota Sport en Bewegen in Gouda 2017-2022.

Sport.Gouda verzorgt voor de gemeente de uitvoering van het groot- en dagelijks onderhoud. Dit gebeurt in nauwe samenspraak met de sportclubs. De sportclubs onderhouden zelf hun eigen accommodaties.

De dienstverleningsovereenkomst met Sport.Gouda is 2017 met een periode van vijf jaar verlengd. Na deze periode kan, op basis van de evaluatie, besloten worden om nogmaals met vijf jaar te verlengen.

4.3.6.2 Financiële middelen

Groot onderhoud

Het meerjarenonderhoudsplan is in 2015 opgesteld en loopt tien jaar. Tweejaarlijks actualiseren we dit plan.

Dagelijks onderhoud

Het contractonderhoud (jaarlijkse onderhoudsbeurten van installaties, schilderwerk, servicecontracten voor de lift) en het klachtenonderhoud maakt deel uit van de meerjarenonderhoudsplannen.

4.4 Bedrijfsvoering

4.4.1 Inleiding

De paragraaf bedrijfsvoering geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering. De bedrijfsvoering heeft als doel het zo optimaal mogelijk ondersteunen en uitvoeren van de programma's. In de praktijk moet dit tot uiting komen in het goed bedienen van de klanten van onze gemeente (inwoners, ondernemers en bezoekers), interne en externe processen efficiënt te laten verlopen en zorgvuldige besluitvorming te garanderen. In deze paragraaf worden de belangrijkste prioriteiten beschreven die gaan bijdragen aan het optimaliseren van de bedrijfsvoering in 2019.

4.4.2 Wat zijn de belangrijkste prioriteiten

- Gouda 2020+;
- Benutten mogelijkheden van alternatieve financieringsbronnen;
- Verbetering aansturing programma's en projecten en optimalisaties;
- Verbeteren planning en control cyclus;
- Digitalisering;
- Informatiebeveiliging;
- Privacy;
- Aanbestedingsbeleid.

4.4.2.1 Gouda 2020+: meegroeien met een snel veranderende samenleving

Om samen met de stad huidige én toekomstige ambities te kunnen realiseren, wordt continu aan een toekomstbestendige ambtelijke organisatie gewerkt. Een organisatie met medewerkers die 'van buiten-naar-binnen' handelen, met bezieling voor en met de stad en haar inwoners werken, zich snel aan kunnen passen aan veranderingen en die in staat zijn om goede resultaten te boeken voor burgers en bedrijven. Voor 2019 zijn, naast de andere prioriteiten zoals beschreven in deze paragraaf, de volgende thema's belangrijk:

Metten van de tevredenheid

In 2019 wordt een organisatiebreed klanttevredenheidsonderzoek (KTO) geïmplementeerd waarmee Gouda nog meer inzicht verkrijgt in de tevredenheid van de klant ten aanzien van specifieke diensten.

Participatie

Burgerparticipatie is ook voor 2019 een belangrijk thema, er wordt blijvend geïnvesteerd in een organisatie die ruimte biedt aan burgers, ondernemers en organisaties om initiatieven te ontplooiën.

Sociale dienst

De modernisering van de sociale dienst is een belangrijk thema voor de organisatie voor 2019 met als doel meer mensen duurzaam aan het werk.

Cyclus

In 2019 zal veel aandacht besteed worden aan het op een goede wijze terugnemen van taken vanuit Cyclus en deze integreren in de gemeentelijke organisatie.

Zichtbaarheid op de arbeidsmarkt

De arbeidsmarkt is momenteel zeer krap. Ook voor de gemeente Gouda betekent dat dat het voor sommige functies moeilijk is om deze vervuld te krijgen. Om te zorgen voor juiste en tijdige bemensing, worden verschillende acties ondernomen. Zo wordt er gewerkt aan het verstevigen van het arbeidsmarktprofiel: wat maakt de gemeente Gouda aantrekkelijk en onderscheidend op de arbeidsmarkt? Tegelijkertijd wordt geïnvesteerd in nieuwe wervingskanalen, zodat interessante potentiële collega's ook daadwerkelijk bereikt worden. Daarnaast wordt een nieuw inwerkprogramma geïmplementeerd, zodat nieuwe collega's ook snel ingewerkt zijn, de organisatie goed leren kennen en zich snel thuis voelen. Verder wordt het programma 'Jonge Goudse', dat zich specifiek richt op jonge ambtenaren en is gestart in 2017, verder ontwikkeld.

In samenwerking met de Universiteit Utrecht wordt een benchmark uitgevoerd onder andere organisaties om zo ook te leren van succesvolle aanpakken van derden.

Tot slot blijft het HRM-beleid zich richten op ontwikkeling en 'leren op de werkplek', zodat medewerkers ervaren dat het werken bij de gemeente Gouda betekent dat je meegroeit met de ontwikkelingen in de samenleving.

4.4.2.2 Maximaal benutten mogelijkheden van alternatieve financieringsbronnen

We willen alert zijn op kansen om externe financieringsbronnen te benutten.

Maximaal benutten mogelijkheden

De omvang van de leningenportefeuille is groot. Daarom kijken we bij projecten actief naar mogelijkheden om alternatieve financieringsbronnen in te zetten, bijvoorbeeld door cofinanciering van EU, Rijk, provincie of ondernemers uit de stad.

Inschatten en volgen van de liquiditeitsbehoefte

Vanwege de toenemende aandacht voor geldstromen zal bij investeringen en projectplannen een duidelijker onderscheid tussen inkomende en uitgaande geldstromen worden gemaakt.

4.4.2.3 Verbetering aansturing programma's en projecten en optimalisaties

Doel is het implementeren van een nieuwe werkwijze voor programmagericht en projectmatig werken. Ten eerste richt de nieuwe werkwijze zich op een zorgvuldige en integrale beleidsvoorbereiding en besluitvorming ten aanzien van de vastgestelde programma's en grote projecten. Ten tweede ondersteunt de nieuwe werkwijze resultaatgericht werken en voorziet in een uniforme aansturing van en rapportage over de vastgestelde programma's en grote projecten.

Implementeren programma en projectsturing.

In het coalitieakkoord zijn 11 programma's benoemd (4 raadsprogramma's en 7 gewone programma's).

Er wordt gestart met het opstellen van een leidraad. De leidraad bevat handreikingen (o.a. opzet programma- en projectplan) en instrumenten voor een eenduidige en uniforme organisatie brede aanpak en werkwijze. Het voorziet onder andere in een heldere beschrijving van rollen, verantwoordelijkheden en bevoegdheden om de aansturing en beheersing van programma's en grote projecten te optimaliseren. De genoemde werkwijze wordt toegepast voor deze programma's. In een latere fase kan deze werkwijze ook worden toegepast op andere programma's en projecten.

Via de GoudAcademie wordt een opleidingstraject ontwikkeld voor de betrokken medewerkers. Dit zijn onder andere leidinggevend en programmamanagers. Deze medewerkers moeten de leidende coalitie gaan vormen die de werkwijze verder gaan uitdragen in de organisatie.

In 2019 zullen ervaringen worden opgedaan over de geïmplementeerde werkwijze. In een later stadium wordt gezien of verder optimalisatie nodig is.

4.4.2.4 Optimaliseren van de planning en control cyclus

Doel is het optimaliseren van de planning & control cyclus zodat deze op een efficiënte en effectieve manier plaats vindt. Zodat het college in 2020 een In Control Statement kan afgeven over de rechtmatigheid van de jaarrekening.

Afgeven in Control statement

In 2020 moet door het college jaarlijks een In Control Statement (ICS) worden afgegeven. Het ICS is een expliciete uitspraak van het college over het financieel rechtmatig handelen van de gemeente. Dit wordt gedaan door:

Vastleggen processen

Het implementeren van de 10 belangrijkste processen op rechtmatigheid en risicobeheersing door Key2Control wordt in 2018 gedaan. In 2019 worden hier nog meer processen aan toegevoegd.

Keuze voor een systeem

In 2019 wordt een keuze en implementatie gedaan voor het systeem van vastleggen van procesbeschrijvingen.

Uitvoeren onderzoeken

Daarnaast worden 2 thema gerichte onderzoeken de zogeheten 2.13 a onderzoeken per jaar uitgevoerd. Daarmee worden doelmatigheid en doeltreffendheid van beleids- en bedrijfsprocessen onderzocht.

Optimaliseren dashboard bedrijfsvoering

Doel van het dashboard bedrijfsvoering is het maandelijks geautomatiseerd kunnen rapporteren op de voortgang van de vastgestelde indicatoren bedrijfsvoering.

Toevoegen indicatoren

Aan de hand van de nieuwe begroting en een interne evaluatie wordt bepaald of indicatoren toegevoegd dan wel aangepast moeten worden.

Implementeren aanpassingen

In 2019 worden de aanpassingen geïmplementeerd en worden de resultaten besproken met de portefeuillehouder.

4.4.2.5 Digitalisering

Doel van digitalisering is het bouwen van een toekomstbestendige ambtelijke organisatie door het efficiënter maken van werkprocessen en verbeteren van de informatiehuishouding.

Verdere implementatie Geheugen van Gouda

Het doel van het programma "Geheugen van Gouda" is de (digitale) dienstverlening te verbeteren door informatie op een betere manier te verwerken en op te slaan. Om de dienstverlening verder te digitaliseren wordt de digitale balie van publiekszaken geïmplementeerd. De verdere inrichting van de digitale dienstverlening, met ondersteuning van het zaaksysteem, vindt plaats op basis van een organisatiebrede inventarisatie van onze producten en diensten.

Voortzetten en uitbreiden van het ICT beheer

De samenwerking voor het ICT-beheer met de buurgemeenten Waddinxveen en Zuidplas wordt voortgezet. In 2019 worden mogelijkheden onderzocht om de samenwerking uit te breiden op de gebieden van applicaties en informatiemanagement.

Standaardisatie ICT

De organisatie heeft zich ten doel gesteld door standaardisatie het aantal applicaties waar mogelijk terug te dringen. In 2019 wordt de lijn voortgezet om zo min mogelijk maatwerk en zoveel mogelijk gebruik te maken van standaard beheer en applicaties. In het informatieplan wordt aangegeven hoe de sturing op het aantal applicaties wordt ingericht en welke maatregelen worden genomen.

Uit faseren overbodige applicaties

In 2019 worden (proces)inventarisaties uitgevoerd binnen de diverse bedrijfsapplicaties. Na verwachting zal vanaf eind 2019 gestart kunnen worden met uitfasen. Na implementatie van het zaaksysteem zullen diverse applicaties parallel aan elkaar blijven functioneren, totdat alle processen hiernaar overgezet zijn.

Optimalisatie applicatie MOG

Met succes is het proces aangepast en de onderliggende applicatie vernieuwd. In de komende tijd vinden optimalisaties plaats. Hierbij worden ook de bewoners betrokken.

Digitalisering processen sociaal domein

Verbetering van de dienstverlening aan de inwoners en inzicht in de effectiviteit van onze maatregelen zijn belangrijke onderdelen van de opgave voor het sociaal domein. In 2019 wordt gestart met de digitalisering van de dienstverlening om inwoners online inzicht te geven in bijv. de uitkeringspecificaties en de status van een aanvraag. Dit is een meerjarige opgave. Daarnaast wordt informatievoorziening verder geoptimaliseerd om een beter inzicht te kunnen krijgen in te behalen beleidsdoelen, te bereiken effecten en financiën. In het primaire proces wordt zoveel mogelijk gestreefd naar digitalisering van de papieren stroom en de uitwisseling van informatie met partners.

4.4.2.6 Informatiebeveiligingsbeleid

Uitgangspunt informatiebeveiligingsbeleid is de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG) die als gemeentelijk basisnormenkader voor informatieveiligheid is gekozen. Ook hebben gemeenten afgesproken dat de eigen toezichthouder, de gemeenteraad, in het jaarverslag wordt geïnformeerd over informatieveiligheid. De evaluatie hiervoor vindt sinds 2017 via de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA) plaats.

Invoeren Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO)

In 2019 komt er een nieuwe baseline, de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Het jaar 2019 zal gelden als overgangsjaar zodat pas vanaf 1-1-2020 daadwerkelijk volgens de BIO gewerkt en verantwoord moet worden. Het informatiebeveiligingsbeleid zal overeenkomstig worden aangepast.

Evalueren en implementeren van de verbetermaatregelen vanuit de ENSIA audits.

Verbeterpunten uit de voorgaande audits worden opgepakt en beveiligingsmaatregelen worden geactualiseerd op basis van nieuwe bedreigingen en kwetsbaarheden.

Aanpassen van de informatiebeveiligingsorganisatie en werkwijze.

Dit is nodig om de transitie van BIG naar BIO te realiseren. BIO bevat minder maatregelen maar maatregelen zijn wel altijd verplicht. Ook de wijze van verantwoording veranderd waardoor onder meer ENSIA compleet opnieuw zal worden ingericht.

4.4.2.7 Privacy

Op 25 mei 2018 is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) in werking getreden. Het is een strenge wet die vereist dat Gouda aantoonbaar aan de nieuwe wet voldoet (compliance). Dit vergt organisatiebreed veel maatregelen.

Eindrealisatie van het project Gouda Privacyproof

In 2017 is het project Gouda Privacyproof opgestart om alle maatregelen in kaart te brengen en te volbrengen. Eind 2019 zijn alle implementatiemaatregelen ingevoerd en operationeel.

4.4.2.8 Aanbestedingsbeleid

In het bestuursakkoord 2018-2022 is afgesproken expliciet aandacht te besteden aan de lokale economie en lokale ondernemers.

Uitgangspunt opgenomen in beleid

Het inkoop- en aanbestedingsbeleid van de gemeente Gouda voorziet hierin met het uitgangspunt dat in gevallen waar een enkelvoudig onderhandse offerteaanvraag en/of een meervoudig onderhandse offerteaanvraag is toegestaan, we rekening houden met de lokale economie en de lokale ondernemers. Bij de meervoudig onderhandse offerteaanvragen streeft de gemeente ernaar minimaal 1 lokaal of regionaal bedrijf uit te nodigen om een offerte uit te brengen.

Uitvoeren steekproef

Jaarlijks wordt een steekproef uitgevoerd om de resultaten op dit vlak te meten, hier wordt over gerapporteerd bij de jaarrekening.

4.4.3 Personeel

4.4.3.1 Formatie

De formatie van de ambtelijke organisatie was 435,8 fte's op 1 september 2018. Een lichte daling ten opzichte van september 2017 (436,3 fte).

4.4.3.2 Loonkosten

De verwachte loonkosten dalen van € 38,1 miljoen naar € 37,4 miljoen (2022). Het algemene beeld is dat de begrote loonkosten op eenzelfde niveau blijven. De dalende trend wordt verklaard doordat enkele voor de hand liggende ontwikkelingen (zoals bijvoorbeeld inkoop van diensten door de regio na contractdatum) nog niet zijn meegenomen.

Het loonkostenbudget betreft een inschatting van kosten voor de benodigde personele capaciteit om de gepresenteerde beleidsambities te realiseren. De kosten liggen hoger dan de rekening 2017, echter in het bedrag 2017 is inhuur niet meegenomen, omdat de kosten hiervan in de jaarrekening apart worden verantwoord. Bij de begroting wordt inhuur van derden in generieke zin niet apart begroot en maakt dit dus onderdeel uit van het loonkostenbudget.

Bedragen * € 1.000	Rekening 2017	Begroting 2018 na wijziging	2019	2020	2021	2022
Ambtelijke organisatie	32.638	36.314	36.604	36.566	35.654	35.654
College van BenW	733	736	752	752	752	752
Gemeenteraad	692	662	677	677	677	677
Griffie	331	337	345	345	345	345
Rekenkamer	3	14	15	15	15	15
Totaal	34.397	38.063	38.393	38.355	37.443	37.443

4.4.4 Doelstellingen bedrijfsvoering

Indicator	Toelichting	Doelstelling 2019
Personeel		
Verzuim	Doelstelling is bepaald in overleg met de arbodienst, op basis van huidige personele samenstelling In 2018 liet het verzuim in eerste instantie een lichte daling zien en vervolgens een lichte stijging. Hoewel we met ons verzuimpercentage nog iets onder het niveau liggen van vergelijkbare gemeenten, nemen we hiermee geen genoegen. Middels aanscherping van de afspraken met de Arbodienst en via training van leidinggevendenden, wordt beoogd om het verzuim weer te laten zakken. De aandacht wordt vooral gericht op de groep langdurig verzuimenden.	4,6% inclusief langdurig verzuim frequentie 1,1 (huidig verzuim 1/9: 5,1% frequentie 0,9)
Salarislasten	De kosten aan salarissen inclusief sociale lasten zijn een belangrijke post in de begroting van de gemeente (in 2018 plm. 11% van totale lasten). Reden om actief te sturen op realisatie en uitputting.	De salarislasten blijven binnen het begrote budget. (2017: begroot € 36,7 miljoen Uitkomst € 34,4 miljoen)
Inhuur externen	In 2017 bedroegen de kosten van de inhuur van externen 18% van het totaal van salarislasten en kosten externe inhuur. Door het verhogen van de interne flexibiliteit en door meer grip op het inhuurproces wordt beoogd om de kosten van inhuur zo laag mogelijk te houden. Tegelijkertijd heeft de organisatie te maken met moeilijk te vervullen vacatures en is inhuur dan soms nodig om de projecten voor de stad te kunnen continueren.	Norm: maximaal 20 % van de totale loonkosten + totale kosten van de externe inhuur.
Financiën		
Exploitatiesaldo	De meerjarenbegroting is sluitend als er goede verhouding is tussen baten en lasten.	Het verwachte saldo van baten en lasten in het meerjarenperspectief is > 0

Indicator	Toelichting	Doelstelling 2019
Weerstandsvermogen	Een reservepositie is adequaat als de reserves voldoende zijn om mogelijke risico's (voor zover die te kwantificeren zijn) op te kunnen vangen.	De verhouding (ratio) tussen het aanwezige en het minimaal beschikbare weerstandsvermogen ligt tussen 1 en 1,4.
Schuldenplafond	De omvang van de leningenportefeuille (langlopend + kortlopend) van de gemeente Gouda is hoog, uitgaande van de VNG-normering. Een solide of acceptabele schuldpositie vraagt om bewaking van de omvang middels een plafond.	Het gehanteerde schuldenplafond bedraagt: € 310 miljoen per 31/12/2019, € 305 miljoen per 31/12/2020, € 300 miljoen per 31/12/2021 en € 295 miljoen per 31/12/2022
Handremprocedure	Indien de sluitende meerjarenbegroting onder druk dreigt te komen, de ratio voor het weerstandsvermogen < 1 dreigt te worden of het schuldenplafond overschreden dreigt te worden (dan wel een combinatie van deze factoren) dan geldt een handremprocedure. Dat houdt in dat alles tijdig in werking moet worden gesteld om binnen de normen te blijven en dat reeds gemaakte inhoudelijke afspraken – ook die in voorliggend akkoord – allemaal ter discussie mogen worden gesteld	Opereren binnen marges van het financieel kader en niet inzetten van handremprocedure
Factuur afhandeling	De wettelijke betalingstermijn voor facturen bedraagt standaard 30 dagen.	De gemeente Gouda betaalt ten minste 85% van de facturen binnen 30 dagen (2017: 83%)
ICT		
Geheugen van Gouda	Gouda maakt een ontwikkeling door van taakgericht naar zaakgericht werken. Daartoe is het programma Het geheugen van Gouda opgezet.	In 2019 zijn zaaktypen ingericht, is een samenwerkingsomgeving beschikbaar en is de noodzakelijke beheerorganisatie ingericht
ICT-infrastructuur	Om de continuïteit van de bedrijfsvoering te waarborgen is en wordt in de ICT geïnvesteerd. Hierdoor is de performance geleidelijk verbeterd.	In 2019 is beschikbaarheid van de ICT-infrastructuur binnen de afgesproken gebruikstijden 99,5% (2017: 99,7%)
Informatiebeveiliging	Informatiebeveiliging gaat over beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van gegevens. In juli 2014 is door het college het Informatiebeveiligingsbeleid conform de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG) vastgesteld. Door het uitvoeren van de BIG, via het implementeren van maatregelen, wordt de gemeentelijke informatievoorziening beschermt. Daarnaast is landelijk de door VNG ontwikkelde ENSIA methodiek voor de verantwoording van de informatiebeveiliging uitgerold. Op dit moment is ongeveer 90% van de maatregelen geheel of deels geïmplementeerd. In 2019 moeten alle maatregelen afhankelijk van risico- en kostenbatenanalyse zijn doorgevoerd.	Alle maatregelen zijn ingevoerd en aandachtspunten vanuit ENSIA worden opgevolgd. In 2019 is de Baseline Informatiebeveiliging overheid ingevoerd.
Privacy en datalekken	Op 25 mei 2018 is de Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming in werking getreden. De AVG stelt stevige boetes op het onzorgvuldig omgaan met persoonsgegevens: 20 miljoen of 4% van de jaaromzet als dit hoger is. Het project Gouda Privacyproof is met haar implementatiemaatregelen ten behoeve van het aantoonbaar kunnen voldoen aan de AVG eind 2018 op 88%.	Eindrealisatie van het project Gouda Privacyproof. Alle implementatiemaatregelen zijn ingevoerd en operationeel.
Juridische zaken		
Voorkomen van bezwaarschriften	Het aantal en type bezwaarschriften geeft inzicht in de uitwerking van gemeentelijk beleid in de praktijk en de kwaliteit van de uitvoering. De gemeente stelt zich ook in 2019 ten doel om het aantal terecht ingediende bezwaren terug te dringen door het verbeteren van de kwaliteit van besluiten. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van mediationvaardigheden om formele procedures te voorkomen. Tot slot wordt aandacht gegeven aan persoonlijk contact bij het voorbereiden van besluiten om ontevredenheid en onduidelijkheden voor te zijn. De verwachting is niettemin dat het aantal bezwaren t.o.v. voorgaande jaren iets zal stijgen, vanwege de nieuwe regels voor het gescheiden inzamelen van huishoudelijk afval en de handhaving daarvan.	Doelstelling is maximaal 400 bezwaarschriften per jaar te ontvangen en 100% binnen 18 weken af te doen.

4.5 Financiering

4.5.1 Waarin geeft de paragraaf financiering inzicht?

De paragraaf geeft inzicht in de ontwikkelingen in de financiering het begrotingsjaar en behandelt de beleidsvoornemens voor het komende jaar.

In de paragraaf komen achtereenvolgens aan de orde:

- Het wettelijk kader van de paragraaf financiering;
- De algemene ontwikkelingen op het gebied van financiering;
- Het gemeentelijke financieringsbeleid;
- De risico's uit hoofde van de treasury.

4.5.2 Belangrijkste conclusies uit de paragraaf financiering

- De verwachting is dat de renteniveaus laag zullen blijven maar wel gaan oplopen;
- Verwacht renteresultaat over 2019 € 1,4 miljoen positief;
- In 2019 zal naar verwachting € 40 miljoen aan langlopende financieringsmiddelen worden aangetrokken;
- In verdere jaren ontstaat een substantiële financieringsbehoefte, met name door herfinanciering en investeringen in scholen en duurzaamheidsmaatregelen;
- Alternatieve financieringsconstructies (niet bancaire financiering) worden onderzocht.

4.5.3 Wettelijk kader

Het beheersen van de risico's die verband houden met de financiering is een belangrijke taak van de gemeente. In de Wet Financiering Decentrale Overheden (Fido) is een aantal beheersmaatregelen vastgelegd die vervolgens nader zijn uitgewerkt in het gemeentelijk treasurystatuut. Het treasurystatuut wordt periodiek geactualiseerd en vastgesteld door de gemeenteraad. De laatste versie is van 2015.

Enkele belangrijke punten uit het treasurystatuut zijn:

- Het beleid is erop gericht dat er altijd voldoende financiële middelen beschikbaar zijn zodat de gemeente haar publieke taak op verantwoorde wijze kan uitvoeren;
- Het aangaan en verstrekken van geldleningen is alleen toegestaan als deze worden gebruikt in het kader van de publieke taak;
- Het gebruik van financiële derivaten is toegestaan indien deze 1 op 1 zijn gekoppeld aan een lening;
- Het verstrekken van geldleningen die een bedrag van € 500.000 te boven gaan dienen te worden bekrachtigd door de gemeenteraad;
- Uitzettingen (beleggingen) vinden alleen plaats bij Nederlandse overheidsinstellingen of financiële instellingen met een kredietwaardigheid van minimaal AA;
- Bij de aanschaf en het gebruik van financiële producten en de samenwerking met financiële instellingen wordt de mate van duurzaamheid meegewogen in het keuzeprocess. In de praktijk wordt hierbij gekeken naar het beleid van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) van de instelling.

Daarnaast moet de gemeente zich conformeren aan de voorschriften uit de Wet Houdbare Overheidsfinanciën (HOF) en het zogenaamde Schatkistbankieren.

- De Wet HOF is erop gericht om het begrotingstekort en de staatsschuld terug te dringen. Onder bepaalde voorwaarden (meerjarige overschrijding macronorm voor decentrale overheden) mag het structurele tekort niet meer bedragen dan 0,5% van het Bruto Binnenlands Product (BBP). Om dit te monitoren is aan gemeenten de verplichting opgelegd om een overzicht van het EMU-saldo in de programmabegroting op te nemen (zie paragraaf 5.2.9);
- In de spelregels van het schatkistbankieren is vastgelegd dat een gemeente tijdelijk overtollige middelen moet beleggen bij het Rijk (of bij andere overheden zoals gemeenten, provincies en waterschappen). Het bedrag dat naar verwachting wordt uitgezet bij het Rijk is terug te vinden in het overzicht met uitgezette gelden.

4.5.4 Gemeentefinanciering

4.5.4.1 Financieringsbeleid

Het financieringsbeleid wordt uitgevoerd door de treasury van de afdeling Financiën en gedurende het jaar getoetst door het treasury comité.

Het treasuryproces wordt in control gehouden door een adequate administratieve organisatie en interne controle, vastgelegd in het handboek treasury.

Het financieringsbeleid is erop gericht een efficiënte financiering te realiseren. Wij doen dat door op grond van de liquiditeitsplanning en de analyse van de meerjarige financieringsbehoefte te streven naar een optimale verhouding tussen kortlopende en langlopende financieringsmiddelen.

Uitgangspunten hierbij zijn:

- Kasgeldlimiet van ongeveer € 22 miljoen zoveel mogelijk benutten;
- Langlopende financieringsmiddelen aantrekken tegen looptijden van 20 jaar tenzij deze aantoonbaar korter benodigd zijn;
- Beheersen van renterisico's, eventueel door middel van financiële derivaten.

In 2019 wordt aan het financieringsbeleid als volgt invulling gegeven:

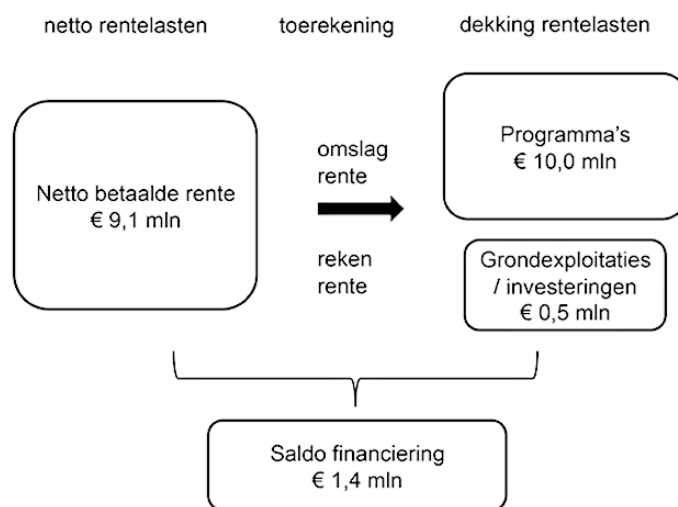
Prioriteiten	Doelstelling	Activiteiten 2019
Beheersen omvang leningenportefeuille	Blijven onder het schuldenplafond van € 310 miljoen op 31-12-2019	• Permanent bewaken of voorgenomen nieuwe besluitvorming in lijn blijft met meerjarig afnemend schuldenplafond; • Actief monitoren van mogelijkheden van alternatieve financieringsconstructies (balansverkorting).
Beheersen financieringsbehoefte	■ Kasgeldlimiet: 8,5% ■ Renterisiconorm op vaste schuld: 20% ■ Limiet schatkistbankieren 0,75%	Verbeteren van inzicht in de cashflows van met name: • de grondexploitaties; • de aanwendungen van reserves/voorzieningen; • investeringen uit het CIP.
Beheersen renterisico's	Zo goedkoop mogelijk financieren en risico's tijdig signaleren en beperken	Renteontwikkelingen nauwgezet volgen. Zo nodig voorstellen voor het omzetten van leningen (kort naar lang) en/of inzetten van financiële derivaten.
Onderhouden administratieve organisatie van de treasuryfunctie	In control houden van de treasuryfunctie	Treasury-activiteiten worden uitgevoerd conform de procesbeschrijvingen in het handboek Treasury.
Onderhouden cashflowprognose	De cashflowprognoses met horizon van < 2 jaar is voldoende betrouwbaar	Verbeteren informatievoorziening tussen de afdelingen beleid, uitvoering en financiën, o.a. binnen programma-/projectsturing.

4.5.4.2 Rente

Voor de begroting 2019 wordt rekening gehouden met € 9,1 miljoen aan rentekosten (3,6% van de totaal begrote kosten). Via de methodiek van de renteomslag wordt totaal € 10,0 miljoen aan rentelasten omgeslagen over de activa en daarmee doorbelast aan de taakvelden. Daarnaast wordt € 0,5 miljoen doorberekend aan de grondexploitaties. Het verwachte renteresultaat voor 2019 komt op € 1,4 miljoen. De renteresultaten zijn veel lager dan in 2018, omdat het renteomslagpercentage is verlaagd. Hierdoor ontstaan in de programma's lagere kapitaallasten. Deze voordelen worden gestort in de generieke weerstandsreserve.

Schema rentetoerekening jaar 2019

	Omschrijving		
a	De externe rentelasten voor de korte en lange financiering		9.174.991
b	De externe rentebaten		-21.000
	Totaal door te berekenen externe rente		9.153.991
c	De rente die aan de grondexploitaties wordt worden doorberekend	-507.515	
c	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0	
			-507.515
	Saldo door te rekenen externe rente		8.646.475
d1	Rente over eigen vermogen	0	
d2	Rente over voorzieningen die gewaardeerd zijn op contante waarde	0	
			0
	De geraamde aan taakvelden toe te rekenen rente		8.646.475
e	De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overhead) toegerekende rente (renteomslag)		10.011.668
f	Renteresultaat op het taakveld treasury		-1.365.193

Bij de programmabegroting 2019-2022 zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

	2019	2020	2021	2022
Omslagrente	2,75%	2,75%	2,75%	2,75%
Rente over boekwaarden grondexploitaties	2,77%	2,57%	2,37%	2,17%
Rekenrente in de grondexploitaties	3,00%	3,00%	3,00%	3,00%
Rekenrente aan te trekken kort geld	0,50%	1,00%	1,25%	1,50%
Rekenrente aan te trekken lang geld	1,30%	1,60%	2,00%	2,40%

De hoogte van de omslagrente, de rente over de boekwaarden van de grondexploitaties en de hoogte van de rekenrente in de grondexploitaties zijn vastgesteld op basis van de kaders in het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV).

Ten aanzien van de meerjarige ontwikkeling van de omslagrente bestaat het risico dat deze, als gevolg van de lage renteniveaus waartegen we kunnen lenen, op enig moment naar beneden moet worden bijgesteld. Bij de ijkmomenten zal steeds een nieuwe analyse van de verwachte toekomstige ontwikkeling plaatsvinden.

De rekenrente voor aan te trekken kort- en lang geld zijn afgeleid van de marktverwachtingen.

De verwachting is dat zowel de korte als de lange rente in 2019 laag zullen blijven maar wel iets zullen gaan oplopen. De verwachting is dat het oplopen van de rente zich na 2020 zal voortzetten.

4.5.4.3 Leningenportefeuille

De afgelopen jaren is de bewustwording rond schuldposities, juist ook van overheden, sterk toegenomen. Het in 2018 aangetreden nieuwe college heeft het verder beperken van de schuldpositie als belangrijke opgave benoemd waarbij een jaarlijks met € 5 miljoen dalend schuldenplafond is overeengekomen.

Op basis van het verwachte verloop van de reserves en voorzieningen, grondexploitaties, investeringen en uitzettingen is een inschatting gemaakt van de ontwikkeling van het de komende jaren benodigde vreemd vermogen en van de verwachte gemiddelde rentevoet van het vreemd vermogen.

Onderstaande tabel maakt de ontwikkelingen in de omvang van de opgenomen gelden (inclusief de financieringsbehoefte) zichtbaar en toont ook de invloed daarvan op de gemiddelde te betalen rente. De mutaties die onder renterisico op vaste schuld vermeld zijn, zijn in deze tabel verwerkt.

Mutaties in opgenomen kortlopende en langlopende gelden (o/g) (bedragen x € 1.000.000)

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Verwachte stand per 1 januari	280,6	292,4	292,4	282,8	268,4	254,3	259,8
Reguliere aflossingen	14,2	16,2	14,6	15,2	15,7	17,2	18,4
Algehele aflossingen (contractueel)	0,0	0,0	7,5	8,5	27,8	0,0	15,0
Nieuwe leningen	40,0	17,0	11,0	10,0	30,0	22,3	23,0
Mutatie korte financiering	-14,0	-0,8	1,5	1,3	-0,6	0,4	3,0
Verwachte stand per 31 december	292,4	292,4	282,8	268,4	254,3	259,8	254,4

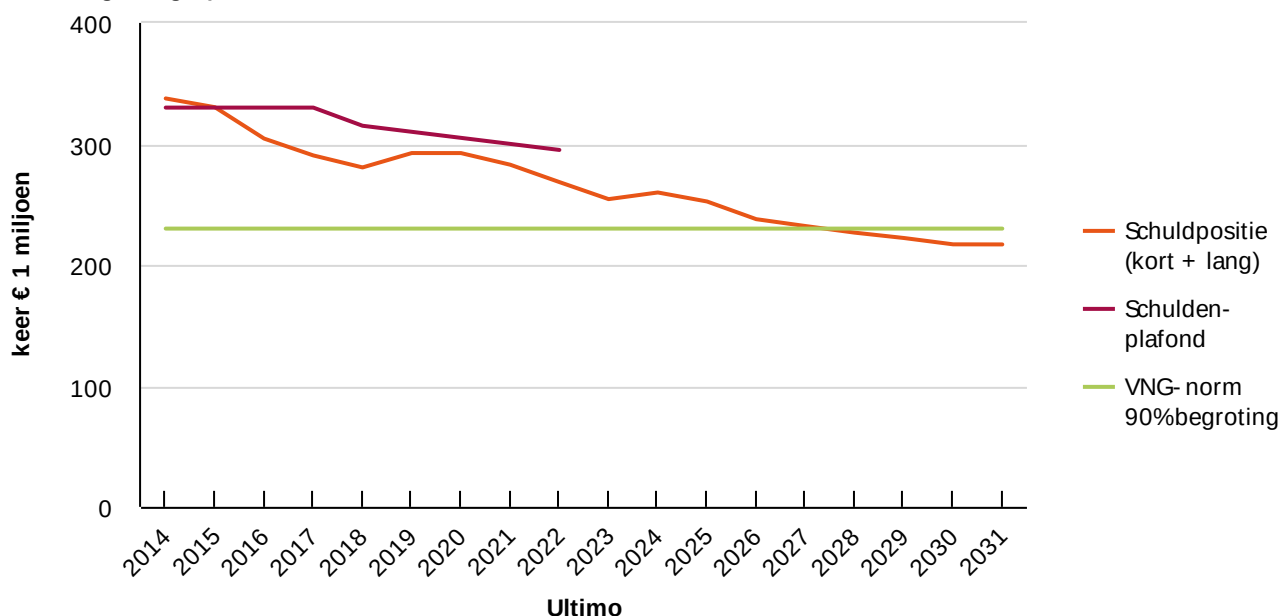
Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Gemiddelde rente per 31 december	3,18%	3,09%	3,08%	2,94%	2,96%	3,01%	3,19%

Voor 2019 bedraagt de verwachte omvang van de nieuw aan te trekken langlopende financieringsmiddelen € 40 miljoen. Dit bedrag bestaat voor ongeveer € 14 miljoen uit omzetting van kortlopende schuld naar langlopende schuld; de overige € 26 miljoen betreft investeringen.

De schuldpositie, bestaande uit langlopende en kortlopende aangetrokken financieringsmiddelen bedraagt eind 2019 naar verwachting € 292 miljoen, € 18 miljoen onder het in het coalitieakkoord overeengekomen schuldenplafond van € 310 miljoen per 31-12-2019.

Meerjarig wordt op basis van de actuele inzichten de volgende ontwikkeling van de (korte- en langlopende) leningenportefeuille verwacht:

Ontwikkeling leningenportefeuille 2014 t/m 2031

4.5.4.4 Risicobeheer

De belangrijkste financiële risico's bij de uitvoering van het financieringsbeleid bij de gemeente Gouda zijn renterisico's, kredietrisico's en liquiditeitsrisico's.

De Wet Fido kent een tweetal wettelijke normen te weten de kasgeldlimiet en de renterisiconorm, die beogen om de renterisico's van lagere overheden binnen de perken te houden en te beheersen. De kasgeldlimiet ziet hierbij op het beheersen van de kortlopende schuld (met een looptijd korter dan 1 jaar) en de renterisiconorm op het beheersen van de langlopende schuld (met een looptijd langer dan 1 jaar).

kasgeldlimiet

Om grote fluctuaties in de rentelasten van de gemeente te vermijden is de omvang van de korte financiering door de wet FIDO begrenst op maximaal 8,5% van het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar, met een minimum van € 0,3 miljoen. Het is hierbij niet toegestaan meer dan twee kwartalen achtereen de kasgeldlimiet te overschrijden.

Kasgeldlimiet

Bedragen * € 1.000.000 grondslag: omvang begroting per 1-1-2019	rekening 2017 ultimo	begroting 2018 gemiddeld	begroting 2019 1e kwartaal	begroting 2019 2e kwartaal	begroting 2019 3e kwartaal	begroting 2019 4e kwartaal
Begrotingstotaal	236	247	256	256	256	256
Norm (%)	8,50%	8,50%	8,50%	8,50%	8,50%	8,50%
Kasgeldlimiet	20	21	22	22	22	22
Gemiddelde kortlopende schuld (negatief betekent schuld, positief betekent tegoed)	9	-6	-4	-5	-5	-5
Ruimte (+) / overschrijding (-)	+29	+15	+18	+17	+17	+17

Bovenstaande tabel toont aan dat de gemeente Gouda de renterisico's op korte schuld beheerst binnen de daarvoor gestelde wettelijke kaders.

Renterisico norm

Om grote fluctuaties in de rentelasten bij lange financiering te vermijden is door de wet FIDO bepaald dat een gemeente elk jaar maximaal 20% van het begrotingstotaal mag aflossen, met een minimum van € 2,5 miljoen. Doel van de norm is dat gemeenten de renterisico's over de jaren spreiden.

Onderstaand de renterisico's met betrekking tot de vaste schuld.

Renterisico norm

Bedragen * € 1.000.000	2019	2020	2021	2022
grondslag: omvang begroting per 1-1-2019				
Begrotingstotaal	256	255	263	265
Norm (%)	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm	51	51	53	53
Aflossingsverplichtingen op vaste schuld	14	16	22	24
Ruimte (+) / overschrijding (-)	+37	+35	+31	+29

Bovenstaande tabel geeft aan dat het renterisico op de vaste schuld van de gemeente Gouda in de periode 2019 tot en met 2022 ruim binnen de wettelijk gestelde normen blijft.

Kredietrisico

De gemeenteraad heeft als algemeen uitgangspunt vastgesteld dat alleen leningen of garanties uit hoofde van de publieke taak worden verstrekt. Andere uitzettingen zijn op grond van de Wet Fido niet toegestaan. Eventuele overtollige financiering mag uitsluitend nog worden belegd bij banken die voldoen aan de juiste kredietwaardigheid, de Rijksoverheid of medeoverheden.

Kredietrisicobeheersing richt zich op de kredietwaardigheid (en dus risicoprofiel) van de tegenpartij bij financiële transacties. Kredietrisico's kunnen worden gelopen vanuit uitzettingen (verstrekte geldleningen, beleggingen) of uit verleende garanties.

Kredietrisico op verstrekte gelden

Bedragen * € 1.000	Rekening 2017	Begroting 2018	Ultimo 2018	Ultimo 2019	Ultimo 2020	Ultimo 2021	Ultimo 2022
Publieke taak							
Leningen aan verenigingen, stichtingen en natuurlijke personen	81	92	71	61	51	43	43
Leningen aan woningbouwverenigingen	0	0	0	0	0	0	0
Prudent beheer							
Financiële instellingen (rating A en hoger)	16	16	16	16	16	16	16
Semioverheidsinstellingen	9.000	8.875	0	0	0	0	0
Overige toegestane instellingen	8.182	8.737	0	0	0	0	0
Niet toegestane instellingen	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	17.279	17.729	87	77	67	59	59

De omvang van de verstrekte gelden (geldleningen) neemt in 2018 fors af. Redenen zijn dat de aan het Bedrijfschap Regio Gouda verstrekte financiering in 2018 in zijn geheel is afgelost en dat het financieringsarrangement Westergouwe in 2018 is omgezet naar een garantstelling op een door partijen gesloten financiering bij BNG Bank.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat er onvoldoende middelen zijn om aan directe betalingsverplichtingen te kunnen voldoen. Dit risico wordt beheerst door een actief liquiditeitenbeheer dat wordt ondersteund door een permanent onderhouden liquiditeitsplanning met een horizon van ongeveer 2 jaar.

Op basis van onderbouwde voorspellingen van de in- en uitgaande geldstromen kan tijdig actie worden ondernomen om tekorten aan te vullen en overschotten uit te zetten. De liquiditeitsplanning wordt ook ingezet als hulpmiddel om de renterisico's te bepalen en het dagelijks saldo te beheren. Bovendien is een gemeente zeer kredietwaardig en altijd in staat geld uit de kapitaalmarkt te halen.

4.6 Investerings

4.6.1 Inleiding

De gemeente staat voortdurend voor de uitdaging om met beperkte middelen taken en investeringen uit te voeren. Gouda geeft hierbij prioriteit aan woningbouw, onderwijshuisvesting, verbetering kwaliteit bestaand groen, onderhoud sport, stadsmarketing en veiligheid.

De investeringen leveren een positieve bijdrage aan de fysieke leefomgeving, waardoor de stad voor inwoners, bedrijven en toeristen aantrekkelijk blijft. Daarom blijft het college in de begroting ruimte maken voor zowel investeringen met een economisch als een maatschappelijk nut.

4.6.2 Geldstromen door investeringen

In de begroting wordt jaarlijks een meerjarige investeringsplanning opgesteld. Met dit instrument wordt de omvang van de investeringskredieten en de kapitaallasten vastgesteld. Bij iedere programmabegroting wordt een inschatting van de verwachte operationele, investerings- en financieringskasstromen opgesteld, waardoor liquiditeits- en renterisico's beheersbaar blijven.

Op basis van prioriteiten uit de programmabegroting 2018-2021 en de kaders voor de programmabegroting 2019-2022 is een investeringsplanning tot stand gekomen.

Voor de leesbaarheid wordt in de presentatie onderscheid gemaakt tussen:

1. Investerings in nieuw beleid;
2. Investerings die voortvloeien uit de reguliere bedrijfsvoering.

De kapitaallasten die uit deze investeringen voortvloeien zijn meegenomen in de exploitatielasten voor de jaren 2020 e.v.

Het totaalbedrag aan investeringen per jaar is als volgt:

Planning jaar gereed (bedragen in € mln.)	2019	2020	2021	2022
Investeringsbedrag	20,5	20,3	7,8	9,1

Overzicht met geplande investeringen in nieuw beleid > € 500.000

Omschrijving	Programma	Taakveld 2019	2019	2020	2021	2022
Aanpassing Lekkenburg: Bouwkundig 20 jr	4	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	0,5	0,0	0,0	0,0
Herontwikkeling Zuidelijk Stationsgebied	3	2.1 Verkeer en vervoer	0,0	4,1	0,0	0,0
Renovatie Goudse Waarden	1	4.2 Onderwijshuisvesting	0,0	8,1	0,0	0,0
Sporthal Tobbe (10 jaar)	5	5.2 Sportaccommodaties	0,8	0,0	0,0	0,0
Vernieuwbouw De Ark	1	4.2 Onderwijshuisvesting	5,7	0,0	0,0	0,0
Vorbereiding, niet-commerciële voorzieningen Westergouwe (2007) gesloten deel	1	4.2 Onderwijshuisvesting	0,0	0,0	0,0	0,5
Totaal			7,0	12,2	0,0	0,5

Overzicht met geplande investeringen in reguliere bedrijfsvoering > € 500.000

Omschrijving	Programma	Taakveld 2019	2019	2020	2021	2022
IHP	1	4.2 Onderwijshuisvesting	1,0	2,0	3,8	3,8
Investerings PP	3	2.1 Verkeer en vervoer	3,5	3,5	3,5	3,5
PP CIP	3	2.1 Verkeer en vervoer	1,2	2,7	0,5	1,3
Rioleringskrediet 2019 - 40jr	2	7.2 Riolerings	6,1	0,0	0,0	0,0
Verduurzaming Vastgoed	3	0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	1,7	0,0	0,0	0,0
Totaal			13,5	8,2	7,8	8,6

4.7 Verbonden partijen

4.7.1 Inleiding

Gemeenten werken met elkaar in veel samenwerkingsverbanden. De gedachte daarachter is dat taken bij een gezamenlijke uitvoering effectiever en efficiënter kunnen worden uitgevoerd. Een van de vormen van samenwerkingsverbanden wordt gevormd door de verbonden partijen. Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie, waar de gemeente bestuurlijke invloed kan uitoefenen en waarmee financiële belangen gemoeid zijn.

Deze paragraaf geeft inzicht in de verbonden partijen van de gemeente en de risico's die hiermee (mogelijk) gelopen worden. Tevens worden de actuele beleidsontwikkelingen genoemd zoals opgenomen in de begrotingen 2019 van deze verbonden partijen.

4.7.2 Belangrijkste conclusies

Uit de specifieke aandachtspunten en de nadere informatie die is opgenomen in onderstaande paragrafen komen geen aanwijzingen dat de gemeente voor bepaalde financiële risico's specifiek weerstandsvermogen zou moeten aanhouden.

Het weerstandsvermogen van de Veiligheidsregio Hollands Midden en het Streekarchief Midden-Holland is momenteel onder het gewenste niveau. Er worden maatregelen genomen om het weerstandsvermogen weer op peil te krijgen.

4.7.3 Belangrijkste beleidsmatige ontwikkelingen

4.7.3.1 Regio Midden Holland

Voor RMH is de verbreding van de tafel duurzaamheid met klimaatadaptie, energietransitie en duurzaamheid een belangrijke ontwikkeling. Verwacht wordt dat deze verbreding niet tot een extra gemeentelijke bijdrage zal leiden. De regionale strategische agenda zal geactualiseerd c.q. herijkt worden. De koppeling tussen de uitvoering van deze strategische agenda en de reguliere planning- en controlcyclus van de deelnemende gemeenten zal worden versterkt.

4.7.3.2 ODMH

Wet kwaliteitsborging voor het bouwen

De Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen wordt aangepast, maar op dit moment is nog niet duidelijk op welke wijze en wanneer. De ODMH gaat in haar programmabegroting er vooralsnog uit van het standpunt dat de wet op zijn vroegst op 1 januari 2020 in werking treedt en dat de fasering in twee fasen gehandhaafd blijft, hoewel deze ter discussie staat. Als er meer duidelijkheid is en als de uitkomsten afwijken van de nu gehanteerde standpunten zal de begroting van de ODMH aangepast worden via een begrotingswijziging.

Duurzaamheid

Het thema duurzaamheid staat de komende jaren prominent op de agenda bij gemeenten en provincie als gevolg van de klimaatdoelstellingen in Parijs. Het algemeen bestuur heeft aangegeven duurzaamheidsthema's in gezamenlijkheid af te stemmen en op te willen pakken naar het voorbeeld van de 'Regionale Energiestrategie'. Zij sturen aan op een regionale opschaling en versnelling. Ook de provincie levert (gestart in 2018 en doorlopend in 2019 en 2020) een bijdrage in de vorm van ondersteuning middels het leveren van een energietransitieregisseur. Het thema duurzaamheid zal een groter urenbeslag opleveren in de komende jaren.

Omgevingswet

De komst van de Omgevingswet betekent dat er veel verandert. Bij het opstellen van Omgevingsvisies, gemeentelijke Omgevingsplannen en de provinciale Omgevingsverordening is de bij de ODMH aanwezige expertise en informatie over de fysieke leefomgeving benodigd. De wet treedt naar verwachting op 1 januari 2021 in werking. De ODMH bereidt zich, gezamenlijk met de opdrachtgevers en ketenpartners, voor op de toekomstige ontwikkelingen rondom de Omgevingswet.

Externe Veiligheid

De huidige vergoeding voor Impuls Omgevingsveiligheid loopt tot en met 2018. Voor 2019 en 2020 (tot start omgevingswet) is de verwachting dat de Impuls Omgevingsveiligheid doorloopt, in een afgeslankte vorm. Over de precieze invulling is nog niet definitief besloten (stand maart 2018). Om het gat dat ontstaat in de begroting (door de afname van de vergoeding) op te vangen wordt in de jaren 2019 en 2020 de bestemmingreserve externe veiligheid ingezet.

4.7.3.3 Groenalliantie Midden-Holland en omstreken

De Groenalliantie zet het uitvoeren van de (voorgenomen) investeringen in het kader van het programma [Kwaliteitsimpuls Recreatiegebieden](#) (tot in 2021) voort.

Dat betekent ingrepen in vrijwel alle gebieden van de Groenalliantie. In de Goudse gebieden van de Groenalliantie is bij de Oostpolder een informatief bord geplaatst over de historie van de polders rondom Gouda. In de Goudse Hout wordt een natuurspeeltuin gemaakt en wordt de entree aan de kant van de wielerveden veel aantrekkelijker ingericht. Op termijn zijn nog meer maatregelen voorzien voor de Goudse Hout. Tevens wordt ingezet op het versterken van de samenwerking met Staatsbosbeheer, de provincie en andere gebiedspartijen in de regio (uitvoeren dynamische investeringsagenda Groenalliantie, recreatieprogramma Groene Hart, inspelen op kansen, o.a. duurzaamheid zoals groene energieopwekking).

Ook zal gewerkt worden aan het vergroten van de bekendheid en het gebruik van de beheergebieden en routestructuren van de Groenalliantie (branding).

4.7.3.4 Promen

Promen heeft te maken met inkrimping als gevolg van het hoofdlijnenbesluit 2018-2025, waarin een financiële en juridische knip is ingevoerd tussen de SW en het PW-bedrijf. Voor de WSW zal de kostprijs per SE de komende jaren stijgen, de aantallen nemen echter af. De gevolgen van deze inkrimping worden in 2018 in beeld gebracht door Promen. Gouda werkt samen met Promen aan een samenwerkingsconstruct om op efficiënte en effectieve wijze de uitvoering van de PW te versterken.

4.7.3.5 RDOG HM

Om aansluiting te houden bij de veranderende omgeving maakt de RDOG HM zich sterk voor een aantal thema's waaraan gemeenten de komende periode prioriteit hebben gegeven.

Dit betreft:

- Vitale ouderen: ouderen met een kwetsbare gezondheid blijven met ondersteuning zo lang mogelijk gezond en gelukkig thuis wonen;
- Verkleinen gezondheidsverschillen: mensen met een lage opleiding en laag inkomen blijven langer in goede gezondheid leven;
- Bevorderen gezonde omgeving: bewustzijn van duurzaamheid en aandacht voor de kwaliteit van de leefomgeving verhogen;
- Versterken van de sociale en fysieke veiligheid: mensen beschermen tegen het gevaar dat veroorzaakt wordt of dreigt vanuit menselijk handelen in de openbare ruimte.

Met het verder ontwikkelen van het concept van positieve gezondheid naar beleidsadviezen voor gemeenten en keuzes in de taakuitvoering van de RDOG Hollands Midden maken we een concrete vertaalslag die toepasbaar en bruikbaar is voor bovenstaande thema's.

4.7.3.6 Grondbank RZG Zuidplas

Als belangrijkste ontwikkeling voor de Grondbank RZG Zuidplas geldt de bepaling van het (woon)programma in de Zuidplaspolder en de ruimtelijke vertaling daarvan naar de grondeigendommen van de Grondbank. Dit zal in eind 2018 duidelijk moeten worden. Treffen aanvullende voorziening als de waardering van de gronden lager uitvalt dan verwacht. Als er geen ontwikkelperspectief is voor de Zuidplaspolder kan het verlies oplopen tot 60 mln. waarvan reeds 24 mln. is voorzien. Gouda draagt hiervan 6%.

4.7.3.7 Veiligheidsregio Hollands Midden

Brandweer

Voor wat betreft de brandweer zal aan de slag gegaan worden met het nieuwe organisatieplan 'Samen verder'. Dit organisatieplan speelt in op een veranderende samenleving en is gericht op het versterken van de interne samenwerking, en het versterken van het vakmanschap van de medewerkers.

Verder zaken die spelen bij de brandweer is de verdere ontwikkeling van informatiegericht werken door middel van moderne informatiesystemen. Ook worden er aan de brandweer strengere eisen gesteld als het gaat om arbeidshygiëne rond brandweerbestrijding.

Gemeenschappelijke Meldkamer Hollands Midden

In voorgaande jaren is geconstateerd dat het samengaan van de meldkamers tot een Landelijke Meldkamerorganisatie niet zo voorspoedig als gewenst verloopt. Dit heeft geleid tot een heroriëntatie waarbij het einddoel nog wel overeind blijft maar waarbij de regionale samenvoegingstrajecten voorlopig nog in het beheer van de veiligheidsregio's blijft. Er is nu in een transitiestrategie voorzien.

Oranje Kolom

Voor wat betreft de oranje Kolom speelt de verdere organisatorische inbedding van het Bureau Gemeentelijke Crisisbeheersing in de Veiligheidsregio. Het BGC voert voor de deelnemende gemeenten in de Veiligheidsregio taken uit.

Voor het BGC en de gemeenten zijn relevante ontwikkelingen het volgende:

- Terrorismedreiging (terrorismegevolgbestrijding) en de doorwerking daarvan voor evenementenbeleid maar ook de gevolgen van eventuele aanslagen voor gemeenten;
- Het ontstaan van nieuwe (digitale) communicatiekanalen, waardoor de (risico- en crisis-)communicatie naar de burger continu moet worden aangepast;
- De trend om bevolkingszorgprocessen meer en meer te (sub)regionaliseren. Dit vereist meer regie en coördinatie vanuit de regio.

4.7.3.8 Belastingsamenwerking Gouwe Rijnland

De deelnemersbijdrage wordt vanaf 2019 volledig bepaald door de uitkomsten van het ontwikkelde kostprijscalculatiemodel. Dit betekent echter wel dat de deelnemersbijdrage een voorschot is en dat na afloop van het jaar een afrekening plaatsvindt op basis van het werkelijk aantal aanslagen, aanslagregels, getaxeerde objecten e.d. In 2019 zal de nodige inzet geleverd moeten worden vanwege de verplichte overgang per 01-01-2022 naar een gewijzigde maatvoering voor de waardebeoordeling van woningen. De huidige maatvoering van inhoud/bruto-vloeroppervlakte wordt dan vervangen door de gebruiksoppervlakte.

In de begroting 2019 is de verlaagde bijdrage vanwege de volledige invoering van het ontwikkelde kostprijscalculatiemodel verwerkt. De kosten vanwege de verplichte overgang per 01-01-2022 naar een gewijzigde maatvoering voor de waardebeoordeling van woningen worden gedekt uit een door de BSGR gevormde bestemmingsreserve.

4.7.4 Aspecten jaarrekening 2017

4.7.4.1 Algemene aspecten

De gemeente heeft de beschikking over alle vastgestelde jaarrekeningen 2017 van de verbonden partijen inclusief de accountantsverklaringen. In de accountantsverklaringen wordt aandacht besteed aan de continuïteit van de ondernemingen. Per verbonden partij wordt inzicht gegeven in het financieel belang van de gemeente en wordt aandacht besteed aan het financieel risico.

Daarbij is uitgangspunt dat de verbonden partij zelf zorgt voor borging van haar financiële risico's middels een weerstandsvermogen. Dit om te voorkomen dat deelnemende gemeenten in verbonden partijen financiële nadelen moeten bekostigen.

4.7.4.2 Specifieke aspecten

Veiligheidsregio Hollands Midden

De accountant heeft in haar controle van de jaarrekening 2017 vastgesteld dat de een deel van de inkoop nog niet aan de geldende Europese Inkoop en aanbestedingsregels voldoet. Dat heeft er toe geleid dat er een controle verklaring met beperking t.a.v. van de rechtmatigheid is afgegeven. De raad heeft aan VRHM verzocht om dit jaar met een plan van aanpak te komen om te voldoen aan de vereisten van de geldende inkoop- en aanbestedingsregels.

Op dit moment is het saldo van de algemene reserve onvoldoende om de risico's af te dekken. Er zijn worden maatregelen genomen om het saldo van de algemene reserve te verhogen zodat het weerstandsvermogen voldoende is om de risico's te dekken.

Streekarchief Midden-Holland

Het Streekarchief heeft al enkele jaren een tekort op de exploitatiebegroting. De tekorten zijn gedekt uit de equalisatiereserve. Inmiddels is deze reserve uitgeput. Om tot een structureel sluitende begroting (incl. adequaat weerstandsvermogen) te komen en meer transparantie te bieden in de kostenstructuur is een Producten- en Diensten Catalogus (PDC) ontwikkeld. Hiermee kan een betere afstemming plaatsvinden over de dienstverlening. De PDC wordt nu doorgerekend naar kostprijzen.

4.7.5 Beleidskader

Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en daaruit voortvloeiende richtlijnen geven specifieke voorschriften mee over aspecten inzake verbonden partijen. Voorschrift is dat gemeenten in de paragraaf verbonden partijen van de gemeentelijke begroting en jaarrekening de visie op en beleid omtrent verbonden partijen opnemen. De visie en het beleid zijn beschreven in de door de raad vastgestelde nota verbonden partijen.

In het najaar van 2019 wordt een actuele beleidsnota verbonden partijen ter vaststelling aan de gemeenteraad aangeboden. Met deze kadernota vindt vernieuwing plaats van de in 2012 vastgestelde kadernota.

4.7.6 Soort verbonden partijen

Er zijn twee soorten verbonden partijen te weten:

- publiekrechtelijke verbonden partijen
- privaatrechtelijke verbonden partijen

4.7.6.1 Publiekrechtelijke verbonden partijen

Gemeenschappelijke regelingen met rechtspersoonlijkheid: het openbaar lichaam en de bedrijfsvoeringsorganisatie. Geregeld in de Wet Gemeenschappelijke Regelingen (Wgr).

Gouda neemt deel aan de volgende gemeenschappelijke regelingen:

1. Regio Midden Holland;
2. Omgevingsdienst Midden-Holland;
3. Groenalliantie Midden-Holland en omstreken;
4. Streekarchief Midden-Holland;

5. Promen;
6. Bedrijvenschap Regio Gouda;
7. Grondbank RZG Zuidplas;
8. Regionale dienst Openbare Gezondheidszorg Hollands Midden;
9. Veiligheidsregio Hollands Midden;
10. Belasting samenwerking Gouwe Rijnland.

4.7.6.2 Privaatrechtelijke verbonden partijen

Een besloten vennootschap (B.V.) of naamloze vennootschap (N.V.) waarin de gemeente aandelen heeft. Dit is geregeld in het Burgerlijk Wetboek. Ook stichtingen of een (coöperatieve) verenigingen kunnen verbonden partij zijn.

Voor Gouda gaat dit om de volgende partijen:

1. B.V. Sport.Gouda;
2. N.V. BNG;
3. Oasen N.V.;
4. N.V. Cyclus;
5. Coöperatieve Parkeerservice U.A..

4.7.7 Lijst Verbonden Partijen

Met de wijziging van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) in 2016 is de gemeente voortaan verplicht om in de paragraaf Verbonden Partijen een overzicht op te nemen.

Per verbonden partij is een overzicht opgenomen met daarin opgenomen:

- Doel en openbaar belang
- Wijze van dienen gemeentebelang
- Beleidsvoornemens
- Risico's
- Financiële gegevens

4.7.7.1 Gemeenschappelijke regelingen

4.7.7.1.1 Regio Midden Holland

Naam verbonden partij	Regio Midden Holland
Vestigingsplaats	Gouda
Website	www.regiomiddenholland.nl
Programma(s)	7. Bestuur en organisatie
Taakveld	0.1 Bestuur
Aard	GR
Deelnemerspercentage	20% (Ieder AB lid heeft 1 stem)
Doel en openbaar belang	Regionale beleidsvorming en strategische belangenbehartiging van de aangesloten gemeenten Bodegraven-Reeuwijk, Gouda, Krimpenerwaard, Waddinxveen en Zuidplas.
Wijze van dienen van het gemeentebelang	In het AB zitten twee collegeleden die door de raad benoemd zijn.
Beleidsvoornemens 2019	Verbreiding tafel duurzaamheid met klimaatadaptie, energietransitie en duurzaamheid; Verwacht wordt dat deze verbreiding niet tot een extra gemeentelijke bijdrage zal leiden. De regionale strategische agenda zal geactualiseerd c.q. herijkt worden. De koppeling tussen de uitvoering van deze strategische agenda en de reguliere planning- en controlcyclus van de deelnemende gemeenten zal worden versterkt.
Risico's	
Bijdrage in 2019	€ 126.284
Bijdrage t.o.v. totaal	31%

Financiële gegevens (bedragen * € 1.000)		2016	2017	2018
Eigen vermogen	ultimo	658	745	428
Vreemd vermogen	ultimo	494	390	699
Resultaat		97	291	0
Bron		jaarrekening	jaarrekening	begroting

4.7.7.1.2 Omgevingsdienst Midden-Holland

Naam verbonden partij	Omgevingsdienst Midden Holland
Vestigingsplaats	Gouda
Website	www.odmh.nl
Programma(s)	2. Energie en klimaat 3; Wonen en leefomgeving
Taakveld	7.4 Milieubeheer; 8.3 Wonen en bouwen
Aard	GR
Deelnemerspercentage	16,0% (Stemverhouding op basis van budget € 100.000 = 1 stem)

Naam verbonden partij	Omgevingsdienst Midden Holland
Doel en openbaar belang	Bijdrage leveren aan een veilige, duurzame en gezonde leefomgeving.
Wijze van dienen van het gemeentebelang	In het AB zitten twee collegeleden die door het college zijn aangewezen, waarvan 1 lid zitting heeft in het DB.
Beleidsvoornemens 2019	Ondersteuning gemeenten bij de implementatie van de Omgevingswet, en de realisatie van milieu- en duurzaamheidsdoelstellingen. Verbeteren dienstverlening aan burgers en bedrijven.
Risico's	De ODMH heeft een risicoanalyse uitgevoerd volgens de systematiek van het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR), welke uitwijst dat het ODMH over een adequaat weerstandsvermogen beschikt. Dit betekent dat alle additionele resultaten terugvloeien naar de deelnemers. De risicoanalyse zal jaarlijks worden herhaald, om te kunnen beschikken over een actueel risicobeeld en een richtpunt te hebben bij de weging van de financiële buffer.
Bijdrage in 2019	€ 2.811.055
Bijdrage t.o.v. totaal	17%

Financiële gegevens (bedragen * € 1.000)		2016	2017	2018
Eigen vermogen	ultimo	3.479	3.493	2.598
Vreemd vermogen	ultimo	11.527	8.538	9.113
Resultaat		735	895	0
Bron		jaarrekening	jaarrekening	begroting

4.7.7.1.3 Groenalliantie Midden-Holland en omstreken

Naam verbonden partij	Groenalliantie Midden-Holland en omstreken
Vestigingsplaats	Schiedam
Website	www.heerlijkbuiten.nl/natuur-en-recreatieschappen/groenalliantie-middenholland.nl
Programma(s)	1.Economie en onderwijs; 2 Energie en klimaat; 5.Cultuur, sport en recreatie;
Taakveld	3.4 Economische promotie; 7.4 Milieubeheer; 5.1 Sportbeleid en activering
Aard	GR
Deelnemerspercentage	20%; 5 deelnemende gemeenten met elk 2 AB-leden; ieder AB lid heeft 1 stem
Doel en openbaar belang	Beheer van recreatieterreinen voor regionale dagrecreatie in Gouda, Bodegraven-Reeuwijk, Waddinxveen, Krimpenerwaard en enkele kleinere gebieden. Daarnaast is men beheerder en ontwikkelaar van routestructuren in het Groene Hart.
Wijze van dienen van het gemeentebelang	In het AB zitten twee leden die door de raad en het college zijn aangewezen. In de gebiedsadviescommissies zitten 2 raadsleden.
Beleidsvoornemens 2019	Uitvoeren van investeringen o.b.v. de Kwaliteitsimpuls in vrijwel alle beheergebieden; blijven investeren in de routestructuren; versterken van de samenwerking met allereerst Staatsbosbeheer en daarnaast met andere gebiedspartijen voor recreatie en natuurbeheer; grootschalige vervanging van boomopstanden als gevolg van de essentaksterfte.
Risico's	De financiële bijdrage van de provincie wordt afgebouwd naar 90%; onduidelijk is wat er gebeurt vanaf 2026 met de provinciale bijdrage. Bij de herijking van de begroting in 2019 zal het bestuur de eerste stappen zetten om de dekking van het eventueel voorzienbare tekort in 2026 meerjarig te vertalen naar concrete (begrotings-)maatregelen.
Bijdrage in 2019	€ 528.000
Bijdrage t.o.v. totaal	38%

Financiële gegevens (bedragen * € 1.000)		2016	2017	2018
Eigen vermogen	ultimo	6.412	8.107	7.682
Vreemd vermogen	ultimo	2.435	3.460	3.788
Resultaat		306	179	0
Bron		jaarrekening	jaarrekening	begroting

4.7.7.1.4 Streekarchief Midden-Holland

Naam verbonden partij	Streekarchief Midden-Holland
Vestigingsplaats:	Gouda
Website:	www.samh.nl
Programma(s):	5. Cultuur sport en recreatie
Taalveld(en):	5.5 Cultureel erfgoed
Aard:	GR
Deelnemerspercentage:	20% Ieder AB lid heeft 1 stem
Doel en openbaar belang:	Het conform de archiefwet bewaren van de archieven van de besturen en ambtelijke instellingen van de gemeenten Gouda, Krimpenerwaard, Krimpen aan de IJssel, Waddinxveen, Zuidplas en het ISMH.
Wijze van dienen van het gemeentebelang:	In het AB zitten twee collegeleden die door de raad benoemd zijn.
Beleidsvoornemens 2019:	Het adviseren van de gemeenten over goed archiveren en het duurzaam toegankelijk bewaren van digitale informatie. Open digitale beschikbaarstelling van de collectie is een belangrijke ambitie van het Streekarchief. Het aantal online raadpleegbare collecties van het Streekarchief moet omhoog. Het Streekarchief heeft een sterke staat van dienst opgebouwd in de levering van educatieve producten en diensten. Het Streekarchief wil deze succesformule de komende jaren consolideren en waar het kan ook uitbouwen met nieuwe producten.

Naam verbonden partij	Streekarchief Midden-Holland
Risico's:	De structurele financiële problematiek. Egalisatievoorziening. Voldoen aan de vanaf 25 mei 2018 geldende Algemene verordening gegevensbescherming.
Bijdrage in 2019	€ 464.000
Bijdrage t.o.v. totaal	38%

Financiële gegevens (bedragen * € 1.000)		2016	2017	2018
Eigen vermogen	ultimo	345	282	333
Vreemd vermogen	ultimo	296	302	270
Resultaat		-14	-54	-14
Bron		jaarrekening	jaarrekening	begroting

4.7.7.1.5 Promen

Naam verbonden partij	Promen
Vestigingsplaats	Capelle aan den IJssel
Website	www.promen.nl
Programma(s)	4. Sociaal domein,
Taakveld	6.4 Begeleide participatie; 6.5 Arbeidsparticipatie
Aard	GR
Deelnemerspercentage	36%
Doel en openbaar belang	Uitvoering geven aan de Wet Sociale Werkvoorziening. Daarnaast het uitvoeren van re-integratieactiviteiten voor werkzoekenden met een Participatiewet-uitkering.
Wijze van dienen van het gemeentebelang	In het DB en AB zit een collegelid dat door het college is aangewezen.
Beleidsvoornemens 2019	Volgen in een ondernemingsplan 2019 dat in november naar de raad komt voor een zienswijze.
Risico's	Een financieel risico waar de gemeente mee te maken krijgt is de overstap naar andere arbeidsvoorwaarden en pensioenfondsen voor niet doelgroep medewerkers. Het huidige pensioenfonds heeft te kennen gegeven dat Promen per 1-1- 2019 verplicht zal moeten uitreden voor deze doelgroep, omdat deelname van deze groep niet in overeenstemming is met de statuten van pensioenfondsen PWRI.
Bijdrage in 2019	€ 9.993
Bijdrage t.o.v. totaal	36%

Financiële gegevens (bedragen * € 1.000)		2016	2017	2018
Eigen vermogen	ultimo	1.649	1.783	nb
Vreemd vermogen	ultimo	7.048	8.037	nb
Resultaat		150	313	0
Bron		jaarrekening	jaarrekening	Ondernemingsplan

4.7.7.1.6 Bedrijfschap Regio Gouda

Naam verbonden partij	Bedrijfschap
Vestigingsplaats	Gouda
Website	www.gouwepark.nl
Programma(s)	1. Economie, werk en onderwijs
Taakveld	3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur
Aard	GR
Deelnemerspercentage	13,3% (Ieder AB-lid heeft 1 stem)
Doel en openbaar belang	Het in een samenwerkingsverband van Gouda, Waddinxveen en Zuidplas ontwikkelen van een bedrijventerrein Gouwe Park.
Wijze van dienen van het gemeentebelang	De leden van het AB worden door de raden danwel uit de colleges aangewezen. Hiervan moet tenminste 1 lid deel uitmaken van het college van B&W. De gemeente Gouda wijst de plaatsvervangend voorzitter aan.
Beleidsvoornemens 2019	
Risico's	
Bijdrage in 2019	0
Bijdrage t.o.v. totaal	0

Financiële gegevens (bedragen * € 1.000)		2016	2017	2018
Eigen vermogen	ultimo	0	€ 5.833	€ 7.833
Vreemd vermogen	ultimo	13.869	9.454	150
Resultaat		0	5833	0
Bron		jaarrekening	jaarrekening	begroting

4.7.7.1.7 Grondbank RZG Zuidplas

Naam verbonden partij	Grondbank RZG Zuidplas
Vestigingsplaats:	Den Haag
Website:	www.ontwikkelingzuidplaspolder.nl

Naam verbonden partij	Grondbank RZG Zuidplas
Programma(s):	3. Wonen en leefomgeving
Taalveld(en):	8.3 Wonen en bouwen
Aard:	GR
Deelnemerspercentage:	5% Ieder AB lid heeft 1 stem
Doel en openbaar belang:	Het verwerven van strategische grondposities in de Zuidplaspolder voor een integrale gebiedsontwikkeling. Tevens de verkoop van de verworven gronden tegen een zo gunstig mogelijke waarde ontwikkeling van deze gronden.
Wijze van dienen van het gemeentebelang:	In het AB zitten twee collegeleden die door het college zijn aangewezen. Het college van Gouda doet een bindende voordracht voor het DB-lid.
Beleidsvoornemens 2019:	
Risico's:	
Bijdrage in 2019	€ 140.000
Bijdrage t.o.v. totaal	6%

Financiële gegevens (bedragen * € 1.000)		2016	2017	2018
Eigen vermogen	ultimo	-22.833	-21.458	0
Vreemd vermogen	ultimo	96.087	96.382	93.500
Resultaat		476	1.375	140
Bron		jaarrekening	jaarrekening	begroting

4.7.7.1.8 Regionale dienst Openbare Gezondheidszorg Hollands Midden

Naam verbonden partij	Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg Hollands Midden
Vestigingsplaats	Leiden
Website	www.rdog.nl
Programma(s)	4. Sociaal domein; 6. Leefbaarheid en veiligheid
Taakveld	6.72 Maatwerkdienstverlening 18-; 1.2 Openbare orde en veiligheid
Aard	GR
Deelnemerspercentage	8% Aantal stemmen gebaseerd op inwoneraantal
Doel en openbaar belang	De RDOG bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid van de burgers in de regio Hollands Midden in normale en crisissomstandigheden. Daarnaast zet de RDOG in om effecten van gezondheidsbedreigingen te beperken.
Wijze van dienen van het gemeentebelang	In het AB zit een lid die door de raad is aangewezen. Het lid maakt deel uit van het college.
Beleidsvoornemens 2019	Vitale ouderen: zo lang mogelijk gezond zelfstandig wonen. Verkleining van gezondheidsverschillen: verschillen overbruggen tussen lage inkomens en opleiding. Bevorderen van een gezonde omgeving: kwaliteit van leefomgeving door o.a. Omgevingswet. Versterking van sociale en fysieke veiligheid: beschermen tegen gevaar in de openbare ruimte.
Risico's	Digitaal dossier, strak projectmanagement; Veilig Thuis: capaciteit vs taken cq meer meldingen; Wegvallen markt taken: heldere tarifiering; Onrechtmatige aanbestedingen: beheersing van complexe materie; Project RDOG 2020: governance goed invullen; Privacy en integriteit: mdw opleiden; Aansluiting JGZ op Jeugdhulp: permanente aandacht.
Bijdrage in 2019	€ 3.752.000
Bijdrage t.o.v. totaal	9%

Financiële gegevens (bedragen * € 1.000)		2016	2017	2018
Eigen vermogen	ultimo	2.077	923	317
Vreemd vermogen	ultimo	28.853	28.484	19.898
Resultaat		-436	-151	0
Bron		jaarrekening	jaarrekening	begroting

4.7.7.1.9 Veiligheidsregio Hollands Midden

Naam verbonden partij	Veiligheidsregio Hollands Midden
Vestigingsplaats	Leiden
Website	www.vrhm.nl
Programma(s)	6. Leefbaarheid en veiligheid
Taakveld	1.2 Openbare orde en veiligheid
Aard	GR
Deelnemerspercentage	8% Aantal stemmen gebaseerd op inwoneraantal
Doel en openbaar belang	Belangenbehartiging van de aan de regeling deelnemende gemeenten op het terrein van brandweer, geneeskundige hulpverlening bij zware ongevallen, rampen en rampenbestrijding. Daarnaast aan het realiseren van een gecoördineerde inzet bij zware ongevallen en rampen betrokken organisaties, instellingen en diensten.
Wijze van dienen van het gemeentebelang	Het AB wordt gevormd door de burgemeesters van de deelnemende gemeenten.
Beleidsvoornemens 2019	

Naam verbonden partij	Veiligheidsregio Hollands Midden
Risico's	
Bijdrage in 2019	€ 4.346.340
Bijdrage t.o.v. totaal	9%

Financiële gegevens (bedragen * € 1.000)		2016	2017	2018
Eigen vermogen	ultimo	7.579	5.966	nb
Vreemd vermogen	ultimo	25.570	25.092	nb
Resultaat		840	403	0
Bron		jaarrekening	jaarrekening	begroting

4.7.7.1.10 Belasting samenwerking Gouwe-Rijnland

Naam verbonden partij	Belastingensamenwerking Gouwe Rijnland
Vestigingsplaats:	Leiden
Website:	www.bsgr.nl
Programma(s):	2.Energie en klimaat; 8. Dekkingsmiddelen
Taalveld(en):	7.4 Milieubeheer; 0.61 OZB woningen; 0.62 OZB niet woningen; 0.63 Parkeerbelasting; 0.64 Belastingen overig
Aard:	GR
Deelnemerspercentage:	14,66%
	Aantal stemmen gerelateerd aan bijdrage in kalenderjaar
Doel en openbaar belang:	Het heffen en invorderen van lokale belastingen voor de deelnemers. Daarnaast het bepalen van de hoogte van de WOZ-waarden voor alle onroerende zaken in deze gemeente.
Wijze van dienen van het gemeentebelang:	In het AB zit een collegelid die door het college benoemd is.
Beleidsvoornemens 2019:	
Risico's:	
Bijdrage in 2019	€ 1.119.268
	10%

Financiële gegevens (bedragen * € 1.000)		2016	2017	2018
Eigen vermogen	ultimo	1.751	2.094	1.113
Vreemd vermogen	ultimo	10.714	4.703	4.960
Resultaat		986	1.294	0
Bron		jaarrekening	jaarrekening	begroting

4.7.7.2 Overige verbonden partijen

4.7.7.2.1 B.V. Sport.Gouda

Naam verbonden partij	B.V. Sport.Gouda
Vestigingsplaats	Gouda
Website	www.sportpuntgouda.nl
Programma(s)	5. Cultuur, Sport en recreatie
Taakveld	5.1 Sportbeleid en activering; 5.2 Sportaccommodaties
Aard	BV
Deelnemerspercentage	100% stemrecht als aandeelhouder
Doel en openbaar belang	Het realiseren, beheren en exploiteren van voorzieningen en accommodaties op het gebied van sport, ontspanning en recreatie, zoals het Groenhovenbad, gymzalen, sporthallen en velden. Daarnaast worden voor derden activiteiten uitgevoerd zoals buitenschoolse activiteiten, organisatie en uitvoering van sportevenementen, arrangementen voor bedrijfssporten en advies & consult.
Wijze van dienen van het gemeentebelang	DE AVA wordt vertegenwoordigd door een collegelid. Voor de afgenomen diensten is een dienstverleningsovereenkomst afgesloten.
Beleidsvoornemens 2019	
Risico's	
Bijdrage in 2019	€ 5.486.754
Bijdrage t.o.v. totaal	n.v.t.

Financiële gegevens (bedragen * € 1.000)		2016	2017	2018
Eigen vermogen	ultimo	1.631	1.467	1.406
Vreemd vermogen	ultimo	2.333	3.481	1.651
Resultaat		-446	-164	32
Bron		jaarrekening	jaarrekening	begroting

4.7.7.2.2 N.V. BNG

Naam verbonden partij	N.V. BNG
Vestigingsplaats	Den Haag

Naam verbonden partij	N.V. BNG
Website	www.BNG.nl
Programma(s)	8. Dekkingsmiddelen
Taakveld	0.8 Overige baten en lasten
Aard	NV
Deelnemerspercentage	0,15%. Er is stemrecht via de aandeelhouder.
Doel en openbaar belang	Het uitvoeren van gespecialiseerde financiële dienstverlening voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang tegen zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Wijze van dienen van het gemeentebelang	DE AVA wordt vertegenwoordigd door een collegelid. Voor de afgenomen diensten is een dienstverleningsovereenkomst afgesloten.
Beleidsvoornemens 2019	
Risico's	
Bijdrage in 2019	geen
Bijdrage tov het totaal	nvt

Financiële gegevens (bedragen * € 1.000)		2016	2017	2018
Eigen vermogen	ultimo	3.753.000	4.220.000	nb
Vreemd vermogen	ultimo	154.000.000	140.025.000	nb
Resultaat		503.000	536.000	nb
Bron		jaarrekening	jaarrekening	

4.7.7.2.3 Oasen N.V

Naam verbonden partij	Oasen N.V.
Vestigingsplaats	Gouda
Website	www.oasen.nl
Programma(s)	8. Dekkingsmiddelen
Taakveld	0.8 Overige baten en lasten
Aard	NV
Deelnemerspercentage	9,63% stemrecht als aandeelhouder.
Doel en openbaar belang	Het leveren van drinkwater voor de inwoners van Gouda en een groot aantal andere gemeenten in het Groene Hart.
Wijze van dienen van het gemeentebelang	DE AVA wordt vertegenwoordigd door een collegelid.
Beleidsvoornemens 2019	
Risico's	
Bijdrage in 2019	geen
Bijdrage t.o.v. totaal	nvt

Financiële gegevens (bedragen * € 1.000)		2016	2017	2018
Eigen vermogen	ultimo	97.085	103.668	nb
Vreemd vermogen	ultimo	152.765	162.538	nb
Resultaat		3.043	6.583	nb
Bron		jaarrekening	jaarrekening	begroting

4.7.7.2.4 N.V. Cyclus

Naam verbonden partij	N.V. Cyclus
Vestigingsplaats	Gouda
Website	www.cyclusnv.nl
Programma(s)	3. Wonen en leefomgeving
Taakveld	5.7 Openbaar groen; 8.3 Wonen en bouwen
Aard	NV
Deelnemerspercentage	Stemrecht als aandeelhouder 23,5 %
Doel en openbaar belang	Advisering en uitvoering afvalbeheer (inzameling, verwerking), reiniging en gladheidsbestrijding. Daarnaast wordt ook informatie en advies gegeven over regionaal en lokaal afvalbeleid. Als zodanig levert zij ook een bijdrage aan een schoon, heel en veilig leefmilieu.
Wijze van dienen van het gemeentebelang	DE AVA wordt vertegenwoordigd door een collegelid. Voor de afgenomen diensten zijn dienstverleningsovereenkomsten afgesloten.
Beleidsvoornemens 2019	Op basis van de DVO's wordt de prestatie gemonitord. Waar nodig worden aanvullende afspraken gemaakt.

Naam verbonden partij	N.V. Cyclus
Risico's	De recent afgesloten DVO's bieden voor de komende jaren uitvoerings- en financiële zekerheid. De effecten van landelijke nieuwe wet- en regelgeving kunnen consequenties hebben op de DVO-afspraken en daarmee ook voor Gouda een financiële impact hebben.
Bijdrage in 2019	€ 7.317.500
Bijdrage tov totaal	nb

Financiële gegevens (bedragen * € 1.000)		2016	2017	2018
Eigen vermogen	ultimo	10.905	11.408	nb
Vreemd vermogen	ultimo	12.886	10.287	nb
Resultaat		3.107	608	nb
Bron		jaarrekening	jaarrekening	begroting

4.7.7.2.5 Coöperatieve Parkeerservice U.A.

Naam verbonden partij	Coöperatieve Parkeerservice u.a.
Vestigingsplaats	
Website	www. Parkeerservice.nl
Programma(s)	3. Wonen en leefomgeving
Taakveld	2.2 Parkeren
Aard	Coöperatie
Deelnemerspercentage	6,25%
Doel en openbaar belang	ParkeerService ondersteunt gemeenten bij het ontwikkelen, implementeren en uitvoeren van parkeerbeleid.
Wijze van dienen van het gemeentebelang	De gemeente wordt vertegenwoordigd in de algemene ledenvergadering (ALV).
Beleidsvoornemens 2019	
Risico's	
Bijdrage in 2019	€ 250.000
Bijdrage tov totaal	nvt

Financiële gegevens (bedragen * € 1.000)		2016	2017	2018
Eigen vermogen	ultimo	495	nb	nb
Vreemd vermogen	ultimo	2.035	nb	nb
Resultaat		-602	nb	nb
Bron		jaarrekening	jaarrekening	begroting

4.8 Grondbeleid

4.8.1 Inleiding

Deze paragraaf bevat:

- de uitgangspunten van het gemeentelijk grondbeleid;
- het financiële effect van de grondexploitaties;
- de stand van zaken van gemeentelijke projecten.

4.8.2 Belangrijkste wijzigingen en bevindingen

De gemeente actualiseert tenminste 1 maal per jaar alle actieve grondexploitatieberekeningen. De resultaten van deze actualisatie worden gelijktijdig met de jaarrekening aan de gemeenteraad gepresenteerd.

Bij planscopewijzigingen of onvoorziene grote financiële tegenvallers binnen een specifiek project, wordt hiervan buiten de geplande momenten om melding gedaan door het college aan de gemeenteraad.

De woningmarkt is volop in beweging. Er is een aanhoudende vraag naar nieuwbouw waardoor de woningprijzen sterk stijgen. Deze sterke vraag kan door beperkte capaciteit bij bouwbedrijven en toeleveranciers niet volledig worden opgevangen. Hierdoor stijgen de bouwkosten sterk. Dit dempt het effect van de gestegen woningprijzen waardoor de grondprijzen beperkt meestijgen. De energietransitie dwingt partijen om energiezuiniger te bouwen en duurzame warmtebronnen toe te passen. Mogelijk leidt krapte aan deskundige installateurs en beschikbare producten tot hogere kostprijzen. Vooral bij de goedkopere woningen is onzeker of vraagprijzen voldoende kunnen stijgen om deze meerkosten af te dekken (maximale hypotheek versus totale woonlasten).

De kantorenmarkt blijft moeilijk. De lokale vraag is naar kantoorruimte is gering. De bestaande voorraad is veelal verouderd. Hierdoor blijven huurprijzen achter bij de landelijke trend. Transformatie naar nieuwe functies en het verbeteren van de bestaande voorraad komt inmiddels op gang.

In het eerste kwartaal 2018 zijn de grondexploitaties geactualiseerd en de resultaten zijn in juni 2018 via het Meerjarenperspectief Grondexploitaties (MPG) in de raad gepresenteerd. Vanwege de vertrouwelijkheid van de plannen (onderhandelingspositie van de gemeente) worden alleen de totaalbedragen genoemd. Het financiële effect van de grondexploitaties op het weerstandsvermogen is € 0,27 miljoen voordelig. Er waren dit jaar geen afboekingen. De totale voorziening voor grondexploitaties bedraagt per 31 december 2017 € 5,9 miljoen op eindwaarde.

Voor de nog niet in exploitatie genomen gronden binnen Spoorzone A1 en Westergouwe (Materieel Vaste Activa) is in 2017 een reserve gevormd vanwege de in 2016 gewijzigde BBV regelgeving.

Voor het eerste kwartaal van 2019 is de volgende actualisatie gepland.

4.8.3 Visie gemeentelijk grondbeleid

In 2017 is de nota Grondbeleid herzien. Het grondbeleid is een middel om beleidsdoelstellingen van de gemeente mogelijk te maken. Sociale woningbouw, middenhuur, duurzame ontwikkeling en vergroening en energietransitie zijn daarbij als speerpunten benoemd. De gemeente past actief grondbeleid toe waar het nodig is en hanteert faciliterend grondbeleid waar het kan.

In Gouda zijn meerdere percelen in erfpacht uitgegeven. De meeste erfpachters krijgen sinds 2017 de kans om deze grond te kopen. Voor sociale woningbouw, middenhuur en bijzondere woonvormen is het mogelijk om grond in erfpacht te nemen.

Handboek grondzaken

Het handboek grondzaken bevat rekenspelregels. Als voorbeeld: vaste grondprijzen bij sociale woningbouw en bedrijfsterreinen, residueel rekenen bij koopwoningen. Daarnaast bevat het handboek instrumenten waarmee maatwerk kan worden geleverd rond gemeentelijke ambities bij het bevorderen van middenhuur, energietransitie, duurzaam ontwikkelen, extra kwaliteit etc. Op projectniveau wordt steeds de afweging gemaakt rond diverse ambities en doelstellingen in relatie tot het financiële resultaat. Het college legt jaarlijks verantwoording af aan de gemeenteraad bij het MPG over het toepassen van het grondbeleid instrumentarium.

Grondprijzenbrief

De grondprijzenbrief bevat grondprijzen voor bijvoorbeeld sociale woningbouw, maatschappelijke instellingen en bedrijfsterreinen. Deze grondprijzen worden jaarlijks geactualiseerd. Het college stelt de grondprijzenbrief vast.

Het college is bevoegd tot het doen van aan- en verkopen van grond en panden zolang dit past binnen de vastgestelde kaders. Deze kaders worden door de gemeenteraad gesteld bij grondexploitaties of bij een begroting waarin een voornemen tot aan- of verkoop is opgenomen.

4.8.4 Uitvoering van het grondbeleid

Projecten als Middenwillens en Spoorzone zijn (bijna) klaar. De belangrijkste bouwlocaties zijn daarmee Westergouwe en private projecten in bestaand stedelijk gebied. Hierdoor neemt het belang van een heldere regierol door de gemeente bij projecten via faciliterend grondbeleid (exploitatieplan of -overeenkomst en het bestemmingsplan) toe. De gemeente heeft bij faciliterend grondbeleid minder sturing op de projecten, maar de gemeente loopt ook veel minder financiële risico's. Als de gemeente al grond bezit, is actief grondbeleid logisch.

4.8.5 Actualiteiten van het grondbeleid

In het grondbeleid zijn rekenregels opgenomen voor grondprijsstijging tussen het moment van ondertekening projectovereenkomst en afname grond. Bij stijging van de woningwaarde profiteert de gemeente mee via een stijging van de grondprijs. Door de energietransitie nemen de investeringen toe en stijgt ook de woningwaarde. Voor zover de stijging van de woningwaarde ontstaat door de investeringen in energietransitie, ziet de gemeente voor dat aandeel af van de gebruikelijke grondprijsstijging. Hiermee wordt een verdere stimulering van de energietransitie beoogd.

4.8.6 Plan resultaten en risico's grondexploitaties

Bij de jaarrekening worden de grondexploitaties geactualiseerd. Daarbij worden plannings herzien, indexen geactualiseerd en gerealiseerde kosten en opbrengsten verwerkt. Inhoudelijke beleidskeuzes en of planscope wijzigingen worden voorafgaand aan de actualisatie afzonderlijk ter besluitvorming aangeboden.

De actualisatie van grondexploitaties geeft per project een resultaat op eindwaarde. Vanuit het voorzichtigheidsbeginsel worden voorzieningen getroffen bij projecten die sluiten met een financieel tekort. Gemeente is terughoudend ten aanzien van winstnemingen. In principe wordt pas winst genomen bij het afsluiten van een project.

Per project volgt een overzicht van de stand van zaken en de geplande activiteiten.

Spoorzone

De grondexploitatie beperkt zich tot het noordelijk deelgebied tussen de Spoorstraat en de Dreef. Het hoofdkantoor van Rabobank Gouwestreek is opgeleverd. Voor de onverkochte kavels wordt de bestemming verruimd om andere functies naast kantoren mogelijk te maken.

Begin 2018 heeft de gemeente een tenderprocedure voor de kavel tussen Rabobank en Cinema Gouda uitgeschreven. Helaas is hierop geen inschrijving ontvangen. Eind 2018 wordt de tenderprocedure opnieuw met bijgestelde ambities en verbeterde condities uitgeschreven, waarvan de resultaten begin 2019 worden verwacht. Medio 2018 heeft NS een tenderprocedure gestart voor de hotelkavel met een beperkt woonprogramma.

Westergouwe

Na de succesvolle verkoop zijn vanaf 2016 de eerste huizen opgeleverd en krijgt fase 1 verder vorm. De voorbelasting voor fase 2 is aangebracht. In 2018 worden de eerste bouwvelden van fase 2 aan projectontwikkelaars verkocht. De planvorming voor fase 3 is opgestart.

De programmering past binnen de kaders van de Regionale Woonagenda en sluit aan bij de Goudse woningbehoefteraming.

Middenwillens

Het betreft een project van de gemeente en Slokker Vastgoed met ruim 200 woningen. Op het gemeentelijke deel komen circa 120 woningen. In 2017 zijn de eerste en tweede fase opgeleverd. Janssen de Jong projectontwikkeling is gestart met de bouw van 14 koopwoningen in de laatste fase. Woonpartners Midden Holland is gestart met de bouw van 24 sociale huurappartementen. Van de 5 vrije kavels zijn er inmiddels meerdere in optie genomen. In 2020 worden door ProRail in samenwerking met gemeente nooddeuren in het geluidsscherm en brandaanvalspunten aangebracht voor het vergroten van de veiligheid langs het spoor.

5 Financiële begroting

5.1 Inleiding

In de financiële begroting wordt ingegaan op de exploitatie en de balans. Dit met als doel het inzicht in de gemeentelijke financiën te vergroten.

Allereerst worden de actuele uitgangspunten van het financieel beleid toegelicht. Daarna wordt een uitgebreide toelichting op de financiële positie gepresenteerd, waarbij aandacht wordt besteed aan de totstandkoming van het begrotingssaldo, het meerjarenperspectief, de geprognosticeerde balans en het EMU-saldo. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een aantal specificaties (per programma, incidentele baten en lasten, concerninvesteringsplan, financieringspositie, reserves, voorzieningen en arbeidskosten gerelateerde verplichtingen).

5.2 Financieel beleid en indicatoren

De uitgangspunten voor het financieel kader zijn vastgelegd in het coalitieakkoord 2018-2022.

De sturing van de financiële positie van de gemeente Gouda wordt langs drie invalshoeken vormgegeven:

1. een sluitende meerjarenbegroting (exploitatie);
2. een adequate reservepositie (weerstandvermogen) en
3. een solide schuldpositie (leningen).

In alle opzichten wordt een financieel sluitende programmabegroting 2019-2022 aangeboden:

- Alle jaarschijven in het meerjarenperspectief tonen positieve saldi;
- De weerstandratio bevindt tussen in een bandbreedte van 2,2 (in jaar 2019) en 2,0 (in jaar 2021);
- De leningenportefeuille (kortlopende en langlopende geldleningen) neemt licht toe tot maximaal € 292 miljoen eind 2019 en 2020 en daalt naar verwachting naar € 268 miljoen eind 2022.

5.3 Uiteenzetting van de financiële positie en toelichting

5.3.1 Ontwikkeling van het meerjarenperspectief 2019-2022

De basis voor het meerjarenperspectief 2019-2022 ligt in de 1^e begrotingswijziging 2018, die in juli 2018 door de gemeenteraad is vastgesteld. De effecten van de maart- en de meicirculaire evenals het coalitieakkoord waren niet verwerkt in die begrotingswijziging, maar waren wel onderdeel van de Kaders voor de programmabegroting 2019-2022, welk document in dezelfde raadsvergadering is vastgesteld. Die effecten worden nu alsnog verwerkt in deze begroting evenals de bijstellingen op grond van het 2^e ijkmoment 2018. Het resultaat is verwerkt in onderstaand overzicht. In de tabel betekent een positief bedrag een overschot of voordeel voor het perspectief. Bij een negatief bedrag gaat het om een nadeel of tekort. De in de tabel geschetste ontwikkelingen worden hierna verder uitgewerkt en toegelicht.

bedragen x € 1.000	2019	2020	2021	2022
Meerjarenperspectief 2019-2022 na 1e begrotingswijziging 2018	-867	1.843	-631	-977
aanvullend:				
Maartcirculaire	800	3.200	5.800	7.500
Meicirculaire	995	311	-171	-757
Coalitieakkoord	715	-1.838	-3.292	-4.772
sub-totaal	2.510	1.673	2.337	1.971
Perspectief conform Kaders begroting 2019-2012	1.643	3.516	1.706	995
2e ijkmoment 2018:				
Reeds genomen college- en raadsbesluiten	-31	-266	-503	-741
Voortgang 2018	2	-750	-514	266
Budgetneutrale wijzigingen	0	0	0	0
sub-totaal	-29	-1.016	-1.017	-475
Mee-/tegenvallers	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Geactualiseerd meerjarenperspectief programmabegroting 2019-2022	1.614	2.500	689	520

Financieel en materieel sluitende begroting

Voor 2019 en verder wordt een financieel en materieel sluitende begroting gepresenteerd. Daarmee wordt voldaan aan een van de eisen van de provinciale toezichthouder om in aanmerking te komen voor het gewenste repressief toezicht. Bij het onderdeel Incidentele baten en lasten in dit hoofdstuk wordt de sluitende begroting verder toegelicht.

5.3.2 Maartcirculaire en meicirculaire 2018

In Kaders voor de programmabegroting 2019-2022 zijn de effecten van de maart- en ook de meicirculaire 2018 op hoofdlijnen beschreven. De volgende tabel is afkomstig uit die nota.

bedragen x € 1.000	2019	2020	2021	2022
Bruto-effect meicirculaire (positief)	5.965	7.678	9.447	11.275
af:				
Loon- en prijsindexering	-946	-955	-990	-1.110
Taakmutaties/oormerken	-3.223	-3.213	-2.828	-3.421
Netto-effect meicirculaire (positief t.o.v. 2e ijkmoment 2017)	1.795	3.511	5.629	6.743
Af: netto-effect maartcirculaire	800	3.200	5.800	7.500
Effect meicirculaire (t.o.v. maartcirculaire 2018)	995	311	-171	-757

De effecten van beide circulaires zijn verwerkt in deze programmabegroting.

De specificatie van de taakmutaties/oormerken staat in het volgende overzicht. Negatieve bedragen betekenen een negatief effect op het perspectief.

bedragen x € 1.000	2019	2020	2021	2022
Taakmutaties / oormerken:				
2018 mei integratie IU SD en ontwikkeling achterblijvende IU SD	-2.746	-2.728	-2.388	-2.981
2018 mei taakmutatie: Armoedebestrijding kinderen	-13	-13	-13	-13
2018 mei taakmutatie: Impuls brede scholen combinatiefuncties	2	2	2	2
2018 mei taakmutatie: Maatschappelijke opvang	-10	0	0	0
2018 mei taakmutatie: Schulden en armoede	-98	-98	0	0
2018 mei taakmutatie: Vrouwenopvang	-358	-376	-429	-429
Totaal	-3.223	-3.213	-2.828	-3.421

5.3.3 Coalitieakkoord

5.3.3.1 Coalitieakkoord intensiveringen

In Kaders voor de programmabegroting 2019-2022 zijn de intensiveringen uitgebreid beschreven. In deze programmabegroting worden deze onderwerpen financieel administratief verwerkt. Het volgende overzicht bevat de intensiveringen waarvan de lasten rechtstreeks ten laste van de exploitatie worden gebracht.

bedragen x € 1.000	2019	2020	2021	2022
Coalitieakkoord				
Evenementen	-50	-50	-50	-50
Extra ambtelijke capaciteit energietransitie	-160	-240	-240	-240
Extra middelen stadsmarketing (structureel)	-150	-285	-285	-285
Fonds energietransitie o.a. vergunde nieuwbouw, pilot	-300	-300	-300	-300
Funderingsherstel	-140	-140	-140	-140
IHP (kapitaallasten)	0	-78	-232	-522
Kenniscentrum bodemdaling	0	0	0	0
Kinderbibliotheek	-130	-130	-130	-170
Kinderboerderij	-35	-35	-35	-35
Klimaatmaatregelen (dekking binnen GRP)	0	0	0	0
Leefbaarheid (impulsbudget), incl. Buurt Bestuurt	-70	-130	-130	-130
Omgevingswet o.a. omgevingsvisie	-300	-500	-100	-50
Ondermijning	0	-100	-100	-100
Ondersteuning stadsmarinier	-80	-80	-80	-80
Radicalisering (aflopende middelen Rijk)	0	-100	-100	-100
Regionale samenwerking	0	0	0	0
Revolverend fonds herstel gevels	0	0	0	0
Spaaroctie	750	0	0	0
Sport (meerjarig ontwikkel- en onderhoudsplan)	-300	-400	-600	-700
Stedelijk beheer: verbetering kwaliteit bestaand groen	0	0	-500	-1.000
Uitbreiding met nieuw groen en water	-200	-400	-700	-700
Uitvoering Triple Helix agenda (samenwerking)	-80	-80	-80	-80
Versnellen woningbouw en (gebieds)transformatie	-660	-1.410	-1.660	-1.910
Versnellen woningbouw en (gebieds)transformatie deel WoBoWi	-90	-90	-90	-90
Woninginbraken	0	-200	-150	-100
Totaal	-1.995	-4.748	-5.702	-6.782

Toelichting op de tabel

Nieuwe reserve Versnellen woningbouw en (gebieds)transformatie

In het Coalitieakkoord *Nieuwe Energie' 2018-2022* wordt ingezet op de versnelling van de woningbouw en de transformatie van zakelijke panden en gebieden naar woningen. In totaal wordt daarvoor in de komende 4 jaar € 5.640.000 beschikbaar gesteld en gestort in een nieuw in te stellen reserve (raadsbesluit). Via de jaarlijkse planning en control cyclus wordt de raad geïnformeerd over de jaarlijkse onttrekkingen.

5.3.3.2 Coalitieakkoord intensivering ten laste van de algemene reserve

In Kaders voor de programmabegroting 2019-2022 zijn de intensivering uitgebreid beschreven. In deze programmabegroting worden deze onderwerpen financieel administratief verwerkt. Navolgend overzicht bevat de intensivering waarvan de lasten worden gedekt ten laste van de algemene reserve.

bedragen x € 1.000	2019	2020	2021	2022
Coalitieakkoord (t.l.v. algemene reserve)				
Bijdrage feest 750 jaar stadsrechten	0	0	-750	0
Kwaliteit jongerenwerk	-30	0	0	0
Onderzoeksmiddelen wijkontwikkeling	0	-50	-50	0
Speelplekken	0	-50	-50	0
Sportimpuls	0	-125	0	0
Subsidie onderhoud gemeentelijke monumenten	0	-150	-150	0
Wijkteams	-20	-20	0	0
Onttrekking aan algemene reserve	50	395	1.000	0
Totaal	0	0	0	0

5.3.3.3 Coalitieakkoord bezuinigingen

In Kaders voor de programmabegroting 2019-2022 zijn extra inkomsten, vrijvallende middelen en overige mutaties met betrekking tot 2019-2022 uitgebreid beschreven. In deze programmabegroting worden deze onderwerpen financieel administratief verwerkt. Navolgend overzicht bevat de bezuinigingen waarvan de baten ten gunste van de exploitatie komen.

bedragen x € 1.000	2019	2020	2021	2022
Coalitieakkoord (bezuinigingen)				
Aframen reserve NGE	1.000	0	0	0
BUIG	1.100	1.100	1.100	1.100
Energie openbare verlichting	50	50	50	50
Extra dividend Cyclus	0	0	0	0
Groenalliantie	20	20	20	20
Inkomsten reclame-uitingen openbare ruimte	50	100	100	100
Ontwikkeling driehoek RZG	40	40	40	40
Organisatiebudget	150	150	150	150
Parkeertarieven Garage	50	50	50	50
Reserve SD	0	900	400	0
Taakterugname Cyclus	250	500	500	500
Totaal	2.710	2.910	2.410	2.010

5.3.4 College- en raadsbesluiten

In de loop van het jaar nemen het college en de gemeenteraad op grond van hun bevoegdheden besluiten waar financiële consequenties aan zitten. Deze worden dan verwerkt in het eerstvolgende ijkmoment van de PenC-cyclus. De besluiten uit 2018 met financiële gevolgen voor 2019 en verder staan in de onderstaande tabel.

bedragen x € 1.000	2019	2020	2021	2022
A20 - bijdrage versnelling verbreding t.l.v. reserve cofinanciering regionale samenwerking	0	0	0	0
Afbouw toerekening kosten baggeren aan GRP	0	-144	-288	-431
Afbouw toerekening kosten straatreiniging aan GRP	0	-92	-185	-280
Openen grondexploitatie Westergouwe fase 3	206	206	206	206
Verbouw zolder Kesper College	-22	-22	-21	-21
Verkoop terrein Goudkade Refractories	-215	-215	-215	-215
Totaal	-31	-266	-503	-741

Toelichting op de tabel

A20 - bijdrage versnelling verbreding t.l.v. reserve cofinanciering regionale samenwerking

De bijdrage van € 50.000 voor de versnelling van de aanleg van de verbreding van de A20 wordt gedekt uit de reserve cofinanciering regionale projecten.

Afbouw toerekening kosten baggeren aan GRP

De raad heeft op 14 december 2017 (besluitvorming GRP 2014-2018) besloten tot een gefaseerde afbouw van de toerekening van baggerkosten aan het product Riolerings. Met dit bedrag wordt de dotatie aan de voorziening Groot Onderhoud Openbare Ruimte verhoogd ter dekking van de kosten van baggeren.

Afbouw toerekening kosten straatreiniging aan GRP

De raad heeft op 14 december 2017 (besluitvorming GRP 2014-2018) besloten tot een gefaseerde afbouw van de toerekening van de kosten van straatreiniging aan het product Riolerings. Met dit bedrag wordt het exploitatiebudget Straatreiniging verhoogd ter dekking van dit deel van de kosten van straatreiniging.

Openen grondexploitatie Westergouwe fase 3

Op 26 september 2018 heeft de gemeenteraad ingestemd met het in exploitatie nemen van het deelgebied Westergouwe III en is de grondexploitatie van deze derde fase vastgesteld. De financiële consequenties (onder andere het vrijvallen van de bij de jaarrekening 2017 gevormde reserve van € 2,9 miljoen en het verwerken van de inbrengwaarde) zijn meerjarig verwerkt.

Verbouw zolder Kesper College

De kapitaallasten die voortvloeien uit het krediet voor de aanpassing van de zolderverdieping van het Kesper College zijn administratief verwerkt in deze begroting.

Verkoop terrein Goudkade Refractories

Een deel van de voormalige Cycluslocatie aan de Goudkade is in 2018 verkocht. De meerjarige effecten van de vrijvallende exploitatiebaten en -lasten zijn administratief verwerkt in deze begroting.

5.3.5 Effecten voortgang 2018

Bij het 2^e ijkmoment 2018 worden onder andere de financiële afwijkingen in beeld gebracht die voortvloeien uit de eerste acht maanden van 2018. De afwijkingen die betrekking hebben op het jaar 2018 zijn verwerkt in de 2^e begrotingswijziging 2018, die afzonderlijk door de raad wordt vastgesteld. De financiële afwijkingen die betrekking hebben op 2019 en latere jaren komen aan de orde in deze programmabegroting. Zie hiervoor de volgende tabel.

bedragen x € 1.000	2019	2020	2021	2022
Reorganisatie ION	0	0	30	30
Maatschappelijke begeleiding statushouders	-187	0	0	0
Herziening doorbelasting Gouwepark	0	0	-99	-99
MIVOP/INA exploitatiebudget	-709	-529	-354	-183
Nieuwe Sociale Dienst	-160	-160	0	0
Precario-opbrengsten (kabels en leidingen) v.a. 2022	0	0	0	154
Stelpost meerjarenbegroting 2019-2022	0	0	0	500
Uitwerking loon- en prijscompensatie	67	66	66	66
Uitwerking Vrijval nader te bepalen loon en prijsontwikkeling 2019	283	0	0	0
VRHM	-80	-80	-116	-116
Actualisatie CIP/financieringsfunctie	787	35	-6	-86
Reserve SD	0	0	-35	0
Budgetten PIT	0	-82	0	0
Totaal effecten voortgang 2018	2	-750	-514	266

Toelichting op de tabel

Reorganisatie ION

Conform de vastgestelde financiële kaders voor de begroting 2019 wordt de te verwachten onderbesteding op het re-integratiebudget in 2018 overgeheveld naar 2019 en 2020 ter vernieuwing van de Sociale Dienst.

Maatschappelijke begeleiding statushouders

In de eerste maanden van 2018 zijn de uitgaven voor de inzet voor maatschappelijke begeleiding van statushouders achtergebleven. Met de ambitie van het college op het dossier integratie is vanaf het 4e kwartaal wel een inzet van deze middelen voor deze doelgroep voorzien. In 2019 wordt dit voortgezet vooruitlopend op het plan van aanpak op basis van de plannen van Koolmees waarin gemeenten vanaf 2020 meer verantwoordelijkheid en financiële middelen krijgen voor inburgering van de statushouders.

Herziening doorbelasting Gouwepark

Naar verwachting wordt de ontwikkeling van het bedrijventerrein Gouwe Park in 2020 afgerond. De inzet en bijbehorende inkomsten van gemeentelijk personeel komen hiermee vanaf 2021 te vervallen.

MIVOP/INA exploitatiebudget

Software as a service, vaak afgekort als SaaS, is software die als een online dienst wordt aangeboden. De SaaS-aanbieder zorgt voor installatie, onderhoud en beheer, de gebruiker benadert de software over het internet bij de SaaS-aanbieder. De klant hoeft de software en de daarvoor benodigde hardware niet aan te schaffen, maar betaalt slechts voor het gebruik.

Binnen de gemeente Gouda vindt steeds meer een verschuiving plaats van de traditionele aanschaf naar SaaS toepassingen. SaaS toepassingen mogen op grond van het Besluit begroting en verantwoording (BBV) niet worden geactiveerd. Dat betekent dat de huidige MIVOP kredieten hiervoor niet meer kunnen worden gebruikt. Door middel van deze technische wijziging worden de bij de MIVOP kredieten horende kapitaallasten omgezet naar exploitatiebudget. Dit leidt voor de periode 2019 tot en met 2022 tot een nadeel omdat de vrijvallende kapitaallasten pas na verloop van tijd het oorspronkelijke niveau van € 800.000 bereiken. Deze technische wijziging heeft geen gevolgen voor het schuldenplafond.

Nieuwe Sociale Dienst

Conform de vastgestelde financiële kaders voor de begroting 2019 wordt de te verwachten onderbesteding op het re-integratiebudget in 2018 overgeheveld naar 2019 en 2020 ter vernieuwing van de Sociale Dienst.

Precario-opbrengsten (kabels en leidingen) v.a. 2022

De wegvallende precario-opbrengsten op ondergrondse kabels en leidingen met ingang van 2022 is in deze begroting verwerkt. Het bedrag valt € 154.000 lager uit dan het eerder gecommuniceerde richtbedrag van € 2.200.000.

Stelpost meerjarenbegroting 2019-2022

Het college heeft besloten tot een taakstelling van € 500.000 voor 2022 om ook voor die jaarschijf een (ruim) sluitende begroting te realiseren.

Uitwerking loon- en prijscompensatie

Bij de toekenning van de loon- en prijscompensatie voor 2019 is rekening gehouden met de doorbelastingen aan projecten, investeringen en derden. Dit leidt tot een voordeel van ongeveer € 67.000 voor het perspectief.

Uitwerking vrijval nader te bepalen loon- en prijsontwikkeling 2019

Bij de uitwerking van de meicirculaire 2018 is een bedrag geoormerkt voor loon- en prijsstijging 2019, dat bij nader inzien niet ingezet hoeft te worden. Dit leidt tot een eenmalige vrijval van € 283.000.

VRHM

In de meerjarenbegroting 2019 van de Veiligheidsregio zijn onvermijdbare kosten verwerkt; dit leidt tot een stijging van de bijdrage. Daarnaast moet Gouda een hogere bijdrage betalen in verband met een herberekening van het functioneel leeftijdsontslag (FLO).

Actualisatie CIP/financieringsfunctie

Als gevolg van de actualisatie van het CIP en dan vooral als gevolg van het doorschuiven van enkele kredieten ontstaat een financieel voordeel in 2019 gevolgd door financiële nadelen in de jaren erna. Het voordeel wordt gedempt door de hiermee samenhangende financieringsbehoefte. Het saldo is verwerkt in deze begroting.

Reserve sociaal domein

Bij de uitwerking van de Kaders voor de programmabegroting 2019-2022 bleek dat de reserve Sociaal domein in 2019 negatief te worden. Dit is niet toegestaan. Daarom moet in dat jaar € 35.000 in die reserve worden gestort.

Budgetten Preventie en Interventie Team (PIT)

Betreft het spreiden van de budgetten voor 2018 en 2019 over schooljaren 2018/2019 en 2019/2020.

5.3.6 Budgetneutrale wijzigingen

De voorgaande secties van dit hoofdstuk bevatten voorstellen die effect hebben op het (meerjaren)perspectief. Hierna worden de voorstellen voor de zogenaamde budgettair neutrale wijzigingen gepresenteerd. Het gaat dan bijvoorbeeld om subsidies die worden ontvangen waar even hoge uitgaven tegenover staan. Of om budgetten die worden overgeheveld naar een ander programma. Ofschoon deze aanpassingen geen effect hebben op het financieel perspectief valt de vaststelling onder het budgetrecht van de gemeenteraad.

Beheer openbare ruimte Westergouwe naar Gouda

Het projectbureau Westergouwe heeft de verantwoordelijkheid voor beheer openbare ruimte Westergouwe fase 1 overgedragen aan de gemeente. De beheerbudgetten worden verrekend met de hiervoor bestemde stelpost Westergouwe.

Verkiezingsbudgetten

Op de kosten voor het op- en afbouwen van de stembureaus vindt een herschikking plaats van het budget. Het budget was tot 2019 ondergebracht bij de afdeling BOR als onderdeel van de lumpsum infra Cyclus.

RMC sisa

Op basis van de nieuwste beschikkingen worden de budgetten voor de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten (RMC) geactualiseerd; dit gebeurt budgetneutraal.

SHV overhead

Een herschikking vindt plaats van de overhead op de schuldhulpverlening; dit gebeurt budgetneutraal.

Omzetten P-budget in exploitatiebudget

Na het pensioen van een medewerker is het klachtenonderhoud uitbesteed. Het salarisbudget wordt omgezet in exploitatiebudget.

INA herschikking

In het kader van realistisch begroten vindt een herschikking plaats op de baten en lasten.

5.3.7 Mee-/tegenvallers

Naast alle voornoemde onderwerpen spelen diverse zaken of dossiers die op korte of langere termijn mogelijk tot (aanzienlijke) mee- of tegenvallers voor het perspectief kunnen leiden. Zonder volledig te willen zijn en in willekeurige volgorde kan worden gedacht aan onderwijshuisvesting, de septembercirculaire over het Gemeentefonds, loon- en prijsontwikkelingen in het sociaal domein, grondverbetering, mobiliteit, Lekkenburg, Chocoladefabriek.

5.3.8 Financiële gevolgen per programma

In onderstaand overzicht zijn per programma de financiële gevolgen opgenomen van het bestaande beleid en van het 1e en 2e ijkmoment 2018 op de programmasaldi.

bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
01 Economie, werk en onderwijs				
Bestaand beleid	12.211	12.808	12.507	11.823
Eerste ijkmoment	-504	-1.119	-474	-465
Tweede ijkmoment	-108	581	877	1.353
Saldo programma	11.599	12.270	12.910	12.711
02 Energie en klimaat				
Bestaand beleid	-2.368	-3.027	-2.879	-2.995
Eerste ijkmoment	37	37	37	37
Tweede ijkmoment	496	576	576	576
Saldo programma	-1.835	-2.414	-2.266	-2.382
03 Wonen en leefomgeving				
Bestaand beleid	23.936	23.348	23.663	24.513
Eerste ijkmoment	137	-157	212	235
Tweede ijkmoment	700	893	1.572	1.923
Saldo programma	24.773	24.084	25.447	26.671
04 Sociaal domein				
Bestaand beleid	87.912	86.108	85.642	84.481
Eerste ijkmoment	-583	-811	-1.078	-823
Tweede ijkmoment	3.039	2.975	2.417	3.010
Saldo programma	90.368	88.272	86.981	86.668
05 Cultuur, sport en recreatie				
Bestaand beleid	13.800	13.732	13.647	13.320
Eerste ijkmoment	245	270	274	277
Tweede ijkmoment	602	1.085	1.910	1.150
Saldo programma	14.647	15.087	15.831	14.747
06 Leefbaarheid en veiligheid				
Bestaand beleid	8.525	8.175	8.173	8.206
Eerste ijkmoment	-99	-182	-181	-181
Tweede ijkmoment	370	611	597	547
Saldo programma	8.796	8.604	8.589	8.572
07 Bestuur en organisatie				
Bestaand beleid	21.868	22.083	21.997	22.008
Eerste ijkmoment	868	835	840	840
Tweede ijkmoment	1.502	1.470	1.097	925
Saldo programma	24.238	24.388	23.934	23.773
08 Financiering en alg. dekkingsmiddelen				
Bestaand beleid	-165.909	-163.250	-162.774	-161.379
Eerste ijkmoment	-77	1.151	394	103
Tweede ijkmoment	-6.600	-8.192	-9.046	-9.484
Saldo programma	-172.586	-170.291	-171.426	-170.760

5.3.9 Geprognosticeerde balans

De (verplichte) geprognosticeerde balans geeft inzicht in de meerjarige ontwikkeling van de bezittingen en de schulden van de gemeente.

Activa

bedragen * € 1.000	01-01-2019	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022
VASTE ACTIVA					
Materiele vaste activa	345.099	359.074	357.918	353.677	349.481
Immateriele vaste activa	14.662	14.210	13.758	13.307	12.856
Financiële vaste activa	4.299	4.289	4.279	4.271	4.271
TOTAAL VASTE ACTIVA	364.061	377.573	375.955	371.255	366.608
VLOTTENDE ACTIVA					
Voorraden/ bouwgrond in expl.	21.353	15.798	15.189	11.360	5.582
Voorzieningen grondexploitaties	-5.000	-2.500	0	0	0
Totaal voorraden	16.353	13.298	15.189	11.360	5.582
Uitzettingen	18.516	18.516	18.516	18.516	18.516
Liquide middelen	45	171	45	2	2.026
Overlopende activa	12.000	12.000	12.000	12.000	12.000
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	46.915	43.985	45.750	41.878	38.124
TOTAAL GENERAAL ACTIVA	410.975	421.558	421.705	413.133	404.732

Passiva

bedragen * € 1.000	01-01-2019	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022
VASTE PASSIVA					
Algemene reserve	36.434	38.382	39.472	41.161	43.636
Bestemmingsreserves	16.144	15.614	16.921	18.630	20.589
Totaal eigen vermogen	52.579	53.996	56.393	59.790	64.225
Voorzieningen	31.714	38.994	36.776	36.899	38.440
Opgenomen langlopende geldleningen	262.543	288.360	289.129	278.000	262.271
Totaal vreemd vermogen	294.258	327.354	325.905	314.900	300.711
TOTAAL VASTE PASSIVA	346.836	381.350	382.298	374.690	364.936
VLOTTENDE PASSIVA					
Kortlopende schulden:					
Opgenomen kasgeldleningen	18.009	4.079	3.277	4.813	6.166
Overige kortlopende schulden	21.130	21.130	21.130	21.130	21.130
Totaal kortlopende schulden	39.139	25.209	24.407	25.943	27.296
Totaal overlopende passiva	25.000	15.000	15.000	12.500	12.500
TOTAAL VLOTTENDE PASSIVA	64.139	40.209	39.407	38.443	39.796
TOTAAL GENERAAL PASSIVA	410.975	421.558	421.705	413.133	404.732

5.3.10 EMU-saldo

Het overzicht van het EMU-saldo is een verplicht onderdeel in de begroting. Samen met de geprognosticeerde balans geeft het inzicht in toekomstige ontwikkelingen van de financieringsbehoefte van de gemeente Gouda.

	Omschrijving (bedragen * € 1.000)	2018	2019 Volgens begroting 2019	2020 Volgens meerjaren- raming in begroting 2019
1.	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-796		
2.	Mutatie (im)materiële vaste activa	-3.011	13.975	-1.157
3.	Mutatie voorzieningen	6.882	7.280	-2.219
4.	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	7.004	-5.555	-610
5.	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa			
	Berekend EMU-saldo	2.093	-1.140	-452

5.4 Grondslagen

In dit hoofdstuk staan de financiële uitgangspunten die zijn gebruikt bij de totstandkoming van de ramingen in de financiële begroting.

Waar ramingen worden verhoogd wegens inflatie gebeurt dit met 2,4% (2019), 2,0% (2020), 1,8% (2021) en 1,9% (2022) conform de circulaire gemeentefonds mei 2018.

Voor de berekening van de financieringslasten in 2019 wordt uitgegaan van:

- de door de budgethouders aangegeven uitputtingsritmes voor kredieten, reserves en voorzieningen;
- (vastgestelde) grondexploitaties die gefinancierd worden afhankelijk van de mogelijkheid/wenselijkheid tot het fixeren van het renterisico in de respectievelijke projecten en/of afhankelijk van het specifieke cashflowverloop;
- rekenrente aan te trekken kort geld van 0,50% in 2019 oplopend tot 1,50% in 2022;
- rekenrente aan te trekken lang geld van 1,30% in 2019 oplopend tot 2,40% in 2022;
- een omslagrente van 2,75%;
- rekenrente grondexploitaties 3%;
- het ten laste brengen van de rente 'tijdens de bouw' aan het krediet;
- concerninvesteringsplan 2019-2022 dat is opgenomen als bijlage bij deze programmabegroting;
- geraamde dotaties en onttrekkingen aan de reserves en voorzieningen die met deze programmabegroting worden vastgesteld, waarbij het kapitaalbeslag als gevolg van de aanwending van reserves en voorzieningen en investeringen uit het concerninvesteringsplan wordt gefinancierd door middel van langlopende en kortlopende geldleningen.

De ramingen in deze financiële begroting zijn gebaseerd op de bedragen voor 2018 inclusief de 1e begrotingswijziging 2018. Deze bedragen zijn aangevuld met de financiële gevolgen van de ontwikkelingen na het vaststellen van die 1e begrotingswijziging. Zie daarvoor elders in het hoofdstuk Uiteenzetting van de financiële positie en toelichting.

5.5 Overzicht van baten en lasten

In het onderstaande overzicht worden meerjarig per programma alle lasten, baten en het saldo weergegeven. Ook de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves zijn gespecificeerd per programma. Onderaan het overzicht staat het totaal resultaat, dat administratief technisch wordt afgewikkeld ten gunste van de algemene reserve.

Bedragen * € 1.000		Rekening 2017	Begroting 2018 na wijziging	2019	2020	2021	2022
01 Economie, werk en onderwijs	Lasten	18.788	20.488	18.451	20.403	19.150	19.019
	Baten	-6.525	-7.022	-6.847	-8.133	-6.235	-6.237
	Saldo	12.263	13.466	11.604	12.270	12.915	12.782
02 Energie en klimaat	Lasten	22.760	23.958	24.453	25.349	26.454	27.136
	Baten	-25.244	-26.212	-26.289	-27.763	-28.721	-29.249
	Saldo	-2.484	-2.254	-1.836	-2.414	-2.267	-2.113
03 Wonen en leefomgeving	Lasten	37.781	48.026	41.380	36.358	42.903	43.760
	Baten	-18.893	-24.968	-16.622	-12.284	-17.460	-17.641
	Saldo	18.888	23.058	24.758	24.074	25.443	26.119
04 Sociaal domein	Lasten	113.336	118.759	116.148	113.864	112.372	111.957
	Baten	-28.727	-28.551	-25.775	-25.585	-25.387	-25.287
	Saldo	84.609	90.208	90.373	88.279	86.985	86.670
05 Cultuur, sport en recreatie	Lasten	16.261	16.747	17.275	17.715	18.460	17.575
	Baten	-2.539	-2.569	-2.628	-2.629	-2.628	-2.629
	Saldo	13.723	14.178	14.647	15.086	15.832	14.946
06 Leefbaarheid en veiligheid	Lasten	9.013	9.250	8.957	8.766	8.751	8.734
	Baten	-408	-211	-163	-163	-163	-163
	Saldo	8.605	9.039	8.794	8.603	8.588	8.571
07 Bestuur en organisatie	Lasten	27.965	27.108	27.467	27.518	26.563	26.417
	Baten	-5.582	-3.929	-3.221	-3.123	-2.632	-2.632
	Saldo	22.382	23.179	24.246	24.395	23.931	23.785
08 Financiering en alg. dekkingsmiddelen	Lasten	1.993	1.113	798	2.876	4.563	5.992
	Baten	-168.326	-171.190	-174.801	-175.566	-179.387	-181.186
	Saldo	-166.333	-170.077	-174.003	-172.690	-174.824	-175.194
Totaal saldo van baten en lasten	Lasten	247.897	265.448	254.929	252.849	259.216	260.590
	Baten	-256.244	-264.653	-256.346	-255.246	-262.613	-265.024
	Saldo	-8.347	796	-1.417	-2.398	-3.397	-4.434
Dotatie reserve P 01	Lasten	0	128	0	0	0	0
Dotatie reserve P 02	Lasten	900	0	0	0	0	0
Dotatie reserve P 03	Lasten	759	0	3.443	3.776	3.606	3.446
Dotatie reserve P 05	Lasten	175	0	0	0	0	0
Dotatie reserve P 06	Lasten	3.533	3.196	0	0	0	0
Dotatie reserve P 07	Lasten	1.021	557	557	557	557	557
Dotatie reserve P 08	Lasten	571	800	0	500	500	500
	Totaal	6.959	4.680	4.000	4.833	4.663	4.503
Onttrekking reserve P 01	Baten	-153	-260	-29	-28	-28	-27
Onttrekking reserve P 02	Baten	-350	-95	0	0	0	0
Onttrekking reserve P 03	Baten	-1.609	-893	-90	-140	-140	-40
Onttrekking reserve P 04	Baten	-611	-3.199	-2.210	-3.820	-365	0
Onttrekking reserve P 05	Baten	-163	-4.928	0	-275	-900	0
Onttrekking reserve P 06	Baten	-1.256	-1.270	-1.120	0	0	0
Onttrekking reserve P 07	Baten	-978	-1.147	-748	-672	-522	-522
Onttrekking reserve P 08	Baten	-1.937	-751	0	0	0	0
	Totaal	-7.058	-12.543	-4.197	-4.935	-1.955	-589
Saldo mutaties reserves	Saldo	-99	-7.863	-197	-102	2.708	3.914
Totaal resultaat	Voordeel	-8.446	-7.067	-1.614	-2.500	-689	-520
	Nadeel	0	0	0	0	0	0

5.6 Incidentele baten en lasten

Artikel 189 van de Gemeentewet schrijft voor dat de raad erop toeziet dat de begroting structureel en reëel in evenwicht is. Daarmee wordt bedoeld dat in de begroting de structurele lasten gedekt worden door structurele baten. Om vast te kunnen stellen dat sprake is van structureel evenwicht is het belangrijk dat inzicht bestaat in welk deel van de baten en lasten incidenteel zijn en welke structureel. Daartoe is in de begroting een limitatief overzicht van de incidentele lasten en baten opgenomen en zijn deze per programma inzichtelijk gemaakt. Daarnaast worden toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves vermeld, zowel incidenteel als structureel.

Het overzicht van baten en lasten dient niet alleen voor het horizontale toezicht door de raad, maar is voor de financiële toezichthouder, de provincie Zuid-Holland, een belangrijk overzicht bij de bepaling of de gemeente in aanmerking komt voor het gewenste repressieve toezicht.

In de onderstaande tabel is aangegeven wat het saldo van het totaal van de incidentele baten en de incidentele lasten is in het meerjarenperspectief.

Exploitatie voor bestemming (bedragen x € 1.000)	2019	2020	2021	2022
Totaal lasten	254.929	252.849	259.216	260.590
Totaal baten	-256.346	-255.246	-262.613	-265.024
Saldo	-1.417	-2.398	-3.397	-4.434
Mutaties reserves				
Storting in reserves	4.000	4.833	4.663	4.503
Putting uit reserves	-4.197	-4.935	-1.955	-589
Saldo reserves	-197	-102	2.708	3.914
Saldo begroting na bestemming (=voordeel)	-1.614	-2.500	-689	-520
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	-1.947	-2.020	-1.870	-1.960
Structureel begrotingssaldo	-3.561	-4.520	-2.559	-2.480

Geconcludeerd kan worden dat meerjarig geen structurele lasten worden gedekt door incidentele baten en dat de begroting structureel en reëel in evenwicht is.

5.7 Concerninvesteringsplan

Investerings hebben als kenmerk dat zij duurzaam zijn. Een investering gaat meerdere jaren mee. Op het moment dat een investering plaatsvindt (aanschaf c.q. bouw van een object) worden de uitgaven gedaan. Deze uitgaven leiden echter niet direct tot lasten in de exploitatiebegroting. Toerekening van de kapitaallasten (afschrijving en rentekosten) vindt voor de eerste keer plaats in het jaar nadat een investering is opgeleverd. Het aantal jaren dat de kapitaallasten worden toegerekend is afhankelijk van het soort investering.

Met het vaststellen van deze programmabegroting autoriseert de raad de investeringen uit de jaarschijf 2019. Zie hiervoor de bijlage Concerninvesteringsplan 2018-2022.

De investeringen, die nu in het CIP zijn opgenomen, leiden bij gehele realisatie tot de volgende kapitaallasten:

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Staat van Activa	25.028	23.974	22.844	21.680
Investerings met jaar gereed 2018	1.813	1.777	1.742	1.707
Investerings met jaar gereed 2019	0	2.036	1.997	1.957
Investerings met jaar gereed 2020	0	0	2.160	2.117
Investerings met jaar gereed 2021	0	0	0	1.018
Totaal	26.841	27.787	28.743	28.479

Op de bovenste regel staan de kapitaallasten van de huidige staat van activa, dus de investeringen die in het verleden gedaan zijn. Daaronder staan de kapitaallasten die voortvloeien uit de jaarschijven (jaar gereed) 2018 tot en met 2021.

5.8 Financiering

De ontwikkeling van de financieringspositie is bepalend voor de toekomstige ontwikkeling van de omvang van de leningenportefeuille (het lange vreemd vermogen). Uit de onderstaande investerings- en financieringsstaat blijken financieringstekorten voor de jaren 2019 tot en met 2022. Deze tekorten worden afgedekt door middel van het aantrekken van kasgeldleningen (kort vreemd vermogen).

Gedetailleerde informatie over financiering, treasury, leningenportefeuille etc. is opgenomen in de zogenaamde paragraaf financiering binnen deze programmabegroting.

Bedragen * € 1.000	ultimo 2019	ultimo 2020	ultimo 2021	ultimo 2022
INVESTERINGEN				
(Im)materiële vaste activa	373.284	371.676	366.984	362.337
Financiële vaste activa	4.289	4.279	4.271	4.271
Totaal vaste activa	377.573	375.955	371.255	366.608
Onderhanden werk (grondexploitatie)	15.798	15.189	11.360	5.582
TOTAAL VASTE ACTIVA EN ONDERHANDEN WERK	393.371	391.144	382.615	372.189
FINANCIERING				
Eigen vermogen:				
Algemene reserve (inclusief reserve Sociaal Domein, reserve 3D's en Egalisatiereserve Openbare ruimte)	38.084	38.824	40.143	40.605
Bestemmingsreserves	15.444	16.751	18.460	20.419
Vreemd vermogen:				
Voorzieningen (inclusief voorzieningen grondexploitatie)	41.494	36.776	36.899	38.440
Opgenomen langlopende geldleningen	288.360	289.129	278.000	264.271
TOTAAL FINANCIERINGSMIDDELEN	383.381	381.480	373.503	363.735
FINANCIERINGSTEKORT (+) OF OVERSCHOT (-)	9.990	9.664	9.112	8.454

5.9 Stand en verloop reserves

Hieronder volgt een overzicht per programma van het geprognosticeerde verloop van de reserves. Hierin zijn de beginstanden, de mutaties en de eindstanden voor de periode 2019-2022 opgenomen. Het begrotingssaldo c.q. het meerjarenperspectief is afgewikkeld ten gunste van de algemene reserve, die gekoppeld is aan Financiering en algemene dekkingsmiddelen. Aanvullend is op grond van wettelijke voorschriften in de bijlagen een overzicht opgenomen met een specificatie per reserve.

Programma 1 Economie, werk en onderwijs

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	1.063	1.035	1.007	979
Vermeerderingen	0	0	0	0
Verminderingen	28	28	28	26
Stand per 31 december	1.035	1.007	979	953

Programma 3 Wonen en leefomgeving

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	5.359	6.049	7.501	9.202
Vermeerderingen	730	1.492	1.741	1.992
Verminderingen	40	40	40	40
Stand per 31 december	6.049	7.501	9.202	11.154

Programma 4 Sociaal domein

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	5.458	5.458	5.458	5.458
Vermeerderingen	0	0	0	0
Verminderingen	0	0	0	0
Stand per 31 december	5.458	5.458	5.458	5.458

Programma 5 Cultuur, sport en recreatie

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	1.962	1.962	1.962	1.962
Vermeerderingen	0	0	0	0
Verminderen	0	0	0	0
Stand per 31 december	1.962	1.962	1.962	1.962

Programma 6 Leefbaarheid en veiligheid

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	1.832	832	832	832
Vermeerderingen	0	0	0	0
Verminderen	1.000	0	0	0
Stand per 31 december	832	832	832	832

Programma 7 Bestuur en organisatie

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	468	277	161	196
Vermeerderingen	557	556	556	556
Verminderen	748	672	521	522
Stand per 31 december	277	161	196	230

Programma 8 Financiering en algemene dekkingsmiddelen

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	36.434	38.382	39.472	41.161
Vermeerderingen	4.328	5.285	3.054	2.475
Verminderen	2.380	4.195	1.365	0
Stand per 31 december	38.382	39.472	41.161	43.636

Totaal programma's

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	52.579	53.996	56.393	59.791
Vermeerderingen	5.614	7.333	5.352	5.023
Verminderen	4.197	4.936	1.954	589
Stand per 31 december	53.996	56.393	59.791	64.225

5.10 Stand en verloop voorzieningen

Hieronder volgt een overzicht per programma van het geprognosticeerde verloop van de voorzieningen. Hierin zijn de beginstanden, de mutaties en de eindstanden voor de periode 2019-2022 opgenomen. Aanvullend is op grond van wettelijke voorschriften in de bijlagen een overzicht opgenomen met een specificatie per voorziening.

Programma 1 Economie, werk en onderwijs

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	15.827	21.001	17.183	14.618
Vermeerderingen	5.275	5.960	7.147	8.015
Verminderen	101	9.778	9.712	9.758
Stand per 31 december	21.001	17.183	14.618	12.875

Programma 3 Wonen en leefomgeving

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	10.338	12.581	14.257	17.022
Vermeerderingen	4.681	3.894	4.840	5.435
Verminderen	2.438	2.218	2.075	2.074
Stand per 31 december	12.581	14.257	17.022	20.383

Programma 4 Sociaal domein

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	52	52	52	52
Vermeerderingen	0	0	0	0
Verminderen	0	0	0	0
Stand per 31 december	52	52	52	52

Programma 7 Bestuur en organisatie

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	5.498	5.361	5.283	5.206
Vermeerderingen	103	102	103	103
Verminderen	240	180	180	180
Stand per 31 december	5.361	5.283	5.206	5.129

Totaal programma's

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	31.715	38.995	36.775	36.898
Vermeerderingen	10.059	9.956	12.090	13.553
Verminderingen	2.779	12.176	11.967	12.012
Stand per 31 december	38.995	36.775	36.898	38.439

5.11 Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Overeenkomstig de artikelen 20 en 22 van het BBV dient afzonderlijke aandacht te worden besteed aan de jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. In principe zijn alle arbeidskosten gerelateerde verplichtingen in de exploitatiebegroting verwerkt. Een uitzondering wordt gevormd door de voorziening voor de garantieafspraken voor verlofsparen. Door invoering van de levensloopregeling is de verlofspaarregeling met ingang van 1 april 2006 vervallen. De voorziening dient om bij opname van de gespaarde uren een compensatie te hebben voor de kosten van dan waarschijnlijk benodigde inzet van anderen om de afgesproken productie te kunnen realiseren.

6 Besluit bij Programmabegroting 2019-2022

(voorgesteld) besluit van
de gemeenteraad

voorstelnummer: 2272

onderwerp: Programmabegroting 2019-2022

De raad van de gemeente Gouda;

gelezen het voorstel van 9 oktober 2018;

gelet op artikel 189 en 191 van de Gemeentewet;

besluit:

1. De reserve versnellen woningbouw en transformatie in te stellen.
2. De Programmabegroting 2019-2022 vast te stellen.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 7 november 2018.

De raad der gemeente voornoemd,

, griffier , voorzitter

7 Bijlagen

7.1 Concerninvesteringsplan 2018-2022

Programma 1 Economie, werk en onderwijs

Omschrijving	Jaar gereed	Netto krediet	Kapitaal- lasten 2019	Kapitaal- lasten 2020	Kapitaal- lasten 2021	Kapitaal- lasten 2022
Investerings economisch nut						
1e inr. 1 extra groep Livingstoneschool	2018	15.535	1.463	1.435	1.406	1.378
1e inrichting groep 24 Al Qalam	2018	15.850	1.493	1.464	1.435	1.406
IHP 2019	2019	1.000.000	0	77.500	76.125	74.750
IHP 2020	2020	2.000.000	0	0	155.000	152.250
IHP 2021	2021	3.800.000	0	0	0	294.500
IHP 2022	2022	3.800.000	0	0	0	0
Inpandige uitbreiding Kesper College	2018	147.000	11.393	11.190	10.988	10.786
Permanente uitbreiding De Triangel met 4 lokalen, Coniferensingel 20	2019	200.000	0	15.500	15.225	14.950
Renovatie Goudse Waarden	2020	8.072.000	0	0	625.580	614.481
Samuelschool 1e inr. Groep 10	2018	15.850	1.493	1.464	1.435	1.406
Verb. zolder Kesper College	2018	285.000	22.088	21.696	21.304	20.912
Vernieuwbouw De Ark	2019	5.718.641	0	443.195	435.331	427.468
Vervangen van dakbedekking van Al Qalam	2018	115.000	8.913	8.754	8.596	8.438
Voorbereiding, niet-commerciële voorzieningen Westergouwe (2007) gesloten deel	2022	517.500	0	0	0	0
Voorzieningcluster (School) 1 bouwkosten	2024	1.865.000	0	0	0	0
WesterG: Bibliotheek	2027	323.854	0	0	0	0
WesterG: Buurtservicecentrum	2027	4.553.796	0	0	0	0
WesterG: Peuterspeelzaal 1	2024	721.747	0	0	0	0
WesterG: Peuterspeelzaal 2	2027	797.911	0	0	0	0
WesterG: Pleininrichting	2024	250.281	0	0	0	0
WesterG: School 1	2024	2.706.603	0	0	0	0
WesterG: School 2	2027	5.056.836	0	0	0	0
WesterG: School 3	2024	4.864.260	0	0	0	0
WesterG: School 4	2027	5.380.477	0	0	0	0
WesterG: Sporthal	2024	6.706.883	0	0	0	0
WesterG: Tijdelijke school	2031	2.998.494	0	0	0	0
WesterG: Onvoorzien bouwkosten fase 1	2024	450.000	0	0	0	0
WesterG: Onvoorzien bouwkosten fase 2	2027	550.000	0	0	0	0
WesterG: Sportveld	2024	874.054	0	0	0	0
WesterG: Voorbereidings krediet fase 2	2027	713.281	0	0	0	0
Totaal investeringen met economisch nut		64.515.853	46.843	582.198	1.352.425	1.622.725
Investerings met maatschappelijk nut						
Watersysteem Historische Binnenstad deel 2	2019	224.545	0	15.157	14.910	14.663
Totaal investeringen met maatschappelijk nut		224.545	0	15.157	14.910	14.663
TOTAAL PROGRAMMA 1		64.740.398	46.843	597.355	1.367.335	1.637.388

Programma 2 Energie en klimaat

Omschrijving	Jaar gereed	Netto krediet	Kapitaal- lasten 2019	Kapitaal- lasten 2020	Kapitaal- lasten 2021	Kapitaal- lasten 2022
Investerings economisch nut						
AfvalScheidenLoont	2018	517.882	48.767	47.817	46.868	45.918
Ondergrondse containers afvalinzameling meerjarenplan deel 2009	2018	135.867	12.794	12.545	12.296	12.047
Rioleringskrediet 2018 - 15jr	2018	119.000	11.206	10.987	10.769	10.551
Rioleringskrediet 2018 - 40jr	2018	5.835.460	306.362	302.350	298.338	294.327
Rioleringskrediet 2019 - 15jr	2019	124.620	0	11.735	11.507	11.278
Rioleringskrediet 2019 - 40jr	2019	6.106.380	0	320.585	316.387	312.189
Verbetering Afvalscheiding (voorheen 'Implementatie verbeterplan gescheiden inzameling (CIP 2005))	2018	72.894	6.865	6.731	6.597	6.464
Voorbereidings krediet ECO park	2019	256.000	0	58.240	56.832	55.424
Totaal investeringen met economisch nut		13.168.103	385.994	770.990	759.594	748.198
TOTAAL PROGRAMMA 2		13.168.103	385.994	770.990	759.594	748.198

Programma 3 Wonen en leefomgeving

Omschrijving	Jaar gereed	Netto krediet	Kapitaal- lasten 2019	Kapitaal- lasten 2020	Kapitaal- lasten 2021	Kapitaal- lasten 2022
Investerings economisch nut						
Aanpassingen pand Zwolleweg 2 (2017)	2018	54.138	4.196	4.121	4.047	3.972
Inv woonw-terreinen div. 51 plaatsen	2018	32.417	3.052	2.993	2.934	2.874
Verduurzaming Vastgoed 2018	2019	860.594	0	66.696	65.513	64.330
Verduurzaming Vastgoed 2019	2019	752.173	0	58.294	57.260	56.225
Verduurzaming Vastgoed 2020	2020	166.440	0	0	12.899	12.670
Vervangen computers best.Selectief	2023	350.000	0	0	0	0
Toegangssysteem Binnenstad (zakpalen)						
WW-Standplaats EMT betonplaat	2018	350.000	23.625	23.240	22.855	22.470
Totaal investeringen met economisch nut		2.565.762	30.873	155.344	165.508	162.541
Investerings met maatschappelijk nut						
GP: Hanzeweg	2018	32.010	2.481	2.437	2.393	2.349
GP: VRI Nieuwe Gouwe Oostzijde	2018	135.750	17.308	16.935	16.562	16.188
Herinr.Sportlaan js 2018	2021	235.000	0	0	0	18.213
Herontwikkeling Zuidelijk Stationsgebied	2020	4.057.000	0	0	314.418	308.839
Inr.openb.gebied Fietsveiligheid 2017	2018	100.000	22.750	22.200	21.650	21.100
Inr.openb.gebied Fietsveiligheid 2018	2018	100.000	22.750	22.200	21.650	21.100
Inr.openb.gebied Fietsveiligheid 2019	2019	250.000	0	56.875	55.500	54.125
Inr.openb.gebied Fietsveiligheid 2020	2020	250.000	0	0	56.875	55.500
Investerings PP jaarschijf 2018	2018	3.500.000	446.250	436.625	427.000	417.375
Investerings PP jaarschijf 2019	2019	3.500.000	0	446.250	436.625	427.000
Investerings PP jaarschijf 2020	2020	3.500.000	0	0	446.250	436.625
Investerings PP jaarschijf 2021	2021	3.500.000	0	0	0	446.250
Investerings PP jaarschijf 2022	2022	3.500.000	0	0	0	0
Mobiliteitsplan js 2018 en 2019	2019	315.000	0	71.663	69.930	68.198
Mobiliteitsplan js 2020	2020	230.000	0	0	52.325	51.060
Mobiliteitsplan js 2021	2021	280.000	0	0	0	63.700
PP CIP jaarschijf 2018	2018	1.342.000	171.105	167.415	163.724	160.034
PP CIP jaarschijf 2019	2019	1.155.000	0	147.263	144.086	140.910
PP CIP jaarschijf 2020	2020	2.700.000	0	0	344.250	336.825
PP CIP jaarschijf 2021	2021	538.000	0	0	0	68.595
PP CIP jaarschijf 2022	2022	1.280.000	0	0	0	0
PP Lange Termijn Investerings (LTI) jaarschijf 2018	2018	3.840.431	201.623	198.983	196.342	193.702
PP Lange Termijn Investerings (LTI) jaarschijf 2019	2019	170.283	0	8.940	8.823	8.706
PP Lange Termijn Investerings (LTI) jaarschijf 2022	2022	638.067	0	0	0	0
Vervanging VRI Goejanverweldijk - Fluwelensingel - Haastrechtsebrug, nr 24 (2017)	2020	300.000	0	0	38.250	37.425
Vervanging VRI Graaf Florisweg - Zwarteweg - Steijnpad, nr 40 (2018)	2018	280.000	35.700	34.930	34.160	33.390
VRI SLH Zeedijk en Nwe Gouwe_ Keerkring	2018	150.306	19.164	18.751	18.338	17.924
Totaal investeringen met maatschappelijk nut		35.878.847	939.131	1.651.467	2.869.151	3.405.133
TOTAAL PROGRAMMA 3		38.444.609	970.004	1.806.811	3.034.659	3.567.674

Programma 4 Sociaal domein

Omschrijving	Jaar gereed	Netto krediet	Kapitaal- lasten 2019	Kapitaal- lasten 2020	Kapitaal- lasten 2021	Kapitaal- lasten 2022
Investerings economisch nut						
Aanpassing Lekkenburg: Bouwkundig 20 jr	2019	539.672	0	41.825	41.083	40.341
Aanpassing Lekkenburg: Installaties 15jr	2019	473.897	0	44.625	43.756	42.888
Totaal investeringen met economisch nut		1.013.569	0	86.450	84.839	83.229
TOTAAL PROGRAMMA 4		1.013.569	0	86.450	84.839	83.229

Programma 5 Cultuur, sport en recreatie

Omschrijving	Jaar gereed	Netto krediet	Kapitaal- lasten 2019	Kapitaal- lasten 2020	Kapitaal- lasten 2021	Kapitaal- lasten 2022
Investerings economisch nut						
Mammoet/handbalveld Vires (2021)	2021	45.000	0	0	0	4.238
Renovatie /uitbreiding speelveld rugby	2018	137.250	15.212	14.898	14.583	14.269
Sporthal Tobbe (10 jaar)	2019	833.786	0	106.308	104.015	101.722
Sportvelden (2019) 1	2019	305.000	0	33.805	33.106	32.407
Sportvelden (2019) 2	2019	70.000	0	5.425	5.329	5.233
Sportvelden (2020) 1	2020	70.000	0	0	7.758	7.598
Sportvelden (2020) 2	2020	70.000	0	0	7.758	7.598
Sportvelden (2020) 3	2020	70.000	0	0	7.758	7.598
Sportvelden (2021)	2021	180.000	0	0	0	19.950
Sportvelden (2022)	2022	305.000	0	0	0	0

Omschrijving	Jaar gereed	Netto krediet	Kapitaal- lasten 2019	Kapitaal- lasten 2020	Kapitaal- lasten 2021	Kapitaal- lasten 2022
Sportvelden (2023)	2023	305.000	0	0	0	0
Sportvelden (2024)	2024	305.000	0	0	0	0
Sportvelden (2025)	2025	305.000	0	0	0	0
Verv kunstgrasmat 2e veld Jodan Boys.	2018	320.400	35.511	34.777	34.043	33.308
Vervanging hekwerken (2019)	2019	15.400	0	1.194	1.172	1.151
Vervanging hekwerken (2020)	2020	15.400	0	0	1.194	1.172
Vervanging hekwerken (2021)	2021	15.400	0	0	0	1.194
Zonnecollectoren (480 m2) Groenhovenbad	2018	172.500	13.369	13.132	12.894	12.657
Zonnepanelen (325) Mammoet	2018	122.394	9.486	9.318	9.149	8.981
Zonnepanelen (600) Groenhovenbad	2018	265.478	20.575	20.210	19.845	19.480
Zonnepanelen (88) Zebra	2018	33.045	2.561	2.515	2.470	2.424
Totaal investeringen met economisch nut		3.961.053	96.714	241.582	261.074	280.980
TOTAAL PROGRAMMA 5		3.961.053	96.714	241.582	261.074	280.980

Programma 6 Leefbaarheid en veiligheid

Omschrijving	Jaar gereed	Netto krediet	Kapitaal- lasten 2019	Kapitaal- lasten 2020	Kapitaal- lasten 2021	Kapitaal- lasten 2022
Investeringen economisch nut						
Parkeerautomaten - aanpassingen	2018	415.000	52.913	51.771	50.630	49.489
Vervanging camera toezicht js 2018	2018	54.000	12.285	11.988	11.691	11.394
Vervanging camera toezicht js 2019	2019	43.787	0	9.961	9.720	9.479
Vervanging camera toezicht js 2020	2020	51.000	0	0	11.603	11.322
Vervanging camera toezicht js 2021	2021	45.000	0	0	0	10.238
Vervanging camera toezicht js 2022	2022	42.000	0	0	0	0
Vervanging camera toezicht js stadstoezicht 2023	2023	42.000	0	0	0	0
Vervanging camera toezicht js stadstoezicht 2024	2024	42.000	0	0	0	0
Vervanging randapparatuur Meldkamer STZ	2022	40.000	0	0	0	0
Vervanging Video managem syst Stadstoezicht	2021	125.000	0	0	0	28.438
Totaal investeringen met economisch nut		899.787	65.198	73.720	83.644	120.360
TOTAAL PROGRAMMA 6		899.787	65.198	73.720	83.644	120.360

Programma 7 Bestuur en organisatie

Omschrijving	Jaar gereed	Netto krediet	Kapitaal- lasten 2019	Kapitaal- lasten 2020	Kapitaal- lasten 2021	Kapitaal- lasten 2022
Investeringen economisch nut						
Automatisering 2019	2019	450.000	0	102.375	99.900	97.425
Automatisering 2020	2020	400.000	0	0	91.000	88.800
Automatisering 2021	2021	275.000	0	0	0	62.563
Automatisering 2022	2022	275.000	0	0	0	0
MIVOP Automatisering 2018	2018	526.110	119.690	116.796	113.903	111.009
MIVOP Bedrijfsvoering 2018	2018	410.250	93.332	91.076	88.819	86.563
MIVOP Geheugen van Gouda 2018	2018	180.750	41.121	40.127	39.132	38.138
MIVOP Generieke Digitale Infrastructuur 2018	2018	107.890	24.545	23.952	23.358	22.765
Verv / inrichting archiefruimten 2032	2032	60.000	0	0	0	0
Verv.koffieautomaten HvdS	2019	25.000	0	3.188	3.119	3.050
Vervanging meubilair HvdS	2019	125.000	0	11.771	11.541	11.312
Vervanging paternosterkasten 2022	2022	120.000	0	0	0	0
Zonwering HvdS	2019	29.000	0	2.731	2.677	2.624
Totaal investeringen met economisch nut		2.984.000	278.688	392.016	473.449	524.249
TOTAAL PROGRAMMA 7		2.984.000	278.688	392.016	473.449	524.249

7.2 Specificatie per reserve en voorziening

7.2.1 Verloop per reserve

Programma 1 Reserve Revitalisering Goudse Poort

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	1.063	1.035	1.007	979
Vermeerderingen	0	0	0	0
Verminderen	28	28	28	26
Stand per 31 december	1.035	1.007	979	953

Programma 3 Reserve wijkontwikkeling

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	32	32	32	32
Vermeerderingen	0	0	0	0
Verminderen	0	0	0	0
Stand per 31 december	32	32	32	32

Programma 3 Reserve actualiseren en digitaliseren bestemmingsplannen

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	69	69	69	69
Vermeerderingen	0	0	0	0
Verminderen	0	0	0	0
Stand per 31 december	69	69	69	69

Programma 3 Reserve nog uit te voeren werkzaamheden 3 Notenboomen

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	231	231	231	231
Vermeerderingen	0	0	0	0
Verminderen	0	0	0	0
Stand per 31 december	231	231	231	231

Programma 3 Reserve nog uit te voeren werkzaamheden Bolwerk

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	465	465	465	465
Vermeerderingen	0	0	0	0
Verminderen	0	0	0	0
Stand per 31 december	465	465	465	465

Programma 3 Reserve versnellen woningbouw en (gebieds)transformatie

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	0	660	2.070	3.730
Vermeerderingen	660	1.410	1.660	1.910
Verminderen	0	0	0	0
Stand per 31 december	660	2.070	3.730	5.640

Programma 3 Reserve parkeren

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	675	705	747	788
Vermeerderingen	70	82	81	81
Verminderen	40	40	40	40
Stand per 31 december	705	747	788	829

Programma 3 Reserve zuidelijk stationsgebied

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	3.888	3.888	3.888	3.888
Vermeerderingen	0	0	0	0
Verminderen	0	0	0	0
Stand per 31 december	3.888	3.888	3.888	3.888

Programma 4 Reserve maatschappelijke opvang en vrouwenopvang

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	5.458	5.458	5.458	5.458
Vermeerderingen	0	0	0	0
Verminderen	0	0	0	0
Stand per 31 december	5.458	5.458	5.458	5.458

Programma 5 Reserve cultuur- en erfgoedfonds

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	212	212	212	212
Vermeerderingen	0	0	0	0
Verminderen	0	0	0	0
Stand per 31 december	212	212	212	212

Programma 5 Reserve vm. NIEGG Spoorzone en Westergouwe

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	1.750	1.750	1.750	1.750
Vermeerderingen	0	0	0	0
Verminderen	0	0	0	0
Stand per 31 december	1.750	1.750	1.750	1.750

Programma 6 Reserve niet gesprongen explosieven WO2

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	1.832	832	832	832
Vermeerderingen	0	0	0	0
Verminderen	1.000	0	0	0
Stand per 31 december	832	832	832	832

Programma 7 Reserve organisatieontwikkeling

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	468	277	161	196
Vermeerderingen	557	556	556	556
Verminderen	748	672	521	522
Stand per 31 december	277	161	196	230

Programma 8 Algemene reserve

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	23.520	24.964	27.569	27.758
Vermeerderingen	1.614	3.000	1.189	1.020
Verminderen	170	395	1.000	0
Stand per 31 december	24.964	27.569	27.758	28.778

Programma 8 Egalisatiereserve openbare ruimte

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	5.880	8.593	10.877	12.742
Vermeerderingen	2.713	2.284	1.865	1.455
Verminderen	0	0	0	0
Stand per 31 december	8.593	10.877	12.742	14.197

Programma 8 Reserve Sociaal Domein

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	6.325	4.165	365	0
Vermeerderingen	0	0	0	0
Verminderen	2.160	3.800	365	0
Stand per 31 december	4.165	365	0	0

Programma 8 Reserve Cofinanciering Regionale Projecten

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	710	660	660	660
Vermeerderingen	0	0	0	0
Verminderen	50	0	0	0
Stand per 31 december	660	660	660	660

Totaal programma's

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	52.579	53.996	56.393	59.791
Vermeerderingen	5.614	7.333	5.352	5.023
Verminderen	4.197	4.936	1.954	589
Stand per 31 december	53.996	56.393	59.791	64.225

7.2.2 Verloop per voorziening

Programma 1 Voorziening verwerking afvalstoffen

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	1.054	1.169	1.100	1.005
Vermeerderingen	119	0	0	0
Verminderings	4	69	95	120
Stand per 31 december	1.169	1.100	1.005	885

Programma 1 Voorziening riolering

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	14.390	19.448	15.699	13.230
Vermeerderingen	5.058	5.751	7.031	7.877
Verminderings	0	9500	9500	9500
Stand per 31 december	19.448	15.699	13.230	11.607

Programma 1 Voorziening planmatig onderhoud gem. onderwijsgebouwen

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	383	383	383	383
Vermeerderingen	97	208	117	139
Verminderings	97	208	117	139
Stand per 31 december	383	383	383	383

Programma 3 Voorziening groot onderhoud brandweerkazerne

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	453	546	564	662
Vermeerderingen	113	113	113	113
Verminderings	20	95	15	15
Stand per 31 december	546	564	662	760

Programma 3 Voorziening deelname grondbank Zuidplas

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	1.440	1.440	1.440	1.440
Vermeerderingen	0	0	0	0
Verminderings	0	0	0	0
Stand per 31 december	1.440	1.440	1.440	1.440

Programma 3 Voorziening groot onderhoud openbare ruimte

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	7.030	8.158	9.767	12.320
Vermeerderingen	2.466	2.792	3.747	4.350
Verminderings	1.338	1183	1194	1194
Stand per 31 december	8.158	9.767	12.320	15.476

Programma 3 Voorziening onderhoud stationsgarage

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	167	189	208	220
Vermeerderingen	46	46	46	46
Verminderings	24	27	34	34
Stand per 31 december	189	208	220	232

Programma 3 Voorziening verhuurdersonderhoud schouwburg

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	132	267	380	258
Vermeerderingen	174	174	174	174
Verminderings	39	61	296	297
Stand per 31 december	267	380	258	135

Programma 3 Voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen en objecten

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	1.116	1.981	1.898	2.123
Vermeerderingen	1.881	769	760	752
Verminderings	1.016	852	535	535
Stand per 31 december	1.981	1.898	2.123	2.340

Programma 4 Voorziening pijporgel aula begraafplaats

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	52	52	52	52
Vermeerderingen	0	0	0	0
Verminderen	0	0	0	0
Stand per 31 december	52	52	52	52

Programma 7 Voorziening pensioenaanspraken (voormalig) wethouders

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	5.363	5.245	5.127	5.009
Vermeerderingen	60	60	60	60
Verminderen	178	178	178	178
Stand per 31 december	5.245	5.127	5.009	4.891

Programma 7 Voorziening spaaruren verlof

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	46	46	46	46
Vermeerderingen	0	0	0	0
Verminderen	0	0	0	0
Stand per 31 december	46	46	46	46

Programma 7 Voorziening onderhoud Huis van de Stad

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	89	70	110	151
Vermeerderingen	42	42	42	42
Verminderen	61	2	1	1
Stand per 31 december	70	110	151	192

Totaal programma 's

Bedragen * € 1.000	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	31.715	38.994	36.774	36.899
Vermeerderingen	10.056	9.955	12.090	13.553
Verminderen	2.777	12.175	11.965	12.013
Stand per 31 december	38.994	36.774	36.899	38.439

7.3 Financiële onderbouwing taakvelden

Vanaf begrotingsjaar 2017 zijn gemeenten verplicht om een overzicht op te nemen waarin de lasten en baten van de gemeente verdeeld worden naar (hoofd)taakvelden. Deze (hoofd)taakvelden zijn door het Rijk vastgesteld. Hierdoor kunnen gemeenten makkelijker met elkaar vergeleken worden. De volgende hoofdtaakvelden worden onderscheiden:

Nummer	Omschrijving taakveld
0.	Bestuur en ondersteuning
1.	Veiligheid
2.	Verkeer, vervoer en waterstaat
3.	Economie
4.	Onderwijs
5.	Sport, cultuur en recreatie
6.	Sociaal domein
7.	Volksgesondheid en milieu
8.	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

De programmabegroting 2019 ingedeeld naar taakvelden ziet er als volgt uit:

Taakvelden: Lasten	2019	2020	2021	2022
0.1 Bestuur	3.461	3.461	3.461	3.461
0.10 Mutaties reserves	4.000	4.832	4.663	4.503
0.11 Resultaat vd rekening baten/lasten	1.614	2.500	689	520
0.2 Burgerzaken	1.997	1.959	1.954	1.949
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	6.170	5.148	4.890	4.853
0.4 Overhead	22.009	22.098	21.148	21.007
0.5 Treasury	-1.674	-1.591	-1.741	-1.959
0.61 OZB woningen	671	671	671	671
0.62 OZB niet-woningen	303	303	303	303
0.63 Parkeerbelasting	166	166	166	166
0.64 Belastingen overig	85	83	83	83
0.8 Overige baten en lasten	1.247	3.244	5.081	6.728
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	4.636	4.633	4.669	4.669
1.2 Openbare orde en veiligheid	4.321	4.133	4.082	4.065
2.1 Verkeer en vervoer	14.440	14.655	15.861	16.153
2.2 Parkeren	1.006	995	1.011	1.080
2.3 Recreatieve havens	263	256	256	256
2.4 Economische havens en waterwegen	769	848	992	1.135
2.5 Openbaar vervoer	126	124	123	121
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	716	1.946	46	44
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	125	125	125	175
3.4 Economische promotie	2.368	2.472	2.452	2.340
4.2 Onderwijshuisvesting	7.054	7.547	8.030	7.820
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	7.419	7.465	7.505	7.505
5.1 Sportbeleid en activering	6.110	6.337	6.412	6.513
5.2 Sportaccommodaties	2.798	2.879	2.820	2.711
5.3 Cultuurpresentatie, -prod. en - part	3.891	3.878	3.857	3.841
5.4 Musea	2.143	2.145	2.145	2.144
5.5 Cultureel erfgoed	229	379	1.129	229
5.6 Media	1.841	1.841	1.841	1.881
5.7 Openb groen en (openlucht) recreatie	4.477	4.579	5.376	5.823
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	7.538	7.245	6.994	7.000
6.2 Wijkteams	6.423	6.456	6.455	6.455
6.3 Inkomensregelingen	31.953	31.299	30.848	29.754
6.4 Begeleide participatie	11.001	10.635	10.165	10.178
6.5 Arbeidsparticipatie	3.009	3.077	2.974	3.108
6.6 Maatwerkvoorziening (WMO)	2.925	2.925	2.925	2.925
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	12.481	12.645	12.790	12.972
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	15.592	14.314	14.236	14.473
6.81 Ge-escaleerde zorg 18+	20.372	20.444	20.261	20.368
6.82 Ge-escaleerde zorg 18-	2.326	2.326	2.256	2.256
7.1 Volksgesondheid	2.487	2.457	2.427	2.427
7.2 Riolering	14.676	15.563	16.681	17.376
7.3 Afval	7.635	7.564	7.551	7.538
7.4 Milieubeheer	2.142	2.222	2.222	2.222
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	41	41	41	41
8.1 Ruimtelijke ordening	2.114	2.109	1.708	1.658
8.2 Grondexpl. (niet-bedrijventerreinen)	10.428	6.079	11.264	11.453
8.3 Wonen en bouwen	2.619	2.669	2.670	2.619
Subtotaal lasten	260.543	260.181	264.568	265.613

Taakvelden: Baten	2019	2020	2021	2022
0.1 Bestuur	-61	-61	-61	-61
0.10 Mutaties reserves	-4.197	-4.935	-1.955	-589
0.2 Burgerzaken	-899	-832	-832	-832
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-4.301	-4.310	-4.302	-4.293
0.4 Overhead	-2.261	-2.230	-1.739	-1.739
0.5 Treasury	-256	-265	-266	-265
0.61 OZB woningen	-7.349	-7.503	-7.650	-7.814
0.62 OZB niet-woningen	-7.158	-7.297	-7.431	-7.581
0.63 Parkeerbelasting	-3.735	-3.685	-3.685	-3.810
0.64 Belastingen overig	-2.556	-2.567	-2.577	-542
0.7 Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	-153.125	-153.627	-157.255	-160.651
0.8 Overige baten en lasten	-622	-622	-523	-523
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-46	-46	-46	-46
1.2 Openbare orde en veiligheid	-117	-117	-117	-117
2.1 Verkeer en vervoer	-160	-160	-160	-160
2.2 Parkeren	-10	-10	-10	-10
2.3 Recreatieve havens	-104	-104	-104	-104
2.4 Economische havens en waterwegen	-1	-1	-1	-1
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-667	-1.900	0	0
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-153	-153	-153	-153
3.4 Economische promotie	-486	-539	-541	-543
4.2 Onderwijshuisvesting	-200	-200	-200	-200
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-5.340	-5.340	-5.340	-5.340
5.2 Sportaccommodaties	-2.524	-2.525	-2.524	-2.525
5.7 Openb groen en (openlucht) recreatie	-100	-100	-100	-100
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-88	-88	-88	-88
6.3 Inkomensregelingen	-24.507	-24.317	-24.217	-24.117
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-1.082	-1.082	-1.082	-1.082
6.82 Ge-escaleerde zorg 18-	-98	-98	0	0
7.2 Riolering	-16.483	-17.921	-18.856	-19.361
7.3 Afval	-9.806	-9.842	-9.865	-9.888
8.1 Ruimtelijke ordening	-1	-1	-1	-1
8.2 Grondexpl. (niet-bedrijventerreinen)	-10.428	-6.081	-11.265	-11.455
8.3 Wonen en bouwen	-1.622	-1.622	-1.622	-1.622
Subtotaal baten	-260.543	-260.181	-264.568	-265.613

Onderstaande tabel toont de samenhang tussen de programma's en de taakvelden voor de jaarschijf 2019.

Programma's/taakvelden	0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	Totaal
Lasten										
01 Economie, werk en onderwijs			769	3.209	14.473					18.451
02 Energie en klimaat								24.453		24.453
03 Wonen en leefomgeving	6.170		15.572			4.477			15.161	41.380
04 Sociaal domein							113.620	2.528		116.148
05 Cultuur, sport en recreatie			263			17.012				17.275
06 Leefbaarheid en veiligheid		8.957								8.957
07 Bestuur en organisatie	27.467									27.467
08 Financiering en alg. dekkingsmiddelen	798									798
Mutaties reserves i.v.m. programma's				3.443				557		4.000
Saldo rekening									1.614	1.614
Subtotaal lasten	34.435	8.957	16.604	6.652	14.473	21.489	113.620	27.538	16.775	260.543

Programma's/taakvelden	0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	Totaal
Baten										
01 Economie, werk en onderwijs			-1	-1.306	-5.540					-6.847
02 Energie en klimaat								-26.289		-26.289
03 Wonen en leefomgeving	-4.301		-170			-100			-12.051	-16.622
04 Sociaal domein							-25.775			-25.775
05 Cultuur, sport en recreatie			-104			-2.524				-2.628
06 Leefbaarheid en veiligheid		-163								-163
07 Bestuur en organisatie	-3.221									-3.221
08 Financiering en alg. dekkingsmiddelen	-174.801									-174.801
Mutaties reserves i.v.m. programma's		-29		-90	-2.210		-1.120	-748		-4.197
Subtotaal baten	-182.323	-192	-275	-1.396	-7.750	-2.624	-26.895	-27.037	-12.051	-260.543
Resultaat	-147.888	8.765	16.329	5.256	6.723	18.865	86.725	501	4.724	0

7.4 Toelichting taakvelden

Met ingang van de begroting 2019 hanteert de gemeente Gouda de zogenaamde taakvelden in plaats van de productgroepen. Deze wijziging is een gevolg van veranderde BBV-regels. Alle gemeenten hanteren met ingang van de begroting 2018 zichtbaar taakvelden. Hiermee wordt beoogd de transparantie toe te laten nemen en gemeenten onderling vergelijkbaar te maken, omdat taakveldinformatie landelijk wordt gepubliceerd op www.waarstaatjegemeente.nl.

Het uitgangspunt is dat de voorgeschreven taakveldindeling ook doorwerkt in de programma's (een taakveld komt maar bij één programma voor). Door het coalitieakkoord is de programma-indeling gewijzigd, waardoor van verschuivingen tussen de programma's geen sprake is.

De verdeling van de taakvelden, inclusief een toelichting over de reikwijdte van het taakveld, treft u hier aan.

Toelichting	Bedragen x € 1.000
Taakveld 0.1 Bestuur	
Programma 07 Bestuur en organisatie	
Saldo	3.400
Lasten	3.461
Baten	-61
Tot dit taakveld behoort de facilitering van de bestuursorganen:	
- college van burgemeester en wethouders (loonkosten, reis- en verblijfkosten e.d.);	
- raad en raadscommissies (vergoedingen, excursies e.d.);	
- de ondersteuning van de raad, de griffie;	
- regionale, landelijke en internationale bestuurlijke samenwerking;	
- lokale rekenkamer, lokale ombudsfunctie, accountantscontrole.	
Taakveld 0.10 Mutaties reserves	
Programma 08 Financiering en alg. dekkingsmiddelen	
Saldo	-197
Lasten	4.000
Baten	-4.197
Op dit taakveld worden alle toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves geboekt die verband houden met de taakvelden 0. tot en met 8. (met uitzondering van taakveld 0.11).	
Taakveld 0.11 Resultaat van de rekening baten/lasten	
Programma 08 Financiering en alg. dekkingsmiddelen	
Saldo	1.614
Lasten	1.614
Baten	0
Dit taakveld is het saldo van de rekening van baten en lasten van alle andere taakvelden, inclusief de toevoegingen en onttrekkingen aan reserves op die taakvelden.	
Dit resultaat van de rekening (het saldo op dit taakveld) moet via een aparte balanspost zichtbaar zijn, zie artikel 42 van het Besluit begroting en verantwoording.	
Taakveld 0.2 Burgerzaken	
Programma 07 Bestuur en organisatie	
Saldo	1.098
Lasten	1.997
Baten	-899
Tot dit taakveld behoren de volgende burgerzaken:	
- paspoorten en rijbewijzen;	
- bevolkingsregister;	
- straatnaamgeving en kadastrale informatie;	
- burgerschap;	
- verkiezingen, referenda;	
- Burgerzaken leges opbrengsten (economische categorie baten: 3.7)	
Taakveld 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	
Programma 03 Wonen en leefomgeving	
Saldo	1.869
Lasten	6.170
Baten	-4.301
Tot dit taakveld behoren taken met betrekking tot onroerend goed dat niet in exploitatie is en niet aan een specifiek beleidsveld is toe te delen:	
- beheer, verhuur, instandhouding van gebouwen, gronden en landerijen die de gemeente (al of niet tijdelijk) in bezit heeft en niet in exploitatie neemt.	
Taakveld 0.4 Overhead	
Programma 07 Bestuur en organisatie	

Toelichting	Bedragen x € 1.000
Saldo	19.748
Lasten	22.009
Baten	-2.261
Tot dit taakveld behoren de kosten van overhead, d.w.z. alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces:	
- financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie;	
- personeel en organisatie;	
- de gemeentesecretaris;	
- inkoop (incl. aanbesteding en contractmanagement);	
- juridische zaken;	
- bestuurszaken en bestuursondersteuning;	
- informatievoorziening en automatisering van PIOFACH-systemen;	
- facilitaire zaken en huisvesting (incl. beveiliging);	
- documentaire informatievoorziening (DIV);	
- managementondersteuning primair proces	
Taakveld 0.5 Treasury	
Programma 08 Financiering en alg. dekkingsmiddelen	
Saldo	-1.930
Lasten	-1.674
Baten	-256
Tot dit taakveld behoren de activiteiten van de gemeente met betrekking tot de treasury-functie:	
- financiering, beleggingen, dividenden etc. waaronder dividend nutsbedrijven;	
- schenkingen en legaten.	
Taakveld 0.61 OZB woningen	
Programma 08 Financiering en alg. dekkingsmiddelen	
Saldo	-6.678
Lasten	671
Baten	-7.349
Tot dit taakveld behoort de onroerend zaakbelasting op de woning:	
- belasting op eigendom woningen;	
- heffing en waardering woningen;	
- uitvoering OZB;	
- bezwaar en beroep.	
Taakveld 0.62 OZB niet-woningen	
Programma 08 Financiering en alg. dekkingsmiddelen	
Saldo	-6.855
Lasten	303
Baten	-7.158
Tot dit taakveld behoort de onroerend zaakbelasting op niet-woningen:	
- belasting op eigendom en gebruik bedrijven, heffing en waardering onroerende zaken;	
- heffingen invordering;	
- bezwaar en beroep.	
Taakveld 0.63 Parkeerbelasting	
Programma 08 Financiering en alg. dekkingsmiddelen	
Saldo	-3.569
Lasten	166
Baten	-3.735
Tot dit taakveld behoort de parkeerbelasting:	
- heffing en invordering;	
- opbrengsten parkeerfaciliteiten;	
- opbrengsten boetes.	
Taakveld 0.64 Belastingen overig	
Programma 08 Financiering en alg. dekkingsmiddelen	
Saldo	-2.471
Lasten	85
Baten	-2.556
Tot dit taakveld behoren overige gemeentelijke belastingen, zoals:	
- hondenbelasting;	
- precariobelasting;	
- reclamebelasting;	
- heffing en invordering;	
- bezwaar en beroep.	
Taakveld 0.7 Alg uitk en ov uitk gemeentefonds	
Programma 08 Financiering en alg. dekkingsmiddelen	
Saldo	-153.125

Toelichting	Bedragen x € 1.000
Baten	-153.125
Tot dit taakveld behoren de uitkeringen uit het gemeentefonds:	
- algemene uitkering;	
- integratie-uitkeringen;	
- decentralisatie-uitkeringen;	
- artikel 12-uitkering.	
Taakveld 0.8 Overige baten en lasten	
Programma 08 Financiering en alg. dekkingsmiddelen	
Saldo	625
Lasten	1.247
Baten	-622
Tot dit taakveld behoren:	
- stelposten, taakstellende bezuinigingen, begrotingsruimte, etc.;	
- (schatting) niet voorziene uitgaven.	
Op dit taakveld komen ook de loonkosten van bovenformatief personeel dat niet meer aan het werk is	
Taakveld 1.1 Crisisbeheersing en brandweer	
Programma 06 Leefbaarheid en veiligheid	
Saldo	4.590
Lasten	4.636
Baten	-46
Tot dit taakveld behoren alle reguliere taken van de brandweer en taken in verband met het beperken en bestrijden van rampen en zware ongevallen:	
- brandbestrijding;	
- preventieve maatregelen ten behoeve van de fysieke veiligheid;	
- rampenbestrijding.	
Taakveld 1.2 Openbare orde en veiligheid	
Programma 06 Leefbaarheid en veiligheid	
Saldo	4.204
Lasten	4.321
Baten	-117
Tot dit taakveld behoren alle gemeentelijke taken op het gebied van de openbare orde en veiligheid:	
- toezicht en handhaving openbare orde, BOA's;	
- Wet Bibob en (bestuurlijke) aanpak georganiseerde criminaliteit;	
- bureau Halt;	
- preventie van criminaliteit;	
- opstellen en handhaven APV;	
- leges drank & horeca;	
- wet wapen en munitie (voorheen vuurwapenwet);	
- beleid, toezicht en ruiming van conventionele explosieven;	
- veilige woon- en leefomgeving;	
- antidiscriminatiebeleid;	
- doodsschouw (door de officier van Justitie gelast onderzoek i.v.m. de mogelijk niet natuurlijke doodsoorzaak);	
- dierenbescherming.	
Taakveld 2.1 Verkeer en vervoer	
Saldo	14.280
Programma 03 Wonen en leefomgeving	
Lasten	14.440
Baten	-160
Tot dit taakveld behoren de taken op het gebied van verkeer te land (inclusief voetgangers) en bijbehorende droge infrastructuur:	
- verkeersbeleid;	
- verkeersmaatregelen: verkeersborden, verkeersregelininstallaties, bewegwijzering en straatmeubilair t.b.v. verkeersregulering;	
- beïnvloeden verkeersgedrag met het oog op verkeersveiligheid;	
- aanleg, reconstructie en onderhoud van verharde openbare ruimte: wegen, pleinen, fietspaden, voetpaden en overige verhardingen;	
- civiel technische kunstwerken: inspectie, beheer en onderhoud bruggen, tunnels spoorwegovergangen en dergelijke) waaronder begrepen infrastructuur ten behoeve van luchthavens;	
- verlichting wegen: aanleg, beheer en onderhoud;	
- gladheidbestrijding: sneeuwruimen en strooien;	
- straatreiniging: schoonmaken en (toezien op) schoonhouden van de openbare ruimte van veeg- en zwerfafval;	
- reguleren openbare ruimte: vergunningen voor inritten, aanleg kabels, verhuren standplaatsen (grond, benzinestations);	
- verwijderen verkeersobstakels en vergunningen voor het tijdelijke plaatsen van voorwerpen op de openbare weg.	

Toelichting	Bedragen x € 1.000
Taakveld 2.2 Parkeren	
Programma 03 Wonen en leefomgeving	
Saldo	996
Lasten	1.006
Baten	-10
Tot dit taakveld behoren ontwikkeling en beheer van (afzonderlijke) parkeervoorzieningen:	
- parkeerbeleid: parkeerzone, ontheffingen en vergunningen;	
- inrichting en onderhoud open en gesloten parkeervoorzieningen;	
- baten en lasten die betrekking hebben op parkeervoorzieningen (exclusief de opbrengst van parkeerbelasting zie taakveld 0.63);	
- parkeermeters;	
- fietsenstalling.	
Taakveld 2.3 Recreatieve havens	
Programma 05 Cultuur, sport en recreatie	
Saldo	159
Lasten	263
Baten	-104
Tot dit taakveld behoren havens voor de recreatieve scheepvaart:	
- jachthaven;	
- passantenhaven;	
- bruggelden en sluisgelden;	
- liggelden en havengelden.	
Taakveld 2.4 Economische havens en waterwegen	
Programma 01 Economie, werk en onderwijs	
Saldo	768
Lasten	769
Baten	-1
Tot dit taakveld behoren taken ten behoeve van de (beroeps)scheepvaart en de bijbehorende infrastructuur:	
- baggerwerkzaamheden;	
- zeehavens: het begeleiden van de scheepvaart van en naar de haven, het beheren en ontwikkelen van de natte en droge infrastructuur;	
- binnenhavens: beheren havengebied (droog en nat gedeelte), uitvoering operationele taken;	
- doorgaande waterwegen: bebakening, ijsbestrijding, inrichting en gebruik van de oevers door inspectie, beheer onderhoud en vervanging van de walkanten;	
- ligplaatsen en vergunningen bedrijfsvaartuigen, lig- en aanlegplaatsen voor beroepsvaart;	
- waterkering en afwatering: beheersing van het oppervlaktewater en voorkomen van wateroverlast door het in stand houden van oevers van watergangen achter dijken ter waarborging van de stabiliteit van de kering en het verpompen van overtollig water uit lager gelegen gebieden (onderbemalingen);	
- bruggelden en sluisgelden.	
Taakveld 2.5 Openbaar vervoer	
Programma 03 Wonen en leefomgeving	
Saldo	126
Lasten	126
Tot dit taakveld behoren taken op het gebied van openbaar vervoer en bijbehorende (omvangrijke) infrastructurele voorzieningen:	
- bus, tram en metro;	
- taxivervoer;	
- veerdiensten;	
- voorzieningen en informatievoorziening ter ondersteuning van het openbaar vervoer;	
- busstation, metrostation, multimodaal knooppunt;	
- OV experimenten.	
Taakveld 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	
Programma 01 Economie, werk en onderwijs	
Saldo	49
Lasten	716
Baten	-667
Tot dit taakveld behoren activiteiten gericht op fysieke condities scheppen voor alle vormen van bedrijvigheid:	
- grondexploitatie bedrijventerreinen;	
- ontwikkeling en onderhoud van bedrijfslocaties en (her)ontwikkeling van bedrijfspanden;	
- herstructurering en verduurzaming bedrijfslocaties;	
- investeringen in winkelgebieden en winkelstrips;	
- werkzaamheden t.b.v. land- en tuinbouwgronden.	
Taakveld 3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	
Programma 01 Economie, werk en onderwijs	
Saldo	-28
Lasten	125

Toelichting	Bedragen x € 1.000
Baten	-153
Tot dit taakveld behoren de op bedrijven en ondernemers (inclusief bedrijven en ondernemers in land- en tuinbouw en veeteelt) gerichte ondersteuning en dienstverlening van de gemeente:	
- bedrijvenloket, ondernemersloket;	
- stimuleren van en onderwijs aan startende ondernemers;	
- aantrekken en faciliteren van nieuwe bedrijven;	
- financiële steunregelingen voor bedrijven waaronder land- en tuinbouw, veeteelt en visserij;	
- regelen straathandel, markten alsook veemarkten;	
- de BIZ-bijdrage (via baten categorie 2.2.1);	
- marktgelden en staanplaatsgelden markten (via baten categorie 3.7).	
Taakveld 3.4 Economische promotie	
Programma 01 Economie, werk en onderwijs	
Saldo	1.882
Lasten	2.368
Baten	-486
Tot dit taakveld behoren activiteiten gericht op het "op de kaart zetten" van de gemeente:	
- promotionele activiteiten, gericht op het aantrekken van nieuwe bedrijvigheid en nieuwe werkers;	
- aantrekken van overige instellingen ter versterking van het profiel van de gemeente;	
- investeren in bovenlokale, regionale, landelijke en internationale kennis- en economische relatienetwerken;	
- promotie toerisme;	
- beurzen en jaarmarkten;	
- toeristenbelasting;	
- forensenbelasting;	
- vermakelijkhedenretributies.	
Taakveld 4.2 Onderwijshuisvesting	
Programma 01 Economie, werk en onderwijs	
Saldo	6.854
Lasten	7.054
Baten	-200
Tot dit taakveld behoren de gemeentelijke taken op het gebied van onderwijshuisvesting voor openbaar en bijzonder onderwijs:	
- nieuwbouw, aanpassing en uitbreiding van bestaande schoolgebouwen;	
- de verhuur van (bijvoorbeeld een gymnastieklokaal);	
- opstellen programma onderwijshuisvesting;	
- vandalismebestrijding	
Taakveld 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	
Programma 01 Economie, werk en onderwijs	
Saldo	2.079
Lasten	7.419
Baten	-5.340
Tot dit taakveld behoren het lokaal onderwijsbeleid en de leerlingenvoorzieningen:	
- onderwijsondersteuning: ondersteuning leerkrachten en directie;	
- uitgaven bijzonder onderwijs (excl. huisvesting);	
- achterstandenbeleid;	
- coördinatie samen naar school, passend onderwijs;	
- volwasseneducatie;	
- peuterspeelzalen;	
- leerling-zorg en leerlingbegeleiding;	
- leerlingenvervoer;	
- stimuleren schooldeelname: leerplicht en voorkomen voortijdig schoolverlaten.	
Taakveld 5.1 Sportbeleid en activering	
Programma 05 Cultuur, sport en recreatie	
Saldo	6.110
Lasten	6.110
Tot dit taakveld behoren de niet-fysieke maatregelen ter stimulering van professionele- en amateursport:	
- stimuleren van (amateur en professionele) topsport;	
- ondersteunen en stimuleren recreatieve sportbeoefening;	
- ondersteunen van organisaties die zich met sport bezig houden;	
- sport in de buurt en combinatiefuncties.	
Taakveld 5.2 Sportaccommodaties	
Programma 05 Cultuur, sport en recreatie	
Saldo	274
Lasten	2.798
Baten	-2.524
Tot dit taakveld behoren alle accommodaties voor sportbeoefening:	

Toelichting	Bedragen x € 1.000
- sporthallen, zwembaden, schaatshallen etc.;	
- (groene en kunst)velden, terreinen en opstallen, inclusief faciliteiten en technische voorzieningen;	
- trapveldjes in de wijk.	
Taakveld 5.3 Cultuurpresentatie, -prod. en - part	
Programma 05 Cultuur, sport en recreatie	
Saldo	3.891
Lasten	3.891
Tot dit taakveld behoren activiteiten ter bevordering van beeldende kunst, muziek, dans en toneel:	
- subsidiëren van podia voor muziek, dans en toneel;	
- subsidiëren gezelschappen voor muziek, dans en toneel;	
- accommodaties voor beeldende kunst;	
- subsidies voor beeldend kunstenaars en projecten;	
- kunstaankopen waaronder kunstwerken in de openbare ruimte;	
- subsidiëren van cultuuruitingen op het gebied van film en video;	
- kunstzinnige vorming en cultuureducatie, bevorderen van een educatief aanbod;	
- culturele manifestaties waaronder herdenkingen;	
- overkoepelende organen voor kunstbeoefening.	
Taakveld 5.4 Musea	
Programma 05 Cultuur, sport en recreatie	
Saldo	2.143
Lasten	2.143
Tot dit taakveld behoren activiteiten gericht op het verwerven, behouden, wetenschappelijk onderzoeken en presenteren van kunst en cultuur:	
- musea, exposities;	
- archeologie, heemkunde;	
- historische archieven.	
Taakveld 5.5 Cultureel erfgoed	
Programma 05 Cultuur, sport en recreatie	
Saldo	229
Lasten	229
Tot dit taakveld behoren taken gericht op conserveren en voor publiek toegankelijk maken van cultureel erfgoed:	
- historische gebouwen, beschermde stads- en dorpsgezichten en overige objecten met historische waarde in	
- de publieke ruimte;	
- subsidie, beheer, onderhoud, toezicht en handhaven van cultureel erfgoed;	
- het (digitaal) zichtbaar maken van cultuurhistorische waarden.	
Taakveld 5.6 Media	
Programma 05 Cultuur, sport en recreatie	
Saldo	1.841
Lasten	1.841
Tot dit taakveld behoren de zorg voor fysieke en elektronische cultuurdragers:	
- bibliotheken, artotheek, videotheek;	
- lokale pers, lokale omroep;	
- lokale informatievoorziening (bijvoorbeeld m.b.v. ICT);	
- overkoepelende organen.	
Taakveld 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	
Programma 03 Wonen en leefomgeving	
Saldo	4.377
Lasten	4.477
Baten	-100
Tot dit taakveld behoren openbaar groen, natuur en recreatie:	
- natuurbescherming, onderhoud bos, heide en overige natuurgebieden;	
- aanleg, onderhoud openbaar groen inclusief plaatsen en onderhouden van kunstwerken in de openbare ruimte;	
- aanleg en onderhoud van openbaar water: vijvers en kleine watergangen, waaronder schoonhouden sloten,	
- onderhouden taluds en betuining;	
- aanleg en onderhoud van speelvoorzieningen, recreatievoorzieningen;	
- hobbyclubs en volkstuinderverenigingen.	
Taakveld 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	
Programma 04 Sociaal domein	
Saldo	7.450
Lasten	7.538
Baten	-88

Toelichting	Bedragen x € 1.000
Tot dit taakveld behoren algemene voorzieningen (waarvoor geen individuele beschikking van de gemeente nodig is) gericht op participatie:	
- ondersteunen op participatie gerichte burgerinitiatieven, ondersteuning vrijwilligers en mantelzorg;	
- sociaal en cultureel werk, Algemeen Maatschappelijk Werk (AMW), wijkopbouw;	
- preventie (bijv. eenzaamheidsbestrijding, preventie op het gebied van GGZ);	
- buurt- en clubhuizen;	
- collectief aanvullend vervoer;	
- toegankelijkheid voorzieningen (inclusie);	
- kinderopvang: toezicht op en handhaving van de kwaliteit van de kinderopvang en peuterspeelzalen;	
- noodopvang vluchtelingen;	
- vreemdelingen.	
Taakveld 6.2 Wijkteams	
Programma 04 Sociaal domein	
Saldo	6.423
Lasten	6.423
Tot dit taakveld behoren alle loketvoorzieningen gericht op het identificeren van eigen kracht en het geleiden naar de juiste vorm van individuele ondersteuning (maatwerkvoorzieningen en - dienstverlening):	
- voorlichting;	
- advisering;	
- cliëntondersteuning;	
- toegang tot 1e en 2e lijnsvoorzieningen;	
- preventie;	
- vroegsignalering.	
Taakveld 6.3 Inkomensregelingen	
Programma 04 Sociaal domein	
Saldo	7.446
Lasten	31.953
Baten	-24.507
Tot dit taakveld behoren alle inkomens- en bijstandvoorzieningen:	
- inkomensvoorzieningen en loonkostensubsidies op grond van de Participatiewet;	
- geneeskundige en andere adviezen in verband met de bijstandsverlening;	
- IOAW (Wet inkomensvoorzieningen oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers);	
- IOAZ (Wet inkomensvoorzieningen oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen);	
- kosten van levensonderhoud uit het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz 2004);	
- kosten levensonderhoud voor startende ondernemers uit Bbz 2004;	
- sociale zekerheidsregelingen van het rijk zoals bijvoorbeeld eenmalige uitkeringen voor minima;	
- gemeentelijke armoedebeleid: bijzondere bijstand, kwijtschelding gemeentelijke belastingen en heffingen,	
- korting op musea, sportclubs etc., meerkosten bij werk in geval van handicap of chronische ziekte, etcetera.	
Taakveld 6.4 Begeleide participatie	
Programma 04 Sociaal domein	
Saldo	11.001
Lasten	11.001
Tot dit taakveld behoren voorzieningen ter bevordering van maatschappelijke participatie die niet gericht zijn op doorstromen naar arbeid:	
- beschut werken;	
- bestaande werkverbanden sociale werkvoorziening, bestaande Wsw en begeleid werken	
- dienstbetrekkingen;	
- dagbesteding	
Taakveld 6.5 Arbeidsparticipatie	
Programma 04 Sociaal domein	
Saldo	3.009
Lasten	3.009
Tot dit taakveld behoren alle op arbeid gerichte participatie- en re-integratievoorzieningen:	
- re-integratie-instrumenten, waaronder Work First, proefplaatsing, participatieplaatsen, vrijwilligerswerk/	
- sociale activering, detacheringsbanen, scholing, duale trajecten;	
- Erkenning van Verworven Competenties (EVC), ondersteuning bij starten van een eigen bedrijf, bepaalde vormen van tijdelijke loonkostensubsidie (voor zover ingezet als re-integratie-instrument);	
- stimuleringsmaatregelen, waaronder Inkomensvrijlating, stimuleringspremies, vrijlating onkosten	
- vergoeding vrijwilligerswerk, onkostenvergoedingen, No-riskpolis;	
- voorzieningen, waaronder Jobcoach, begeleiding Werkvoorzieningen zoals: werkplekaanpassingen,	
- vervoersvoorzieningen, doventolk, braileregels, aangepaste rolstoel etc.;	
- loonwaardebepaling;	
- inburgering (WI) cursus Nederlands;	
- voorzieningen ter voorbereiding van een zelfstandig bestaan als startend ondernemer en ter begeleiding van	
- startende ondernemers uit het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz).	

Toelichting	Bedragen x € 1.000
Taakveld 6.6 Maatwerkvoorziening (WMO)	
Programma 04 Sociaal domein	
Saldo	2.925
Lasten	2.925
Tot dit taakveld horen materiële voorzieningen om zelfstandig te kunnen functioneren (WMO) voor mensen met fysieke beperkingen die op basis van een beschikking verstrekt worden:	
- huisautomatisering (domotica);	
- woningaanpassingen;	
- hulpmiddelen;	
- overige voorzieningen gehandicapten;	
- eigen bijdragen.	
Taakveld 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	
Programma 04 Sociaal domein	
Saldo	11.399
Lasten	12.481
Baten	-1.082
Tot dit taakveld behoort dienstverlening aan individuele cliënten met een beperking (fysiek/psychisch), die zelfstandig wonen en die ondersteuning behoeven in de vorm van beschikbare uren op basis van een toekenningsbeschikking:	
- individuele begeleiding;	
- huishoudelijke verzorging;	
- respijtzorg ten behoeve van mantelzorgers;	
- individueel vervoer;	
- financiële tegemoetkoming voor personen met een fysieke beperking, een psychische of psychosociale beperking van daarmee verband houdende extra kosten;	
- schuldhelpverlening;	
- PGB WMO;	
- eigen bijdragen.	
Taakveld 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	
Programma 04 Sociaal domein	
Saldo	15.592
Lasten	15.592
Tot dit taakveld behoren vormen van jeugdhulp die door de gemeente als individuele (niet vrij toegankelijke) voorziening worden aangemerkt waaronder begrepen:	
- begeleiding 18-, jeugd- en opvoedhulp;	
- jeugd-GGZ;	
- jeugdzorg aan verstandelijk beperkten;	
- vervoer (18-);	
- PGB Jeugd;	
- persoonlijke verzorging en kortdurend verblijf voor de doelgroep 18-;	
- jeugdzorg-plus (gesloten jeugdhulp).	
Taakveld 6.81 Ge-escaleerde zorg 18+	
Programma 04 Sociaal domein	
Saldo	20.372
Lasten	20.372
Tot dit taakveld behoren alle opvang- en beschermd wonen-voorzieningen met inbegrip van eventuele maatwerkdienstverlening en maatwerkvoorzieningen voor personen die in de betreffende opvangvoorzieningen verblijven:	
- vrouwenopvang, aanpak huiselijk geweld (Veilig thuis);	
- beschermd wonen voor personen met psychische of psychosociale problemen;	
- inloof functie GGZ;	
- maatschappelijke opvang voor cliënten met een meervoudige problematiek, waaronder verslaving;	
- WMO maatwerkdienstverlening en - maatwerkvoorzieningen bij opvang.	
Taakveld 6.82 Ge-escaleerde zorg 18-	
Programma 04 Sociaal domein	
Saldo	2.228
Lasten	2.326
Baten	-98
Tot dit taakveld behoren maatregelen gericht op de opvang en het verbeteren van de veiligheid van kinderen en jeugdigen 18- met inbegrip van maatwerk dienstverleningsmaatregelen voor jeugdigen die in de desbetreffende opvangvoorzieningen verblijven:	
- kinderbeschermingsmaatregelen, aanpak kindermishandeling;	
- jeugdreclassering;	
- opvang (18-);	
- vrouwenopvang/huiselijk geweld (18-);	
- beschermd wonen (18-);	

Toelichting	Bedragen x € 1.000
- programma's rond verslaving (18-);	
- PGB jeugd;	
- individuele maatwerkdienstverlening voor jeugdigen 18- in opvangvoorziening;	
- ouderbijdragen.	
Taakveld 7.1 Volksgezondheid	
Programma 04 Sociaal domein	
Saldo	2.487
Lasten	2.487
Tot dit taakveld behoren maatregelen ter bescherming van de gezondheid van de bevolking als geheel, van specifieke risicogroepen, van jeugd en van ouderen:	
- het monitoren van de gezondheidssituatie;	
- uitvoering van preventieprogramma's, het vroegtijdig signaleren van specifieke stoornissen en gezondheidsbedreigende factoren;	
- uitvoering van programma's voor gezondheidsbevordering en maatregelen tegen bedreigingen van de gezondheid;	
- bestrijding van infectieziekten en aanbieden van vaccinaties;	
- het geven van voorlichting, advies en begeleiding;	
- het geven van prenatale voorlichting aan aanstaande ouders;	
- het bewaken van gezondheidsaspecten in bestuurlijke beslissingen;	
- het bevorderen van medisch milieukundige zorg;	
- het bevorderen van technische hygiëne zorg;	
- het bevorderen van psychosociale hulp bij rampen;	
- ambulance- en ziekenvervoer.	
Taakveld 7.2 Riolering	
Programma 02 Energie en klimaat	
Saldo	-1.807
Lasten	14.676
Baten	-16.483
Tot dit taakveld behoren de gemeentelijke taken ten aanzien van afvalwater en de waterhuishouding:	
- opvang en verwerking van afval- en hemelwater;	
- inzameling en transport huishoudelijk- en bedrijfsafvalwater;	
- voorkomen van grondwaterproblemen, onder meer door afvoer van overtollig grondwater;	
- rioolwaterzuivering;	
- bestrijding verontreiniging oppervlaktewater;	
- baten rioolheffing via categorieën 2.2.1 (voor niet-woningen) en 2.2.2 (voor woningen);	
- kosten van de heffing en invordering van de rioolheffing.	
Taakveld 7.3 Afval	
Programma 02 Energie en klimaat	
Saldo	-2.171
Lasten	7.635
Baten	-9.806
Tot dit taakveld behoren de inzameling en verwerking van bedrijfs- en huishoudelijk afval:	
- afvalscheiding en recycling;	
- vuilophaal en afvoer;	
- vuilstort en verwerking;	
- baten afvalstoffenheffing en reinigingsrechten (via categorie 3.7);	
- kosten van de heffing en invordering van de afvalstoffenheffing.	
Taakveld 7.4 Milieubeheer	
Programma 02 Energie en klimaat	
Saldo	2.142
Lasten	2.142
Tot dit taakveld behoren gemeentelijke taken ter bescherming van het milieu waaronder:	
- de bescherming en de sanering van de kwaliteit van de bodem en de atmosfeer;	
- de beheersing van geluidhinder;	
- bescherming tegen straling en dergelijke;	
- verplaatsing van milieuhinderlijke bedrijven;	
- ongediertebestrijding;	
- RUD, Regionale Uitvoeringdiensten.	
Taakveld 7.5 Begraafplaatsen en crematoria	
Programma 04 Sociaal domein	
Saldo	41
Lasten	41
Tot dit taakveld behoren gemeentelijke taken op het terrein van de lijkbezorging:	
- begraafplaatsen en crematoria;	
- lijkschouw (het vaststellen dat de betrokkene is overleden);	
- baten begraafplaatsrechten, (via categorie 3.7);	

Toelichting	Bedragen x € 1.000
- baten afkoopsommen grafrechten (via categorie 4.4.8).	
Taakveld 8.1 Ruimtelijke ordening	
Programma 03 Wonen en leefomgeving	
Saldo	2.113
Lasten	2.114
Baten	-1
Tot dit taakveld behoren taken op grond van de Wet ruimtelijke ordening:	
- voorbereiden van vaststellen structuurplannen en - visies;	
- BGT (Basisregistratie Grootchalige Topografie);	
- voorbereiden en vaststellen bestemmingsplannen;	
- CAI, breedband en glasvezel aanleg;	
- faciliterend grondbeleid (passief grondbeleid). De gemeente zelf voert geen actief grondbeleid, zij laat dit over aan private ontwikkelaars. Kosten die de gemeente maakt in het kader van dit faciliterend grondbeleid, (moeten) worden verhaald op de private ontwikkelaars. Het betreft hier kosten ten behoeve van ondermeer: opstellen van bestemmingsplan, voorzieningen in de openbare ruimte en het aanleggen nutsvoorzieningen. Wanneer dergelijke kosten worden gemaakt in het kader van faciliterend grondbeleid, worden deze kosten geboekt op 8.1 en via een tegenboeking naar de balans gemuteerd (zie de notitie Faciliterend grondbeleid van de Commissie BBV).	
Taakveld 8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	
Programma 03 Wonen en leefomgeving	
Saldo	0
Lasten	10.428
Baten	-10.428
Tot dit taakveld behoren activiteiten op het gebied van gemeentelijke bouwgrondexploitatie:	
- grondverwerving, bouw- en woonrijp maken;	
- bovenwijkse voorzieningen ten behoeve van de bouwgrondcomplexen;	
- verkoop van bouwrijpe gronden;	
- in het voorkomende geval onschadelijk maken en verwijderen van explosieven.	
Taakveld 8.3 Wonen en bouwen	
Programma 03 Wonen en leefomgeving	
Saldo	997
Lasten	2.619
Baten	-1.622
Tot dit taakveld behoren gebiedsontwikkeling, woningvoorraad en huisvestingsvoorziening:	
- (leges) omgevingsvergunning;	
- bouwtoezicht;	
- basisregistratie adressen en gebouwen (BAG);	
- woningbouw en woningverbetering, renovatie;	
- woonruimteverdeling, woningsplitsingsvergunning, woonvergunning;	
- stedelijke vernieuwing: gebiedsgerichte aanpak woningvoorraad, woonomgeving en voorzieningen.	

7.5 Toelichting wettelijke beleidsindicatoren

Programma 1 Economie, werk en onderwijs

Nr.	Indicator	Toelichting
1	Vestigingen	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
2	Funcziemenging	De funcziemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
3	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. De cijfers van DUO hebben betrekking op schooljaren. De periodeaanduiding "2017" staat voor schooljaar "2016/2017".
4	Absoluut verzuim	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 inwoners lft. 5-18 jaar. De cijfers van Ingrado hebben betrekking op schooljaren. De periodeaanduiding "2017" staat voor schooljaar "2016/2017".
5	Relatief verzuim	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 inwoners lft. 5-18 jaar. De cijfers van Ingrado hebben betrekking op schooljaren. De periodeaanduiding "2017" staat voor schooljaar "2016/2017".

Programma 2 Energie en klimaat

Nr.	Indicator	Toelichting
1	Fijn huishoudelijk restafval	Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.
2	Hernieuwbare elektriciteit	Het CBS hanteert de volgende definitie: Hernieuwbare elektriciteit is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa. Hernieuwbare elektriciteit komt uit bronnen die steeds opnieuw worden aangevuld. Kernenergie valt niet onder hernieuwbare elektriciteit.

Programma 3 Wonen en leefomgeving

Nr.	Indicator	Toelichting
1	Ziekenhuisopname nav verkeersongeval met een motorvoertuig	Verkeersongeval met motorvoertuig als aandeel van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen. Deze indicator is onderdeel BBV en komt te vervallen. Bij de eerstvolgende herziening van de ministeriële regeling wordt deze indicator van Waarstaatjegemeente.nl gehaald.
2	Ziekenhuisopname nav vervoersongeval met een fietser	Vervoersongeval met fietser als aandeel van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen. Deze indicator is onderdeel BBV en komt te vervallen. Bij de eerstvolgende herziening van de ministeriële regeling wordt deze indicator van Waarstaatjegemeente.nl gehaald.
3	Woonlasten éénpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
4	Woonlasten meerpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
5	WOZ-waarde woningen	De gemiddelde WOZ waarde van woningen.
6	Nieuwbouw woningen	Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen.
7	Demografische druk	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.

Programma 4 Sociaal domein

Nr.	Indicator	Toelichting
1	Banen	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
2	Netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.
3	Bijstandsuitkeringen	Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 1.000 inwoners.
4	Aantal re-integratievoorzieningen	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar
5	Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	Aantal per 1.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.
6	% Kinderen in armoede	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
7	% Jeugdwerkloosheid	Het percentage werkeloze jongeren (16-22 jaar).
8	Jongeren met delict voor rechter	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.
9	Jongeren met jeugdhulp	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar.
10	Jongeren met jeugdreclassering	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).
11	Jongeren met jeugdbescherming	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.

Programma 5 Cultuur, sport en recreatie

Nr.	Indicator	Toelichting
1	% Niet-sporters (% t.o.v. inwoners totaal)	Het percentage niet-wekelijks sporters t.o.v. bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.

Programma 6 Leefbaarheid en veiligheid

Nr.	Indicator	Toelichting
1	Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.
2	Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.
3	Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
4	Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners	Het aantal vernielingen en beschadigingen, per 1.000 inwoners.
5	Verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12-17 jaar	Verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12-17 jaar
6	Hardekernjongeren	Het aantal hardekernjongeren, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-24 jaar. Deze indicator is onderdeel BBV en komt te vervallen. Bij de eerstvolgende herziening van de ministeriële regeling wordt deze indicator van Waarstaatjegemeente.nl gehaald.

Programma 7 Bestuur en organisatie

Nr.	Indicator	Toelichting
1	Formatie	De toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat van de gemeente voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari. In Gouda is dit niet van toepassing omdat de gemeente niet werkt met het principe van toegestane formatie.
2	Bezetting	Het geraamde werkelijk aantal fte's van het ambtelijk apparaat van de gemeente dat werkzaam is op peildatum 1 januari van het begrotingsjaar (Het is niet gebruikelijk de werkelijke bezetting voor een toekomstig begrotingsjaar in te schatten. Voor de begroting 2018 wordt gerekend met de bezetting van 1 januari 2017).
3	Apparaatskosten	Alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.
4	Externe inhuur	Het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van een bij de gemeente in dienst zijnde opdrachtgever, door een private organisatie met winstoogmerk, door middel van het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, zonder dat daar een arbeidsovereenkomst of aanstelling tussen organisatie en de daarbij ingezette personen aan ten grondslag ligt.
5	Overhead	Alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces in verhouding tot het totaal saldo van de lasten (exclusief toevoegingen aan reserves) volgens de begroting.

Colofon

uitgave: gemeente Gouda

*Foto voorkant gemeente Gouda (J. de Vries)
© gemeente Gouda, oktober 2018*